MUSEUM MEDIATORS

PROJEKTI MATERJALIDE
KOMPENDIUM

MUSEUM MEDIATORS
2012/2014

MAPA
DAS IDEIAS

MEDIAZIONE MUSEALE

PROJEKTI MATERJALIDE
KOMPENDIUM

MAPA
DAS IDEIAS

Published by Mapa das Ideias
Copyright © 2014 Museum Mediators Project Partners

ISBN
978-989-99286-1-9

Toimetaja
Indrek Merimaa

Tõlge
Margit Pent
Silja Kuusik
Hanna Kitt
Vahur Luts

Teksti ülevaataja
Indrek Merimaa

Uurimis- ja koolitusvajaduse hindamine
Portugal | Inês Bettencourt da Câmara, Maria João Nunes
Eesti | Eva-Kaia Vabamäe, Reet Ruusmann
Itaalia | Roberta Agnese, Cristina Da Milano, Maria Guida Francesca, Guilio Stumpo
Hispaania | Carla Padró, Paola Villanueva

Kursuse võõrustajad
Portugal | Fundação Calouste Gulbenkian, Museu Nacional de Arqueologia
Taani | VKC VerdensKulturCentret
Eesti | Adamson-Eric Museum - branch of Estonian Art Museum, A. H. Tammsaare Museum - branch of Tallinn City Museum, Eestin National Museum
Itaalia | Comune di Roma-Museo dei Fori Imperiali nei Mercati di Traiano
Hispaania | University of Barcelona, Fundació Antoni Tàpies

Konverentsi võõrustaja ning tugi
Portugal | Museu do Trajo de São Brás de Alportel

Kujundus
André Oliveira
Ilidio Louro
João Vasco Leal

Lifelong Learning Programme

"Projekti on rahaliselt toetanud Euroopa Komisjon. Publikatsiooni sisu peegeldab autori seisukohti ja Euroopa Komisjon ei ole vastutav selles sisalduva informatsiooni kasutamise eest."

MUSEUM MEDIATORS 2012/2014

"Projekti Museum Mediators partnerid ei vastuta artiklites esitatud informatsiooni paikapidavuse, terviklikkuse või kvaliteedi eest. Tekstides sisalduv informatsioon ja seisukohad on täielikult autorite omad ning ei pruugi ühtida toimetajate ja koostajate omadega. Seetõttu ei võta me vastutust siin esitatud ebatäpsest või mittetervikliikust informatsioonist tekkida võiva kahju eest."

Kontaktid

Projekti koordinaator

Portugal
Mapa das Ideias
Avenida do Brasil, 165-A
2735-676 São Marcos – Sintra
Portugal
www.mapadasideias.pt
(+351) 21 426 26 50

Partner

Taani
CKI – Danish Centre for Arts & Interculture
Nørre Allé 7, 2nd floor
DK-2200 Copenhagen N
http://www.dcai.dk/
(+45) 316 72 110

Eesti
Eesti Rahva Muuseum
Veski 32
51014 Tartu
Eesti
http://www.erm.ee/
(+372) 735 0400

Itaalia
Eccom
Via Buonarroti 30
00185 Rome
Italy
www.eccom.it
(+39) 064 201 3043

Hispaania
University of Barcelona
Gran Via de les Corts Catalanes, 585
08007 Barcelona
Spain
http://www.ub.edu/web/ub/ca/
(+34) 934 021 100

SISUKORD

1. TEAVE PROJEKTI "MUUSEUMIVAHENDAJAD EUROOPAS" KOHTA 11

2. KURSUSE STRUKTUUR 17

Kursuse metodoloogia 19

Õppetöö kava 19

SESSIOONID 23

Kursuse hindamine 33

3. MUSEUM MEDIATORS – KURSUSE MATERJALIDE KOGUMIK 41

(1) Muuseumivahendusest, kultuurist, poliitika ja tegevus muutuvas teadmistepõhises ühiskonnas 43

Artikkel: Kultuuri ühiskondlik väärtus, Cristina Da Milano 43

Artikkel: ARENEVAD MUUSEUMID KIIRELT MUUTUVAS MAAILMAS. UUED TRENDID, VÕIMALUSED, VASTUTUSALAD JA EESMÄRGID, Elisabetta Falchetti 59

Kurssi kujundav juhtumiuuring Taani muuseumihariduses: ÕPPIVAD MUUSEUMID JA AKTIIVNE KODANIKKOND Muuseumide hariduslik roll ühiskonnas, Ida Brændholt 79

(2) Õpetamisest ja õppimisest muuseumivahenduse juures 89

Artikkel: Museoloogiad ja haridus muuseumides: esitlev vaade, Carla Padró 89

Juhtumiuuring: Resideeruvad kunstnikud: mida nad muudavad?, Irene Amengual Quevedo 105

Juhtumiuuringu kokkuvõte: Tähenduse loomisele keskenduv muutev õppimine erialaseks arenguks, Alice Semedo 117

Kirjeldav ja analüüsiv artikkel : Tähenduse loomine: mida kunstiteosed meile räägivad ja kuidas nende sõnumit võib tõlgendada. Valeria Pica 125

(3) Muuseumivahendusest 141

Artikkel: Muuseumi Kommunikatsioon, Maria Vlachou 141

Artikkel: „Kolmanda ruumi" loomise väljakutse suunised „MAP for ID" pilootprojektide jaoks Simona Bodo 153

Artikkel: Sissejuhatus pilootprojektidesse Simona Bodo 161

4. JUHTUMIUURINGUD 171

Juhtumiuuringud headest praktikatest 171

Portugal 171

Itaalia 175

Juhtumiuuringud püstitavad küsimusi praktikanäidetes 183

Hispaania 183

Juhtumiuuringud muuseumivahenduse meetoditest 187

Eesti 187

5. PARTNERID JA ASSOTSIEERUNUD PARTNERID 191

6. MEIE LEKTORITE TUTVUSTUS 197

TEAVE PROJEKTI MUUSEUMIVAHENDAJAD EUROOPAS KOHTA

Euroopa Komisjoni uurimuse "Kultuuri mõju loovusele" (2009) järgi: «Kultuuripõhise loovuse mõju ja väärtus majandusele on tohutu, ta inspireerib inimesi õppima.»

Kuigi kultuuripõhisel loovusel on Euroopa ühiskonnas võtmeroll mitmes erinevas mõõtmes (kasvav osa majandustegevuses; vaieldamatu ühiskondlik mõju suure turismi-, identiteedi- ja territoriaalse sidususe väärtusega; sotsiaalse kaasamise tegur), alahinnatakse endiselt muuseumi vahendajate rolli. Ikka ei ole aru saadud, et suhted muuseumide ja pärandi külastajatega kujutavad endast institutsioonilise ellujäämise lävendit.

Muuseumivahendajad/pedagoogid Euroopas on tavaliselt kõrge kvalifikatsiooniga professionaalid kellel on tööandjaga ebakindel ja katkendlik suhe, kes arendavad kogu aeg väga erinevaid projekte. Neil on väga mitmekesine akadeemiline taust, kuid enamusel neist ei ole või on vähe kommunikatsioonialast ja pedagoogilist koolitust, mis on aga nende igapäevases tegevuses asendamatu.

Selline reaalsus ärgitas käesoleva projekti käimalükkamist. Meie peamine eesmärk on luua muuseumivahendajate/pedagoogide koolituse ja ametialased suunised, mis esindaksid muuseumide professionaalsete vahendajate institutsioonilisi ja kutsealaseid vajadusi osalevates Euroopa riikides: Portugal, Hispaania, Itaalia, Taani ja Eesti.

See ühine taust võimaldab muuseumide hariduslike teenuste väga spetsiifiliste andmete võrdlemist ja kutsealase ning sertifitseeritud süsteemi edasiarendust, milles professionaalid võiksid areneda standardiseeritud karjääriredelil, ja mis ühtlasi loob kontaktivõrgustiku ja vahetusprojekte üle kogu Euroopa Liidu.

Pikaajalistes plaanides on Erasmus Mundus Kursuse loomine ja ettepanek muuseumide vahendamise alaseks VET-kursuseks Tomari Polütehnilises Instituudis Portugalis kõrghariduseta või töötutele inimestele.

Ühises koolituse raamistikus, mis loodi Mapa das Ideias poolt ja mida on testitud Portugalis (2009, 2010, 2011) ning Euroopas (Loures, Oporto, Brüssel, Barcelona sessioonid), saavad muuseumide ja pärandihariduse professionaalid spetsiaalselt muuseumide ja kultuuripärandi jaoks loodud koolitustel arendada oma oskusi kommunikatsiooni, hariduse ja juhtimise vallas. Nad saavad ka arutleda mitmesugustel teemadel nagu kultuuridevaheline dialoog ja sotsiaalne kaasamine.

Projekt edendab ka muuseumide vahendajate kui kutseala ja haridusliku rühma iseseisvust, stimuleerib mobiilsust ja suhtevõrgustiku ning mõttekoja loomist, mis kaasab projekti osalisi ja hiljem teisi Euroliidu maid.

Kursus on Comenius-Grundtvig andmebaasis tähistatud kui "PT-2011-058-006" ja sellega saab tutvuda veebilehel:
www.museummediators.eu.

Economia, natura e società
Economy, nature and society
Wirtschaft, Natur und Gesellschaft
Un mondo che cambia
2.300.000
1.900.000

KURSUSE STRUKTUUR

Pilootkoolituse kursused Muuseumivahendajate EU projekti jaoks algavad Portugalis 30. septembril 2013. Peamine eesmärk on luua koolituse kursus muuseumivahendajatele/pedagoogidele, mis esindaks osalevate Euroopa riikide – Portugal, Hispaania, Eesti, Taani ja Itaalia – professionaalsete muuseumivahendajate institutsioonilisi ja ametialaseid vajadusi.

Kursus kavandati mitmeid allikaid kasutades:

a) Mapa das Ideias lõi muuseumivahendajate jaoks koolituskursuse 2001. a., milles oli esimeses versioonis 104 loengutundi, keskendudes kommunikatsiooni, kunstilistele ja juhtimise oskustele. Seda kursust arendati põhjaliku hindamise käigus neljas versioonis. 2008. a. anti välja uus versioon 48 loengutunniga ja 2011. a. loodi Euroopa versioon, milles töökeeleks oli inglise keel. Seda viimast kursust testiti erinevate taustadega osalejate peal – Holland, Itaalia, Türgi, Eesti ja Portugal. See viimane kursus on innovatsioonisiirde objekt;

b) Kui projekti alustati, oli meie esmaseks eesmärgiks aru saada, kas algne kursuse struktuur täitis kogu Euroopa muuseumipedagoogide ja vahendajate ühise koolitusbaasi eesmärke. Me pidime arvesse võtma erinevaid tegureid: poliitilisi ja administratiivseid struktuure; muuseumi organisatsioonilisi probleeme; kogusid ja väga laia teemaderingi, väga erinevaid akadeemilisi ja kutsealaseid taustasid; erinevaid nõudmisi osanikelt, kogukonna arendajatelt ja muidugi iga muuseumi positsiooni hierarhias ning suhteid kohalike, regionaalsete ja riiklike võimustruktuuridega;

c) Seega osutus otstarbekaks välja arendada uurimise raamistik igas partnerriigis. Me keskendusime uurimise praktilisele dimensioonile, eelistades pragmaatilist lähenemist, mis ühendas kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed meetodid. Nõnda sai iga partner ülesandeks läbi viia internetiküsitlus muuseumipedagoogide ja vahendajate kohta (taust, töökogemus, ametialased püüdlused ja koolitusvajadus); teha põhjalikud intervjuud isikutega erinevatest sihtgruppidest – muuseumipedagoogid ja vahendajad, juhtivad professionaalid, valitsusasutuste ja kutsealaste ühenduste juhtfiguurid. Iga partner valis neli kuni kuus akadeemilist artiklit muuseumihariduse ja vahenduse kohta, mis on kaasatud siia käsiraamatusse, ja viis samuti läbi juhtumiuuringud heade muuseumi haridusprogrammide ja muuseumipraktikate kohta. Sel moel, käesolevat tööriista kasutades, saab igaüks meist mitte ainult lugeda, vaid tegelikult ka näha ja kuulda teiste kogemustest selles projektis osalenud maades.

Nõnda ei olnud meie kui projektimeeskonna eesmärk mitte lihtsalt edasi anda Portugali kursust, vaid esitada küsimusi selle põhieelduste kohta, analüüsida nii tema tugevamaid külgi kui ka nõrkusi, ja selle protsessi käigus luua tugev ja väärtuslik koolitusraamistik, mis – pikas perspektiivis – väärtustab muuseumipedagoogide ning vahendajate tööd ning kutsealaseid püüdlusi.

2.1 KURSUSE METODOLOOGIA

Kursus koosneb 40-tunnisest loengukavast, mille lõpetab 8-tunnine sessioon muuseumikogemuse vahenduse ja muuseumikülastustega (kohapealne õppimine ja suhtlemine). Kursuse käigus palutakse osalejatel võtta ette selliseid tegevusi nagu lugemine, loovad ja analüütilised ülesanded iseenda ametialaste püüdluste kohta ja suhtlemine grupiga väljaspool auditooriumi formaalsemat keskkonda.

Kursust korratakse kõigis partnerriikides püüdes taasluua sarnaseid tingimusi – sessioonide sisu, lektorite paneel, õppetundide kavad ja meetodid – testides samal ajal erinevaid kalendriformaate (näiteks Portugalis ja enamikus partnerriikides toimus kursus nädala kaupa, aga näiteks Hispaanias oli kursusel neli sessiooni – 2 päeva – kuus, eesmärgiga ületada geograafilisi takistusi).

Igal kursusel oli maksimaalselt 25 osalejat spetsiifiliste värbamiskriteeriumitega: noored kuni karjääri keskel olevad professionaalid; kõrgharidusega taust; erinevad institutsionaalsed kontekstid ja töökogemused – alates vabakutselistest kuni sektori ja muuseumi koordinaatoriteni; geograafiline esindatus; erinev muuseumi ja akadeemiline taust ja kogud – kunst, teadus, ajalugu, tehnoloogia, etnograafia ja arheoloogia – organisatsiooni mastaap – kohalik, regionaalne või riiklik.
Projekti lõpuks on üle 125 professionaali osalenud sellel koolitusel, olles omandanud ühtse arusaama, ja me loodame, et saanud aluse tulevaseks koostööks.

2.2 ÕPPETÖÖ KAVA

Kui me lõime kursuse struktuuri ja töötasime välja õppetöö kava, pidasime me tähtsaks metodoloogiat ja õppimise tulemusi. Me ei tahtnud luua mugavustsoone, andes ette üksikasjalikke suuniseid või „kuidas teha" nimekirju. Õppimine mitteformaalses kontekstis on keeruline protsess ja muuseumikeskkonnas, kus teadmine põimub kogemuse ja loovusega, muutub see korralikuks väljakutseks.
Me defineerisime viis teemat, mille kohta eelneva kogemuse ja uurimistulemuste põhjal me usume, et need on asjakohased muuseumivahendaja kogemuse jaoks. Me tahame luua kondikava, mis raamistab töö ja näitab suundi ning väljakutseid. Kasutades loodusest pärit metafoori – iga muuseumivahendaja eesmärgiks on luua oma loom vastavalt profiilile, nõudmistele ja soovitud tulemustele.
Projekti jaoks on väga tähtis kursuse lektorite kvaliteet. Me otsisime erinevaid inimesi mitmekesiste taustadega, mõnikord vastandlike nägemustega. Meil on vedanud, et saime rakendada säravate professionaalide suurepärast meeskonda.

SESSIOONID

TEEMA:
MUUDAME MUUSEUMID MÕJUKAKS

SESSIOON: KULTUURI ÜHISKONDLIK VÄÄRTUS
Cristina da Milano

Selle sessiooni käigus käsitletakse muuseumi ühiskondlikku olulisust, keskendudes sotsiaalse kaasamise tähendusele ja kultuuriasutuste potentsiaalile. Cristina Da Milano lahkab kaasatuse ja väärtuse mõisteid kasutades inspireerivaid näiteid ja asjakohaseid juhtumiuuringuid.

Sotsiaalse kaasatuse edendamisele ja teatud määral ka publiku laiendamisele suunatud kultuuritegevuse – ja spetsiifiliselt muuseumiprogrammide - tähendus ulatub mõistagi kaugemale selle puhtalt kultuurilisest väärtusest. Me asume kultuuri ühiskondliku mõju ja tema instrumentaalse väärtuse valdkonnas (kuigi ühiskondlik mõju on ka seotud institutsionaalse mõjuga, pidades silmas, et ICOM sedastab: „Muuseum on kasumit mitte taotlev, püsiv asutus, mis teenib ühiskonda ja tema arengut, avalikkusele avatud, mis omandab, säilitab, uurib, tutvustab ja näitab inimkonna ja tema keskkonna materiaalset ja vaimset pärandit hariduslikel, teaduslikel ja nautimise eesmärkidel”).

Kuigi õppimise protsess muuseumides algab kindlasti materiaalsest kultuurist, osutub määravaks siiski sotsiaalsete suhete ja ühiste tähenduste loomine. Seepärast on muuseumitöötajate jaoks üliioluline astuda muuseumi seinte vahelt välja, et kogeda ühiskonda nagu ta tegelikkuses eksisteerib.

SESSIOON: MUUSEUMIDE ARENG KIIRELT MUUTUVAS MAAILMAS. UUED TRENDID, VÕIMALUSED, VASTUTUSALAD JA EESMÄRGID.
Elisabetta Falchetti

Muuseumid on alati muutunud ja muutuvad ka praegu, järgides või ette nähes sotsiaal-kultuurilisi muutusi. Muudatused muuseumis hõlmavad endas juhtimist, eesmärke, keeli, kommunikeerimise stiile ja vahendeid, kultuurilisi trende ja tegevusi, suhteid avalikkuse ja piirkondadega. Elisabetta Falchetti esitab meile oma nägemuse uutest eesmärkide püstitustest ja tohututest väljakutsetest, mis ootavad muuseume ja võivad ümber mõtestada nende rolli tulevikus.

Milliseid muuseume ja missuguseid muudatusi soovitakse käesoleval ajal? Meie maailm vaevleb praegu mitmetes kriisides (individuaalne, ühiskondlik, keskkonnakriis), mis nõuavad kiiret reageerimist. Muuseumivahendajatena on meie ülesandeks jälgida ühiskonda ja konstrueerida muuseumihariduse ja -kommunikatsiooni mudelid selliselt, et need aitavad säilitada minevikku ja tema traditsioone ning vastata kaasaja sotsiaalsetele vajadustele ja edendada paremat tulevikku.
Kas muuseumid on valmis tegelema selliste väljakutsete ja kiireloomuliste olukordadega? Ühiskond muudab muuseume; kas muuseumid suudavad muuta ühiskonda? Milliseid muuseume me tahame ... missuguse ühiskonna jaoks? Kas muuseumid võivad näidata teed ja propageerida paremat ühiskonda?

TEEMA: ÕPPIMINE MUUSEUMIS

SESSIOON: KELLE HÄÄLT KUULATAKSE MUUSEUMI TEGEVUSTE PLANEERIMISEL?

Carla Padró ja Irene Amengual

Selles peatükis Carla ja Irene käsitlevad erinevaid õpetamise ja õppimise teooriaid, mida kasutatakse laialdaselt muuseumivahendamisel, et analüüsida ja arutada mõnesid juhtumiuuringuid eesmärgiga näidata erinevaid õppimise teooriaid ja nende mõju külastajatele, muuseumile ja pedagoogile.

Carla Padró ja Irene Amengual kirjeldasid väga dünaamilist ja aktiivset sessiooni, kus käsitletakse järgmisi teemasid: vahendaja ja külastaja suhteroll; teooria aluseks olevad epistemoloogilised mõisted: teadmisele vastav maailmapilt ning harija ja külastaja mõisted; peamised kasutatud ideed või kontseptsioonid; praktiline aspekt, ehk mis sorti programme, materjale või ressursse saab toota; kasutatud metodoloogia ja selle side uurimisega; nende programmide ja ressursside mõju; mis jäi järele; teooria kriitilised aspektid teistest vaatenurkadest.

Mõned juhtumiuuringud esitatakse kui alusmaterjal erinevate õppimise teooriate ja nende külastajatele, muuseumile ning harijale avaldatava mõju demonstreerimiseks. Iga vahendaja oma praktikaga seoste leidmiseks õhutatakse vestlust ja kogemuspõhist meetodit.

TEEMA: MUUSEUMIVAHENDUS

SESSIOON: KULTUURIDEVAHELINE DIALOOG MUUSEUMIDES

Simona Bodo

Selles sessioonis uuritakse valitsevaid lähenemisi pärandile ja muuseumivahendusele multikultuurilistes kontekstides, samuti eksperimentaalseid aspekte praktikast, mis seavad kahtluse alla põhimõisted „pärand", „kultuuridevaheline dialoog" ja „osalemine".

Lähtudes oma pikaajalisest antud teemade uurija kogemusest, nagu ka oma otsesest osalemisest murrangulistes projektides, mis käsitlesid pärandi vahendamist kultuuridevahelises perspektiivis, annab Simona Bodo osalejatele Itaalia muuseumide juhtumiuuringute kaudu pildi, mis peegeldab nende tugevusi ja nõrkusi ja heidab uudse pilgu kultuuridevahelisele tööle muuseumis.

Algatades diskussiooni muuseumide kui kultuuridevahelise dialoogi pidamise koha potentsiaalist ja samuti valestimõistmistest, seab Simona kahtluse alla põhimõistete ja praktikate eeldused, mis formeerivad „kultuuridevahelisi" poliitikaid ja projekte, kutsudes üles vaatama uuest perspektiivist muuseumide, kogukondade ja osanike omavahelisi suhteid.

SESSIOON: VAHENDUSE PROJEKTID JA VAHENDID

Inês Câmara

See sessioon on pühendatud muuseumikogemusele tervikuna. Käsitletakse hariduse, kommunikatsiooni ja kogemuse mõisteid ja dimensioone, mis viivad muuseumivahenduse defineerimisele kutsealana.

Millistest elementidest koosneb muuseumikogemus? Ja mille poolest on ta unikaalne võrreldes teiste kultuuriasutustega ja meelelahutuskohtadega? Selle küsimusega lahkab Inês Câmara muuseumivahenduse mõistet, käsitledes erinevaid mõõtmeid ja arutledes igaühe rolli potentsiaali üle.

Millal muuseumikogemus algab ja lõpeb ning mis vahendeid saab kasutada strateegilisel planeerimisel, kus – kasutades meie oma potentsiaali (muuseumi ja individuaalset) – me taotleme spetsiifilisi õppimise ja kogemuse tulemusi oma publiku jaoks, kes on täiemahulise dialoogi objekt. Pärast seda diskussiooni me analüüsime kuidas me saame välja töötada strateegia või plaani, rääkides ühekordsetest tegevustest, pikaajalistest projektidest ja eksperimenteerimise, hindamise ning dokumenteerimise tähtsusest.

TEMAA: MUUSEUMI TURUNDUS JA KOMMUNIKATSIOON

SESSIOON: ÕPPIMISE MUUSEUMID JA AKTIIVNE KODAKONDSUS. MUUSEUMIDE HARIDUSLIK ROLL ÜHISKONNAS.

Ida Brændholt

Loeng põhineb Taani kogemustel, teoorial ja praktikal, mille eesmärgiks on muuseumide haridusliku rolli arendamine ühiskonnas. Loeng esitleb riiklikke algatusi ja uurimusi ning ka juhtumiuuringuid selle kohta, kuidas muuseumid saavad panustada aktiivse kodakondsuse kompetentside arendamisse, mis on välja töötatud õppimise partnerluses osalevate muuseumide poolt.

Põhifookus on kasutajauuringutel ja kuidas kasutajauuringuid saab kasutada innovatiivsete uute praktikate loomisel muuseumides..

Kuidas suudavad muuseumid võtta vastu demokraatliku väljakutse olla kodanike jaoks vajalikud ja olulised 21. sajandi teadmispõhises ühiskonnas? Taani Kultuuriagentuur on selles küsimuses välja töötanud muuseumide muutmise dünaamilise raamistiku, mis põhineb muuseumide haridusliku rolli arendamisel ühiskonnas.
Kultuurilised kompetentsid elukestva õppe perspektiivis kuuluvad 21. sajandi globaliseerunud ja kultuuriliselt mitmekesise teadmistepõhise ühiskonna põhivajaduste hulka. Muuseumidel on eriline potentsiaal enda algatusel vabal valikul tehtava õppe jaoks, suhtudes respektiga mitmekesisusse ja erinevatesse arvamustesse, et saada täielikult osa demokraatliku ühiskonna kultuuri eelistest. Ida Brændholt kutsub osalejaid üles mõtlema NUTIKALT ühe väga inspireeriva harjutuse käigus, kus igaüks saab kavandada omaenda „unistuste muuseumi”.

SESSIOON: MUUSEUMI KOMMUNIKEERIMISVAHENDID

Maria Vlachou

Mida õigupoolest tähendab „muuseum on avatud kõigile” või „muuseumid on rahva jaoks”? Mis tagajärgi toovad need loosungid tegelikult muuseumidele, mis soovivad selliseid ootusi täita? Selles sessioonis uurime kommunikatsiooni ja turunduse vahendeid, mida saab kasutada selleks, et luua läbimõeldud, efektiivseid ja realistlikke ning asutuste vajadustele kohandatud strateegiaid, mis võimaldavad neil pakkuda paremat teenust ja nõnda täita oma missiooni ja ehitada jätkusuutlikumat tulevikku.

Maria Vlachou arutleb, milline potentsiaal on selles, kui muuseumi professionaalid mõtlevad „turundusest” kui muuseumi ühiskondliku ja poliitilise rolli kindlustamisest. Tuues välja häid ja halbu kogemusi oma tööalasest praktikast, jagab Maria kontseptsioone, vahendeid ja planeerimise kasulikkust erinevates muuseumi juhtimise tasemetel, kaasa arvatud muuseumi hariduslik osa.

Vältides rangeid suuniseid ja „kuidas teha” nimekirju, muutub brändiloomise protsess ja kommunikatsioonimeetodite valik huvitavaks ning kättesaadavaks, sõltudes rohkem planeerimisest kui vahenditest ja rahalistest ressurssidest.
Pannes meie muuseumid suhtlema, muudame organisatsiooni efektiivsemaks, nii et see ka tegelikult saab järgida mantrat, et meie muuseum on „avatud kõigile” ja „rahva jaoks”.

TEEMA: UURIMISVAHENDID

SESSIOON: TÄHENDUSE LOOMINE: MIDA JUTUSTAVAD MEILE KUNSTITEOSED JA KUIDAS NENDE SÕNUMIT SAAB TÕLKIDA

Valeria Pica

Käesolev sessioon keskendub juhtumiuuringutele, mis kirjeldavad vahendeid, mida muuseumid võivad kasutada oma tegevuse täiustamiseks ja suhtlemise parandamiseks igat sorti publikuga. Mõned teemad käsitlevad uurimismeetodeid, hindamise vahendeid ja muuseumivahenduse parimaid praktikaid koos mitteformaalse hariduse, muuseumikogemuse ja professionaalsete oskustega.

Valeria Pica eesmärgiks on ka jagada teadmisi ja informatsiooni, mis õhutaksid osalejaid mõtteid vahetama ning looma sisulise dialoogi platvormi. Hulk juhtumiuuringuid ärgitab diskussiooni muuseumiuuringutest ja muuseumi publikust, keskendudes hindamise vahenditele ja nende mõjususele muuseumikogemuses ja meie tööalases praktikas.

Need vahendid võivad olla ülivajalikud spetsiifiliste vahendustegevuste kavandamisel, pannes meid vaatlema nii meie külastajaid kui meie kogusid uute vaatenurkade alt.

SESSIOON: ENESEVAATLUS KUI ABIVAHEND ARENEMISEKS JA PRAKTILINE TUGI

Alice Semedo

Enesevaatlus kui abivahend arenemiseks ja praktiline tugi leiab üha enam tunnustamist erinevates tegevusvaldkondades (nt haridus, meditsiin, kunst) kui strateegiline meetod sügavama teadmise ja tähenduse loomiseks kõigi jaoks, kes on protsessis osalised. Enesevaatluse praktika võib kasutamisel aga ka muutuda mehhanistlikuks, kui ei kasutata uusi loomingulisi lähenemisi.

Üldiselt peetakse loominguliste uurimismeetodite all silmas selliseid meetodeid, mis rakendavad mõnda loomingulist tegevust või jagatud kogemust eesmärgiga viia osalejad uutele aladele, kuna neil ei ole mitte ainult võimalust nautida uurimistöö protsessi, vaid ka vastata paindlikumalt uurimistöö käigus tõusetunud probleemidele.

Vaadeldes tõenduspõhise praktika ja enesevaatluse kasutamise vahelisi pingeid, käsitleb Alice Semedo subjektiivsete lähenemiste kasutamist ja arusaamist isiklikest, võimalik et loomingulisematest ja kujundlikumatest lähenemistest kui kriitilise enesevaatluse ja osalemise vormidest uue koostöö- / loomingulise paradigma loomisel, mis mõtestab vahendust museoloogilises kontekstis.

Le Novità del Museo
Le Novità del Museo

KURSUSE HINDAMINE

Enne projekti käsiraamatu esitlemist soovime teiega jagada mõningaid kursuse järelhindamise tulemusi.
Me koostasime ülevaatliku analüüsi kursuslastest, sest see annab järjekordse vaatenurga projekti partnermaade – Portugal, Hispaania, Itaalia, Eesti ja Taani – muuseumimaastiku reaalsusele.

Graafik 1 – Kursandid akadeemilise tausta ja riikide lõikes

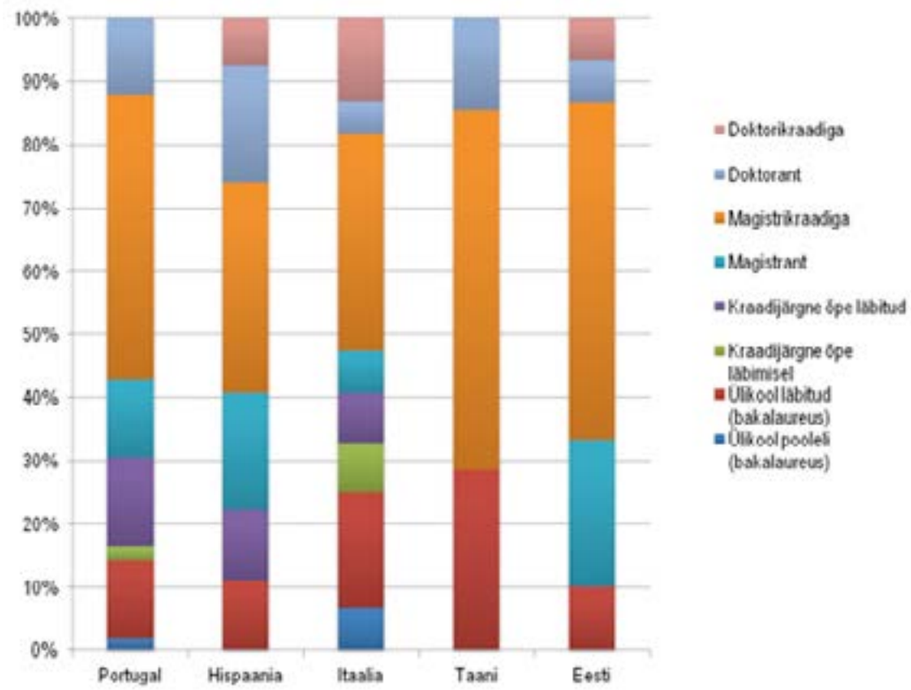

Graafik 2 – Kursandid töökogemuse ja riikide lõikes

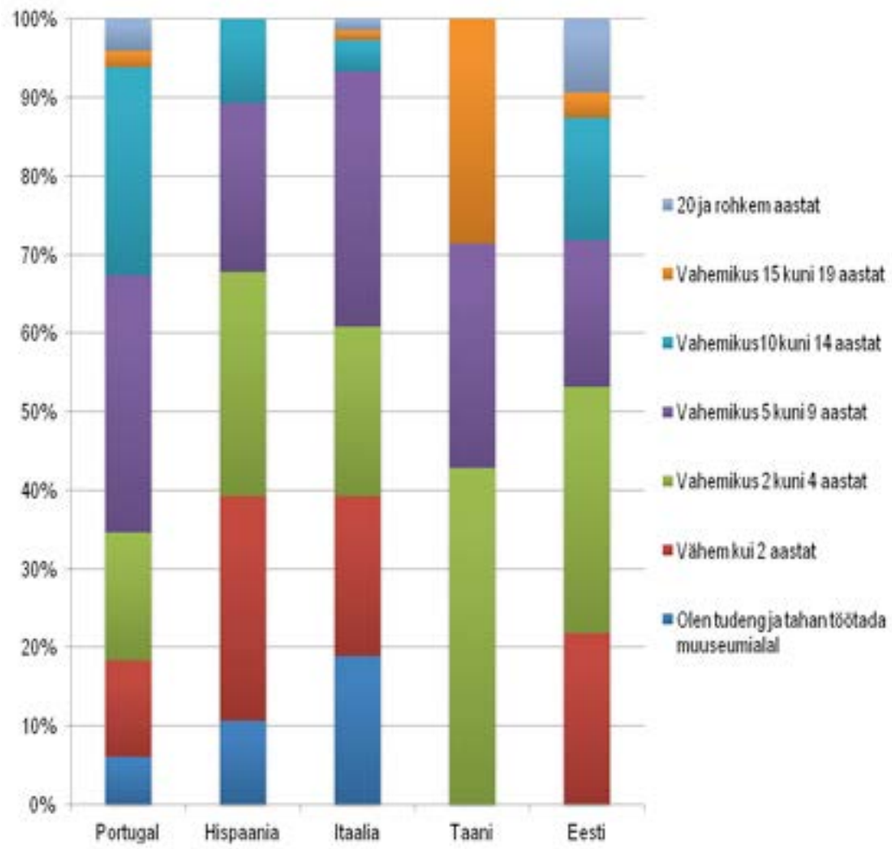

Graafik 3 – Kursandid tööstaatuse ja riikide lõikes

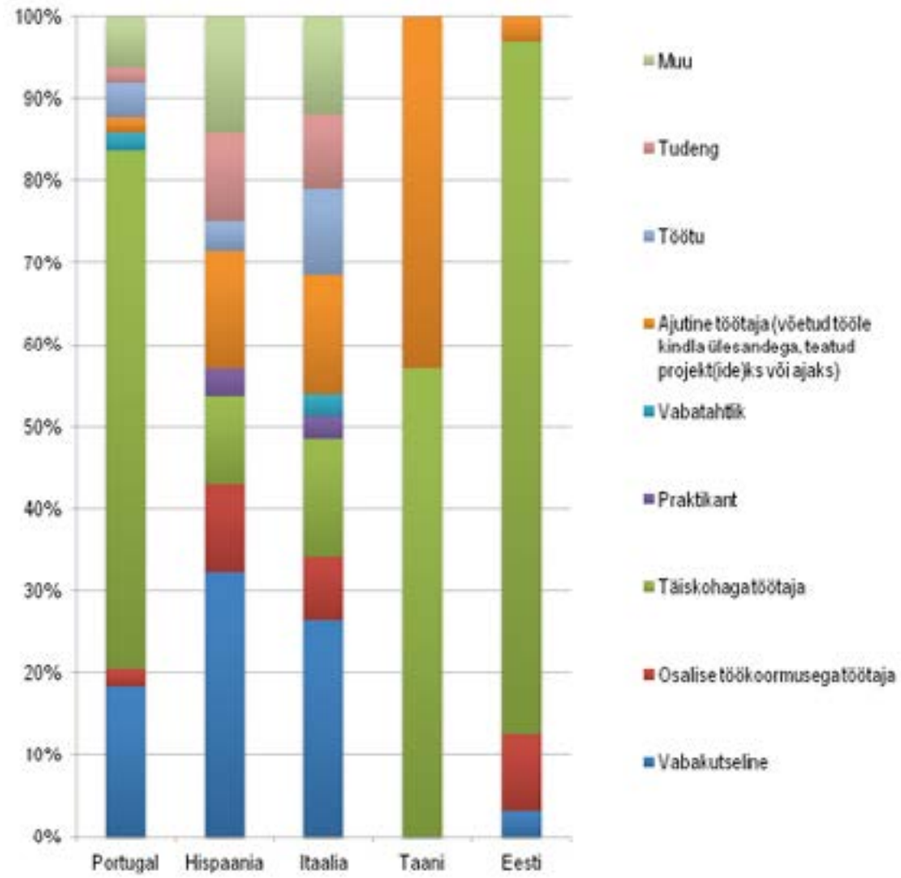

Selgub, et enamus projekti kursante on magistrikraadiga ning töötanud muuseumialal vahemikus 2 kuni 9 aastat. Siiski erinevad riikide tulemused päris olulisel määral tööstaatuste lõikes – Portugali, Hispaania ja Itaalia muuseumitöötajad on muuseumidega seotud tunduvalt ajutisemalt.

Graafik 4 – Millised on kursantide jaoks olulisemad kursuselt saadud isiklikud tulemid?

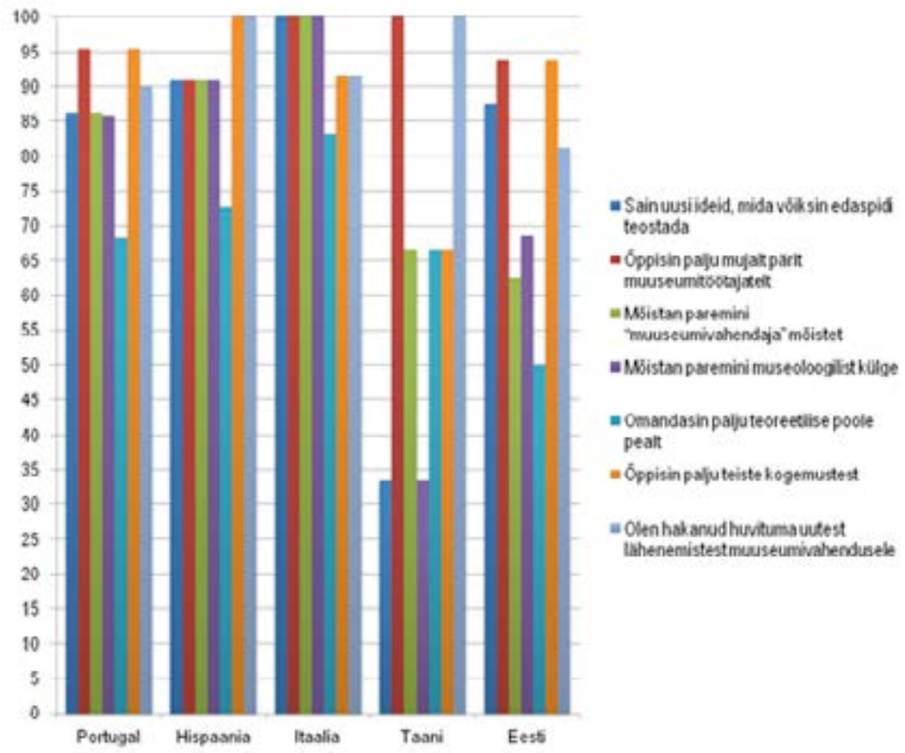

Kursuse tulemuste hindamisest selguvad nii isiklikud kui ametialased arengud. Paljud osalejad on märkinud oluliseks tulemuseks "Sain uusi ideid, mida võiksin edaspidi teostada", samuti teabe ja kogemuste vahetuse ning tööalase võrgustiku.

"Oli suurepärane panna igaüks meist mõtlema muuseumivahendusest eri vaatenurkadest: külastaja, pedagoog, kuraator, direktor, toetaja jne. Kursus ei andnud meile kala, vaid õpetas kala püüdma. Kursus oli väga hea andmaks meile laia ampluaad ideid ja näiteid, kuidas saavutada muuseumi vajalikkus ühiskonnas, kuidas õppida muuseumist ja nautida muuseumi."
Portugal

"See andis hea teoreetilise raamistiku, oli hästi struktureeritud (üsna hea tasakaal teooria ja praktilise tegevuse vahel) ning mulle meeldis dialoogipõhine lähenemine."
Itaalia

Graafik 5 – Kuidas kursust hinnata võrreldes teiste samalaadsetega?

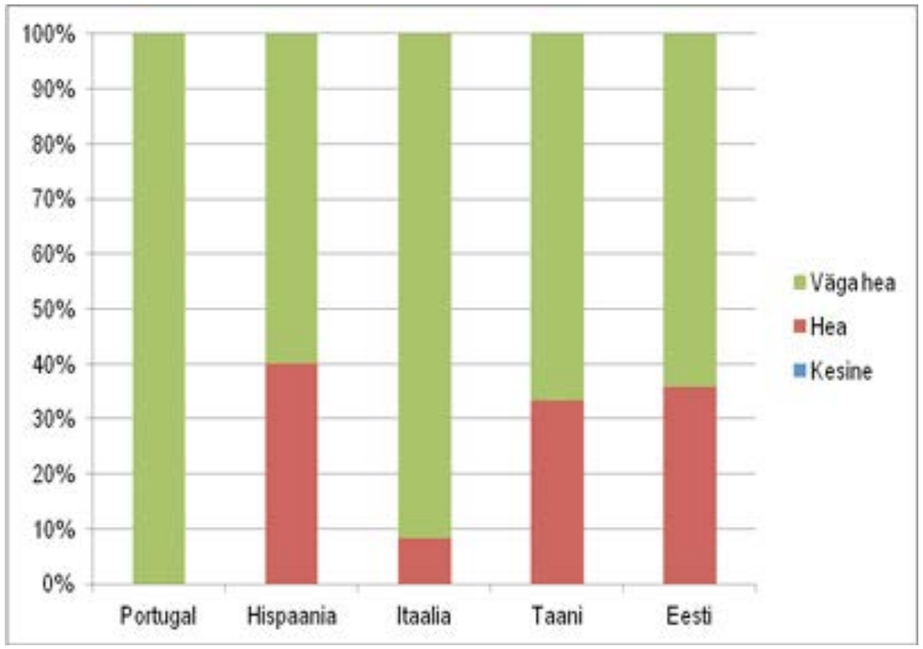

Üldine hinnang kursusele on väga hea ja osalejad on hinnanud Euroopa-ülest mõõdet. Kursus nii võimaldas õppida asjatundjatelt teistest riikidest, kui ka andis võimaluse suhelda kolleegidega teistest muuseumidest ning riikidest.

Graafik 6 – Hinnang kursusele vastavalt:

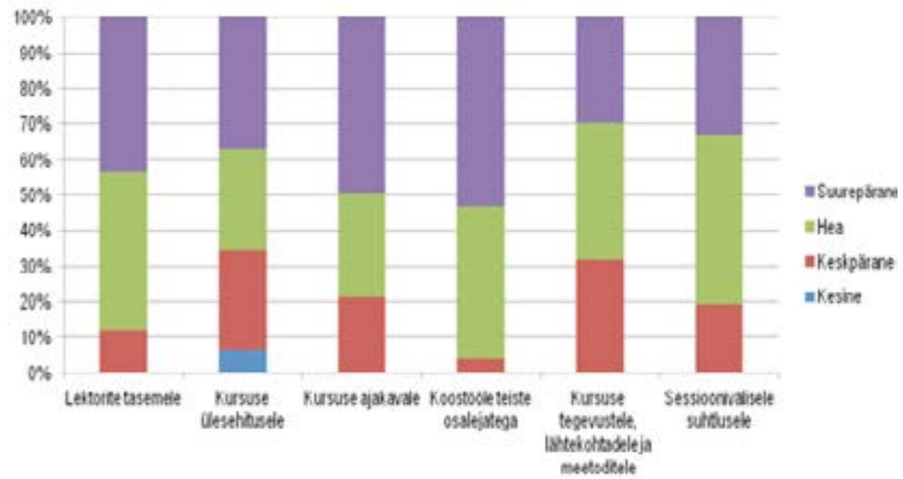

Järgmine väljakutse on luua toimiv Euroopa muuseumivahendajate võrgustik, mis võimaldaks vahetada kogemusi riikidesiseselt ja –vaheliselt, kaasates ajapikku rohkem professionaale ning riike.

“Oli meeldiv olla osaline rahvusvahelist kogemust jagavas kogukonnas, nagu seda on muuseumivahendajad. Kõik ettekandjad näitasid ainukordset ja inspireerivat kirge oma tegevusala vastu ning pingutasid, et saavutada side kursantide ja nende ametialase kontekstiga.”
Taani

“See kursus andis mulle palju – uusi ideid ja vaatenurki, jagatud kogemusi, sõpru jne jne. Seega oli see ilmselt üks minu parimaid kogemusi muuseumialal üldse, mistõttu ma tänan kõiki, kes olid seotud selle kursuse korraldamisega.”
Eesti

3 MUSEUM MEDIATORS KURSUSE MATERJALIDE KOGUMIK

MUUSEUMIVAHENDUSEST, KULTUURIST, POLIITIKA JA TEGEVUS MUUTUVAS TEADMISTEPÕHISES ÜHISKONNAS

ARTIKKEL KULTUURI ÜHISKONDLIK VÄÄRTUS

Cristina Da Milano

KULTUURI ÜHISKONDLIK ROLL

Kultuuriga seostatavad väärtused on traditsiooniliselt sisemine väärtus, instrumentaalne väärtus ja institutsiooniline väärtus: nende väärtustega on otseselt seotud erinevad mõjud, mida kultuurisektor tervikuna võib ühiskonnale avaldada, st majanduslik, sotsiaalne ja keskkondlik.

Sotsiaalse kaasatuse edendamisele ja – teatud ulatuses – ka külastajaskonna laiendamisele suunatud kultuuritegevuste – ja spetsiifiliselt muuseumiprogrammide - tähendus ei piirdu mõistagi nende sisemise kultuurilise väärtusega: me asume kultuuri sotsiaalse mõju ja tema instrumentaalse väärtuse alal (kuigi sotsiaalne mõju on seotud ka tema institutsioonilise väärtusega, pidades silmas, et ICOM määratluse järgi „Muuseum on kasumit mitte taotlev, püsiv institutsioon ühiskonna ja tema arengu teenistuses, avalikkusele avatud, mis omandab, säilitab, uurib, tutvustab ja näitab inimkonna ja tema keskkonna materiaalset ja vaimset pärandit hariduslikel, teaduslikel ja nautimise eesmärkidel”).

Ajaloolises perspektiivis me abistasime pärast Teist Maailmasõda Euroopas arengut liikmesriikides kolme erineva kultuuripoliitika raames, mis keskendusid kultuurile ligipääsu hõlbustamisele :

1. Ligipääsu arendamisel põhinev mudel: see mudel rajaneb kultuuri demokratiseerimise mõistel ja on suunatud kultuuri ligipääsetavamaks muutmisele kogu rahvastiku jaoks;

2. Ühiskondlik-majanduslikul arengul põhinev mudel: see mudel rajaneb kunstiliste ja kultuuritegevuste kasutamisel mittekunstiliste tegevuste edendamise tööriistana (st kaasavad programmid, linnaruumi uuestisünni protsessid jne);

3. Kultuurilise kaasamise mudel: see ei ole suunatud mitte ainult kultuuritarbimise ligipääsetavamaks muutmisele, vaid ka kultuuri loomisele ja levitamisele. Fookus on iga indiviidi võimalusel osaleda kultuuris mitte ainult kui „publik”, vaid ka aktiivse osalisena.

IKolmas nendest hõlmab endas kõige laiemat kaasamise kontseptsiooni kui kompleksset mõistet, mis ei piirdu ainult ligipääsuga: see mõiste on teoreetilisest aspektist defineeritud ja heaks kiidetud ka viitega spetsiifiliste marginaliseeritud gruppidele.
Euroopa Liidu tasemel võimaldas 1993. a. Maastrichti Leping Euroopa Liidul, mis on ajalooliselt keskendunud majandusele ja kaubandusele, võtta meetmeid kultuurivallas, et kaitsta, levitada ja arendada kultuuri Euroopas. Euroopa Liidu roll piirdub siiski eri EL riikide kultuuritegijate koostöö

---

[2] A. Bollo, Measuring Museum Impacts, The Learning Museum, Report 3, 2013, http://www.lemproject.eu/WORKING-GROUPS/audience-research-learning-styles-and-visitor-relation-management/3rd-report-measuring-museum-impacts

[3] http://icom.museum/the-vision/museum-definition/

[4] F. Matarasso, “L’état, c’est nous: arte, sussidi e stato nei regimi democratici” in Economia della Cultura 4/2004).

edendamisega ja nende EL maade kultuuri õitsemisele viivate tegevuste täiendamisega, austades samal ajal nende rahvuslikku ja regionaalset mitmekesisust, tõstes esile ühist kultuuripärandit. Sellest eesmärgist lähtuvalt on EL rakendanud meetmeid kultuurialgatuste toetuseks nagu Kultuuriprogramm ja Euroopa Kultuuripealinna algatus : esimese eesmärgiks on julgustada ja toetada kultuurikoostööd Euroopas ühise kultuuripärandi esiletoomiseks, kultuurikoostöö arendamisse panustamine Euroopa tasemel, eesmärgiga julgustada Euroopa kodakondsuse tekkimist; viimast võib vaadelda kui üht parimat näidet ülalkirjeldatud ühiskondlik-majanduslikust arengumudelist.

Euroopa Liit on pühendunud elukestvale õppele kui orgaanilisele osale tema eesmärgist teha Euroopast kõige konkurentsivõimelisem ja dünaamilisem teadmistepõhine majandus maailmas. Alates Lissaboni Euroopa Nõukogu koosolekust märtsis 2000 on elukestvast õppest saanud Euroopa strateegiate tuumikelement mitte ainult konkurentsivõime ja tööhõive jaoks, vaid ka suurema sotsiaalse kaasatuse, aktiivsema kodanikkonna ja isiklike pürgimuste jaoks.

2004. a. anti välja integreeritud elukestva õppe tegevuskava : see sai nimeks Elukestva Õppe Programm 2007-2013 ja hõlmas endas spetsiifilisi tegevusi, mis olid suunatud – muuhulgas – täiskasvanute õppele (Grundtvig alamprogramm) ja kutseõppele (Leonardo da Vinci alamprogramm). Alates 2014. aastast asendab seda programmi uus programm, mis katab perioodi 2014-2020 ja mida kutsutakse Erasmus Kõikide Jaoks .

EL on i2010 algatuse kaudu üsna hiljuti esile tõstnud ka IKT rolli elukestva õppe protsessides. Algatus kutsub üles kaasamisele, kodanikele paremate teenuste pakkumisele, paremale elukvaliteedile ja rõhutab IKT laiaulatuslikumat kasutamist elukestva õppe ja sotsiaalse kaasamise jaoks, tehes Euroopa rikka kirjandusliku ja audiovisuaalse pärandi kättesaadavaks nii paljudele inimestele kui võimalik, et ühendada individuaalne loovus ja IKT. Tehnoloogia edusammud teevad hariduse jagamise võimalikuks üha rohkemate erinevate interaktiivsete ja mobiilsete seadmete kaudu, et rahuldada õppurite selle põlvkonna nõudmisi, kes ootavad õppimiselt interaktiivse ja põneva tehnoloogia kasutamist.

Mitteformaalsete õppeasutuste, nagu raamatukogud ja muuseumid, roll Euroopa elukestva õppe poliitika läbiviimisel on võtmetähendusega selle tegevuskava jaoks ja on saanud eelolevatel aastatel keskseks küsimuseks hariduse, kultuuri ja sotsiaalpoliitika vahelistes puutepunktides.
Euroopa ühiskonnas on raske eristada õppeprotsesse hariduspraktikast. On siiski selge, et teadmistepõhises majanduses toimub elukestev õpe erinevates kohtades ja pikaajaliselt. Paljud õppimist toetavad interaktsioonid, tegevused ja kogemused ei leia üldsegi aset traditsioonilises hariduskeskkonnas.
Selles kontekstis tuleb mitteformaalsele õppele omistada täielik staatus ja mõistmine. „Konstruktivismi" kontseptsiooniga seotud õppimise teooriad ütlevad, et õppuri poolt omandatavat teadmist ei tohi talle anda valmistoote kujul, ja et inimesed õpivad kõige paremini luues ise spetsiifiliselt enda jaoks tarvilikku teadmist, selle asemel, et neid instrueeritakse sellest, mida nad peavad teadma. Nende informaalsete õppestiilidega kaasneb ka suurem keskendumine kogemuspõhisele õppele, milles tuleb ette imestamist, üllatust, tundeid, isiklikke ja kaaslaste reaktsioone, nalja ja naudingut.

Huvitudes IKT rollist õppimises kiputakse jõudma tõdemusele, et paljud inimesed veedavad väga palju aega IKT-tegevustes nii kodus kui teiste inimestega suheldes. See toetab laia hariduse „ökoloogia" kontseptsiooni, kus oma roll on nii haridusasutustel, kodul,

---

[5] ttp://eacea.ec.europa.eu/culture/index_en.php

[6] http://eacea.ec.europa.eu/llp/

[7] http://ec.europa.eu/education/erasmus-for-all/

[8] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0229:FIN:EN:PDF

vaba-ajal, raamatukogudel ja muuseumidel. Tekkimas on uut sorti suhetevõrgustik õppurite, objektide ja digitehnoloogia vahel, kus kultuuriasutused on otsimise, avastamise ja tõlgendamise kohtadeks. Raamatukogude ja muuseumide külastajate kogemused hõlmavad järjest enam mitmesuguseid digitaalseid elamusi alates arvutimängude mängimisest kuni mobiiltelefonidega suhtlemise ja „Web 2.0" tehnoloogiate nagu blogimise, Wiki ja taskuhäälingu kasutamiseni.
Õppimine toimub üha enam vaba-aja tegevuste kaudu, mida nüüdisajal vahendatakse digitehnoloogiate abil osana inimeste sotsiaalsest ja kultuurielust, kuid mida formaalsed haridusasutused mõnikord ei vaatle väärtusliku hariduslik kogemuse valdkonda kuuluvana. Huvi taoliste meetodite abil õpitu akrediteerimise vastu on siiski tõusmas, eriti kuna e-õppimine on üldiselt kasvuteel.

Kultuuriasutuste poolt korraldatud tegevusi vaadeldakse tihti täiskasvanuõppe perspektiivist, mis tihti on suunatud spetsiifilistele ebasoodsate olukordade alla kannatavatele rühmadele. Täiskasvanutega tegelemine võib olla problemaatiline, sest ei ole kontakti tekkimist hõlbustavaid vahendajaid (nagu laste puhul on kool). Teiselt poolt, silmas pidades demograafilisi faktoreid nagu rahvastiku vananemine ja positiivse aktiivse vananemise saavutamiseks vajalik kultuuriline kaasamine, on töö täiskasvanutega järjest olulisem.
„Võtmetöötajate" roll võib olla väga tähtis. Võtmetöötajad (neid kutsutakse ka vahendajateks, giidideks, vabatahtlikeks, propageerijateks, tegevusjuhtideks või korraldajateks) on kas kutselised või vabatahtlikud, kes ei ole muuseumi (või muu kultuuriasutuse) palgal, ja kes tegutsevad asutuse ja laia ning kõikehõlmava täiskasvanud publiku vahendajatena. Lühidalt, nad on inimesed, kes võivad aidata avada ust publiku ja muuseumi/kultuuriasutuse vahel.
Võtmetöötajad tegutsevad kõigis sektorites täiskasvanute ja eriti kultuuriliselt tõrjutud gruppide õppe toetamiseks. Nende mõju ja vastutusala tunnustavad sihtrühmad, keda kultuuriasutused soovivad kõnetada. Nad võivad anda selliseid teadmisi, oskusi, kogemusi ja ressursse, mida kultuuriasutustel ja nende personalil üldiselt ei ole. Nad saavad aru paljude täiskasvanute jaoks eksisteerivatest juurdepääsubarjääridest – nagu kulukus, kultuurierinevused, kehv hariduslik kogemus, raskused kirjaoskusega, keelebarjäärid, kaaslaste surve ja madal enesehinnang. Nad võivad erineval määral kaasa tuua ka oma võrgustikke, mis on potentsiaalselt oluline vahend kontakti saavutamiseks ja partnerluse loomiseks.
On tehtud palju üleskutseid paremale koostööle formaalse ja mitteformaalse haridussektori vahel, tihti seoses kasvava tähelepanuga elukestvale õppele. Mõned väidavad, et asutused nagu raamatukogud ja muuseumid on omaks võtnud uued tehnoloogiad ja õppemeetodid, samal ajal kui formaalne sektor on keskendunud vanamoodsa õppeprogrammi jagamisele. Konkreetsem arusaamine kultuuriasutuste kaudu toimuva mitteformaalse õppe rollist ja tulemustest on tähtsaks eelduseks muuseumide, raamatukogude ja teiste mitteformaalse sektori tegijate edasises arengus, et rakendada selle tehnoloogiat ja lähenemist ning hinnata saavutatut.
Eriti muuseumid üle kogu Euroopa on üle vaatamas oma rolli, lisades oma missioonile uut tahku, mis peegeldab nende suhet ühiskonna ja kohaliku kogukonnaga ning on ette võtnud märkimisväärseid samme, et saada ühiskondliku muutuse suunajateks, lepituse kohtadeks, sotsiaalse integratsiooni agentideks, toomaks enam inimesi tagasi õppimise tsüklisse.

KULTUUR JA SOTSIAALNE TÕRJUTUS

Selleks, et saada sõnade „sotsiaalne kaasatus" tähendusest täpselt aru, tuleb defineerida, kes on tõrjutud ja millest nad on kõrvale/ilma jäetud.
Väljendit „sotsiaalne tõrjutus" kasutati esimest korda Prantsusmaal 60-ndatel aastatel, et viidata kõige vaesemale ühiskonnakihile. 1974. a. kasutas seda René Lenoir, Chiraci valitsuse liige, et kirjeldada inimgruppe, kellel ei olnud riiklikku sotsiaalkindlustust: nad olid „vaimse või füüsilise puudega inimesed, enesetapu kalduvustega inimesed, eakad invaliidid, väärkoheldud lapsed, narkomaanid, kurjategijad, üksikvanemad, multiprobleemsed leibkonnad, marginaalsed asotsiaalsed isikud" . Neile gruppidele, keda ka praegu võib pidada tõrjutute kategooriasse kuuluvateks, peaksime arvatavasti lisama immigrandid, pidades silmas neid tohutuid immigratsiooniga ja lõimumisega seotud probleeme, mis nüüdisajal kimbutavad Euroopa maid.
Kahe viimase aastakümne jooksul Euroopas toimunud vaesuse-teemalise poliitilise diskussiooni kontekstis on sotsiaalne tõrjutus saanud vaesuse sünonüümiks. Ka akadeemilises maailmas vaieldakse sotsiaalse tõrjutuse definitsiooni ja tema seotuse üle vaesuse mõistega. Mitmed vaesuse definitsioonid toonitavad sellise tulutaseme identifitseerimist, millest allpool inimest võib defineerida kui vaesuses ja materiaalsete ressursside puuduses elavat. Sellele vastupidiselt keskendub sotsiaalne tõrjutus suhete puudumisele või katkemisele inimese ja tema perekonna, sõprade, kogukonna või riigi vahel. Sotsiaalne tõrjutus kujutab endast laiemat terminit kui vaesus ja ta hõlmab selliseid inimesi, kes elades vaesuses või mitte, ei osale ühiskonna erinevates süsteemides. Mõned õpetlased väidavad, et neil kahel mõistel ei ole nii lihtne vahet teha, sest mitmed sotsiaalse tõrjutuse põhjused tekivad materiaalsete ressursside puuduse tõttu: see tähendab, et suhteprobleemide analüüsi ei saa lahutada jaotamise analüüsist.
Need erinevused sotsiaalsest tõrjutusest arusaamisel on põhjustatud ka erinevatest kultuuritraditsioonidest maades, mis seisavad probleemi ees: esmalt defineerida sotsiaalne tõrjutus ja siis võidelda sellega. Võib välja tuua kolm paradigmat – solidaarsus, spetsialiseerumine ja monopol – kui eri filosoofilistest ja ajaloolistest kodanikkonna kontseptsioonidest lähtuvad eripärased elemendid, mis aitavad aru saada mõningatest praegustest rahvuslikest hoiakutest sotsiaalse tõrjutuse suhtes EL-s . Tõrjutuse all mõistetakse indiviidi ja ühiskonna vahelise sideme katkemist: seepärast, vastavalt ideedele, mida me üldiselt defineerime kui Prantsuse Revolutsiooni filosoofide nagu Rousseau mõtteid, see põhjustab ühiskondliku solidaarsuse kadu. Aga tõrjutust võib vaadelda ka spetsialiseerumise tagajärjena, sellise protsessi tulemina, mis paneb inimesi üksteisest erinema tekitades nii sotsiaalset eristumist: anglo-ameerika liberalismi õpetuse järgi tekib tõrjutus sotsiaalsfääride, milles indiviidid elavad, ebaadekvaatse eraldamise tagajärjel. Lõpuks, Weberi mõtete järgi, tõrjutust võib vaadelda kui ühiskonnas monopoolsete gruppide tekkimise tagajärge.
Need kolm paradigmat on mõistagi ideaaljuhud, ja peab silmas pidama, et rahvuslikul tasemel on mõned nende aspektid tähtsamad kui teised.
Tõrjutud jagatakse kolme põhigruppi: need, kes on saanud selleks füüsilise haiguse tõttu, need, keda ei lasta ühiskondlikes tegevustes osaleda vaimuhaiguse tõttu ja need, keda tõrjutakse ühiskondlik/majanduslikel või isiklikel põhjustel. Kui kahe esimese grupi suhtes on lihtne määrata nende tõrjutuses elamist ja nende tõrjutuse põhjused on koheselt arusaadavad, siis kolmanda olukord on veidi erinev. Nende tõrjumine ühiskonnast on tihti aeglane, dünaamiline protsess, mis viib progresseeruvalt kas sotsiaalsete sidemete katkemise, ilmajäetuse ja isolatsioonini või samu elutingimusi kogevate indiviidide liitumiseni, meie linnades ja eeslinnades

---

[9] H. Silver, "Reconceptualizing social disadvantage: three paradigms of social exclusion" in G. Rodgers, C. Gore, J. Figueiredo (a cura di), Social Exclusion: Rhetoric, Reality, Responses, International Institute for Labour Studis, 1995, http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/1995/95B09_55_englp1.pdf

[10] H. Silver, *op. cit.*

hästituntud „kampadesse", mis võivad muutuda sotsiaalse mandumise ohtlikuks elemendiks.
Kuid hoolimata kontseptuaalsetes erinevustest, mis annavad tunnistust sellest, kuidas me mõistame sotsiaalset tõrjutust, on selles mõistes mõned kõigile definitsioonidele ja arusaamistele ühised elemendid. Esiteks, sotsiaalne tõrjutus „kujutab endast vastandit ühiskondlikule lõimumisele. Teiseks, ta tähistab nii olekut kui protsessi ja kolmandaks see mõiste on mitmemõõtmeline, ulatudes kaugemale vaesuse ja ilmajäetuse traditsioonilistest definitsioonidest" . Sotsiaalset tõrjutust võib vaadelda kui olukorda ja/või protsessi, mis takistab indiviidil osaleda oma maa süsteemides.
Tõrjututel ei ole lubatud osaleda rahvuse ühiskondlikus, poliitilises ja majanduselus.
Majandussüsteem on seotud sisstuleku ja kaupadele ning teenustele ligipääsu teemadega: tõrjutuna olek tähendab, et inimesed ei saa rahuldada oma põhivajadusi nagu eluase, meditsiiniabi ja haridus.
Sotsiaalsest aspektist tähendab tõrjutus identiteedi ja rolli puudumist ühiskonnas: see võib viia indiviidi väärikuse ja enesehinnangu kadumiseni ning on potentsiaalselt väga ohtlik, kuna võib tekitada sotsiaalset lagunemist.
Poliitilises sfääris tähendab tõrjutus ilmajäetust poliitilistest ja inimõigustest, mis võib jaotada kolme peamisse kategooriasse: kodanikuõigused (õigus kohtumõistmisele, väljendusvabadus), poliitilised õigused (osavõtt poliitilise võimu teostamisest) ja ühiskondlik-majanduslikud õigused (võrdsed võimalused, sotsiaaltoetused).
Need kolm mõõdet võivad mõistagi oma sarnase loomu tõttu kergesti osaliselt kattuda ja tõrjutus leiab aset, kui indiviid on osaliselt või täielikult välja jäetud ühest või enamast neist süsteemidest.
Mõned aastad tagasi määratleti neljas süsteem, kus tõrjutus võib aset leida ja kus järelikult ka sellega võidelda: kultuuriline . Kultuurisfääri kaasamine sotsioloogilisse debatti sotsiaalsest tõrjutusest on olnud lähtekohaks analüüsile, mis roll pärandil võiks olla selle nähtuse vähendamiseks ja sellega võitlemiseks.

[11] R. Sandell, "Museums as Agents of Social Inclusion" in *Museum Management and Curatorship*, vol. 17, issue 4, 1998.
[12] *Ibid.*

LIGIPÄÄS KULTUURILE

"Ligipääs kultuurile on endiselt väga päevakajaline teema üle kogu Euroopa. Kultuuris osalemise kohta olemas olevad andmed näitavad, et suur osa rahvastikust ikka veel ei võta osa peavoolu kultuuri tegevustest, samas kui ilmajäetuse taustaga (sissetuleku ja haridustaseme mõttes) inimesed osalevad palju vähem kui kõrgema haridusprofiiliga ja kõrgema sissetulekuga inimesed. Kultuuriline osalemine on määratletud kui inimõigus ja see on tähtsaks isikliku arengu, loovuse ja heaolu loomise komponendiks. Paraku toob avalikku rahastamist saavate asutuste panus kultuuripakkumisse kasu tihti ainult väikesele rahvastiku segmendile. See võib tähendada vajadust määratleda strateegiad osalemise suurendamiseks, et tagada õiglus ja ressursside kasutamise efektiivsus" .
Pärand (ja eriti muuseumid) tegutsevad sotsiaalse tõrjutuse agentidena kolme põhilise teema kaudu: ligipääs, esindamine ja osalemine. Ligipääsu probleem on kriitilise tähtsusega, sest ta ei piirdu ainult füüsilise, majandusliku ja geograafilise ligipääsuga, vaid võib-olla vähem nähtaval moel, on seotud ka kultuurilise aspektiga. Kultuuriasutused loodi tavaliselt haritud eliidi produktina ja neil ei olnud kuni hiljutiste aegadeni kunagi probleemi kultuuri demokratiseerimisega.
Esindamise teema on taas rangelt seotud nende ajalooga: nad on „eurotsentrilise" maailmakontseptsiooni produktid ja esindavad 18. ja 19. sajandi haritud Euroopa ringkondades domineerinud väärtushinnanguid. Enamusel juhtudel need väga selgelt ei peegelda praegusi meie multi-kultuurilise maailma väärtushinnanguid ja paljud inimesed peavad neid eksklusiivseteks asutusteks.
Osalemine kultuuritootmise loomeprotsessis on kolmas element, mis võib tekitada ühiskonna kultuurisüsteemis tõrjutust ja see on ka mõnes mõttes viimastel aastatel rohkem muutunud element. Kaasaegse kunsti tootmine on nüüdisajal üsna avatud eri sotsiaalse taustaga inimestele, kuigi see avatus mõnikord on vastuolus toote (näidend, skulptuur või maal) näitamise võimalustega ja publiku ligipääsuga sellele.
Nende kolme aspektiga kirjeldatavad barjäärid kultuuriteenuste kasutamisel avalikkuse poolt võivad olla tekitatud institutsiooniliste tegurite (piiratud lahtiolekuajad, personali ebakohane käitumine, hinnapoliitika, siltide puudumine ehitise sees ja väljas jne), isiklike ja sotsiaalsete tegurite (elementaarse lugemisoskuse puudumine, vaesus), tunnetamise ja teadlikkusega seotud tegurite (näiteks hariduspuudega inimesed tunnetavad muuseume enda jaoks võõrastena) ja keskkondlike, nagu keeruline füüsiline juurdepääs, isoleeritus ja kehvad transpordi ühendused, tegurite poolt.
Sotsiaalse tõrjutusega tegelemisele tuleb läheneda terviklikult: kõik asjassepuutuvad asutused eri tasanditel peaksid tegutsema koostöö vaimus. Nad peaksid järgima oma ühist

[13] Il Rapporto OMC Policies and good practices in the public arts and in cultural institutions to promote better access to and wider participation in culture (http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/documents/omc-access-to-culture.pdf) è il risultato del lavoro svolto dal Working Group on better access to and wider participation in culture, composto da 24 esperti in rappresentanza degli Stati membri dell'UE. Il lavoro è iniziato nel 2011 nell'ambito del Council Work Plan for Culture 2011-2014 per l'implementazione dell'Agenda Europea per la Cultura. Il gruppo ha utilizzato la metodologia Open Method of Coordination (OMC) – una forma di co-operazione volontaria tra Stati membri.

[14] European Commission, Cultural Access and Participation, Report, 2013, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf. In particolare, si fa riferimento qui ai dati sulla partecipazione dei cittadini residenti e non dei turisti: il tema dell'accesso e della partecipazione alla cultura sono infatti intesi non rispetto alle dinamiche del turismo culturale bensì a quelle che riguardano aspetti quali l'identità culturale acquisita e rafforzata attraverso la cultura e lo sviluppo sociale e culturale in senso ampio delle comunità residenti.

[15] Da un punto di vista storico, dopo la Seconda Guerra mondiale in Europa si sono sviluppati modelli differenti di politiche culturali, incentrati sul concetto dell'accesso alla cultura: il modello di **sviluppo dell'accesso**, basato sulla nozione di democratizzazione della cultura; il modello di **sviluppo socio-economico**, basato sull'utilizzo delle attività artistiche e culturali come strumento di sviluppo sociale ed economico; il modello di **inclusione culturale**, che ha come scopo non solo l'ampliamento dell'accesso ai consumi culturali ma anche alla produzione e alla distribuzione della cultura in senso lato. (cfr. F. Matarasso, "L'état, c'est nous: arte, sussidi e stato nei regimi democratici" in Economia della Cultura 4/2004).

[16] R. Sandell, "Museums as Agents of Social Inclusion" in Museum Management and Curatorship, vol. 17, issue 4, 1998.

eesmärki – võitlemist sotsiaalse tõrjutusega – igaüks oma spetsiifilisest aspektist ja oma eripäraste vahenditega, kuid kokkulepitud tegevuskava raames. Viimane peaks olema sõnastatud selge riikliku poliitikana, mis määratleb selle otstarbe, eesmärgid ja strateegiad. Segaduse ja mitmetimõistmise vältimiseks peaks selle poliitika alusena olema selgelt defineeritud, kes on sotsiaalselt tõrjutud grupid ja kust ning kuidas tõrjutus võib tekkida. Kultuuriasutused (ja sotsiaalasutused) peaksid selle riikliku poliitika raames välja töötama oma spetsiifilised suunised, mis näitavad, kuidas tegeleda esindatuse, ligipääsu ja kommunikatsiooni probleemidega muuseumides ja üldiselt kultuuripärandi juures ning pakkuda vahendeid nende probleemide efektiivseks ületamiseks. Need suunised peaksid arvesse võtma ka koostöö vajadust teiste asutustega ning pakkuma dokumentatsiooni ja saavutatud tulemuste hindamise meetodite standardeid, et oleks võimalik sooritatud tegevusi uuesti ette võtta või parandada. Lõpuks, ja sugugi mitte kõige vähem tähtsana, asutused peaksid oma algatusi ja nende tulemusi tutvustama avalikkusele.

Nii avaliku võimu kui asutuste poole pealt lähtuvad ligipääsu püüdlused erinevatest ja tihti üksteist täiendavatest filosoofilistest vaadetest: ühelt poolt võib avalik võim olla mures, kas avaliku raha kasutamine toimub ümberjagavalt, ja et see jõuaks võimalikult laia osani rahvastikust; teiselt poolt, kultuuriasutused võivad keskenduda oma publiku laiendamisele nii kestlikkuse kui vastutustundlikkuse põhjustel. Lisaks tuleb arvesse võtta veel üht ristuvat teemat, mis tuleneb otse kultuuri kui ühiskondliku muutumise läbiviija definitsioonist ja mis kätkeb endas õigust osaleda kultuurielus kui üht osa võrdsete võimaluste temaatikast; arusaamist kultuurist kui sotsiaalse kaasamise hõlbustajast; arusaamist kultuurilisest osalemisest kui sotsiaalsete klassivahede ületamise vahendist; ning kultuurist kui võtmekompetentsist ja loovuse alusest.
Nüüdisajal omistatakse muuseumides ja pärandiga ettevõetud kultuuriprojektides võtmeroll külastajatele: publiku kaasamine on nii Euroopa Komisjoni kui enamiku Euroopa kultuuriorganisatsioonide ja valitsusasutuste prioriteet . Võib näha publiku ja avalikkuse arendamise poliitikate intensiivset rakendamist; kultuuriasutused laiendavad oma koolituse ja sotsiaalseid rolle, pööravad suuremat tähelepanu oma kohalikule publikule ja ümbruskonnale. Uuenenud majanduslik ja ühiskondlik kontekst määratleb uut moodi kohaliku ja globaalse publiku poliitikaid. Samal ajal katsetavad kultuuriorganisatsioonid uusi juhtimismalle ja nende ambitsiooniks on laiendada oma vastutusvaldkonda, et ellu viia oma külastajapoliitikat.
Tegelemaks kultuurile ligipääsu probleemiga võivad kultuuriasutused kasutada – OMC aruande järgi – spetsiifilisi strateegiaid nagu:

- **Publiku analüüsimine:** analüüs peab tegema vahet publiku erinevate liikide vahel, mida võib segmenteerida kui keskne publik, juhuslik publik, potentsiaalsed kasutajad ja mittekasutajad. Selleks, et aru saada, kellega tahetakse suhelda ja et luua õiged strateegiad valitud publikule lähenemisel, peavad kultuuriasutused kahtlemata alustama publiku analüüsist;
- **Ligipääsu takistuste kõrvaldamine:** „Esimene ja kõige klassikalisem viis parandada ligipääsu koosneb osalemist segada võivate takistuste tuvastamisest ja kõrvaldamisest. Sellised takistused võivad olla füüsilised (eriti puuetega inimeste jaoks), finantsilised (nt külastustasu, ühiskondliku transpordi piletid), geograafilised (maapiirkondades elavate inimeste jaoks), aga nad võivad olla ka vähem hoomatavad nagu näiteks kultuuribarjäärid (huvid, elustiili valikud, keelebarjäärid), hoiakud (asutuse õhkkond), ja tunnetuslikud (nt arusaamine kultuuriasutustest kui elitaarsetest kohtadest, teatud liiki kultuuriväljendustest keeldumine või kultuurilisele osalemisele omistatud madal prioriteet)";
- **Partnerluse loomine võtmetegijatega:** kuna meetmeid on parem kavandada osalusmeetodil, potentsiaalse publikuga konsulteerides, siis on kodanike osalemine kriitilise tähtsusega. Vajalik on ka erinevate asutuste ja poliitiliste huvigruppide koostöö riiklikul ja Euroopa tasandil;
- **Eeskujude jagamine ja heade toimimistavade levitamine:** väga tähtis on teada, mis toimub mujal Euroopas ning õppida üksteiselt, kuidas hakkama saada kultuurile ligipääsu probleemiga;
- **Publiku loomine:** uuringutulemused näitavad, et ligipääsu ja osalemise probleem näib olevat palju rohkem nõudluse kui pakkumise poolel. Seepärast kujutavad „publiku arendamisele" suunatud jõupingutused endast ennekõike nõudluse loomist: kultuuriasutused peavad oma pakkumist kohandama publiku vajaduste järgi, muutes oma töömeetodit pakkumise-poolsest nõudluse-poolsesse;
- **Personali koolitus:** intensiivne töö publikuga eeldab pikaajalist toetust ning projektid peavad olema küllalt kestvad, kui soovitakse, et nad viivad kultuuri muutusele organisatsioonis. Ligipääsu aspekti lõimimine organisatsiooni kultuuri nõuab olulist investeeringut personali koolitamisse. Elukestva Õppe Programmi 2007-2013 roll on ses suhtes olnud kriitilise tähtsusega, sest ta on andnud kultuuriasutustes töötavatele professionaalidele võimalusi kutsekoolituseks erinevatel aladel (täiskasvanute haridus muuseumides, töö vähemkindlustatud gruppidega, IKT roll kultuurihariduses jne);
- **Järjekindla andmestiku loomine:** veenev, kvantitatiivsetele ja kvalitatiivsetele andmetele põhinev hindamismetodoloogia on väga vajalik. Lisaks on ilmne vajadus ka keskmise pikkusega ja pikaajaliste hinnangute järele, et analüüsida keerulisi protsesse nagu uue publiku loomine ja osalusstrateegiate määratlemine.

[17] S. Bodo, C. Da Milano, S. Mascheroni, "Periferie, cultura ed inclusione sociale" in Quaderni dell'Osservatorio, n. 1/2009, Fondazione Cariplo, Milano 2009
http://www.fondazionecariplo.it/portal/upload/ent3/1/Quaderno1_testo_integrale.pdf
[18] Cfr. nota 5.

MUUSEUMID JA SOTSIAALNE KAASAMINE

Olgugi, et õppeprotsess muuseumides algab kindlasti materiaalsest kultuurist, määratleb sotsiaalsete suhete ja ühiste tähenduste loomine ta sisu. Seepärast on muuseumipersonali jaoks üliolulline minna muuseumiseinte vahelt välja, et kogeda ühiskonda ehedalt.

Lõhe muuseumide ja nende publiku vahel oli 19. sajandil arvatavasti väiksem; sel ajal oli muuseumidel ühiskonnas eriline roll (võimu teostamine, rahvuslik identiteet, masside harimine). Kaasajal on muuseumide roll seatud küsimuse alla. Ühelt poolt neilt nõutakse, et nad oleksid ühiskondliku muutuse elluviijad, nende vastutusalasse kuuluvad nii kogukond kui teaduse areng ja panus elukestva õppe tegevustesse. Üha enam teadvustatakse muuseumide hariduslikku rolli, mida nad võivad omada ühiskonna kultuurimälu jaoks, põhinedes esemete ja üldisemalt pärandi suurele visuaalsele jõule.

Teiselt poolt paljud inimesed ei kasuta neid, ja need, kes külastavad, ei õpi tingimata neid asju, mida muuseumitöötajad neile räägivad: nii on see sellepärast, et muuseumid on isikliku, mitte kohustusliku õppimise kohtadeks.

Liiatigi saadakse paljudes maades muuseumi hariduslikust rollist aru kui otseselt kooliharidusest osast; nende roll oluliste elukestva õppe läbiviijatena ei ole igal pool selgelt määratletud.

Õppimine muuseumides on teistsugune kui formaalsetes haridusasutustes ja enamus muuseumi kasutajaid on mitteformaalsed. Nende hulgas võib olla individuaalseid külastajaid, pererühmi ja sõprade gruppe. Muuseumides õppijate seas esineb mitmekesiseid õppimise kavasid ja stiile: inimestele meeldib õppida erinevatel viisidel (lugedes, inimestega suheldes või käega katsudes ja tehes).

[19] R. Sandell, *op. cit.*

Üldiselt peetakse muuseume ja galeriisid hinnatud õppimise kohtadeks, sest:

- keskkond väidetavalt julgustab ja inspireerib õppima;

- esemete ja piltide väljapanekud on tihti tegevuste iseloomuga otseselt seotud.

Muuseumidel tervikuna ei ole aimu oma kasutajate õppimise motiividest: nad võivad õppida hobi korras või lõbu pärast. Mõned kasutajad isegi ei tunneta oma muuseumikülastust õppimiskogemusena, kuigi nad võivad õppida oma kogemuse nautimise käigus. Nendes tegevustes osalejate jaoks võib olla ligitõmbav fakt, et need ei kesta liiga kaua ja nad ei nõua suurt pingutust. Teiste motiivide hulgas võivad olla huvi aine vastu ja võimalus sotsiaalselt suhelda, samuti ka kutsealane areng, puhkus ja tegevuste terapeutiline väärtus.

Nende õppimiskogemuste tulemused on samavõrd mitmekesised. Nende hulgas võib olla parem teadmine ja arusaamine, uute oskuste ja võimete omandamine või innustus õppida veel lisaks. Õppijad kasutavad tihti muuseumi oma olemasolevate teadmiste tugevdamiseks. Seepärast on õppimine muuseumides väga komplitseeritud teema. Ei ole ime, et jätkuvalt diskuteeritakse mitteformaalsetes keskkondades toimuva õppimise mõõtmise raskuse üle. Peale selle on paljud sellistes keskkondades toimunud õppimise tulemused nn „pehmed" (hoiakud, väärtused, emotsioonid ja uskumised), mida tihti isegi ei nähta kui tõendust õppimise kohta, kuna rõhuasetus on „kõvadel" faktidel ja tõendatavatel oskustel . Liiatigi ei sobi muuseumidel seada õppijatele saavutamiseks spetsiifilisi õppetulemusi, sest nad ei tea oma kasutajate algset teadmiste taset.

Erinevalt formaalsest haridusest, ei saa muuseumid hinnata, kui palju nende kasutajad õppisid või kui palju nad edasi jõudsid. Kasutajad ise siiski saavad anda hinnanguid oma õppimise kohta. Nad võivad väljendada, mida nad välja uurisid ja kas see oli see, mida nad olid otsinud. Nad võivad öelda, kas nad said inspiratsiooni ja kas nad nautisid oma külastust. Seetõttu tuleb osana muuseumides õppimise tulemuste kohta tõendusmaterjali kogumisest küsida kasutajate käest, mida nad arvavad oma õppimisest.

[20] RCMG-Research Centre for Museums and Galleries, Measuring the Outcomes and Impact of Learning in Museums, archives and libraries, 2003, http://www2.le.ac.uk/departments/museumstudies/rcmg/projects/lirp-1-2/LIRP%20end%20of%20project%20paper.pdf

KUIDAS MÕÕTA KULTUURIÜRITUSTE ÜHISKONDLIKKU MÕJU

Kultuuritegevustel on ühiskonnale mõju, mida võib analüüsida majanduslikust, sotsiaalsest ja keskkondlikust vaatenurgast: selles peatükis võetakse arvesse sotsiaalne aspekt.

Kultuuritegevuste ühiskondliku mõju mõõtmiseks on erinevaid meetodeid, mis kasutavad erinevaid näitajaid, mida saab rakendada ka muuseumides. Esimene, mis põhineb Matarasso uuringutel, võtab arvesse järgmisi näitajaid:

- Isiklik areng
- Sotsiaalne sidusus
- Kogukonna volituste laiendamine
- Kohalik identiteet
- Kujutlusvõime ja visioon
- Tervis ja heaolu

Teist näitajate gruppi tuntakse Üldiste Sotsiaalsete Tulemuste (Generic Social Outcomes (GSO)) nime all. See arvestab kolme mõjuala:

- Tugevam ja turvalisem kogukond
- Tugevam avalik elu
- Tervis ja heaolu

Veel üks näitajate grupp võtab arvesse Üldisi Õppimise Tulemusi (Generic Learning Outcomes (GLO)) , ja see põhineb järgneval:

- Teadmised ja arusaamine
- Oskused
- Hoiakud ja väärtused
- Rahulolu, inspiratsioon ja loovus
- Tegevus, käitumine ja edenemine

Teatud näitajaid saab kasutada spetsiifiliselt muuseumides õppimise mõju mõõtmiseks:

- Teadmiste ja arusaamise paranemine
- Oskuste paranemine
- Hoiakuste või väärtuste muutus
- Rahulolu, inspiratsiooni ja loovuse ilmingud
- Tegutsemise, käitumise ja edenemise ilmingud
- Sotsiaalne suhtlus ja sidusus
- Enesekindlus
- Paranenud arusaamine ainest
- Tehnilised oskused
- Isiklik areng
- Kogukonna volituste laienemine
- Kohalik kuvand ja identiteet
- Tervis ja heaolu

Selline uus muuseumide roll ühiskondliku muutuse läbiviijatena ja nende suur pühendumus haridusele – mitte ainult laste vaid ka täiskasvanute jaoks – on selgelt maad võtmas enamikus Euroopa maades ja Põhja-Ameerikas, kuid mõistagi on maid ja maailma piirkondi, kus põletavamad on hoopis teistsugused probleemid.

Nendest erinevustest hoolimata on muuseumihariduse põhiprintsiibid sõnastatud rahvusvahelistes reeglites rakendamiseks ja tunnustamiseks kogu maailmas.

---

[21] A. Bollo, *op. cit.*

[22] F. Matarasso, *Use or Ornament? The Social Impact of Participation in the Arts*, London, Comedia 1997.

[23] http://www.inspiringlearningforall.gov.uk/toolstemplates/genericsocial/

[24] http://www.inspiringlearningforall.gov.uk/toolstemplates/genericlearning/

[25] Per esempio, in America Latina il settore culturale è diviso tra due anime opposte: da una parte le riforme economiche di stampo neo-liberale hanno fatto sì che il governo lo consideri come una risposta alla crisi economica; dall'altro ci sono i mandati storici delle istituzioni culturali, basato su principi di sostenibilità sociale e culturale. ponse to economic crises, on the other side are the historical mandates of heritage organisations, based on principles such as social and cultural sustainability. In questi Paesi il problema principale rimane quello della conservazione del patrimonio, tema che è strettamente connesso ad uno sviluppo sostenibile del turismo.

„Muuseumid teenivad ühiskonda edendades loodusliku ja kultuurilise ühise rikkuse mõistmist ja väärtustamist näituste, uurimise, teaduse, väljaannete ja haridustegevuse kaudu. Need programmid laiendavad muuseumi missiooni ja nad on vastuvõtlikud ühiskonna murede, huvide ja vajaduste suhtes";

"Muuseum peab kasutama iga võimalust, et arendada oma rolli haridusliku ressursina, mida kasutatakse kõigi rahvastikurühmade poolt või muuseumi enda valitud erigruppide poolt. Kus see muuseumi programmi ja vastutusvaldkonna poolest sobib, vajatakse selleks tõenäoliselt muuseumihariduse koolituse ja oskustega spetsialiste. Uue ja laiema publiku ligimeelitamine kõikidelt kogukonna tasanditelt või grupist, mida muuseum kavatseb teenida, on muuseumi tähtis ülesanne...".

Efektiivsuse saavutamiseks peab neid põhimõtteid täiendama teiste suuniste ja standarditega, mis võtavad arvesse iga maa spetsiifilist olukorda. Muuseumihariduse suunised võib jaotada kahe pealkirja alla:

Üldine poliitika
- Muuseumi suhete parandamine kogukonnaga põhinedes kestliku arengu põhimõttele, õiglusele, osalemisele ja vastastikusele austusele;
- Selliste esemete kaasamine muuseumidesse (eriti ajaloo-, antropoloogia-, linna- või regionaalsed muuseumid), mis esindavad kõiki ühiskonna tegijaid;
- Inimeste vajaduste uurimine;
- Personali koolitus;
- Muuseumi missiooni toetavate programmide väljatöötamine;
- Külastajate uurimise käigus kogutud info kasutamine, et teavitada muuseumi väljapanekute ja hariduse pakkujaid;
- Külastajate füüsiliste erinevuste arvessevõtmine (pikkus, nägemine jne);
- Külastajate intellektuaalsete erinevuste arvessevõtmine.

Hariduspoliitika
- Koordineerimine ja sidusus kultuuripoliitikaga;
- Koordineerimine teiste haridusteenistustega;
- Konstruktivistliku haridusmudeli omaksvõtt;
- Selliste tegevuste kaasamine, milles õppimine toimub mängu kaudu;
- Keelevajaduste arvessevõtmine;
- Sobiva asukoha ja ruumide pakkumine;
- Teenuste pakkumine mitte ainult koolidele ja teistele haridusasutustele, vaid ka täiskasvanutele, perekondadele, kultuuriorganisatsioonidele, eri laadi rühmadele ja ka üksikisikutele;
- Programmide ligipääsetavus ja intellektuaalne terviklikkus.

Hariduspoliitika väljatöötamisel tuleb arvestada IKT potentsiaaliga: „Digitehnoloogia lubab ennekõike tohutult palju suuremat ligipääsu infole ja kultuurilise hariduse võimalustele. Teiseks võib ta hõlbustada ja parandada kultuuri tarbimist. Lõpuks ja võib-olla mis kõige tähtsam, digitehnoloogiad ja sotsiaalmeedia võimaldavad inimestel lihtsamini saada kultuuri loojateks. Nad lubavad ka paremat anrite läbipõimumist ja uue populaarkultuuri tekkimist. See kõik võib viimaks avaldada revolutsioonilist mõju ähmastades kultuuri tegijate ja tarbijate vahelisi piire".

Lisaks tuleb arvestada, et IKT kasutamine kultuurilises hariduses võib olla võimas põlvkondadevahelise õppimise tööriist, luues silla eri generatsioonide vahele.

[26] AAM, Code of Ethics for Museums, 2000, http://www.aam-us.org/resources/ethics-standards-and-best-practices/code-of-ethics

[27] ICOM, Code of Ethics for Museums, 2006 http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/Codes/italy.pdf http://archives.icom.museum/ethics.html#intro

Sotsiaalse kaasatuse edendamisele ja – teatud ulatuses – ka külastajaskonna laiendamisele suunatud kultuuritegevuste – ja spetsiifiliselt muuseumiprogrammide – tähendus ulatub mõistagi kaugemale nende sisemisest kultuurilisest väärtusest: kuigi on kahtlemata õige, et üks eesmärkidest on teadmise edastamine, on peamiseks eesmärgiks kultuuri kasutamine eneseväärikuse, eneseteadlikkuse ja kodanikutunnetuse tõstmise tööriistana, samal ajal toetades elukestva õppe ja kultuuridevahelise dialoogi protsesse.

Neid eesmärke ei ole mitte ainult raske mõõta, vaid need nõuavad ka pikaajalist (või keskmise pikkusega) hindamist: mõttetu on anda hinnangut sellistele algatustele kui meil ei ole võimalust jälgida nende kestlikkust tulevikus ning nende tulemusi ja väljundeid – mõlemaid nii kaasatud asutuste kui inimeste lõikes – keskpikas/pikas ajavahemikus.

Võib öelda, et eri asutuste poolt, mis on neis tegevustes partnerid ja millel on täiesti erinevad missioonid ja organisatsioonilised ülesehitused, on siiani tehtud rohkelt pingutusi ühiste eesmärkide ja metodoloogiate leidmiseks: see näib kinnitavat, et sarnastes projektides, millel on nii ühiskondlikud kui kultuurilised kõrvaltähendused, on partnerlusel võtmetähendus.

Kuid kõige suurem muudatus, mis peab haarama kultuuriasutusi, eriti muuseume, on juhinduda Alma Wittlini lausest:
„Muuseumid ei ole asjad iseeneses, vaid vahendid inimkonna teenistuses".

See on ainus moodus, kuidas nad saavad kaasaegses ühiskonnas edukalt kinnitada oma uut rolli.

[28] OMC, op. cit.

[29] E. Hooper-Greenhill, "Refocusing museum purposes for the 21st century: leadership, learning, research" in Kraeutler, H. (ed.), Heritage Learning Matters. Museums and universal Heritage, proceedings of the ICOM/CECA „ 07 Conference, Vienna, August 20-24 2007, Schlebruegge Editor 2008, Vienna, pp. 97-106.

ARTIKKEL : ARENEVAD MUUSEUMID KIIRELT MUUTUVAS MAAILMAS. UUED TRENDID, VÕIMALUSED, VASTUTUSALAD JA EESMÄRGID

Elisabetta Falchetti

1. SISSEJUHATUS

1.1 MUUSEUMID KONSERVEERIMISE JA EVOLUTSIOONI VAHEL

Muuseumid on ühiskondlikud asutused, mis vastavad oma kogukonna kultuurilistele vajadustele ja toetavad neid. Muuseumidel on dünaamiline iseloom, mis on võimaldanud neil tänaseni edukalt ellu jääda, balansseerides oma rollide, funktsioonide ja missioonide konserveerimise ja evolutsiooni vahel. Looduslike ja inimtekkeliste esemete säilitamine – Uurimine – Kommunikatsioon (Reinwardt Academie PRC-mudel) on muuseumide ajaloolised ülesanded ja nende algne missioon.

PRC-mudel annab muuseumide olemasolule õigustuse, tugevdades nende jätkuvust ja stabiilsust, aga samal ajal PRC põhistas – ja ikka veel põhistab – muuseumi evolutsioonilist potentsiaali; need ülesanded on tegelikult kohandunud vastava epohhi ühiskondlik-kultuuriliste trendidega, hoides nõnda muuseumi elujõulise ja ajakohasena.

Muuseumide mõttekus on moodsates ühiskondades leidnud arusaamist; nad on pälvinud usalduse oma traditsiooniliste rollide tõttu, ja samal ajal neis läbi viidud uuendused lummavad ja tõmbavad ligi (inimesed vajavad nii traditsiooni/stabiilsust kui muutust/evolutsiooni). Täpselt sama pärandi kontseptsioon muuseumides loob ja tugevdab inimelu jätkuvuse tunnet minevikust tänapäeva ja tulevikku.

Enamus muuseume on tõestanud oma võimekust viia läbi ühiskonna poolt nõutud muudatusi oma rollide, sisu ja tegevuse harmoniseerimiseks ning täiustamiseks. Muudatused on seotud erialaste, hariduse ning kommunikatsioonimeetodite paradigmaatilise ja filosoofilise evolutsiooniga, samuti ka erinevate ühiskondlike nõudmistega, kultuuri ja ühiskonna suhetega ning kogukonna elustiiliga. Muudatused puudutavad muuseumide eesmärke ja missioone vastavalt ühiskondlikele prioriteetidele.

Näiteks Rahvusvaheline Muuseumide Nõukogu (ICOM) viitas kuni 2007. aastani oma põhikirjas uurimistööle kui peamisele ja iseloomulikule muuseumitegevusele („muuseumid kui publikule avatud laborid"; Desvallées ja Mairesse, 2010 lk. 73). Alates 2008 on haridus ja elukestev õpe muutunud peamisteks ja prioriteetseteks uurimistöö ees (Desvallées ja Mairesse, 2010).

Muudatused puudutavad kogude juhtimist, uuringuid, kommunikatsiooni raamistikku ja kuju, erialaseid rolle ja spetsialiseerumist (kuraatoritest uute professionaalideni nagu disainerid, museoloogid, arhivaarid, registripidajad, pedagoogid, vahendajad jne).

"1980-ndate algul koges muuseumimaailm ennenägematuid muutusi, olles kaua peetud märkamatuteks ja elitaarseteks, hakkasid muuseumid nüüd, nagu öeldakse, tulema kapist välja, rikkudes toretseva arhitektuuri maitset, pannes üles suuri tähelepanu äratavaid ja äärmiselt populaarseid näitusi ja mis üritasid olla osa teatud liiki konsumerismist.

Muuseumide populaarsus ei ole sellest peale langenud ja nende arv kahekordistus pisut enam kui ühe põlvkonna jooksul igal pool... Üks põlvkond hiljem muuseumide valdkond muutub ikka veel" (Desvallées ja Mairesse, 2010, lk. 21).

---

[30] *"In the early 1980s the museum world experienced a wave of unprecedented changes having long been considered unobtrusive, and elitist, museums were now, as it were, coming out, flouting a taste for spectacular architecture, mounting large exhibitions that were showy and hugely popular and intending to be part of a certain style of consumerism. The popularity of museums has not failed since, and they doubled in number in the space of little more than a generation everywhere … One generation later the museum field is still changing"* (Desvallées and Mairesse, 2010, p. 21)

Teatud liiki muuseumid tegid läbi tohutuid revolutsioone, mis haarasid nende missiooni, tegevust ja strateegiaid, nt teadusmuuseumid (selle käigus tekkisid ka moodsad Teaduskeskused). Seda revolutsiooni nägid ette ja kirjeldasid mõned museoloogid nagu Bernard Schiele ja Hemlyn H. Kostner (1998); need autorid kirjeldasid ja seletasid teatud kriitilise tähtsusega XX sajandil toimunud muutuste põhjuseid ja nad oskasid oodata veel põhimõttelisemate muutumiste vajadust XXI sajandiks.

Loodusmuuseumid on hea näide sügavast muutumisest (minevikus ja veel kestev); nende ajalooline ülesanne on bio- ja geo-mitmekesisuse kogumine, säilitamine, uurimine ja loodusteadusliku teadmise levitamine. Tänapäeval pärast Darwini-järgse teaduse epistemoloogilisi muutusi ja teoreetilist innovatsiooni on säilitamine ja uurimistöö suunatud evolutsioonibioloogiale, ökoloogiale, keskkonnakaitsele jne; loodusteaduste õpetamine ja didaktika on nihkunud uue avarama hariduse ja „elukestva õppe" poole, arvesse võttes laiemat keskkonna-loodusteaduslikku kultuurivälja; hariduslik praktika on kaasav, aktiivne, konstruktivistlik ja „mitmesele intelligentsile" orienteeritud; väljapanekud on temaatilised, keskkonnast inspireeritud; kultuuritegevused ja näitused on põnevad ja kaasahaaravad: teemad ja probleemid on multidistsiplinaarsed ja multikultuurilised; kommunikatsioon on dünaamiline, multimeediat kasutav ja erinevate keeltega rikastatud.Need uued muuseumid on kahtlemata „külastajatele orienteeritud".

Teadusmuuseumid on tegelikult üles näidanud suurt tundlikkust ja vastuvõtlikkust välja kuulutatud universaalse õiguse suhtes saada haridust, kultuurilise demokratiseerimise ja avaliku kaasamise suhtes, eriti kodanike teadusliku kirjaoskuse ja harimise suhtes, võttes arvesse meie lääne ühiskondade väljakujunenud tehno-teaduslikku orientatsiooni ja tohutut sõltuvust teadusest. Muuseume nagu teisigi kultuuriinstitutsioone, ülikoole ja haridus-/kasvatusasutusi toetatakse rahvusvaheliste programmide Avalik Arusaamine Teadusest (PUS) ning Avalikkuse Kaasahaaramine Teadusesse ja Tehnoloogiasse (PEST) kaudu; hiljem on nad läbi viinud Avaliku Ligipääsu Programmi, mille kaudu avaldatakse kogud, uurimine ja teised teadusmuuseumide tegevused internetis (Meie teadmiste levitamise missioon on ainult pooleldi täidetud, kui info ei ole laialdaselt ja kergesti ühiskonnale kättesaadav) (Berliini Deklaratsioon, 2003).

Paljud teadusmuuseumid (nt Londoni Loodusmuuseum) kaasavad kogukonda – tavalisi inimesi, amatööre; koole ja teisi asutusi – interneti kaudu, kogusid digitaliseerides, uurimistöös, küsitluste läbiviimisel või andmete kogumisel välitöödel (Kodanikuteadus ja Rahvahulgateadus).

[31] *"Our mission of disseminating knowledge is only half complete if the information is not widely and readily available to society"* (Berlin Declaration, 2003).

1.2 TRADITSIOONILISED JA EVOLUTSIOONILISED ROLLID

Muuseumimaailm on seotud pärandi kontseptsiooniga: muuseumid jäävad pärandi säilitamise ning kultuuriliste pärandisidemete usaldusisikuteks/hoidjateks. Nad loovad teadmist materiaalse ja vaimse päranduse kohta, mida nad hoiavad ja uurivad; nad edendavad ekspertide ja mitte-ekspertide kultuurivahetust (muuseumid kõigi jaoks ja elukestva õppe jaoks).

Muuseumid on võimsad asutused, mis loovad pilti kultuurist kui kogukonna ühisest ja kättesaadavast pärandusest, nauditavad ja huvitavad ka vabal ajal; muuseumid on nõnda mitte ainult vahendajad ja teadmiste levitajad, vaid ka intellektuaalsete stiimulite allikad ja teatud hoiaku kujundajad kultuuri suhtes üldisemalt.

Muuseumid toetavad isiksuse väljendumisviise ja kutsumusi, sest neil on võime stimuleerida erinevaid oskusi, hoiakuid ja mõttelaade, mille kaudu inimesed loovad ennast ja sotsiaalseid suhteid. Nad tugevdavad kultuuritrende ja -identiteete ning mõtteviise. Nõnda edendavad muuseumid nii isiklikku eneseteostamist kui inimeste kultuuriajalugu ja -evolutsiooni.

Muuseumid edendavad ka traditsioonilisi ja uusi sotsiaal-kultuurilisi suhteid ja protsesse. Muuseumikülastused on tegelikult üldiselt seltskonnaüritused ja mitmed uurimused on näidanud, et näituste kontekst ergutab sotsiaalsed suhtlemist.

Muuseumid kujutavad endast ideaalset soosivat keskkonda demokraatlike, kaasavate ja diskussiooni ergutavate kultuurimaailma ja ühiskonna kohtumiste jaoks ning kogukonna küsimuste ja vaidluste arutamiseks. Tänapäeval kinnistavad muuseumid oma rolli kui eri vanuses, haridusega, kultuuritaustaga, vajadustega, huvidega ja väärtustega inimeste dialoogi vahendamise ja kaasaaitamise kohad; ja seega on nad sotsiaalse kaasamise ja kultuuridevahelise kontakti kohad.

Nende roll ületab seepärast nende ajaloolist panust pärandi säilitamisel ja teadmiste levitamisel ning ulatub ülemineku faasis olevate kultuuri aladeni ja hariduse ning sotsiaalsuse valdkondadeni, mis on hädavajalikud moodsate inimprobleemide ja vajaduste lahendamiseks.

Euroopa Liit on tunnistanud, et muuseumid võivad pakkuda olulist sotsiaalset kasu. Euroopa Nõukogu Raamistik-kokkulepe Kultuuripärandi Väärtuslikkusest Ühiskonna Jaoks (Faro, 27/X/2005) – rõhutas, et teadmised ja kultuuripärandi kasutamine kuuluvad kodanike õigusesse osa saada kultuurielust, nagu see on sõnastatud ÜRO Inimõiguste Ülddeklaratsioonis (1948) ja on garanteeritud Majanduslike, Sotsiaalsete ja Kultuuriliste Õiguste Lepinguga (1966) – peab kultuuripärandit ühiskonna ja elukvaliteedi jaoks kasulikuks. Kultuuripärand on sotsiaalsete sidemete allikas, määrava tähtsusega inimarengu jaoks ja ka kultuurilise mitmekesisuse väärtustamise ning edendamise jaoks, samuti kultuuridevahelise dialoogi jaoks. Kultuuripärand peab mängima rolli demokraatlike ja rahumeelsete ühiskondade ülesehitamisel ja kestlikkuse protsessides.

Seepärast peavad muuseumid olema orienteeritud kogukondade poole ja olema neile ja nende vajadustele avatud; nad peavad toimima kohtadena, kus katsetada uut sorti kultuurilist kodakondsust, edendama ja toetama sotsiaalseid suhteid ja sotsiaal-kultuurilist kaasamist. See uus lummav muuseumi kuvand temast kui sotsiaalse sidususe ja dialoogi edendajast, erinevate inimeste kultuuride/identiteetide vahendajast ja kui sõbralikust kohast, on lubav alus mõtiskleda tuleviku rollide üle.

Lõpetuseks, kuulus psühholoog Bruno Bettheleim väitis, et muuseumid võivad muuta maailma taas võluvaks, sest nad on võimelised äratama uudishimu ja imestust. Meie aeg soovib imesid; muuseumid peaksid sellele kaasa aitama.

SAUDADE
AMIZADE
MINHO - CAIXA DE BRINQVEDO

1.3 ROLLID TULEVIKUS

Paljud kultuuriasutused hakkasid arutlema missuguseid uusi rolle peaksid nad täitma, et tuleviku poole edasi liikuda ja kuidas nad seda peaksid tegema. Viimastel aastatel välja antud kirjandus on täis „Manifeste" ja „Deklaratsioone" ehk uurimusi 21. sajandi peamiste probleemide ja trendide kohta (nt „Õppimine 21. sajandi muuseumis", artikkel, mida esitleti LEM Konverentsil, Tampere, Soome, Oktoober 2011; Trendijärgija 2012: Muuseumid ja tuleviku pulss, AAM 2012; ja väga hiljutine LEM Aruanne nr 7: Uued trendid muuseumides 21. sajandil, august 2013).

Tähelepanu on nüüd tuleviku peal! „Me võime ikka tunda huvi nende perspektiivide kohta ja küsida: kas neil ikka on meile tuntud kujul tulevikku? Me ei saa väita, et meil oleks vastust sellele küsimusele... aga meid huvitab muuseumide tulevik üldiselt..." (Ameerika Muuseumide Ühing, 2008).

Ameerika Muuseumide Ühing (AAM) asutas TULEVIKU MUUSEUMIDE KESKUSE (CFM), „ekspertide mõttekoja, kes uurivad ja kavandavad laboreid loovuse toetamiseks ning aitavad muuseumidel murda traditsioonilisi piire ühiskonna teenimiseks uutel viisidel". CFM-le on antud ülesandeks uurimine ja uute muuseumide, organisatsioonide ning tegevuste kujundamine, mis on võimelised kindlustama muuseumide ellujäämise ja andma uusi ühiskondlikke rolle.

CFM andis 2008. aastal välja plaani „Muuseumid ja ühiskond 2034: Trendid ja potentsiaalsed tulevikud" („Prognoosimise eesmärk ei ole mitte ennustada tulevikku, vaid öelda, mida peab teadma selleks, et astuda mõttekaid samme olevikus"). CFM plaan aitab muuseumidel avastada ühiskonna ees praegu, ja oletatavasti ka tulevikus, seisvaid kultuurilisi, poliitilisi ja majanduslikke väljakutseid (demograafilised trendid, muudatused geopoliitilises ja majanduslikus maastikus, tehnoloogia ja kommunikatsiooni muutused, uute kultuuriliste ootuste tekkimine) ning kavandab strateegiaid parema tuleviku loomiseks.

Seesama CFM andis 2012. aastal välja „Muuseumid ja tuleviku pulss"; selle dokumendi peamised teemad olid: Vabatahtlikud, Ühisloome internetis (Rahva rakendamine), Sotsiaalse ettevõtluse alternatiivsed strateegiad ja rünnak mittetulundussektorile (Ei MTÜ-le), Kontaktid kogukonnaga teispool muuseumiseinu (Minnes tänavale), Uued filantroopia vormid (Alternatiivne finantseerimine), Vananev rahvastik ja väljakutsed (Loov vananemine), Täiendatud reaalsuse tehnoloogiad (Enam kui reaalne) ja „Uus hariduslik ajastu". CFM lähenemisse kuulub nüüdistrendide analüüs, et ette näha võimalikke mõjutusi ühiskonnale ja muuseumidele („Mis see tähendab ühiskonna jaoks; Mis see tähendab muuseumide jaoks").

Inglismaa Kultuuri, Meedia ja Spordi Ministeerium andis 2005. aastal välja huvitava dokumendi pikaajalise rahvusliku tulevikustrateegia raamistamiseks pealkirjaga „TULEVIKUST ARUSAAMINE: Muuseumid ja 21. sajandi elu – kokkuvõte vastustest", milles on rõhutatud: „Teose „Tulevikust Arusaamine" eesmärk ei olnud mitte ainult muuseumisektori saavutuste tähistamine, vaid ka uurimine, missuguseid Inglismaa muuseumide aspekte tuleks tähelepanu alla võtta, et olla valmis väljakutseteks. Selgitati välja, millised on Inglismaa muuseumide peamised väljakutsed ja võimalused ning esitati ideid ja soovitusi positiivseteks muudatusteks". Ministeerium toob välja tähtsaimad diskussiooni teemad muuseumide tuleviku jaoks: Kogud ja nende kasutamine, Õppimine ja uurimine, Karjäärid, Koolitus ja juhtimine, Sidusus ja propageerimine ning Partnerlus ja väärtuse mõõtmine.

Ühendkuningriigis käib elav ja stimuleeriv debatt; vt nt „MANIFEST MUUSEUMIDELE. Suurepäraste muuseumide loomine 21. sajandi jaoks", valitsusasutuste ning sõltumatute ühenduste ja tegijate poolt koostatud dokument, mis analüüsib Ühendkuningriigi muuseumide mõju ja panust inimkonnale (kogude säilitamise keskused, õppimine, majandus, turism, avalik-ühiskondlikud ruumid, uurimise ja innovatsiooni keskused ning kui sotsiaalse muutuse ja kultuuridevahelise mõistmise edendajad jne) ja sõnastab uuesti rolle 21. sajandi jaoks.

IFLL – Elukestva Õppe Tuleviku Uuring (Innocent, 2009) analüüsib samamoodi muuseumide, raamatukogude ja arhiivide panust 21. sajandil ja arutleb kuidas luua uut tulevikku.

[32] *"We can still wonder about their prospects and ask: is there still a future for museums as we know them? We cannot claim to answer such a question… but we are interested to the future of museums in general…"* (American Association of Museums, 2008).

[33] *"The goal of forecasting is not to predict the future but to tell you what you need to know to take meaningful action in the present".*

2. UUED MUUSEUMID UUTE ÜHISKONDADE JAOKS

2.1 KAASAEGSED STSENAARIUMID JA „OLUKORRAST MAAILMAS"

Muuseumi tegevused, roll, eesmärgid, poliitika ja praktikad omandavad tähenduse ja väärtuse kindlas kontekstis/ruumis, st oma kaasaegsetes sotsiaal-kultuurilistes mudelites, probleemides ja vajadustes; muuseumi trendid ja tegevused ei ole (ja ei saa olla) iseseisvad või neutraalsed oma filosoofiate, keelte, strateegiate ja teadmise protseduuride poolest. Gregory Bateson kirjutas oma tuntud essees „Mõistus ja loodus" (1979), et mitte millelgi ei ole tähendust, kui seda vaadeldakse väljaspool konteksti; sõnad ja teod ei oma ilma kontekstita tähendust.

Me nõustume vastavalt sellele lausele, et pilk tulevikku peab olema seotud olevikuga ja järgmise dekaadi oletatava kontekstiga. Arutledes tuleviku üle, peavad muuseumid ette võtma mediteerimise uutest (või vanadest) eesmärkidest, mida nad soovivad täita, mis laadi kultuuri nad püüavad luua, samuti ka mis ühiskondade jaoks nad saavad töötada; missugused muuseumi rollid ikka veel kehtivad ja peaksid saama kinnistatud/konsolideeritud ja mis võiksid olla uued rollid; milliseid uusi teenuseid muuseumid peaksid oma kogukondadele pakkuma; milline on filosoofiline ja teoreetiline diskursus muuseumides, mis võimaldaks neil välja mõelda ja läbi viia tuleviku jaoks õiged muudatused; lõpuks, millised on prioriteedid ja hädavajadused praegu ning selle sajandi järgnevatel aastatel.

Mitmed valitsusasutused, valitsusvälised organisatsioonid, iseseisvad või ühinenud muuseumid ja ka museoloogid ning uurijad hakkasid arutlema nende teemade üle (nt ülal viidatud Aruanded 21. sajandist ja tulevikust, ja LEM aruanne nr 7, 2013). Enamus neist analüüsivad konteksti, rõhutades rahvusvahelist finantskrahhi kui muuseumide võimaliku languse põhjust ja soovitavad tarku juhtimis- ja organisatsioonilisi reegleid majanduskriisist väljatulekuks; mitmed neist arutlevad keskkonnaprobleemide üle (eriti globaalne soojenemine, demograafiline kasv jne) ja soovitavad sobivat poliitikat uute ja vanade muuseumide jaoks (nt energiakulude/ressursside vähendamine, sünergiad ja koostööprogrammid muuseumide vahel jne). Need nõuanded on kindlasti targad ja sobivad, kuid muuseumid peaksid seda teemat edasi arendama ja kaaluma ka teisi ühiskondlikke, kultuurilisi ja keskkonnaprobleeme, mida ilmselt alahinnatakse.

[34] *"The aim of Understanding the Future was not only to celebrate the achievement by the museum sector but also to look at what aspects of England's museums needed to be addressed to face the challenges. Key challenges and opportunities facing England's museums were identified and ideas and suggestions aired for positive change".*

Maailma Jälgimise Instituudi aastaaruanne „Olukorrast maailmas” kirjeldab murettekitavat keskkonna konteksti; kaasaeg ja ettenähtav tulevik on üldises globaalses kriisis, mis mõjutab kõiki inimeksistentsi ja keskkonna valdkondi; inimkonna tulevik on ebakindel ja problemaatiline. Mõned teised dokumendid kirjeldavad ühiskondlikku ja majanduslikku keskkonnaolukorda (nt Inimesed ja planeet, Kuningliku Ühingu Teaduspoliitika Keskus, London 2012).

Kõik need dokumendid kirjeldavad üleminekufaasis olevaid ühiskondi, mille koosseis, organisatsioon, tavad ja elustiilid, kultuurid, majandustrendid jne muutuvad kiiresti. Samal ajal paljastavad kõik need dokumendid meie ühiskondade kriitilisi aspekte: keskkonna ökokriise (globaalne soojenemine, bioloogilise mitmekesisuse kadumine, loodusressursside vähenemine ja üleekspluateerimine, ülerahvastus...). Keskkonnakriis põimub ühiskondliku kriisiga nii Lääne tööstuslikes maades kui „kolmanda maailma” ehk arengumaades (konfliktid, vaesus, kirjaoskamatus, inimõiguste jätkuv rikkumine, sooline ebavõrdsus, endeemilised haigused, narkomaania, kuritegevus, ebaõiglus jne). Nagu rõhutab Edgar Morin oma paljudes esseedes, haarab üldine kriis endaga eetika, väärtused ja inimeste vahelised suhted nagu mittemõistmine, solidaarsuse kadu, kasvav individualism, konfliktid ja vastandumine, sotsiaalne lagunemine; ühiskondlik kriis toob endaga kaasa ka poliitilise kriisi, mis viib avaliku vastutuse ja osalemise kadumise/vähenemiseni.

Praegune majanduskriis on põhjustatud valitsevate majandusmudelite ahnusest, kaootilisusest ja irratsionaalsusest; nad on ekslikud, ohtlikud ja ebaadekvaatsed globaalsele kriisile vastuastumiseks ja sellest jagusaamiseks. Gregori Bateson ütleb oma essees „Sammud mõistuse ökoloogia poole” (1987), et me peaksime olema teadlikud sellest, et meie väärtused on valed. Kõik maailma asutused (ka muuseumid) peaksid enda jaoks sügavalt ja ausalt mõtestama sotsiaalse keskkonna kriisi ja otsima sobivaid lahendusi.

Rahvusvaheline kogukond on tunnistanud mõnede keskkonna- ja sotsiaalsete kriiside olemasolu (nt Agenda 21, 1992. aasta Rio de Janeiro dokument, ja 2002. aasta Johannesburgi dokument) ja kavandanud vajalikke trende ning suundi kriisist ülesaamiseks; aga nende „tulevikku suunatud” programmide edu on üsna kaheldav ja läbikukkumine ilmne. Mitmed uurijad ja õpetlased nõustuvad, et meie kriisile vastuastumiseks ja sellest jagusaamiseks on vaja radikaalset paradigma muutust.

Toome sisse veel ühe vaatenurga: lõppude lõpuks on kõik kriisid algselt sotsiaal-kultuurilised kriisid, mis mõjutavad kõiki inimtegevusi ja elulaadi. Me peaksime oma kriisidele vastu astuma alustades meie vastutustundetu looduslike ja tehnoloogiliste ressursside kasutamise ja meie läänelike mõtteviiside ja kultuuri vigade tunnistamisest. Seepärast on meie esmaseks vajaduseks sügav kultuuriline muutus ja „uuestimõtlemine”. Selles programmis võivad muuseumid mängida väga olulist rolli.

2.2 KULTUUR MUUTUMISES

Kuidas tekib kaasaegne kultuuriline kontekst? Sügav kriis hõlmab ka filosoofilisi ja teaduslikke põhialuseid; me täheldame eriti usalduse kadumist teaduse vastu, tema ressursside ja tulemuste vastu, samuti tema võime vastu lahendada moodsate ühiskondade probleeme.

Teoreetilises ja paradigmaatilises postmodernistlikus kontekstis nähakse kultuuri üleminekufaasis, mida raputavad maavärinad ja revolutsioonid nagu „üldiste süsteemide”, „komplekssuse” ja „kaose” teooriad. Epistemoloogiline vaatenurk aktsepteerib need uued paradigmad ja võtab arvesse/annab legitiimsuse ebakindlusele, teadmise ajutisele iseloomule, indeterminismile, mittelineaarsusele, mitmelisele mastaapsusele ja indikaatorite paljususele jne (nt üliolulinе kirjutis Gallopin et al., 2001). Moodne mõtlemine kohtub nende uute kultuuritrendidega nagu ka inter-multikultuuriga, suhtelisusega ja kultuuri globaliseerumisega. Vajalikeks osutuvad uued kultuurilised lähenemised, nagu näiteks „postnormaalne teadus”, mis pakub keerulist teaduslikku ja süstemaatilist, keskkonna-sotsiaalseid tegureid kaasavat lähenemist „normaalsele teadusele”.

Ka hariduslikud trendid on üleminekufaasis; haridus on tugevalt seotud ühiskondlik-kultuuriliste kontekstidega; Jerome Bruner kirjutab oma essees „Hariduse kultuur” (1996), ettekujutused haridusest sõltuvad sellest, kuidas kujutatakse ette kultuuri ja tema väljendatud ning väljendamata eesmärke. Läänemaades kaasajal tunnustatud hariduse kontseptsioon ei piirdu ainult didaktiliste aspektidega, ta hõlmab kogu individuaalset arengut/kasvu: mitte ainult teadmisi, vaid ka hoiakuid, väärtusi, eetilisi vaateid, sotsiaalseid suhteid, käitumisi... lõpuks, iga isiku harmoonilist arengut tema keskkonna-sotsiaalses kontekstis. Metodoloogiad on suunatud aktiivsetele hariduslikele protsessidele; seepärast ei kasutata ülekandmist või „aju/mõistuse täitmist”, vaid loovaid protsesse, mis võimaldavad igaühel välja arendada oma potentsiaale ja võimeid oma keskkonnas. (Soovitatav) mõistuse raamistik, mida haridus peaks edendama on „mõistuse ökoloogia” (Bateson, 1987): st mõtteviisid, mis võimaldavad meil mõista ja praktiseerida süstemaatilisi lähenemisi, seoste uurimist, ökoloogilisi mõtlemise oskusi, samuti hinnata reaalsuses toimuvate protsesside „kvaliteeti”; mõistuse ökoloogia tähendab vaatlemise ning määramatusega hakkamasaamise võimet ja lõpuks võimet arendada empaatilist suhtumist maailmasse. Ideede, inimeste/rahva, ühiskondade, tsivilisatsioonide jne paindlikkus on süsteemsete kriisidega hakkamasaamise võti. Mitmekesisus (geneetiline, sotsiaalne, kultuuriline, keskkonna jne) on ettenägematutele, stohhastilistele sündmustele vastu astumiseks paindlikkuse edendamise ja „ennetava adapteerumise” tähtsaim ressurss.

Mõned kultuurivaldkonnad, näiteks teadusvaldkond, on oma uurimis- ja haridusprogrammides kasutusele võtnud uued trendid ja uued eesmärgid. Maailma Teaduskonverents andis rubriigis „Teadus 21. sajandi jaoks” (Budapest, 1999) välja kaks olulist dokumenti, milles on esitatud konverentsi tulemused: „Teaduse ja teadusliku teadmise kasutamise deklaratsioon” ning „Teaduse tegevuskava – tegutsemise raamistik”. Need dokumendid kuulutavad teaduse uut rolli ühiskonnas: nad rõhutavad vajadust teaduse ja ühiskonna uutlaadi suhte järele, teadushariduse ja koostöö tugevdamist, vajadust ühendada moodne teaduslik teadmine ja traditsiooniline teadmine, vajadust interdistsiplinaarse uurimistöö ja kultuuri järele, vajadust toetada teadust arengumaades, eetika tähtsust teadustegevuse praktikas ning teadusliku teadmise kasutamist, et täiustada võimet vaadelda probleeme eri vaatenurkade alt ja otsida seletusi looduslikele ning sotsiaals etele nähtustele, mida pidevalt seatakse kriitilise analüüsi alla. Lõpuks, kriisidest haaratud ühiskondade abistamiseks on teaduslikule teadmisele välja kuulutatud „Uus kohustus”: propageerida kriitilist mõtlemist, uusi kultuurivorme, samuti ka rahu ja sotsiaal-kultuurilist ja keskkonna arengut. Teadus ühiskonnas ja ühiskonna jaoks. Teiselt poolt UNESCO dokument „Demokraatia ja rahu” (1997) kuulutab suurt vajadust/eesmärki harida täiskasvanuid meie globaliseerunud maailmas demokraatia, rahu, sotsiaalse ja sugudevahelise õigluse jaoks, kultuuridevahelise kommunikatsiooni ja aktiivse tsiviilühiskonna jaoks.

Kas muuseumid on valmis ja adekvaatsed propageerima ja levitama sellist postmodernistlikku kultuuri? Kas nad on võimelised endas läbi viima ja toetama nii sügavaid kultuurilisi muudatusi?

2.3 TULEVIKU VÄLJAKUTSED JA PROJEKTID

Kõik maailma valitsusasutused (kultuurilised, poliitilised ja majanduslikud) ja valitsusvälised organisatsioonid on viimase kahekümne aasta jooksul arutanud strateegiaid ja tegevusi praegustele ja tuleviku kriisidele ning väljakutsetele vastuastumiseks. „Tuleviku" idee/kontseptsioon tuli dramaatiliselt esile 1992. aastal Rio de Janeiro „Maa tippkohtumisel", pärast häirekella Maa loodusressursside vähenemise pärast; praegune inimeste tarbimise trend seab ohtu tulevaste põlvkondade elu. Tulevik on arutlemise teema ka muuseumide jaoks.

Üldiselt üle kogu maailma kokku lepitud Projekt, mille eesmärgiks on saada keskkonnakriis kontrolli alla, on Kestlik Areng. Dokument, mis koostati pärast Rio Konverentsi ja mis annab suunised ja määrab ära Tegevused Kestliku Arengu jaoks, on Agenda 21. See Projekt näeb ette muudatust praeguses sotsiaal-majanduslikes trendides ja loodusressursside kasutamisel/eksp8luateerimisel, pidades samal ajal silmas tulevaste põlvkondade vajadusi (praegused põlvkonnad kasutavad ressursse, mis on vajalikud tulevaste põlvkondade jaoks). Agenda 21 seab Kestliku Arengu jaoks prioriteedid; kolm esimest Tegevust on suunatud bioloogilisele mitmekesisusele ja metsa säilitamisele ja kliimamuutuse kontrolli alla saamisele.

Agenda 21 peatükk 4/36 annab suuniseid Kestliku Arengu teemalise hariduse jaoks; see dokument väljendab edasilükkamatut vajadust inimesi Kestlikule Arengule orienteeriva hariduse uute vormide järele ja ta kutsub üles suurendama koolitusi, teadvustamist ja avalikkuse kaasamist. See haridusprogramm on suunatud ka muuseumidele.

1999. aastal andis UNESCO uute hariduslike eesmärkide planeerimise käigus Edgar Morinile ülesandeks visandada hariduslikud suunised, mis võimaldaksid edendada tuleviku väljakutseteks kohaseid mõtteviise; need mõtteviisid on esitatud programmilises essees "Les sept savoirs nécessairs à l'education du future" („Seitse tuleviku hariduse jaoks vajalikku teadmist").

Kuna Kestlik Areng on siiski vägagi vaieldav perspektiiv (ja paljude maades praktiliselt läbi kukkumas); peetakse seda Programmi praktilisest seisukohast teostamatuks (arengu kontseptsioon on vastuolus Maa ressurssidega), aga hariduse jaoks ka ebaadekvaatseks; tegelikult on Kestlik Areng majanduslik projekt, kokkulepe majanduse, poliitika ja keskkonna vahel (Sauvé, 2000), mis rajaneb ühepoolsele arusaamisele „keskkond = ressurss". Seepärast on Kestlikule Arengule suunatud haridus ebapiisav sotsiaalse ümberkorralduse edendamiseks ja indiviidide, ühiskonna ning keskkonna vaheliste suhete parandamiseks.

Viimastel aastatel on mõistete „kestlik" ja „kestlikkus" laiendamiseks uutesse valdkondadesse ja projektidesse loodud uusi kultuurilisi orientatsioone. Uus, juba laialdast vastuvõttu leidnud kestlikkuse tõlgendus käsitleb seda kui projekti, mille eesmärgiks on õiglasema elu mudelite loomine (praegu ja tulevikus), mis oleks tasakaalus ja õigustatud nii keskkonna kui ühiskonna poolest. „Kestlikkust võib käsitleda kui süsteemi võimet ennast alal hoida oma sisemise ja välise keskkonna suhtes, pidades silmas, et kõik süsteemid koosnevad alamsüsteemidest ja on samas suuremate metasüsteemide osad" (Sterling, 2003). Ühendkuningriigi Muuseumiühing (2008) pakkus sellise käibedefinitsiooni: Kestlikkus ei ole „eesmärk", mille poole võiks liikuda lineaarselt, nii et selle võiks „saavutada" teatud aja jooksul, vaid pigem teekond, uus lähenemine ja väärtuste komplekt, mida tuleb pidevalt kindlustada.

„Kestlikud" on sellised mõtteviisid ja projektid, mis seavad eesmärgiks kõigi elusolendite ja nende keskkondade vaheliste suhete ning elustiilide muutmise. Kestlikkus kätkeb endas kolm hierarhilise dimensiooni taset: individuaalne, sotsiaalne ja keskkondlik; kestlikkus hõlmab kõiki kriisi elemente, mitte ainult majanduslikke. Kestlikkuse mudelid soovitavad mõtteviise, millega läheneda komplekssusele, süstemaatilisele visioonile ja interdistsiplinaarsusele; nad toovad sisse uue eetika ja vastutuse (vt nt Dresner, 2002; Edwards, 2005; Senge, 2008; Sterling, 2003; Stibbe, 2009). „Kestlikkuse revolutsioon. Paradigma muutuse portree" on Andras Edwards'i artikkel (2005), mis selgitab kestlikkusest tingitud paradigma muutust. See on revolutsiooniline, kuna tema eesmärgiks on „Maailma muutmine".

See revolutsioon on paradigmaatiline, sest kestlikkus hõlmab erinevaid kultuurilisi ja hariduslikke vorme; erinevaid sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkondlikke suhteid ning ta haarab kõiki keskkonna makrosüsteemi tasandeid.

Mõned majandusalased projektid (nt Õnnelik vähenemine, Jõukus ilma kasvuta ja Sinine majandus) kirjeldavad eetilisi, sotsiaalselt ja keskkondlikult kestlikke planeedi ressursside ekspluateerimise strateegiaid.

„... kestlikkus on lõpuks kultuuriküsimus [...] Kultuuri on mõistlikum vaadelda kui muutuvat seaduspärasuste ja protsesside hulka, mis peegeldavad meile, kes me oleme, mida me mõtleme ja kuidas me tegutseme indiviididena ja gruppides. See asetab kultuuri kestlikkusega tehtava töö keskmesse, nii majanduse kui ühiskonna vundamendiks" (Sutter, 2011). „Kestlikkuse kultuuri" levitamine on meie aja prioriteet ja sellepärast on ta meie muuseumide uus missioon. Kestlikkusel on hästi modelleeritud lisatähendus, mis hõlmab inter-polü-trans-distsiplinaarsust ja tulevikutrendi; kestlikkuse kultuur pakub multidimensionaalset ja mitmetasandilist postmodernset visiooni, mis kõrvaldab inimkonna ja keskkonna vahelise ning inim- ja looduslike süsteemide vahelise lõhestumise. Kestlikkuse kultuur on ökoloogiline, eetiline, vastutustundlik ja väärtustele orienteeritud; ta väärtustab nii formaalset kui mitteformaalset mitmekesisust, samuti ka traditsioonilisi kultuure ja erinevaid keeli.

Kestliku ja rahumeelsema maailma ehitamise võti on haridus; muudatus kestlikkuse suunas

---

[35] *"Sustainability can be seen as the ability of a system to sustain itself in relation to its internal and external environments, given that all the systems are made up of subsystems and are parts of larger meta-systems"* (Sterling, 2003).

[36] *"Sustainability is not a "goal" to be pursued in a linear way, such that it will be "achieved" after a certain amount of time, but rather it is a path, a new approach and a set of values that have to be constantly reinforced".*

sõltub mõtlemise muutmisest; erinevus kaootilise ja kestliku tuleviku vahel peitub mõtlemise erinevuses (Sterling, 2003). Kestlikkuse õpetamine on konstruktiivne, aktiivne ja kaasav; ta hindab emotsioone ja kõiki erinevaid oskusi/teadmisi; ta innustab praktilisi kogemusi ja arvukate tegevuste, keelte ja väljendus/kommunikatsiooniviiside kasutamist; ta on eetiline ja „ökoloogiline". „Kogu mõtlemine ... peab nüüd olema ökoloogiline, orgaanilise keerukuse väärtustamise ja kasutamise mõttes, ning kohanedes igat laadi muutustega, mis hõlmavad mitte ainult inimese või ka mõne üksiku põlvkonna, vaid kõigi tema orgaaniliste partnerite ja iga tema elukeskkonna osa nõudmisi" (Sterling, 2003).

Vaja on jõulist kultuurilist muudatust kohalikul ja globaalsel tasandil kõikides meie ühiskondade organisatsioonilise struktuuri dimensioonides. Kultuurilist muudatust on vaja ka muuseumides. 2010. aasta aruanne Olukorrast Maailmas kutsub üles töötama kultuurilise muudatuse eest, et visandada planeedi päästmise realistlikud perspektiivid (Maailma Jälgimise Instituut, 2010: Kultuuride ümberkujundamine). Eespool juba tsiteeritud Morin'i artikkel "Les sept savoirs nécessaires à l'éducation du future" soovitab ümberkujundavat haridust, mille eesmärgiks on ökoloogiliste, komplekssete ja süstemaatiliste mõtteviiside loomine, uut planetaarset eetikat ja solidaarsust, uut inter-meta-trans-distsiplinaarset kultuuri.

UNESCO väljaanne „Inimeste kaasamine kestlikkusesse" (Tilbury and Wortman, 2005) soovitab viit põhikontseptsiooni, mida 21. sajandi hariduslikusse praktikasse sisse viia:

- parema tuleviku visandamine
- kriitiline mõtlemine ja vaatlus
- osalemine otsustamises
- partnerlus
- süstemaatiline mõtlemine.

Lõpetuseks, moodne kestlikkuse kultuur toob sisse ka loodusmaailma eetika. Mitme filosoofilised voolud, mis on inspiratsiooni saanud Aldo Leopoldi transtsendentalismist ja Henry Thoreau romantilis-ökoloogilisest visioonist, laiendavad eetika teistele elusolenditele ja Maale (biotsentriline ja planetaarne eetika) ning soovitavad seda visiooni kasutada kestlikkuse õpetamisel. UNESCO, WWF ja IUCN dokument „Hoolides Maast" (1991) väidab, et kestlikul viisil elamise jaoks on meie esimene kohustus saavutada harmoonia loodusega ja kõigi maailma rahvaste vahel.

Sügav Ökoloogia, mis põhineb kõigi elusolendite sisemisel väärtusel ja univeraalsel vendlusel, on kestlikkust propageeriv keskkonnafilosoofia. Kestlikkus on sotsiaal-kultuurilise muudatuse projekt, mis rajaneb ka planetaarsel lugupidamisel, üksteisemõistmise, solidaarsusel ja respektil.

Kas muuseumid on valmis propageerima ja levitama kestlikkuse kultuuri? Kas nad on võimelised endas läbi viima ja toetama sellist revolutsioonilist projekti?

[37] *... sustainability is ultimately a cultural matter [...] It is more helpful to see culture as an evolving set of patterns and processes that reflect who we are, what we think and how we act as individuals and groups. This puts culture at the core of sustainability work, as the foundation for both economy and society"* (Sutter, 2011)

[38] *"All thinking ... now must be ecological, in the sense of appreciating and utilizing organic complexity, and in adapting every kind of change to the requirements not only of man alone, or of any singular generations, but of all his organic partners and every part of his habitat"* (Sterling, 2003).

[39] Imagining a better future; Critical thinking and reflection; Participation in decision making; Partnership; Systemic thinking.

3 KESTLIKKUSELE ORIENTEERITUD MUUSEUMID JA KESTLIKUD MUUSEUMID
3.1 UUED MUUSEUMID UUTE KULTUURIDE JA ÜHISKONDADE JAOKS

Muuseumid otsivad kestlikku tulevikku (Worts, 2004).
Kaasaegsete muuseumide uued rollid ja eesmärgid tuleb „uuesti raamistada" ja uuesti defineerida meie reaalses kontekstilises perspektiivis ja praegusi ning tuleviku väljakutseid silmas pidades. Muuseumid andsid igasuguses ajaloolises kontekstis ülitähtsa panuse avalikkuse teadmistesse ja kultuuri; neil on endiselt oma tegevuste, teemade, kommunikatsiooni, juhtimise kaudu ja avalikkusega ning kogukondadega suhtlemise kaudu võimsad ressursid uue vajaliku kestlikkusele suunatud kultuurimuutuse propageerimiseks.

Kestlikkus nõuab kujutlusvõimet ja „Muuseumid annavad inimestele võimaluse arendada oma kujutlusvõimet ja loovust ning inspiratsiooni täiuslikkuseni ... muuseum on täiesti imaginaarne ruum, kindlasti sümboolne, kuid mitte tingimata tabamatu... seda võidakse kutsuda muuseumide utoopiliseks funktsiooniks, sest maailma muutmiseks peab seda ette kujutama teistsugusena ja nõnda distantseerima end sellest, mistõttu utoopia kui väljamõeldis ei ole tingimata puudus või defitsiit, vaid pigem teistsuguse maailma ettekujutamine" (Desvallées and Mairesse, 2010, p. 50).

Kõik muuseumid (olenemata nende teemast, suurusest, asukohast, organisatsioonist...) võivad edendada vaba, kriitilist ja kompleksset mõtlemist, mis on vajalik postmodernse ja kestliku hariduse jaoks; nad võivad ergutada uusi ideid ja ka intellektuaalset, eetilist ning hingelist rikastumist; nad võivad toetada sotsiaalset õiglust ja kaasamist, kultuurilist demokratiseerimist, avalikkuse aktiveerimist, vastutustundlikkust ning mitmekesisuse teadvustamist ja väärtustamist. Nad saavad pakkuda „usaldusväärset ja neutraalset" avalikku ruumi inimkontaktide, diskussioonide, mõtiskluste, otsuste kavandamise ja avalikkuse kaasalöömise jaoks.

Selleks otstarbeks ei pea muuseumid lahti ütlema oma ajaloolistest rollidest, vaid nad peaksid uusi ja vanu rolle ümber mõtestama kestlikkusest lähtudes.

Mõned muuseumid võtavad kestlikkust arvesse nii oma lühiajaliste kui pikaajaliste programmide ja rollide planeerimisel; mitmed muuseumid on vähem mures külastuste, publikunumbrite, kasvu, suuruse, ürituste hulga, turunduse jne pärast ja rohkem sotsiaalse väärtuse ning oma eesmärkide kvaliteedi ja eetilise poole pärast; näiteks Ühendkuningriigi Muuseumiühingu Eetikakoodeks kohustab muuseume edendama igaühe elukvaliteeti, nii praegu kui ka tulevikus. Austraalia Muuseumid andsid 2001. a. välja ühe esimestest „pioneerdokumentidest", mis andsid muuseumide ja praktiliste rakenduste jaoks üldised kestlikkuse põhimõtted „... aidata igasuguse suurusega muuseumidel saavutada sobivaid kestlikkuse parimaid tegutsemisviise ... sest muuseumidel on selles valdkonnas mitmeid selgeid reegleid"; need reeglid käsitlevad kestlikkuse õpetamist ja propageerimist, läbiviijaid ja ülesandeid, kogusid, juhtimist, ehitusi jne.

Kestlikkuse debatt on jõudnud ka muuseumide uurimistöösse, näiteks Ühendkuningriigi Muuseumiühing viis 2008. a. läbi konsultatsioone kestlikkuse ja muuseumide teemal, pidas töötubasid üle kogu Ühendkuningriigi ja 2009. a. andis välja lõpparuande ning arutluskäigu. See väljaanne rõhutas, et üldiselt oli sellele toetus olemas, kaasa arvatud sotsiaalsele, majanduslikule ja keskkondlikule kestlikkusele; kuid väljaspool Ühendkuningriigi Muuseumiühingu töötubasid muuseumirahvas ei mõtle ja räägi kuigi palju kestlikkusest ega näe seda kui oma töö ja planeerimise tuuma. Üllatavalt mõtlevad veel vähesed muuseumid otseselt kestlikkusest.

2008. a. organiseerisid Riiklik Teadusmuuseumide Ühing (ANMS) ja Rooma Zooloogiamuuseum Itaalias ANMS Aastakongressi kogude

[40] *"Museums allow people improve further imagination and creativity and inspiration par excellence ... museum is a completely imaginary space, certainly symbolic but not necessarily intangible... one might call the utopian function of museums, because in order to change the world, one must be able to imagine it otherwise, and thus to distance oneself from it, which is why utopia as a fiction is not necessarily a lack or a deficiency, but rather the imagining of different world"* (Desvallées and Mairesse, 2010, p. 50).

[41] *"... to assist museums of all sizes achieve appropriate best-practice in sustainability ... because museums have several clear rules in this field".*

juhtimise/planeerimise, uurimise ja hariduse kestlikkuse teemadel (Falchetti, Forti, 2010). Kongressil kirjeldati uudset avastust, et mitmeid Itaalia muuseumide algatusi võib käsitleda kui kestlikkusest inspireeritud ja sellele suunatud (nt suurem tähelepanu territoriaalsetele probleemidele; potentsiaalselt kõrvalejäetud kodanike arvessevõtmine; aktiivsed ja konstruktiivsed õpiprogrammid; uued kaasavad kommunikatsiooni ja näituste vormid; keskkonnahoiu teemade sissetoomine; kultuuridevahelised programmid; erinevate keelte kasutamine ja ekspressiivsed strateegiad). Sama muuseum organiseeris 2011. a. töötoa teemal „Muuseumid ja kestlikkuse keeled" katsetamaks, kuidas edendada erinevate kultuuride, distsipliinide, keelte, tegutsemisviiside lõimumist ning erinevaid väljenduse/kommunikatsiooni mudeleid (peamised järeldused on välja antud e-raamatu formaadis veebiküljel www.ANMS.it Museologia scientifica memorie). Itaalia ICOM Komitee organiseeris kaks rahvuslikku Kongressi (2009, 2010), mis olid pühendatud kestlikkuse teemadele.

Samuti on tähelepanuväärne, et rahvusvaheline ICOM liigub samas suunas, kaudselt või otse soovitades muuseumi institutsionaalsete rollide laiendamist. Š anghais peetud rahvusvahelisel kongressil (November 2010) oli väga „kestlik" teema: „Muuseum sotsiaalse harmoonia jaoks"; selle valikuga demonstreeris ICOMi kogukond oma huvi maailma probleemide vastu ja andis muuseumidele erilise rolli sotsiaalses kestlikkuses. Muuseumid võivad pakkuda hindamatut partnerlust kui sotsiaalse muutuse tekitajad õiglaste, rahumeelsete ja vastutustundlike ühiskondade rajamisel.

See on siiski eesmärk-programm makrotasemel, kuna vaid väheste muuseumide põhikirjades ja missioonides on kestlikkus otseselt deklareeritud; mitmed muuseumid juba on või on saamas „roheliseks", st nad on orienteeritud energeetilisele, tehnoloogilisele ja majanduslikule kestlikkusele nt energiasäästlik ehitamine, vee ja teiste ressursside kasutamise vähendamine. Teised muuseumid korraldavad ümber kogusid, sisemist struktuuri, personali (vaata näiteks Austraalia muuseumide kestlikkuse reegleid; vaata ka LEM Aruanne Nr 7, 2013, kus on visandatud kestlikkuse poole pürgivate muuseumide jaoks). Siiski tuleks sügavam ja keerukam „kestlikkuse kultuur" kaasata muuseumide tegevustesse, eesmärkidesse, poliitikatesse ja juhtimisse institutsionaalsel tasemel.

Muuseumide kestlikkuse „mõõtmiseks" tuleks valida sobivad näitajad. Kanada muuseumid kärbivad kestlikkuse jaoks vanu institutsioone. Kanada Muuseumide Töögrupp töötas välja „Kriitilise hindamise raamistiku" (CAF), mis on mõeldud muuseumitöötajate abistamiseks („et esitada väljakutse muuseumitöötajate julgusele ja loovusele") uute nii kultuuri kui kestlikkuse alase tulemuslikkuse meetmete loomisel. CAF kasutab mitmekihilist lähenemist kultuurinäitajatesse Worts, 2000), mis integreerib tagasiside individuaalse, institutsionaalse, kogukondliku ja globaalse taseme.

Muuseumivahendajatel võib olla üliolulline roll muuseumikülastajate harimisel kestlikkuse vallas, aga ka luues kestlikkust oma muuseumides pakkudes välja kestlikke teemasid, kommunikatsiooni, sotsiaalseid suhteid, käitumist ja tegevusviise...; muuseumivahendajad võivad juhtida tähelepanu uutele evolutsioonilistele trendidele ja edendada muuseumide võimet kujutleda paremat tulevikku ja muuta kultuure ning ühiskondi.

Kestlikkust tuleb saavutada igapäevaselt; tee muudatusteks ei ole ette määratud või kavandatud; sellel on ebakindlust ja väljakutseid; see nõuab loomingulisust, avatud meelt, entusiasmi ja julgust avastada uusi hariduslikke/kultuurilisi mudeleid ning raamistikke. Nagu on öelnud poeet Antonio Machado: "Caminante no hay camino. Se hace camino al andar".

BIBLIOGRAFIA

Bateson G., 1979. Mind and Nature. E.D. Dutton, New York

Bateson G., 1987. Steps to an Ecology of Mind. Jason Aronson Inc.

Bruner J., 1996. The Culture of Education. Harvard University Press

Desvallées A., and Mairesse F. (EDS), 2010. Key Concepts of Museology. Armand Colin. ISBN: 978-2-200-25398-1

Dresner S., 2002. The principles of sustainability

Edwards A.R., 2005. The Sustainability Revolution. New Society Publisher

Falchetti E., Forti G., 2010. Musei scientifici italiani verso la sostenibilità. Museologia Scientifica Memorie, 6/2010

Gallopin G., Funtowicz S., O'Connor M., Ravetz J., 2001. Science for twenty-first century: from social contract to the scientific core. Int. Journal Social Science 168: pp. 219-229

Innocent N., 2009. How museums, libraries and archives contribute to lifelong learning. IFLL Sector Paper 10

Morin E., 1999. Le sept savoirs nécessaires à l'éducation du future. UNESCO Publication

Sauvé L., 2000. L'éducation relative à l'Environment entre modernité et post-modernité. Canadian Journal of Environmental Education: pp. 57-71

Senge P., 2008. The necessary revolution. Doubleday Publishing

Schiele B. and Kostner H., 1998. La révolution de la museology des sciences. Presses Universitaires de Lyon

Sterling S., 2003. Whole Systems Thinking as a Basis for Paradigm Change in Education: Exploration in the context of sustainability. Thesis of PhD. University of Bath

Stibbe A., 2009. The handbook of sustainability Literacy. Green Book

Sutter G., 2011. The sustainability Challenge. Museums & Sustainability, pp. 8-9

Tilbury D. & Wortman D., 2005. Engaging people in sustainability. IUCN The World Conservation Union. Commission on Education and Conservation

Worts D., 2000. Measuring Museum Meaning. A critical Assessment Framework. The Journal of Museum Education, Vol. 31, No. 1, Museums and Relevancy, pp. 41-49

Worts D., 2004. Museums in search of a sustainable future. Alberta Museums Review, pp.40-57

livro

ÕPPIVAD MUUSEUMID JA AKTIIVNE KODANIKKOND:
Muuseumide hariduslik roll ühiskonnas

Ida Brændholt

KURSSI KUJUNDAV JUHTUMIUURING TAANI MUUSEUMIHARIDUSES

Kuidas lähevad muuseumid vastu demokraatlikule väljakutsele olla oma kodanike jaoks relevantsed 21. sajandi teadmistepõhises ühiskonnas? Taani Kultuuriagentuur on välja töötanud muuseumide ümberkujundamise dünaamilise raamistiku, mis rajaneb muuseumide hariduslikku rolli arendamisel ühiskonnas.

ELUKESTEV ÕPE

Kultuurilised kompetentsid elukestva õppe perspektiivis on 21. sajandi globaliseerunud ja kultuuriliselt mitmekesise teadmistepõhise ühiskonna põhivajadusteks. Muuseumide ees seisavad uued väljakutsed ja võimalused – ergutada õppimist ning isiklikku arengut ja uurida identiteedi teemasid ning kultuuri väärtust iseeneses. Muuseumidel on eriline potentsiaal omal algatusel ja vabal valikul toimuva õppimise jaoks, austades mitmekesisust ja erinevaid vaatenurki, et kasutada täielikult ära demokraatliku ühiskonna kultuuri eeliseid.

UURIMINE JA HARIDUS

Taani Kultuuriagentuur töötab välja raamistikke muuseumide jaoks uute vajaduste rahuldamiseks ja erialase arengu parandamiseks vastavalt Taani Muuseumiseadusele, mis on lähedaselt seotud ICOMi muuseumi definitsiooniga;
“Muuseum on kasumit mitte taotlev, püsiv institutsioon ühiskonna ja tema arengu teenistuses, avalikkusele avatud, mis omandab, säilitab, uurib, tutvustab ja näitab inimkonna ja tema keskkonna materiaalset ja vaimset pärandit hariduslikel, teaduslikel ja nautimise eesmärkidel”
Taani muuseumide tegevus tugineb viiele sambale: kogumine, registreerimine, konserveerimine, uurimine ja harimine. Uued algatused keskenduvad muuseumi hariduslik rolli täiustamiseks ühiskonnas uurimisele ja haridusele ning nende kahe samba vahelisele vastasmõjule. Muuseumi hariduslik rolli väärtus ühiskonnas baseerub peegeldusele metatasandil, uurimisele ja uurimispõhisele teadmisele, mida muuseumid toodavad ja käsitlevad.

KULTUURILINE DEMOKRAATIA

Taani muuseumide Haridusliku plaani eesmärgiks ja sihiks on raamistiku väljatöötamine kultuurilise demokraatia jaoks. Haridusliku plaani fookuses on teha pärandist aktiivne tugisammas ühiskonnas, arendades muuseumide hariduslikku rolli elukestva õppe perspektiivis.

Hariduslik plaan on alates 2006. aastast olnud osa valitsuse programmist Kultuur kõikidele. Hariduslik plaan tugineb uurimusele Haridus Taani muuseumides, mis anti välja Kultuuriministeeriumi poolt 2006. a. Uurimuse aruandes muuseumihariduse kohta antud soovituste põhjal otsustas valitsus kulutada raha Finantseerimise Seaduse põhjal alates 2006. a., 6 miljonit eurot aastas, et arendada muuseumide hariduslikku rolli ja 5 miljonit eurot aastas, et kompenseerida laste ja alla 18 aastaste noorte tasuta sissepääsu ning tasuta sissepääsu Rahvusmuuseumisse ja Taani Rahvusgaleriisse, mille eesmärgiks on edendada kultuurilist demokraatiat.

TEADMISE UUS PARADIGMA

Soovitusi ja algatusi ei viida ellu muutmaks Taani muuseumikultuuri keerukust ja mitmekesisust. Haridusplaani eesmärgiks on tugevdada muuseumide haridusliku rolli erialast arengut kiirelt muutuvas ühiskonnas.
Seetõttu keskendub Haridusplaan uutele ja kõrgematele hariduse ning uurimise standarditele. Ühiskonnas toimuv paradigma muutus tööstusühiskonnast teadmistepõhisele ühiskonnale on lähedalt seotud haridusele esitatavate nõudmiste ja vajadustega. Paradigma muutus seostub muutustega teadmistele ligipääsus, mis on peamiselt digitehnoloogia ja sotsiaalmeedia arengu tõttu dramaatiliselt muutunud. Kuid osutub vajalikuks võtta arvesse ka uusi teadmiste kontseptsioone ja tunnistada erinevaid teadmiste süsteeme.

Ühtlasi tähendab see interdistsiplinaarse teadmise käsitlemist ning kohaliku, kohaspetsiifilise teadmise tunnistamist. Tänapäeva teadmistepõhine ühiskond rajaneb sotsiaalsel ja globaalsel keerukusel. Keskmes on dünaamilised haridussüsteemid, igaühe vastutus oma õppimise eest ja omaalgatuslik õppimine.

Tänapäevane haridus baseerub kultuurilisel teadlikkusel, suhtlemisoskustel, meediateadlikkusel ja sotsiaalsetel kompetentsidel. Teadmise ja õppimise mõistete paradigmaatiline muutus kaasaegses ühiskonnas nõuab muuseumide ümberkorraldamise protsesse, tehes vajalikuks muuseumide muutumise õppivateks organisatsioonideks. Muuseumide haridusliku rolli ümberkujundamine ühiskonnas keskendub muuseumidele kui ühiskondlikele õppimiskohtadele teadmise jaoks, mis produtseerivad uue teadmise protsesse ja loomist.

KODANIKE OOTUSED ON MUUTUNUD

Kodanike ootused on muutunud, tänapäeval on haridus kodanike ja muuseumide ühisprojekt – muuseumid ja ümbritsev ühiskond. See on muudatus muuseumidele esitatavate ootuste ja nõudmiste suhtes ning fookuse nihkumine eemale põhiliselt pärandi kaitsmisest, kuna muuseumid ja Kultuuriagentuur keskenduvad praegu tugevalt sellele, kuidas kultuur ja pärand võiksid olla aktiivne ressurss ühiskonnas. Muuseumidel on ainulaadne võimalus aidata kaasa elukestvas õppes, arendades mitmesuguseid narratiive kultuuri tähenduste kohta kaasaegses ühiskonnas ja selle kaudu toetada aktiivset kodakondsust.

TEGEVUSPUNKTID

Taani muuseumide Haridusplaani on viidud ellu alates 2007. aastast. Plaanil on seitse tegevuspunkti:

· Muuseumihariduse uuenduslik arendamine kasutaja perspektiivist;

· Muuseumihariduse uurimine;

· Haridus ja koolitus;

· Muuseumid ja haridus;

· Kasutajate uuringud;

· Hindamine ja teadmiste jagamine;

· Rahvusvaheline kogemuste jagamine.

Seda plaani viiakse ellu rahastamise programmide kaudu, mida muuseumid võivad taotleda, samuti riiklike algatuste kaudu. Sellesse kuuluvad Taani Muuseumiühingu koolitusprogrammide ja rahvusvaheliste seminaride toetused. Plaan on dünaamiline ja paindlik ning projektidest ja uuringutest saadavaid uusi teadmisi ja tulemusi kasutatakse plaani kohandamiseks uute finantseerimise kriteeriumide ja prioriteetidena ja uute riiklikul tasemel tehtavate algatustena.

TEGEVUSPUNKTE KATVAD RAHASTAMISFONDID

Tegevuspunktidega seotud algatuste hulgas on viis fondi, mis katavad tegevuspunktide kulusid: Hariduse uuenduslik arendamine kasutaja perspektiivist, Muuseumihariduse uurimine, Uued haridusprogrammid muuseumides, Kvalitatiivsed kasutajauuringud ja fondid Rahvusvaheliste uuringute, koolituse ja teadmiste vahetuse jaoks. Kultuuriagentuur koos Nõuandva koguga on andnud projektidele prioriteedid rõhuga protsessil ja õppimise partnerlusel, kasutaja kaasamisel, ja projektil 13-15 aastaste noortega, selle asemel, et võtta fookusesse muuseumi personali uusi koostöö- ja interdistsiplinaarseid oskusi ning sellega ka kestlikkust toetavad tooted.

PROJEKTID JA JUHTUMIUURINGUD

Finantseerimist on saanud 350 projekti. Sama projekt võib saada rahastamist erinevatest fondidest. Kultuuriagentuur toetab igal aastal 50 projekti. Kodakondsuse projekt põhineb muuseumide ja ülikoolide koostööl ja keskendub sellele, kuidas muuseumid oma näituste, kuraatori tegevuse ja dialoogipõhiste haridusprogrammide kaudu võivad anda oma panuse kodakondsuse kompetentside arendamisse. Selle projekti teoreetiline raamistik baseerub vene kirjanduskriitiku ja filosoofi Mihhail Bahtini (1885-1975) töödel ja defineerib aktiivse kodaniku dialoogi, mitmehäälsuse ja enesevaatluse kaudu. Selles projektis osalevad kümme asutust on rajanud oma töö juhtumiuuringutele igas neist asutustest ja töötanud projektidega nagu „Vaadeldes kunsti uutest perspektiividest", „Rahvuslikud ja kultuurilised identiteedid" ning „Kestlikkus disainis ja ühiskonnas". Juhtumiuuring „Vaadeldes kunsti uutest perspektiividest" viidi läbi Taani Kunstimuuseumis neoklassikalise skulptori Bertel Thorvaldsensi ainetel, ja põhines programmil, kus õpilased pidid muuseumis välja pandud skulptuuridele välja mõtlema uusi nimesid. Näiteks oli „Ahne ingel".

Selle projekti fookuseks oli arendada õpilaste keeleoskust ja nende arusaamist kunstist, religioonist ja kaasaegsetest kultuuridevahelistest väljakutsetest. Projekti õppetulemuste eesmärkideks olid:

- Arendada kriitilisi ja analüütilisi kompetentse;

- Arendada võimet muuta vaatenurka;

- Arendada identiteete ja austust kultuurilise mitmekesisuse suhtes.

Teiste sõnadega, arendada kunsti- ja kultuuriharidust, mis annab panuse arendamaks kodaniku arutlevat ja loomingulist osalemist demokraatlikes ühiskondades.

Projekti teine faas on pühendatud sellele, kuidas muuseumid saaksid kureerida näitust kodaniku vaatenurgast.

Üks teine projekt, Interface, tegeleb keskkoolide ja muuseumide vahelise partnerluse arendamisega. See projekt põhineb 50 partnerlusel, milles muuseumid ja haridusasutused töötavad õppepartnerluse raames koos välja näituseid, mis arendavad mõlemaid asutusi teadusliku interdistsiplinaarse õppimise ja uurimise kaudu kui ka organisatsiooniliste muudatuste läbi, mis on vajalikud, kui teadmiste institutsioonid on õppepartnerluses teiste teadmiste institutsioonidega.

Veel üks projekt nimega Õppiv muuseum baseerub muuseumide ja Õpetajate Hariduskolledž i koostööl ning selle projekti sihiks on arendada õpetajate oskusi kasutades muuseume osana nende pikaajalisest õppeprogrammist. Selle projekti raames on loodud partnerlusi üle kogu maa ja uued õpetajate põlvkonnad valmistuvad kaasama muuseumide haridusprogramme oma pikaajalistesse õppeprogrammidesse. Selle projekti käigus on üliõpilaste poolt kirjutatud hulk bakalaureusetöid muuseumides haridusressursside kasutamise teemadel.

MUUSEUMIDE HARIDUSLIKUD POTENTSIAALID

Kultuuriagentuur viis läbi üleriigilise uuringu hariduslikest programmidest ja tegevustest Taani muuseumides, mis oli mõeldud strateegilise vahendina muuseumide haridusliku rolli arendamiseks ja muuseumide ning haridusasutuste koostöö tugevdamiseks. Taani muuseumide hariduslike programmide uuringu eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas muuseumid saavad aru ja viivad läbi hariduslikke programme ja näidata, missugustele väljakutsetele muuseumid peavad vastu astuma seoses oma haridusliku potentsiaali professionaalse käsitlusega 21. sajandi teadmistepõhises ühiskonnas. Uuring põhines digitaalsel küsimustikul ja oli jaotatud järgmisteks teemadeks:

- Hariduslikud programmid
- Hariduslikud ressursid
- Hariduslike programmide kasutajad
- Väline koostöö
- Strateegilised kaalutlused

Järeldused üleriigilisest uuringust muuseumide hariduslike programmide kohta, mille sihiks olid alg- ja keskkoolid, on järgmised:

Muuseumid on teadmiste keskused ja alternatiivse õppimise keskkond ning kujutavad endast **väärtuslikku ressurssi 21. sajandi teadmistepõhises ühiskonnas**.

Haridusprogrammid muuseumides on **interdistsiplinaarsed ja kätkevad endas laia erinevate õppimisstiilide spektrit, mida iseloomustavad probleemile orienteeritus ja suhestumine praktikaga**.

Haridusprogrammid põhinevad muuseumide teaduslikel vastutusaladel ja kultuuripärandi ning loodusteaduste alasel uurimistööl ja sellega **vastavad haridusasutuste peamistele valdkondadele**.
Haridusprogramme muuseumides iseloomustavad **kõrge teaduslik tase ja ühiskondlik aktiivsus**. Haridusprogrammid muuseumides võivad endast kujutada loomulikku lisa haridusasutuste pikaajalisele õppele.

Üleriigilisest uuringust Taani muuseumide hariduslike programmide kohta tulid välja järgmised soovitused muuseumidele:

- Arendada haridusprogrammide kui haridusstrateegiate osa jaoks spetsiifilisi eesmärke;

- Arendada koostööd haridusasutustega haridusprogrammide väljatöötamisel;

- Arendada haridusprogramme kõigi haridusasutuste jaoks alates algkoolidest kuni täiskasvanute haridusasutusteni, teadvustades haridusasutuste eesmärkide ja õppekavade täitmise vajadust;

- Arendada digitaalse õppimise ressursse osana nende haridusprogrammidest;

- Arendada süstemaatilise hindamise praktikat seoses haridusprogrammidega;

- Arendada õpilaste ja üliõpilaste juhendamist seoses projektitööga;

- Arendada praktikandi kohti nii hariduskolledž ite kui ka ülikoolide üliõpilaste jaoks;

- Haridusasutuste pedagoogide aitamine;

- Teha koostööd ülikoolidega, et tugevdada uurimistöö ja praktika vahelisi suhteid seoses muuseumides õppimisega.

VISIOON

See, mille Kultuuriagentuur välja mõtles, on see, et muuseumid kujutavad endast kõigi Taani laste ja noorte arendamise ja harimise keskset dimensiooni. Ja missiooniks on kvalifitseerida ja arendada haridusprogramme kõigis muuseumides ning tugevdada koostööd muuseumide ja haridusasutuste vahel.

Kultuuriagentuuri eesmärgiks on, et haridusprogrammid Taani muuseumides annaksid olulise kõrgekvaliteedilise lisanduse kõigi laste ja noorte formaalsesse haridusse. Muuseumid, haridusasutused, teised kultuuriasutused ja poliitilised otsustajad kohalikul ja riiklikul tasemel on tähtsad koostööpartnerid edendamas jagatud vastutust muuseumide haridusliku rolli arendamisel ühiskonnas. Kultuuriagentuur on uurimusele kiirelt reageerinud ja koos muuseumidega asutanud riikliku Muuseumihariduse Võrgustiku.

DIGITAALSED HARIDUSPROGRAMMID

Kultuuriagentuur töötab koos Haridusministeeriumiga digitaalse platvormi kallal: www.e-museum.dk, mis on mõeldud Taani muuseumide digitaalsete hariduslike ressursside jaoks. Platvormi hindamise viisid läbi uurijad Taani Haridusülikoolist / Aarhusi Ülikoolist. Hindamine põhjustas muutusi ja kohandusi ning IT-pedagoogilise kompetentsi puudumise tõttu mõnes muuseumis on projektidel olnud võimalik taotleda raha, et arendada professionaalsel juhendamisel projekte kõrgematele standarditele vastavaks. See platvorm on osa Haridusministeeriumi digitaalsete ressursside platvormist õpetajate jaoks. Kõigi muuseumide digitaalne hariduslik materjal on kättesaadav ja Pärandiagentuuril on igal aastal raha uue materjali arendamiseks. Praegu on käsil uued algatused, et arendada välja e-muuseumi platvormi ja üleriikliku muuseumihariduse platvormi ühendamise strateegia ning töötada välja kvaliteedi tagamise ja digitaalsete ressursside uuendamise mudel.

MUUSEUMIHARIDUSE UURIMINE

Osana muuseumide hariduslik rolli arendamise riiklikust strateegiast on Pärandiagentuur töötamas Muuseumihariduse Uurimise Riikliku Keskusega, et tugevdada Taani uurimistööd ja koostööd ülikoolide ja muuseumide vahel muuseumihariduse vallas ning luua tugev side uurimise ja praktika vahel ning ka pakkuda teadmisi rahvusvahelistest uuringutest sel alal.

ÜLERIIGILISED KASUTAJATE UURINGUD

Veel üks oluline algatus on üleriigiline kasutajate uuring Taani muuseumides. Kultuuriagentuur algatas selle projekti koos nõuandva koguga Taani muuseumide, Taani ülikoolide, Taani Muuseumiühingu esindajatest ning teiste Taani kultuuriasutuste esindajatest. Alates 2013. aastast ei osale selles uuringus mitte ainult muuseumid, vaid sellega ühinevad ka 50 teist kultuuriasutust, nagu ülikoolid ja kunstigaleriid ning pühenduvad sellele järgmise kahe aasta jooksul.

Üleriigilise kasutajate uuringu eesmärgid on:

- Koostada süstemaatiline üleriigiline Taani muuseumide kasutajate ülevaade;
- Kasutada tulemusi algmaterjalina kohalike ja üleriigiliste analüüside ning algatuste jaoks;
- Anda igale muuseumile ülevaade nende spetsiifilistest kasutajatest ning strateegilised vahendid suhete loomiseks nende kasutajatega ja mittekasutajatega;
- Tekitada muuseumide jaoks baas kasutajate võrdlemiseks ja koostööks teadmiste ning kogemuste vahetamisel.

Üleriigilise kasutajate uuringu kõrval on Kultuuriagentuur läbi viinud kolm muud uuringut: uuring Taani muuseumide veebilehekülgede kasutajatest; uuring Taani muuseumide noortest mittekasutajatest ja kasutajatest; ja ka osana haridusplaanist, uuring barjääridest noortele kasutajatele Taani muuseumides.

KASUTAJATE UURINGU VÕTMETULEMUSED

Mõned kõige olulisemad tulemused üleriigilisest kasutajate uuringust, veebilehekülgede kasutajate uuringust ning noorte kasutajate ja mittekasutajate uuringust on järgmised:

- Naised kasutavad muuseume tihedamini kui mehed;
- Muuseumi kasutajad on muuseumidega rahul;
- Noored kasutavad muuseume harva;
- Üle 50-aastased kodanikud kasutavad muuseume kõige rohkem ja on kõige rohkem rahul olevad muuseumi kasutajad;
- 30% muuseumi kasutajatest on akadeemilise taustaga, ainult 6% Taani üle 15-aastastest kodanikest on akadeemilise taustaga;
- Kodanikud madala ja kutsehariduslikku haridustaustaga kasutavad muuseume harva;
- Muuseumide kasutamine on sotsiaalne sündmus, ainult 7% kasutavad muuseume üksinda;
- Muuseumi kasutajad soovivad aktiivselt osaleda;
- Muuseumi veebilehekülgi kasutatakse peamiselt lahtiolekuaegade ja näituse programmi vaatamiseks;
- Noortel on kooliekskursioonidest halvad muuseumikogemused.

Viimase kolme aasta jooksul 180 näitusekohast 65,000 kodaniku vastustest igal aastal kogutud tulemuste põhjal näitab uuring ühtlasi ka, millest koosneb positiivne muuseumikogemus:

1. Näitus:

Õppimise potentsiaal, teemad, kujundus ja atmosfäär

2. Kaasamine ja mõtisklus:

Aktiivne kaasamine, põlvkondadevahelised pakkumised, üritused, mitmesugused hariduslikud pakkumised, koht mõtisklusteks ja aruteluks

3. Teenindus:

Informatsioon pileti ostmisel, sildid muuseumis, kommunikatsioon näitustel

4. Praktilised teemad:

Parkimine, ligipääs autoga, sildid muuseumi juurde

5. Pood / Kohvik

6. Ühiskondlik transport

MUUSEUMIDE DIGITAALSE MEEDIA KASUTUS

Kodanike muuseumide digitaalse meedia ja veebilehekülgede kasutamise uuringul põhinevad Kultuuriagentuuri soovitused on järgnevad:

- Strateegiline töö digitaalse hariduse ja veebis toimuva kommunikatsiooni arendamisel;

- Veebilehküljed on muuseumi erialase töö võrdne osa. Arendage veebikülgedel reaalset sisu. Veebilehküljed peavad olema relevantsed laiematele mitmekesistele kodanike gruppidele. Kodanikud peavad kohtuma muuseumidega nii digitaalsetel kui analoogplatvormidel. Muuseumid on analoogplatvormide ja digitaalsete platvormide summa.

Näide sellest, kuidas arendada uusi projekte koos digitaalse meediaga on Taani Rahvusmuuseum, mis töötas välja projekti noorte naiste meelitamiseks Facebooki kaudu oma kogude ja arhiivide juurde projektiga Flirt, filosoofia ja Facebook.

ÕPPIMISE STIILID / MOTIVATSIOON

Pärast kolme aastat tehti üleriigilisele kasutajate uuringule järelhindamine ning töötati välja uus lühem küsimustik eesmärgiga arendada uusi vahendeid muuseumide füüsilise ruumi ümbermõtestamiseks, sest muuseumikogemused põhinevad sotsiaalsel õppimisel. See tähendab, et me oleme töötanud koos ameerika museoloogi John H. Falkiga sellega, kuidas tuvastada motivatsiooni ja õppimise stiile muuseumides. Allpool on esitatud kuus erinevat õppimise stiili / motivatsiooni, mille me oleme pannud uude küsimustikku, ja mis põhinevad meie tööle John Falkiga ja Taani muuseumide personaliga:

Laadija – Ma külastan muuseume, et laadida oma patareisid ja leida rahu ning aega peitupugemiseks. Nad moodustavad 14% Taani muuseumide kasutajatest.

Elukutseline / Harrastaja – Ma külastan muuseume spetsiifilise erialase huvi pärast. Mul on näituse ja muuseumi erialase kommunikatsiooni suhtes kriitiline nägemus. Nad moodustavad 13% Taani muuseumide kasutajatest.

Elamuste otsija – VisMa olen siin, et saada muuseumist elamust ning keskendun kõige silmatorkavamatele asjadele. Me ei pea nägema kõike, et muuseumi tundma õppida. Nad moodustavad 23% Taani muuseumide kasutajatest.

Abistaja – Ma olen siin selleks, et minuga kaasas olevad inimesed tunneksid end hästi. Minu peamine prioriteet on, et mu kaaslased leiaksid, et muuseum on huvitav. Nad moodustavad 10% Taani muuseumide kasutajatest.

Avastaja – Ma olen uudishimulik ja huvitatud. Ma külastan seda muuseumi uute teadmiste saamiseks ja inspiratsiooni leidmiseks. Nad moodustavad 33% Taani muuseumide kasutajatest.

Kaasaveetu - Ma külastan muuseumi põhiliselt selle tõttu, et ma olen seltsis teistega, kes soovisid täna muuseumi külastada. Nad moodustavad 7% Taani muuseumide kasutajatest.

Nende küsimustikus olevate uut laadi küsimuste kõrval oleme me ka sisse viinud küsimuse kodanike kultuuriliste eelistuste kohta, me töötasime välja võimalused vastata digitaalselt ja me tõlkisime küsimustiku kaheksasse keelde, et saada rohkem teadmisi selle kohta, mida rahvusvahelised kasutajad arvavad Taani kultuuriasutustest. Küsimustiku keeled on: taani, inglise, saksa, vene, prantsuse, poola, araabia, hiina.

SOOVITUSED MUUSEUMIDELE

Taani muuseumide Haridusplaan on raamistik, mille abil otsida ja arendada kaasavate muuseumide kaasaegset rolli teadmistepõhises ühiskonnas. Kultuuriagentuur on haridusplaani algatustest saadud kogemuste ja tulemuste põhjal välja töötanud soovitused, fookusega sellele, kuidas muuseumid võiksid muutuda demokraatlikeks teadmiste keskusteks ja sotsiaalseteks õppimise ruumideks, keskendudes muuseumi rollile ühiskonnas, muuseumi tähendusele kodanike jaoks ning muuseumile kui institutsioonile:

ÜHISKOND

Tegeleda kaasaegse ühiskonna eluliste probleemide ja võimalustega;
Edendada debatti ja sotsiaalset suhtlust erinevate gruppide vahel;
Arendada teadlikkust globaalsetest mõjudest kohalikele teemadele ja otsustele;
Algatada väliste partneritega pikaajalisi partnerlussuhteid.

KODANIKUD

Luua uut teadmist, mis oleks kodanike jaoks oluline ja seotud nende igapäevase eluga;
Ergutada uudishimu ja kujutlusvõimet ning edendada isiklikku mõtisklust ja võimet kriitiliselt mõelda;
Luua võimalusi väärtuste uurimiseks ja nende üle juurdlemiseks, annes sellega panuse identiteetide loomiseks ja kahtluse alla seadmiseks;
Aidata tegeleda keeruliste ja ebakindlate olukordadega ning edendada sellega motivatsiooni ja tegutsemist.

INSTITUTSIOONID

Areneda dünaamilisteks õppivateks organisatsioonideks, toetudes eriteadmistega ja -kompetentsiga personali strateegilise ressursi arendamisele;
Ümber mõtestada ja seada kahtluse alla institutsionaalsed eeldused;
Tugevdada kommunikatsiooni alaseid ja hariduslikke kompetentse ning luua õppimispartnerlused kohalike kogukondade, ettevõtete, kultuuri- ja haridusasutustega.

ARENDADA DÜNAAMILIST RAAMISTIKKU

Taani muuseumide Haridusplaan on strateegiline vahend Taani muuseumide hariduslikku rolli jätkuvaks arendamiseks. Ümberkorraldused nõuavad uusi erialaseid standardeid ja muuseumide professionaalset juhtimist, mis peab alati esitama küsimuse „miks?" ja keskenduma teadmisele ja kogemusele, kaasamisele, osalemisele, aktiivsele tegutsemisele, kohalike ja globaalsete muutuste omavahelisele seosele, provokatiivne olemisele, väljapoole suunatusele, dünaamiline, mitmehäälne ja pluralistlik olemisele. Kestlike muuseumide jaoks vajaliku raamistiku jätkuv arendamine põhineb austusel kultuurilise mitmekesisuse, kultuuridevahelise dialoogi, erialadeüleste lähenemiste, sotsiaalse kaasamise ja inimõiguste vastu.
Inimõiguste Ülddeklaratsiooni artikkel 27 sätestab, et igaühel on õigus vabalt osaleda kogukonna kultuurielus, nautida kunsti ning osa saada teaduse edusammudest ja nendest tekkivast kasust. Muuseumid saavad toetada seda artiklit luues uudseid ligipääsu tagavaid teenuseid ja võivad omada võtmerolli nende elluviimisel formaalsete, mitteformaalsete ja informaalsete õppimise võimaluste kaudu. Selline lähenemine tähendab, et muuseumid saavad toetada positiivset ühiskondlikku muutust.

ÕPETAMISEST JA ÕPPIMISEST MUUSEUMIVAHENDUSE JUURES

ARTIKKEL: MUSEOLOOGIAD JA HARIDUS MUUSEUMIDES: ESITLEV VAADE

Carla Padró

Kui ma mõtlen muuseumiharidusest, ei pea ma silmas meetodeid, suuniseid, tunnikavasid või kommunikatsioonistrateegiaid, mis võivad hõlbustada mõne idee, teesi või mõistete komplekti levitamist kindla muuseumi kogudes või kindlal ajutisel näitusel. Ma ei positsioneeri end kui keegi, kes omandaks või kohandaks teadmiste institutsionaalseid raamistikke. See tähendab: tähendusi, mis on välja valitud kuraatorite, kujundajate või hindajate poolt või isegi minu kui koolitaja poolt, kes teab ligipääsust ja kelle roll on seepärast kohandada keelekasutust ja ekskursioone vastavalt sihtgruppidele. Ma ei usu, et see on muuseumiharidus. Ma arvan, et see on muuseumididaktika ja juhtumisi on see Hispaanias praegu domineeriv kultuur. Aga see ei tähenda, et see oleks ainuke muuseumi hariduslik narratiiv. Ma muide ei usu, et see peaks olema muuseumipedagoogide roll meie kaasaegses ebakindlas maailmas. Ma arvan, et see on lihtsalt üks käsitlusviis, mis õigustab moodsaid muuseumipidamise meetodeid ja samal ajal see on ka tarbimiskultuuri koridor, tänav ja vitriin. Ta teenib mõlemat: muuseumikogukonda ja kultuurilist muudatust imidž i, massiturismi, turunduse, reklaami ja füüsilise ning kultuurilise ligipääsetavuse suunas, mille muuseumid on viimaste aastakümnete jooksul üle elanud.

Mõned võivad väita, et muuseumipedagoogid vastutavad õpetamise ja õppimise eest ja seepärast esindavad külastajaid. Muuseumide institutsionaalset raamistikku võib tänu konstruktivistlikele õppimise teooriatele siinkohal laiendada või isegi muuta. Konstruktivism usub, et institutsioonide keskmes on õppija, sest ta toob endaga kaasa hoiakud, ideed, eelarvamused ja eesmärgid, mida muuseum võtab arvesse, aktsepteerib või teeb nähtavaks. Ma arvan siiski, et konstruktivism tugineb endiselt probleemivabale arusaamale tähendusest, sest üldiselt seda kitsendatakse positiivsete tulemuste saamiseks. Enamgi veel, seda kitsendatakse arusaamani, et muuseumid on sillaks uuele publikule, kuigi sümboolselt on muuseumid veel kesksel kohal. Kuigi külastajate häält kuulatakse, vaadeldakse neid kui neutraalseid või samasust ja erinevust homogeensetes mõttestruktuurides esitavaid, otsekui rõhumist, alistumist, vastupanu või erinevust ei eksisteerikski. Seepärast ta ei tunnistagi muuseume kui poliitilisi asutusi või asutusi, mis levitavad ja valivad teatud arusaamasid „tõest". Nagu näete, püüan ma näidata, et muuseumiharidus on ka sotsiaalne praktika ja muuseumi diskursuse loomise vorm, kuigi enamus muuseumidirektoreid, administraatoreid, mänedž ere, kuraatoreid ja isegi museoloogia õppejõude mõistavad pedagooge kui neid inimesi, kes asuvad teisel pool: teisel pool missioone ja näitusi, teisel pool sisu ja distsipliine ning isegi teisel pool külastajaid, kuna kõige tavalisem hinnang on, et külastajad võivad olla kas eksperdid või võhikud, ja kuna pedagoogid ainuüksi selle põhjal, et nad esindavad külastajaid, on ise ka võhikud selles ekspertide maailma jaoks, mille muuseumid oma akadeemilises kultuuris on välja joonistanud. Ma arvan, et see on seotud hariduse traditsioonilise rolliga ühiskonnas, mis on üldiselt olnud kui protseduuride kogu, justkui oleks Haridus armas koduperenaine, kes on alati olemas, kui sul on lohutamist vaja. Viimaste aastakümnete jooksul siiski on anglosaksi muuseumimaailmas muuseumipedagoogid muutnud seda, mida nad oleksid pidanud tegema. Lisa Roberts jutustab meile kuidas.

KUID MIS ON MUUSEUMIHARIDUS ESITLEVA PRAKTIKANA?

Muuseumiharidus kujundab ennekõike ka muuseumi tähendust. Võib ka koguda erinevaid deklaratsioonide gruppe, mis tsirkuleerivad hariduslike materjalide, arhiivide, eetikakoodeksite, artiklite jne kaudu ja näha neisse kätketud erinevaid lugusid. Teiseks võib analüüsida erinevaid muuseumides ja väljaspool neid läbi viidud haridusega seotud praktikaid ning näha, milliseid kaudseid ja otseseid õpetamise ja õppimise norme on loodud. Kolmandaks võib lugeda keelt, milles on räägitud sellest kõigest ja vaadelda seda erinevuse kaudu. Neljandaks võib uurida teatud teemadel teadmiste esitamise vormi teatud ajaloolistel hetkedel ja kuidas see on suhtes sellega, mida muuseum tahab. Lõpuks võib vaadelda erinevaid tehnoloogiaid (esitlemise kord, vitriinid, avalikud näitused, alarm, külastajate meenutused jne), mis osutavad galeriide ja teiste eramuuseumide valdkondade tähendusele.

Ma arvan, et kui me hakkame muutma oma muuseumihariduse kohta käivaid eelarvamusi keerukamaks ja seostatumaks, siis me suudame kaitsta vaadet, et muuseumipedagoogid on samuti loomulikud avalikud intellektuaalid, kes ka väitlevad muuseumide institutsionaalse akadeemilise kultuuri ja tõlgendava kultuuriga. Ja et pedagoogidel on ka õigus rääkida ja olla nähtavad, selle asemel, et neid peetaks muuseumikultuuri tagaruumides.
Teiselt poolt, diskursuse (esitlemise/esitamise) terminites mõtlemine tähendab, et sa ei mõtle enam kronoloogilistes, akumulatiivsetes, progressiivsetes, kirjeldavates, maskuliinsetes, erialastes, määratletud või dihhotoomsetes terminites, sest sa pead seda spetsiifiliseks esitusviisiks, mis tuleneb kindlast ajaloolisest kontekstist. See viitab modernistlikule registreerimise meetodile ja see tähendab, et eksisteerivad teised. Näiteks mõelge konteksti ja relatiivse mõtte peale, dilemmade ja vastuolude peale, divergentse mõtlemise peale ja jutustamise narratiivsete vormide peale jne. Või mõtle interteksti mõistetes ja narrativiseerimise vormides. Mõnikord tähendab see, et võid muutuda väga hägusaks ja mitmemõtteliseks justkui vestleksid hõljuvate pilvedega. See ei ole siiski mõttetu, sest sa võid positsioneerida end muuseumi osakondade, funktsioonide, uurimisteemade ja teistel viisidel igapäevaste tegevuste jaoks oluliste kategooriate ristteele. Ja hakka paljastama omaenda positsiooni peidetud vastuolusid, dilemmasid või katkevusi.

Nõnda, kui ma mõtlen muuseumiharidusest kui esitlevast praktikast, ma uuriksin ka tervet hulka institutsionaalseid võimalusi, mis põimuvad läbi, on vastolus ja kattuvad. Ma vihjan sellele, kuidas teadmise organiseerimine muuseumides on seotud sellega, mida institutsionaalsed kultuurid peaksid kujundama. Teiseks, kuidas muuseumi programmides, ressurssides ja praktikates kasutatavad interpretatiivsed strateegiad loovad hariduse tähendusi koos näitamise tehnoloogiatega, mis on valitud avalikkusele esitlemiseks. Kolmandaks, kuidas külastajate kohtlemine esindab professionaalide ja/või külastajate vaateid. Neljandaks, kuidas pedagoogi asukoht asutuses kajastab tema töö erinevaid hariduslikke kontseptsioone ja järelikult, asutuses käibivat hariduse definitsiooni, mis võib olla või mitte seotud pedagoogi vaatega ja tema tööga. Lõpuks, kuid kõik see kujundab erinevaid raamistikke, versioone, lugusid ja omalugusid muuseumide kohta?

MILLEKS SOTSIAALNE KONSTRUKTSIONISM?

Teoreetiliseks lähtekohaks, mis võimaldab mul arutleda nende teemad üle, on sotsiaalne konstruktsionism. Sotsiaalne konstruktsionism usub, et kogu teadmine on sotsiaalselt konstrueeritud; kaasa arvatud meie teadmine selle kohta, mis on reaalne. Sotsiaalne konstruktsionism pärineb sotsiaal- ja kultuuripsühholoogiast (Gergen, 1994), kuid ta ristub teiste distsipliinidega nagu sotsioloogia, kunst ja haridus. Ta rõhutab keelt kui tähtsat meie kogemuste mõistmise vahendit, sest ta usub, et keel mitte ei peegelda maailma, vaid loob seda (Witkin, 1999). Keele põhiülesandeks on koordineerida ja reguleerida ühiskondlikku elu (Gergen, 1994). Selles mõttes me võiksime nõustuda, et ei saa ühtmoodi viidata täiskasvanud külastajatele kui ekspertidele või võhikutele, klientidele või tõlgendajate kogukondadele. Iga nimetus peidab spetsiifilisi ülesandeid, praktikaid või epistemoloogilisi kontseptsioone. Seega kui me usume, et täiskasvanud külastajad on kas eksperdid või võhikud, me viitame haridusele kui passiivsele hierarhilisele püüdlusele. Kui me usume, et täiskasvanud külastajad on kliendid, me viitame haridusele kui tarbijakultuuri vormile ja kui usume, et täiskasvanud külastajad on tõlgendajate kogukonnad, me arvame, et haridus on kultuuriline, sotsiaalne ja dialoogiline vahetamine. Peale selle ei ole sama defineerida haridust kui meetodit, kui programme koolide ja perede jaoks, kui näituste organiseerimist või kui uurimistöö tegemist näituste jaoks. Iga erineva juhu jaoks on töö tegemise koht erinev.

Teiseks, sotsiaalne konstruktsionism rõhutab, meie teadmise ja reaalsusest arusaamise loomist kajastab pigem ühiskondlik protsess kui individuaalsed (Gergen, 1994). Meie arusaamise maailmast määravad kogukonnad ja kultuurid, kuhu me kuulume. Järelikult meie tõe pähe võetavaid müüte, traditsioone, kategooriaid, stereotüüpe ja eeldusi hoiavad alal meie „ühiskondlikud, moraalsed, poliitilised ja majanduslikud institutsioonid" (Gergen, 1985:286). Kui me kanname need tähendused üle muuseumidesse, võime väita, et ühe kuraatori poolt loodud näitus ei ole sama kui kasutada selleks meeskonnatööd või kui võtta selleks arvesse erinevaid rolle, mida erinevatel hetkedel võib vahetada. Uurida lihtsalt külastajate antud tähendusi väljapanekutele erineb sellest, kui lisada sinna teisi vaatenurki nagu rass, sugu, seksuaalsus või religioon. Näidata, kuidas konfliktist räägitakse mingil näitusel on samuti erinev sellest, kui näidata mingit teadmist neutraalse kindla asjana.

Sotsiaalne konstruktsionism kinnitab, et reaalsus on ühiskondlik leiutis. Seetõttu võivad mitmed uskumused ja reaalsused olla võrdselt tõesed, kuna nad määratlevad erinevaid kultuure, ajalooperioode, elukogemusi jne. Muuseumid on seega välja mõeldud spetsiifiliste mõjukate gruppide poolt, kes on teatud aegadel jaganud ja levitanud sarnaseid arusaamisi maailmast, mis on soosinud nende määratlusi ja praktikaid. Pange näiteks tähele erinevusi, kui rääkida muuseumidest kui templitest, arhiividest, valgete meeste domineerimise kohtadest, pööningutest, varakambritest, trofeedest, koloniseerimise kohtadest, õppeklassidest, foorumitest, asutustest, organisatsioonidest, kultuurikeskustest või ruumidest kultuurilise nähtavuse jaoks. Iga sellise tähenduse jaoks on olemas professionaalide kogukond, kes väidavad, et need on „tõsi": need võivad olla kogujad ja eksperdid, direktorid ja kuraatorid, külastajad ja hindajad või kogukonnad ja tõlgendajad. Taolistele tähendustele on pühendatud sellised huvitavad näitused nagu Kunst/Ese või Kaevates muuseumis. Neid teemasid on palju käsitletud ka akadeemilises kirjanduses, samuti on olemas hariduslikku materjali, mis võtab seda arvesse. See on siiski veel pooleliolev protsess.

Kolmandaks, sotsiaalne konstruktsionism tähtsustab koostööd, refleksiivsust ja paljusust (pluralismi). Kuna tähendust käsitletakse suhtelisena, siis ei ole muuseumi tähendus kätketud tema esemetesse või kogudesse, ideedesse või haridusprogrammidesse, väljaannetesse, suveniiridesse või arhitektuursetesse ruumidesse ja seadustesse või eetikakoodeksitesse. Pigem kõik need loovad tähenduse sellele, kuidas muuseumid tahavad olla nähtud külastajate poolt ja kuidas nad võivad olla katalüsaatoriteks tähenduse loomisel. Ja ma arvan, et sellel on kaugeleulatuvad järeldused pedagoogide jaoks, sest nemad võivad edendada teistsuguse vaate tekkimist muuseumitööle.

Pidades eelnevat silmas olen ma tellinud neli põhilist hariduslikku narratiivi, mille kohta ma arvan, et need omavad puutumust muuseumitööga. Ma arvan, et need on „ajutised" ja neid tuleb uuendada vastavalt muutustele, sest haridus peab arvesse võtma muutusi ja katkevusi.

1. Narratiiv

HARIDUS JA MUUSEUMID KUI KUNSTITEOSED: MÜÜDID, IMETLUS JA ABSTRAKTSIOON

Esimeses narratiivis vaadeldakse muuseumid endiselt kui autoritaarset kohta. Kuraatoreid ja pedagooge vaadeldakse kui sama mündi kaht külge: esimesed on pühendunud sisule, teised külastajatele. Selle tulemusena ei räägi nad sama keelt ega ei asu ka samal positsioonil. Muuseumipedagoogide roll on kaitsta ja õigustada oma haridustööd vastavalt traditsioonilisele didaktilisele faktide ja andmete organiseerimisele (Hein, 1998) ja mõnikord ja sõltuvalt east, kasutada lõbustavat stiili või teisi strateegiaid, et muuta muuseumikülastused „sujuvaks". Publikut vaadeldakse kui abstraktseid ekspertide või amatööride gruppe (connoisseurs, täiskasvanud külastajad või kooliekskursioonid). Pedagooge ei vaadelda kui professionaale, vaid pigem kui amatööre, sest muuseumid ei anna neile muid volitusi kui kohanduda kuraatori esitluse (diskursuse) järgi. Muuseumid omakorda näivad rõhutavat esemete ja pärandi tähtsust konserveerimise seisukohast. Institutsioonid kaitsevad muuseumiharidust, kuigi nad ei viita sellele, missugust haridust (Padró, 2000). Järelikult, muuseumikultuur on takerdunud autentsuse imetlemise rituaali, aarde ja müüdi propageerimisse, originaalsuse homogeniseerimisse, esemete vabastamisele kontekstist ja ekspertkülastajate autoriteeti. Ja ta eeldab, et muuseumiharidus on instrueerivaks ning edasikandvaks hääleks vastavalt oma positsioonile kui eksperttõlgendaja. Ja kultuuri nähakse kui intellektuaalse, esteetilise ja spirituaalse arengu protsessi (Williams, 1981).

Lisaks vaadeldakse haridusprogramme kui muuseumi kooliprogrammi pikendust, mille eesmärgiks on ligi tõmmata nii palju koole kui võimalik, et saada neid oma ukse vahelt sisse. Väljaspool tegutsemist ei kaaluta, sest muuseumi arhitektuuri, ajutisi näituseid ja kogusid nähakse ikka kõige olulisema osana külastaja elamusest. Vastavalt on muuseumi haridusosakonnad vastutavad selle eest, et teha esemed arusaadavaks selliste didaktiliste aktsioonidega nagu kuu eksponeeritav ese, esiletõstetud ekskursioonid ja kooliekskursioonid. On huvitav märkida, et enamik kooliekskursioone põhinevad ideede ja kontseptsioonide omavahelisele kinnistamisele, mida pidevalt kohandatakse vastavalt Bruneri spiraalsele õppekavale.

Ma nimetaksin seda institutsionaliseeritud seisukohaks, vastavalt uurimusele, mille ma viisin läbi 10 muuseumipedagoogiga ja nende arusaamisega oma erialast. Selle vaate kohaselt tunnevad pedagoogid end kuuluvat ideede, rutiinide ja rituaalide komplekti, mida ei saa vaidlustada (Walker; Chaplin, 2002). Nad usuvad, et nad peavad reprodutseerima muuseumi konserveerimise poliitikat, nagu kommenteeris üks minu uurimuse allikaid: Pedagoogi roll on levitada meie pärandit ja/või meie keskkonda. Selle töö eesmärgiks on, et täiskasvanud ja lapsed mõtleksid oma külastuse lõppedes, et see on meie ajalugu, see on meie pärand ja kui ühel päeval peaks see hävinema, mina aitaksin. Teiseks, neil ei ole muuseumi süsteemis kindlat positsiooni; näiteks üks teine allikas kommenteeris: Ma ei oska sulle rääkida muuseumi näituste poliitikast. Ma ei ole selles kindel, aga me järgime alati hetke huvisid ja direktori suuniseid. Kolmandaks, nad ei tunneta, et muuseumiharidus oleks volitusi andev positsioon: Pedagoogid annavad edasi kuraatorite infot. Minu roll on olla vahendajaks eksperdi ja võhiku vahel. Lisaks jagavad ka pedagoogid ennast ekspertideks ja võhikuteks. Ma tahan öelda, et nende vahel, kes organiseerivad programme ja kes neid ellu viivad, on tugev hierarhia.

2. Narratiiv

HARIDUS JA MUUSEUMID KUI PLAKSUMAIS: KASSAHITID, PUBLIK JA LÕBUSAD PROGRAMMID

Selles narratiivis vaadeldakse muuseume endiselt kui demokratiseerimise kohti. Kuraatorite ja pedagoogide tiime vaadeldakse kui sama mündi kaht külge. Teiselt poolt, enamus nendest muuseumidest panevad pärandi ja hariduse range tähenduse kokku rõhuasetusega muuseumi kommunikatsioonile ja avalikele suhetele. Seetõttu on väga raske kaardistada nende hariduslikke kalduvusi.

3. Narratiiv

HARIDUS JA MUUSEUMID KUI STSEENID JA STSENAARIUMID: ÕPETAMINE LAHINGUTEST, KANGELASTEST JA TEISTEST MAKETTIDEST

Selles narratiivis vaadeldakse muuseume kui stsenaariume vastavalt antropoloogilisele käsitlusele kultuurist kui läbielatud asjast, mis kinnistatakse nostalgiana, fiktsioonina ja makettidena. Pedagoogide tööks on jutustada lugusid aristokraatiast, kodanluse kultuurist, sõjast ja vallutustest; industrialiseerimisest ja ajaloost kasutades elavat ajalugu, tegelastega näitlemist ja hariduslikke materjale, mis vaatlevad elatud kultuuri. Ka see lähenemine hoiab siiski au sees kangelaste, valitsejate ja erakordset elu elanud inimeste lugusid. Nagu võiks öelda Walsh, neid lugusid vahendatakse ikka kui neutraalset sisu, mida oma museoloogilisel kujul tihti kasutatakse modernismi ja progressi ideede legitimiseerimiseks (Walsh, 1992 :176), selle asemel, et uurida, miks me ikka veel kasutame sama viisi esitada minevikku. Teistel juhtudel on kombineeritud interaktiivne kujundus hariduslikku rõhuga protsessile, nagu Museu Molí Capellades (Barcelona), vanas paberiveskis, mis kuulub Riiklikule Teaduse ja Tööstuse Arheoloogiamuuseumile Terrassas (Barcelona), kus õpilased saavad õppida paberi valmistamist.

Haridust vaadeldakse avastamise kaudu õppimisena või kui kooli õppekava pikendust, mis põhineb õppimise konstruktivistlikule tähendusele. Nad ikkagi tuginevad üha enam turundusstrateegiatele ja publiku tekitamisele kui osale oma kommunikatsioonialasest poliitikast ja avastamise kaudu õppimine näib hea lähenemisena. Pedagoogid on pidanud kohanduma nende uute oludega: nad on ühendanud ametlikud levitamise praktikad avalike suhetega, kommunikatsiooni poliitikatega ja tarbimise poliitikaga. Oma töö õigustamiseks on nad loonud populaarseid programme nagu perepäevad, muuseumiööd, elava ajaloo õhtud, lugude jutustamised ja mängimine muuseumis. Enamus neist aga ikkagi ei võta osa otsuse tegemise protsessist. See pärineb Hispaania muuseumitöö tugevast empiirilisest traditsioonist. Muuseumipedagooge on vaadeldud kui praktikuid või kommunikatsiooni spetsialiste, mitte kui uurijaid või tähenduse loojaid (Padró, 2001). Nad on määratud ekspertideks külastajate alal, tundmata oma külastajate kultuurilist esindatust, nõudmisi ja valearusaamu muuseumist endast. Ja vähehaaval on neist saanud muuseumist tarbekauba tegijad. Nagu märgib Trend, „muuseumi rahast lähtuvas kontekstis, vaadeldakse harimist tavaliselt pigem avalike suhete vormina kui valgustamise vahendina (Trend, 1992:45-46)". Sel juhul nähakse muuseumipedagooge kui turismigiide, kes ka riietatakse vastavalt, nagu see on Guggenheimis, kus galerii pedagoogid on saanud logo educator'iteks, kuna nad on sinises vormis ja kannavad muuseumi logo. Sellist hariduse kasutamist kinnistavad majasisesed normid, mis häälestavad näitemängule ja heakskiidule. Kõige tähtsam on: „räägi selgelt ja valjult, ära pööra külastajale selga, riietu ja käitu kui professionaal, informeeri muuseumi reeglitest ja demonstreeri näituse põhikontseptsioone".

Peale selle, muuseumi eriala haaratakse tõenäoliselt professionaalse ettevõtluse, ekspertteadmiste, edutainment'i, finantseerimise otsimise, näitemängu ja makettide vahele. Selles mõttes aktiveerivad need uued muuseumiprojektid moodsa lähenemise muuseumile (Hooper-Greenhill, 2000). See kujutab endast näitusepoliitikat, mis keskendub töö täiuslikkusele, külastajate imetlusele „säilitatud" eseme üle ja kuraatorist ning disainerist koosneva tandemi kui ainsate tähenduse „loojate" juhtivale rollile. Sellest vaatenurgast vaatlevad näitused külastajaid endiselt „muuseumi enda tavadest" lähtuvalt. Nad püüavad vältida või maha suruda häälte paljusust ehk kuidas kuraatorite, pedagoogide, kriitikute, kunstnike ja külastajate esitusviisid kipuvad kokku põrkuma ja võiksid saada läbi räägitud.

Nagu märgib Walsh: „see ümberkujundatud majandus on ilmnenud tõeliselt „postmodernse" majandusena – majandus, mida juhitakse peeglitega, majandus, millel puudub konkreetne tööstuslik baas, ja mis on üha enam liikumas kaduvate teenuste ning ebastabiilse tööhõivestruktuuri poole. […] Väljanägemine ja stiil on muutunud aina tähtsamaks. […] Puhketeenuste sektor, spetsiifilisemalt pärandi ja ajaloo kujutamise sektor, on selle majandusliku trendi tähtis osa ja seda tuleb mõista nii kultuurinähtusena kui majandustegevuse vormina (Walsh, 1992:48-49)". Pedagoogid kistakse disainima vaatemängulisi programme koolide, perede ja muu „uue publiku" nagu turistide jaoks ning samal ajal peavad nad olema kommunikatsioonispetsialistid ja finantseerimise leidjad.

Hispaanias sai möödunud aastakümnel arheoloogia- ja ajaloomuuseumides kõige olulisemaks publiku tekitamise strateegiaks elav ajalugu. Seda kasutatakse laialdaselt ka teadus- ja tööstusmuuseumides, aimekeskustes ja akvaariumides. Tarragona Arheoloogiamuuseumis on ühe elava ajaloo programmi näitena antiikajast rääkiv Faustina, mis jutustab lugu patriitslannast ja ta elust oma ilusas domuses (majas). Badalona Arheoloogiamuuseumis (Barcelona) on elava ajaloo programm ühest teisest patriitslannast; Ibeeria Külas Calafell (Tarragona) on lugu ühest perekonnast, mis annab publikule aimu, kui raske oli elu Ibeeria aegadel. Museo Romanos Méridas on rooma ööd ja arheoloogilisel leiukohal Empúries (Girona), mis kuulub Barcelona Arheoloogiamuuseumile, on lugu veel ühest patriitslasest. On ka lugusid arhitektide nagu Antoni Gaudi elust, etendused Dalíst Fundació Gala Salvador Dalís Gironas, ja lugu kaptenist Aquariumis Barcelonas. Mõnikord on elav ajalugu ühendatud käte, mõistuse ja südame rakendamisega näituse disainis nagu Riiklikus Teaduse ja Tööstuse Muuseumis Terrassas (Barcelona).

Tundub, et elava ajaloo programmide buum on seotud Hispaania muuseumide laienemisega alates 80-ndatest aastatest, kuna see on seostatav kunstimuuseumide, teadusmuuseumide ja aimekeskuste uue liikumisega.

Ma nimetaksin seda demokratiseerimise vaatenurgaks, kus imidž i kujundamine, juhtimise ülesehitamine ja brändi eristamine on muuseumide tuumiktegevuseks. Lisaks kuuluvad eesmärkide seadmine, strateegiline planeerimine ja turundus nende strateegiate sekka, mida muuseumid peavad kasutama, et konkureerida mitte ainult omavahel, vaid ka teiste kohtadega, mis pakuvad tarbijaile meelelahutust. Sellist üürikese perspektiiviga toimetamisviisi toetavad mõnikord külastajate uuringud, mille eesmärgiks on aidata teha selliseid muudatusi, mida organiseerijad soovivad, mitte välja uurida, mida külastajad või leiud ütlevad (Asensio, 2002).

Ses suhtes tunnevad mõned pedagoogid, et nende tööks on näidata muuseumi heas valguses. Haridustöö vastutab muuseumi imidž i müümise eest klientidele. Ja mõned pedagoogid saavad muuseumiharidusest valesti aru: Me püüame teha muuseumi imidž i nähtavaks igal pool, et muuseum saaks täita oma eesmärke. Haridusosakond ei vastuta mitte ainult harimise eest, vaid ka avalike suhete ja kogu ajutiste näituste müügitöö eest, või Me otsime klientide ligimeelitamiseks turundusstrateegiaid.

4. Narratiiv

HARIDUS JA MUUSEUMID KUI TEKID: ERINEVATE VAATENURKADE REGISTREERIMINE, ELULUGUDEL PÕHINEV HARIDUSLIK UURIMISTÖÖ, PEDAGOOGIDE KOGEMUSED.

Muuseumeid vaadeldakse kui kultuuride ristteesid. Lisaks usuvad nad, et nende kui poliitiliste institutsioonide rolli täitmiseks tuleb vaadata üle ja luua uuesti nende funktsioonid ning avalik vastutusala. Muuseumipedagoogid on võrdsel positsioonil kuraatorite, disainerite, hindajate ja teistega. Kõik töötavad tiimina harutamaks lahti mõnesid jutustatud vanu lugusid. Või, pedagoogid uurivad hariduslike elukutsete aspekte muuseumis (pedagoogide kogemusi ja lugusid, külastajate arvamusi muuseumidest ja nende kogemusi jne). Muuseumi haridusosakonnad võtavad omaks mitte-autoritaarse lähenemise koostöös teiste hariduslike asutustega ja teiste kogukondadega. Nad on mõeldud olema praktiseerivad kogukonnad, kes jagavad oma dilemmasid ja näevad muuseume kui diskussioonile avatud kohti.

Haridustöö ulatub ka väljapoole, uurimise ja koostöö vaimus nii muuseumi sees kui ilma muuseumita, just nagu ka teised professionaalid teeksid. Oma päritolu ning ka oma vaateid ja poliitikaid haridustöö suhtes teadvustatakse jõulisemalt ja avalikumalt ning tehakse nähtavaks teistele muuseumi professionaalidele.

Usutakse, et muuseumid võivad olla osalised ka praktilistes diskussioonides. Näiteks võib kunstimuuseum pakkuda erinevaid asju: Esiteks, saada elamusi muuseumis olevatest kunstiteostest. Teiseks, tekitada assotsiatsioone nähtu ning meie mälestuste, eelarvamuste, kujutluspiltide ja teadmise vahel. Kolmandaks, otsida teostest pigem vastuseid kui lahendusi. Neljandaks, kasutada kunstiteosele lähenemiseks erinevaid keeli (kirjandusest, filmidest, psühhoanalüüsist jne). Lõpuks ja mitte kõige vähem tähtsana, seada kõik eelnev kahtluse alla.

Ma nimetaksin seda poliitiliseks vaatenurgast haridussektoris, kuigi see ei väljendu mõnikord organiseeritud programmides ega ole asutuste sees nähtav. See näitab, kui sügavalt juurdunud haridus on traditsiooniline praktika. Sellest vaatenurgast positsioneerivad pedagoogid end kui kultuuritöötajad (Giroux, 1997). Nad näitavad üles sügavat arusaamist muuseumidest kui vaieldavatest ja vastasseisudega kohtadest. Ma leidsin oma selle eriala kohta tehtud uurimistöös, et pedagoogid kes arvavad, et nende töö on poliitiline, on valmis kinnitama, et Muuseumid taastoodavad esitusviisi ja võimu. Kunstimuuseumid taastoodavad kunstisüsteemi esitusviisi, mis üldiselt ei lange kokku kaasaegsete kunsti esitlusviisidega. Nad käsitlevad kultuuri konflikti ja läbirääkimiste kontekstis haridusprogrammid on alati suhestatud kunstiga, ja mitte sellega, kuidas sellest mõelda. Me hakkame muutuma juurviljadeks. Me ei õpeta kriitika ja võitluse meelsust. Või sarnane seisukoht, kultuur ei ole see, mis on ilus. Kultuur provotseerib vaidlusi, viha ja nihestust. Ma arvan, et see peaks olema meie muuseumide roll. Nad usuvad, et me peame hakkama muutma professionaalset muuseumikultuuri, et muuta traditsioonilisi hariduspraktikaid. Me muuseumides mõtleme, et me oleme muutnud palju, kuid me oleme katkestuse kohal. Muuseumikultuuri jaoks on väga raske näha end kõrvaltvaatajana […] on väga raske edendada kriitilist meelt, sest me teeme nalja institutsionaalsete probleemide üle, mida institutsioon tahab varjata. Aga muuseumi süsteemis keskse koha saavutamiseks vajavad nad endiselt vahendeid.

5. Narratiiv

HARIDUS JA MUUSEUMID KUI ROHI: ARUSAAMINE, ET HARIDUS KUJUNDAB VÄÄRTUSI, HOIAKUID JA SEE LEIAB ASET TEISTES KOHTADES NAGU TÄNAV, TELEVISIOON, REKLAAM, KAUBANDUSKESKUS JNE.

Puudu Hispaania museoloogia-alases kirjanduses ja museoloogia-alastes programmides. On siiski olemas uus ülikooli kursus, mis läheneb muuseumi struktuurile, mentaliteedile ja -kultuurile refleksiivsest praktikast lähtudes (Schön, 1992) ja kriitiliste ja kultuuriuuringute perspektiivist (Lorente, 2003). Muuseumihariduse eriala hakati õpetama ülikoolis 90-ndatel. Barcelona Ülikoolis me pakume mõningaid muuseumihariduse kursusi ja kaks aastat tagasi me võtsime muuseumihariduse teemad oma PhD. programmi kunstihariduse erialal. Meie peamine eesmärk on ühendada institutsionaalsete vaadete, kogude praktika ning külastajate muuseumide funktsioneerimise ja teadmise esitlemise ning jutustamise alaste arvamuste vahelised suhted, dilemmad, pinged ja vastuolud.

Oleme pühendunud paljususele, heterogeensusele, institutsionaalse kultuuri ja kuraatorikultuuri (mida mõistetakse kui eseme kultuuri) revideerimisele ja muuseumide avaliku mõõtme taastamisele. Ja loodetavasti saab muuseumi elukutse, muuseumihariduse elukutse vähehaaval võimeliseks muutma muuseumipraktikaid. Kui me saame aru, kuidas institutsioone konstrueeritakse vastavalt muutuvatele tähendustele, metafooridele, kujutluspiltidele ja narratiivile, siis ma usun, et me võime hakata eeldame, et muuseumiharidus on andnud panuse meie institutsioonide muutmisesse.

JUHTUMIUURING: RESIDEERUVAD KUNSTNIKUD: MIDA NAD MUUDAVAD?

Irene Amengual Quevedo

PROGRAMMI TUTVUSTUS

Resideeruvad kunstnikud (mis algas 2002. a. kui Loomingulised ühendused), rakendab üht töömeetodit The Whitechapel Gallerys, mis sai alguse 1970-ndatel, kui Nicholas Serota määras Martin Rewcastle esimeseks hariduskogukonna ametnikuks. Rewcastle algatas kunstnike praktiseerimise kohalikes koolides. See programm on väga kõikehõlmav, kuna ta võimaldab õpikogemust väljaspool klassiruume, mis sisaldab endas lisaks kunstnikega töötamisele ka The Whitechapel Gallery, kunstnike stuudiote ja muude kohtade külastamist, samuti näituse tegemist galeriis, ja loodud pedagoogilise tegevuse hindamist/uurimist. Programm seab prioriteediks vähemkindlustatud, kellega tuleb töötada esmajärjekorras.

Programmil on mitmeid eesmärke: a) innustada uute lähenemist kasutuselevõttu õpetamises, õppimises ja tuua kaasaegset kunsti koolidesse, b) parandada keskkooliõpilaste arusaamist ja naudingut moodsast ja kaasaegsest kunstist, arendada loomeoskusi ja julgustada kriitilist lähenemist, c) pakkuda noortele võimalust töötada koos kutseliste kunstnikega, d) edendada kunstnike ja õpetajate vahelist loomingulist koostööd, võimaldada õpetajatel laiendada oma tutvust moodsa ja kaasaegse kunstiga, e) toetada nii õpetajate kui kunstnike kutsealast arengut fookusega kunsti uurimise kriitiliste ja kontekstuaalsete aspektide oskuste arendamisele ja f) laiendada Kunsti ja disaini õppekava, kaasates sinna kunsti avalikus ruumis ja osaleva kunstipraktika, samal ajal arendades uue meedia oskusi kõrvuti traditsioonilisemate kunstivormidega (Whitechapel Gallery, 2010).

MIL MÄÄRAL KUNSTNIKUD KUJUNDAVAD PROGRAMMI

Programmi Resideeruvad kunstnikud aruannetes alates 2005. a. rõhutatakse, et see õpetab õpilasi tundma lõbu, üllatuma ja saama inspiratsiooni kaasaegsest kunstist. Programm tutvustab neile eksperimentaalseid ja avastuslikke tegutsemise meetodeid, samal ajal arendades nende intellektuaalseid ja kriitilisi oskusi. Konkreetselt kaasaegse kunsti suhtes väidetakse, et tutvustades õpilastele, kuidas kaasaegne kunst toimib, muudab programm nende tundeid, arusaamist ja hoiakuid selle suhtes. Kunstnike poolt loodud ressursid, nende ettevalmistus ja suhted, mis nad loovad õpilastega, annavad põhjuse nende osalust esitleda märkimisväärsena. Samal ajal osutatakse ka probleemidele nagu kontseptuaalsed hüpped, kunstnike tegevuse mittemõistmine õpetajate ja õpilaste poolt, kunstnike ja õpetajate vahelised suhtlemisprobleemid.

Ütleksin kokkuvõtteks, et kunstnikuga koos töötamine ei ole midagi erilist. Ma töötan Es Baluard Moodsa ja Kaasaegse Kunsti Muuseumis (Palma de Mallorca, Hispaania) ja olen olnud koolides praktikal galeriipedagoogina, mille käigus oleme arendanud pikaajalisi haridusprojekte. Kõigi meie poolt ette võetud programmide hindamisaruannetes on ilmnenud ülalmainitud aspektid. Mis tõepoolest on eriline kunstnikega koos töötamisel ja mis on ära mainitud ka Resideeruvad kunstnikud aruannetes, on esiteks see, et see programm mõjutab õpilaste elukutse valikuid ja kutseorientatsiooni ning teiseks, et see võimaldab õpilastel töötada koos kutseliste kunstnikega. Mõlemad eripärad on seotud "professionalismi" mõistega, eesmärgiga, mille poole ei pürgi teised pikaajalised haridusprogrammid, näiteks meie poolt arendatav programm Es Baluard Moodsa ja Kaasaegse Kunsti Muuseumis.

Stuudiokülastus ja galerii näituse jaoks kunsti loomine on Resideeruvad kunstnikud struktuuri mõttes tema kõige silmatorkavamad komponendid, mis tulenevad koostööst kunstnikega. Minu tehtud intervjuus programmi Resideeruvad kunstnikud eest vastutavate kooliametniku Annabel Johnsoniga ja kooliprogrammi kuraatori Selina Levinsoniga rääkisid nad galerii näituse jaoks kunsti loomisest ja stuudiokülastusest kui meetoditest tutvustada õpilastele kunstimaailma ning näidata neile, kuidas see töötab (mille tulemusena see demüstifitseeritakse):

Ma arvan, et stuudiokülastus ja galerii jaoks kunstitegemine on programmi tugev külg, mis kaasab kunstitöö praktilisse poolde. Need kunstnikud, kellega me töötame, on tihti alles arenemisjärgus või mingis oma karjääri punktis... See kaasab õpilasi nende mõtteprotsessidesse. (A. Johnson, isiklik intervjuu, 7. juuni 2010).

Galerii jaoks kunsti loomise positiivne külg on õpilaste jaoks selles, et see motiveerib neid tegema head tööd:

Ka õpilastele meeldis, et nende mõtteid kasutati Lisa oma töödes ja Whitechapeli uutel näitustel. (The Whitechapel Gallery, 2010, p. 8).

Mulle varem ei meeldinud kunst... ekskursioonid, nagu see, inspireerivad sind. Mõte sellest, et minu töö võiks rippuda galeriis, sunnib mind lihvima oma oskusi. (Sihtgrupi õpilase kommentaar, Rokeby School). (Johnson, 2006, p. 21).

Samal ajal, nagu võib lugeda artiklis Inspireeriv õppimine galeriides (Inspiring Learning in Galleries: London Custer Research Report 2006), võib mõnikord märgata, et kui õpilase tööd näidatakse galerii kontekstis, võib ta tunda, et ta häält ei ole küllaldaselt kuulda võetud. Põhjuseks on see, et kui on vaja teha näitust, tekivad kvaliteedi (esteetilise väärtuse ja esitlemise mõistes) ja ajalise surve probleemid. Näituse jaoks kunsti loomine on kindlasti väga väärtuslik moodus õpilastele kunstimaailma tutvustamiseks. See siiski ei tööta alati, sest tekivad probleemid, mis on seotud õpilane/õpetaja-kunstnik-galerii suhte pedagoogilise iseloomuga, õpilase teose omandisuhtega ja nende õppeprotsessi juhtimisega. Siinkohal võib juba märgata, et kunstnikud ja pedagoogika ei sobi tingimata alati ideaalselt kokku.

KUNSTNIKUD LÄBI ERINEVATE PROJEKTIS OSALEJATE SILMADE

Annabel ja Simona kirjeldasid oma intervjuudes mulle kunstnikku kui projekti „ajamit", inimest, kes läheb kooli õpetajatega koos töötama selleks, et süstida uusi töömeetodeid. Rõhutati, kui tähtis on nende võime suhestuda inimestega:

Me tavatseme töötada haridusosakonnas kunstnikega, kelle töö on osaleva iseloomuga, sotsiaalselt aktiivne... Just sellepärast, et töö, mida nad teevad on seotud inimestega töötamisega. (A. Johnson, isiklik intervjuu, 7. juuni 2010).

Vale kunstnikuga töötamine võib olla kahjulik, seepärast on meie jaoks tähtis leida õige inimene, kellel on tõesti uusi huvitavaid tegutsemisviise, kuid nagu ütleb Annabel, nad osalevad, sest nad peavad olema võimelised töötama inimestega. Meil ei oleks mõtet saata kooli kunstnikku, kellel on tõesti huvitavad tegutsemisviisid, kuid kellel ei ole üldse oskusi... see võib lõppeda vastupidise efektiga. (S. Levinson, isiklik intervjuu, 7. juuni 2010).

Ka paljud Resideeruvad kunstnikud programmis osalevad õpetajad on viidanud kunstnikega töötamise positiivsetele aspektidele (õpetajate arvamusi on kogutud kõigi selle programmi kohta kirjutatud aruannete koostamise käigus):

Sain inspiratsiooni varieerida oma õpetamise stiili, kaasates teistesse tundidesse rohkem kriitilisi diskussioone. Ma loon rohkem projekte, millesse kuuluvad ekskursioonid ja järgnevad töötoad. (Õpetaja). (The Whitechapel Gallery, 2008, p. 21-22).

(...) kirjeldas, kuidas see projekt värskendas tema õpetamise meetodeid, nii et tunnis võeti ette rohkem riskantseid diskussioone. (Kunstiline juht, Tower Hamlets). (The Whitechapel Gallery, 2009, p. 12).

Ideaalolukorda võib seega iseloomustada sellisena, et kunstnikud tahavad töötada hariduskogukonnaga ja on võimelised looma tundides uuenduslikke ja eksperimentaalseid tegevusviise. Galerii ka ühendab seostavad/osalevad/koostööd eeldavad kunstipraktikad kriitiliste pedagoogiliste võtetega, mis ei ole üllatav, arvestades nende teoreetiliste aluste sarnasusi. Hoolimata sellest, et seostavad/osalevad/koostööd eeldavad kunstipraktikad on väga lähedased kriitiliste pedagoogiliste võtetega, on reaalsus siiski palju keerulisem. Võib väga mitmel erineval moel mõista rolle, mida kunstnikud peaksid etendama haridusprojektides, ning selles konkreetses programmis Resideeruvad kunstnikud oli mul võimalus märgata teatud vastuolusid ühelt poolt galerii ja õpetajate vaadetes ja teiselt poolt selles, kuidas kunstnikud ennast mõistsid.

AGA ME EI OLE PEDAGOOGID...

Minu poolt intervjueeritud kunstnikud määratlesid oma tegevust samamoodi nagu galerii, osalevana ja seostavana, rõhutades oma rolli ühendajana ja sotsiaalse suhtlemise mootorina. Kõik kunstnikud toonitasid oma intervjuudes väga tugevalt, et nad ei pea end pedagoogideks. Nad tunnevad, et see identiteet on neile vägisi peale surutud galerii ja õpetajate poolt.

Ma ei näe end pedagoogina ja ma ei näe, et ma muutuksin kuidagimoodi, kui ma töötan selles... sedasorti kontekstis. Nii et, minu jaoks ei ole suurt vahet, kui galeriis on haridusosakond, kes kutsub mind tegema mingit projekti, ma arvan, et see ei tähenda tingimata, et ma sel põhjusel, et ma töötan haridusosakonnaga, oleksin nüüd pedagoog. Ma arvan endiselt, et ma olen kunstnik, kes lihtsalt sisenes galeriisse teise ukse kaudu. (...). Ma näen end ikka kunstnikuna ja tahan endiselt teha oma tööd. (Mary, isiklik intervjuu, 16. juuni 2010).

Ma ei oleks kunagi öelnud, et ma olin pedagoog. Ma ütleksin, et ma olen... oma rolli mõttes, nagu töötan haridusosakonnas, nagu keskkoolis, see on pigem ligipääsemine inimgrupile, kellega ma tavaliselt kokku ei puutuks, luues nendega sellist... Teate, ideaalis on see kahepoolne asi. (...). Oma olemuselt on haridus ligipääs uutele asjadele ja asjadele uutmoodi vaatamine. (Joan, isiklik intervjuu, 16. juuni 2010).

Intervjueeritud kunstnikud rõhutasid, et projektis osalemise käigus nad lootsid järgida enda kui kunstnike huve ja väitsid, et neil on „õigus" nii teha, mõistes, et harimine oleks sel juhul mõlema poole, õpilaste ja kunstnike, kogemuse tulemuseks. Helen (veel üks minu intervjueeritud programmis osalevatest kunstnikest) rõhutas eriti, et nendest kogemustest saadav kasu peaks olema otseses seoses sellega, palju nad võimaldavad, ja et programm ei peaks olema mitte koht millegi juba olemasoleva õppimiseks, vaid selle kohta küsimuste esitamiseks. Sellega seostub Jantjese vaade kunsti funktsioonile ühiskonnas:

L'arte è ciò che prende la visione più ampia e critica della cultura facendone un tutto, piuttosto che un ambito ristretto e specialistico. (Jantjes, 2001, p. 21).

Programmi ülesehitus oli kõikide intervjueeritud kunstnike jaoks suur probleem:

Seda sorti asju nagu ma rääkisin seltskondlikust teadmiste vahetamisest ei lastud eriti sündida, sest ma olin... Ma pidin viima läbi teatud töötubasid teatud viisil ja tõepoolest, ma töötan keskkooli struktuuris ja see ei ole keskkooli süü, haridussüsteem töötab niimoodi Suurbritannia riigikoolides. (Joan, isiklik intervjuu, 16. juuni 2010).

Kõik kunstnikud olid sama meelt, et programmi ülesehitus tegi nende jaoks raskeks töötamise kunstnikuna, ja et selle asemel sundisid töötingimused neid tegutsema „õpetajatena"2. Lastega töötamise aja vähesus, projekti mitteküllaldane kestvus, tehtu hindamisel kasutatud kriteeriumid, mis olid samasugused kui õpetajate jaoks ning võimaluse puudumine valida õpilasi ja õpetajaid, kellega töötada, muutsid raskeks sellise suhte loomise, mis oleks rikastanud kõiki projektis osalevaid inimesi. Helen väitis, et projekti toimimise huvides oleks vaja totaalselt muuta selle põhimõtteid. Kui seda ei mõistetaks enam mitte kui haridusprogrammi, vaid kui kooliprogrammi, siis vabanetaks institutsioonilise struktuuri ja õppekava piirangutest ning saaksid võimalikuks kriitika ja riskimine, samuti kooli arvestamine ühiskondliku, poliitilise ja ajaloolise kohana. Siinkohal võib täheldada, et see mida õpetajad peavad „kriitiliseks mõtlemiseks" ja „uuteks lähenemisteks pedagoogilistele võtetele nende praktilises töös", on minu intervjueeritud kunstnike jaoks kõigest lahjendatud versioon sellest, mida nemad ootasid projektist ja mis oleks võinud olla lubatud.

Kunstnike diskursus on ümbritsetud romantilisest visioonist (Meecham, 2005), mille järgi kunstnik seisab väljaspool reeglitega süsteemi, ta ei ole võimeline sellega kohanema ja töötama selle piirangute raames. Kriitiliste kunstitegevuste loomise vahel ühelt poolt, ja kooli ning galerii „hariduse" nõudmiste vahel teiselt poolt, nähakse vastuolu (siin mõistetakse hariduse all vastandit teatud sorti „piirangutevaba mõtlemisele", mille poole kunstnikud püüdlevad). Ühelgi hetkel ei kaaluta kooli struktuuri raames oleva hariduse mõistmise võimalikkust teisest, vähem piiratud mudelist. See võimaluste polariseerumine tekitab muret, sest ta ei anna õpetajatele mingeid volitusi liikuda välja defitsiidimudelist, kuhu nad on asetatud ja kuhu nad on end ise asetanud (milles näib, et õpetajad vajavad oma pedagoogilise tegevuse tõeliseks uuendamiseks kedagi väljastpoolt kooli). Siinkohal oleks sobiv viidata ühele teisele võimalusele mõista kunstnike rolli haridusprojektides.

PRINGLE'I KÄSITLUS KUNSTNIKUST PEDAGOOGI ROLLIS

Pringle'i teos Kunstnik pedagoogina: kunstipraktika ja pedagoogika seoste uurimine galeriihariduses (2008) on uurimustöö kunstnike kasutamise toodavast kasust galeriihariduses, mis keskendub eriti kunstnik-pedagoogidele, kes töötavad Tate Modernis. Autor viitab Rebecca Binchi and Lucy Pedlari 2005. a. välja töötatud Kunstitegemise Mudelile, et seletada, kuidas nende kunstnikutegevus aitas neid pedagoogitöös. Peale kriitika, mis see mudel on saanud3, on ta huvitav ka selle poolest, et ta esitab kunstiprotsessi eri faase, mida võib ekstrapoleerida pedagoogilisse praktikasse, mis lähtub ko-konstruktivistlikust mudelist ja mille püüdluseks on sepistada õpilase iseseisvust ja kriitilist mõtlemist dialoogi kaudu. Kunstitegemise Mudeli kohaselt koosneb loomeprotsess mitmest faasist: huvi/uudishimu; vaatlemine; taasesitamise etapp; refleksioon; transformatsioon.

Vastupidiselt intervjueeritud kunstnikele vaatleb Pringle, kuidas kunstnike töö iseärasustest võib saada väärtuslikku infot pedagoogika jaoks institutsionaalsetes raamides. Enamgi veel, tema arvates arusaamine kunstnikust kui pelgalt vahendajast või hõlbustajast, kes pidevalt avab dialoogi, on ülelihtsustatud võrreldes sellega, mis tegelikult toimub pedagoogitöös; fakti, et kunstnik-pedagoogid mingis pedagoogilise kogemuse etapis võtavad strateegiliselt omaks rohkem õpetaja positsiooni, ei peaks demoniseerima:

Minu meelest ei ole sobiv alahinnata kunstniku aktiivset ja otsest osalemist pedagoogilises protsessis õpetajana. Ma saan aru soovist väljuda ülekandmise mudeli raamidest ja õpetaja rollist kui „jutustaja, organiseerija, kohtunik" (Watkins, 2005), kuid pedagoogi positsioneerimine täielikult ainult vahendaja rolli kipub samamoodi lihtsustama mitmekihilist tema, kunstiteoste ja õppurite vahelist infovahetust. Ma soovin mõnest aspektist ruumi õpetamise jaoks (…) galeriis tagasi nõuda. (…). Selle asemel, et eitada „õpetamise" toimumist, oleks konstruktiivne uurida, mis osa etendavad kõik kaasamise viisid, sealhulgas õpetamine, üldises tähenduse loomise protsessis. (Pringle, 2008, p. 170).

Pringle'i arusaam kunstnikust kui pedagoogist lõhub hariduse ja kunstitegevuse selge polariseerumise, lubades leida ühishuvisid, millest lähtudes õpetajad ja kunstnikud võivad koos töötada (rohkem koos kui vastaspooltelt). Enamgi veel, Pringle'i käsitlus kunstnik-pedagoogist toob mind tagasi küsimuse juurde „mis on pikaajalistes haridusprogrammides kunstnikega töötamise iseärasusteks?; mis on vahet pedagoogidega töötamisel ja kunstnikega töötamisel?". Sest kui ma võrdlen end kui galeriipedagoogi enda intervjueeritud kunstnikega, ilmneb erinevus selgesti kogu projekti eesmärkides – minu eesmärk on harida, samal ajal kui nende oma on luua huvitavaid kunstitegevusi-, Pringle'i käsitluses on eesmärgid samad ja erinevusi on raskem välja selgitada. Ma väidan, et enamus protseduure, mida ta mainib „Tähenduse loomise mudelis" ei piirdu kunstniku tööga; probleemi püstitamine, eksperimenteerimine, riskimine jne on olemas ka minu kui galeriipedagoogi õpetamise kogemustes. Lõpuks, vahe töötamises kunstnikega ja galeriipedagoogidega võib olla professionalismis, nagu ma näitasin juba selle artikli esimeses pooles.

Lisaks peab arvestama, et vahe galeriipedagoogi ja haridusprojektidega töötava kunstniku vahel sõltub ka sellest, mida me mõistame galeriihariduse all. Nagu väidab Carmen Möersch (2003), on Saksamaal -ja ka Hispaanias- galeriiharidust andnud traditsiooniliselt mitte kunstnikud, vaid kunstiajaloolased kui eksperdid. Kui galeriiharidusse tulevad teised inimesed, siis nende koht galerii struktuuris võidakse ümber hinnata ja muuta paindlikumaks. Rajajooned hägustuvad ja kerkivad üles mitmes sfääris pesitseda võivad figuurid. Selles suhtes on huvitav viidata Katie Orri (2010) artiklile tema tööst Gassworksis, kus ta on võtnud endale eesmärgiks soovi täiustuda galeriipedagoogina ja selleks esitleb end lastele kui kunstnik; see on nii institutsionaalse autoriteedi kui ta enda oskusteadmiste hägustamise strateegia, mis peaks võimaldama paremat dialoogi (Pringle, 2008, p. 191).

LOUCA!

ARUTLEDES ESILEKERKINUD KÜSIMUSTE ÜLE

Haridusprojektides kunstnikega töötamise kasulikkust ei saa määrata deterministlikul ja lõplikul moel. Tekkivad küsimused sõltuvad esiteks sellest, millised on selle haridusprojekti, kus kunstnikud töötavad, eesmärgid: võib-olla on selleks lõimida kunst kogu kooli õppekavasse, või muuta õpilased „noorteks kunstnikeks", või laiendada kooli pedagoogilisi võtteid, või pakkuda teistsugust ruumi eksperimenteerimiseks jne. Teiseks, see sõltub ka sellest, mis rolle programmis töötavad kunstnikud täidavad: mõnikord vajatakse neid nende praktiliste oskuste tõttu, teine kord kui eeskujusid „olemaks kunstnikud", või kui kultuuri loojaid, kelle tegevus võib anda erinevaid huvitavaid pedagoogilisi võtteid markeeritud klassiruumis, või kui totaalselt kõrvalisi isikuid, kes võivad edendada midagi absoluutselt erinevat. Samamoodi varieerub kunstnike ja galeriipedagoogi rollide erinevus haridusprogrammides sõltuvalt algatusest ja ei ole seotud ainult sellega, kuidas kunstnikke mõistetakse, vaid ka sellega, kuidas mõistetakse galeriipedagooge. Konkreetselt Resideeruvad kunstnikud programmis võeti arvesse mitu head ideed nagu: prioriteediks seati vähemkindlustatud noored kui grupp, kellega galerii tahab tööd teha, klassivälise kogemuse pakkumine ja projektide sulandamine kooli konteksti iseärasustesse. Enamgi veel, see programm propageerib õpetamise, õppimise ja kaasaegse kunstiga tegelemise uusi lähenemisi koolis. Mis puutub õpilastesse, siis neil on võimalus kohtuda ja töötada kaasaegse kunsti praktikutega, edendada oma kunstimaailmast arusaamist ja võib-olla isegi leida huvitavaid karjääri võimalusi. Neile tutvustatakse oma intellektuaalsete ja kriitiliste oskuste omandamise ja arendamise avastuslikke meetodeid.

Kuid nagu ikka juhtub, on sellelgi suurepärasel plaanil ka nõrku kohti, millega peab tegelema. Esiteks tundub, et Resideeruvad kunstnikud programmis tekivad raskused sellistel teemadega nagu „haridus", „kriitika" ja „uute meetodite tutvustamine õppetunnis". Selles hariduslikus algatuses osalejad saavad neist teemadest aru erinevalt, mis omakorda põhjustab lahknevusi nende ootustes programmi eesmärkide suhtes ja enda rolli suhtes. Võib-olla piisaks sellest, kui käsitleda neid teemasid vähem lõdvalt, olles konkreetsem, mida me ühe või teise mõiste all silmas peame.

Lisaks peaks jõudma ühisele arusaamisele „lepingutingimustes". Et vastata kõigi ootustele, peaksid programmi ülesehitus ja kunstniku volitused otsuste tegemisel, mis puudutavad gruppe, projekti suunamist, ajakava, programmi kestvust jne, olema algusest peale täpsemalt määratletud. On ka tähtis, et galerii teeks avalikuks kunstnike värbamise tingimused ning samuti nende positsiooni ja rolli asutuse raames, kas siis „pedagoogi" või „kunstnikuna", kellel on sama staatus kui galerii kunstnikel.

Ülaltoodud kahe küsimuse lahendamiseks on oluline lihvida kommunikatsioonikanaleid galerii, kunstnike ja koolide vahel. Kuigi galerii kindlasti arenguvestluste, foorumite, tutvustava koolituse päeva ja õpetajatele ning kunstnikele ühiselt programmi ettevalmistamiseks ja järelhindamiseks antud ajaga püüab väga seda saavutada, tundub, et sellest ei piisa. Üheks viisiks edendada arusaamist ja kommunikatsiooni kõigi seotud osapoolte vahel oleks võib-olla galerii osalemise suurendamine kogu protsessis ja püüda olla detailsem projekti varasemates etappides, kaasata sellesse kõik asjassepuutuvad tegijad arutamaks, mida nad loodavad saada ja mida nad arvavad kõigist neist ülal mainitud keerulistest teemadest. Erilise hoole alla peaks galerii võtma kunstnik-õpetaja suhte; edendama peaks paremat arusaamist ja koostööd.

Selle artikli käigus on ilmnenud olulisi lahknevusi selles, kuidas galerii ja kunstnikud saavad aru ning formeerivad ootusi programmile Resideeruvad kunstnikud. Isegi programmi eesmärke ja kunstnike funktsioone mõistetakse erinevalt. Kunstnike kriitika projekti suhtes heidab kahtlusi selle suhtes, kas ta on ümberkujundav või mitte ja, kui on siis, mil määral ta seda on olnud ning kuidas peaks aru saama mõistest ümberkujundav. Nagu ma juba mainisin, galerii jaoks programm pakub koolile sisulist kogemust, sest ta annab kõige muu hulgas uusi lähenemisi õpetamisele ja õppimisele, võimaldades õpetajatel ja õpilastel oma tegevusi laiendada ja töötada kutseliste kunstnikega. Kunstnike jaoks on tegevuspõld limiteeritud, sest seda piiravad kooli kultuur ja reeglid, mis määravad ära, mida võib teha ja mida mitte. Kunstnikud arvavad, et haridus ei peaks olema projekti eesmärgiks ja et see saab olla päriselt tähtis, nii kooli kui nende endi jaoks, kui ta pakub midagi muud: pedagoogika piirangutest vaba kogemust, mille juures on oluline inimeste töötamine ühises kohaspetsiifilises projektis. Nende vaatenurgast võiks selle ebatavalise kogemuse tulemus olla „hariduslik" või „ümberkujundav" programmis osalejate jaoks. Kõigi huvide arvestamiseks tuleviku projektides on galeriil ainult kaks võimalikku varianti: a) muuta programmi ülesehitust; b) värvata teistsugune artist. Kui galerii tahab programmi ülesehituse muutmise teel kunstniku tahet täide viia nii, et Resideeruvad kunstnikud programmist saaks midagi paindlikumat ja sujuvamat, tuleb ette lugematul arvul takistusi ja barjääre. Me peame silmas pidama, kui keeruline seda on teha kooli kontekstis. Me peame arvesse võtma, et innovatsiooni puudumine õpetajate tegevuses ei ole väga sagedasti mitte kunsti õppekava poolt „dikteeritud", vaid põhjustatud ka sügavatest erinevustest koolikultuuri ning kunsti ja pedagoogilise koostöö praktika vahel.

Kui proovida tuua midagi nii erinevat kooli toimimisviisidesse, siis see võib tegelikult mõjutada asutuste arvu, kes võiksid soovida osa võtta Resideeruvad kunstnikud programmist ja järelikult tooks see kaasa rahastamise raskusi (mis on eriti delikaatne teema praeguses poliitilises kliimas ja kultuurirahade kärpimise taustal).

Rääkides teisest variandist, on tähtis rõhutada, et selle kursuse programmis töötavatel kunstnikel on enda kasuks tõeliselt head argumendid, nagu oma kunstitegevuse kvaliteet ja seos nende kui kultuuritegijate huvide ning kunstitellimuse iseloomu vahel, milleks on kohaspetsiifilise, kohalike inimestega projekti elluviimine. Tegelikult on enamike projektide raames saadud väga huvitavaid tulemusi ning kooliga tekkinud suhted on rikastanud kõiki osalenud pooli. Hoolimata kõigist nimetatud headest tulemustest näitavad programmiga seotud kunstnike vaevad, mida selles artiklis on lahatud, et nende kogemus võiks olla palju rahuldavam, kui värvatud kunstnikud oleks suunatud veidi erinevale rajale, põhiliselt selles, mis puudutab nende suhet haridusega. Kui galerii soovib, et kunstnikud edendaksid hariduskogemust koolistruktuuri sees, võib vajalikuks osutuda kesktee leidmine kunstnike tegevuse ja kooli praeguste hariduslike toimimisviiside vahel. Kooli kontekstis töötavate ja end pedagoogideks mitte pidavate kunstnike asemel võib lahenduseks olla kunstnik-pedagoogide kasutamine, nagu neid määratles Pringle (2008).

Kahjuks ei ole probleem pelgalt selles, et määratleda, missugused kunstnikud sobivad paremini töötama selles programmis, vaid ka selles, kuidas leida neid, keda galerii otsib. Õigete kunstnike valimine ei ole ainult nende kunstitegevuse kvaliteedi küsimus ega isegi mitte nende inimestega või hariduse kontekstis töötamise küsimus; galerii ja kunstnikud peaksid ka rääkima samas „keeles" ja püüdlema samade eesmärkide poole.

Kuna see on paljude nüanssidega väga libe ja okkaline tee, on tööintervjuu käigus väga raske otsustada, kas kunstnikud, kes on parasjagu galeriis töölevõtmise sõelal, sobivad programmi või mitte. Omaette uurimisteema oleks, kuidas valida õigeid kunstnikke sellistesse haridusprogrammidesse nagu Resideeruvad kunstnikud.

LÕPUMÄRKUSED

[1] Kõikide kunstnike nimed on nende anonüümsuse tagamiseks muudetud.

[2] Õiglane on märkida, et see ei ole galerii kavatsus. Kui Annabel külastab koole, millega võiks koostööd teha, rõhutab ta alati õpetajatele, et kunstnikud ei soovi, et neid võetaks õpetajatena ja et neil omad eesmärgid, mida peaks olema võimalik projekti käigus arvestada.

[3] Pringle (2008) väidab, et selle mudeli kohaselt on kunstnikud individuaal-iseseisvad ja kontekstivabad, esindades sellist kunstiloomise protsessi, mis on lahus sotsiaalsetest, poliitilistest ja hariduslikest probleemidest.

JUHTUMIUURINGU KOKKUVÕTE: TÄHENDUSE LOOMISELE KESKENDUV MUUTEV ÕPPIMINE ERIALASEKS ARENGUKS

Alice Semedo

Möödunud juunis konverentsi „Muuseumid, haridus ja selle ala professionaalid" (Lissabon, Riiklik Arheoloogiamuuseum, 2013) käigus, kus ma esitasin mõningaid omi mõtteid ja küsimusi oma õpetamine-õppimine-uurimine-õpetamine praktikast muutuste läbiviimiseks museoloogias, kutsus CECA-Portugal meid üles mõtlema hariduse üle erinevatest vaatenurkadest. Sedasama visiooni kavatsen ma siin teiega jagada.

Algatuseks peaksin ma selgitama mõningaid oma positsioone, millel on selged mõjud visiooni õpetamine-õppimine-uurimine-tegutsemine konstrueerimisele. Näiteks ma pooldan mõtet, et ülikool on osa reaalsest maailmast, selle pidev rekonstruktsioon, ja et ülikool tegutseb nendel elavatel territooriumidel võttes täielikult enda kanda oma rolli diskursiivses kogukonnas ja kultuuriringkondades.

See tähendab – ja eriti arvestades muuseumide rolli ja missioone – et kui ülikoolil on oluline roll koolitamisel ning uute esitlusviiside levitamisel ja taasesitamisel, siis miks mitte toetada ning isegi edendada koostöös tehtava uurimistöö kaudu seda käimasolevat enesevaatluse projekti, mida vähemalt mõnedes professionaalsetes museoloogiasektorites tuntakse? Miks mitte võtta täielikult tegutsemise, koostöö ja koostegutsemise mõtestamise seisukoht? Mõned järeldused sellest visioonist viivad kindlasti erialaste aktivistide tegutsema õpetamiseni, ja seega muutva hariduseni.

Enamik meist tegutsevad mingis õpetamine-õppimine-uurimine-tegutsemine variandis arendades üliõpilastest professionaale ja uurijaid. Mina olen näiteks juba mitu aastat nõudnud päeviku pidamist kui vaatlevat praktikat ja kohta uurimise jaoks. Üliõpilased kritseldavad need rohkem või vähem edukalt valmis ja eksperimenteerivad oma välipäevikutes erinevate vaatenurkadega, sest ma pidevalt nõuan neilt seda.

Ma räägin ka teistest tähendusloome kohtade tegemise aspektidest, kuna siinkohal on sobiv arendada täpsemat fookust teistele kogemuses tekkinud ning uurimise poolt põhjendatud protsessidele, ja sellest, kuidas mina neid mõistan. Esiteks ütleksin ma, et kui me räägime õppimisest, pean ma eriti silmas uurimist, mis on suunatud avatud teemadele. Lähenemisi, erinevaid uurimise ja enesevaatluse viise (kriitiline analüüs, loov kirjutamine, dramatiseerimine jne) ning näiteks mitmesuguste vaatenurkade arendamist teemade vaatlemisel määratletakse ja kujundatakse kriitilise dialoogi kaudu. Samamoodi ja alati kui võimalik, kasutan ma loova mõtlemise praktikaid klassitöö kontekstis ning ka hindamisi, mis eeldavad projektide planeerimist, arendamist ja elluviimist. Need ülesanded sisaldavad ka töötamist koostöö vaimus, analüüsimise, kokkuvõtte tegemise ja hinnangu andmise oskusi ning eriti mitte ühe ainukese vastuse otsimist ühele probleemi lahendamisele, vaid mitmesugustest perspektiividest vaatamist ja hägusate omaduste ning vastuste arvessevõtmist, et mõelda uurimisobjektist.

Näiteks hindamistöö kursuse (Kommunikatsioonipoliitikad ja -praktikad muuseumides – MA museoloogias, Porto Ülikool) jaoks sisaldab protsesse, mis on sarnased disainmõtlemise või uurivate kogukondade tööprotsessidega, ning millel on refleksiivne ja kriitiline iseloom. Tudengite esitatud praktilistes portfooliotes / ettekannetes vaatlevad tulevased professionaalid tegevusstrateegiaid, varjatud väärtusi, teooriaid jne. Lähenemine keskendub selge tsüklilise strateegiaga „tegevusele" sisaldades vaatenurki väljakujunenud kontekstides (organisatsioon-muuseumi; organisatsioon-ülikooli ja muidugi üliõpilase/juhendaja kontekstis), millele järgneb erinevate kaasatud muutujate süstemaatiline uurimine, plaani määratlemine ja lõpuks, plaan ja elluviimise ettepanek, mis põhimõtteliselt võiks olla alguseks järgmisele tsüklile. Õppekavade Euroopa mudeliga (Bologna Deklaratsioon) kohandamise järel võtab kursus aega ühe semestri jagu ja üliõpilased ei lõpeta täielikult seda tsüklit. Lisaks ülalmainitud algsele diskussioonile arendatakse kasutajate (kelle all peetakse silmas tõlgendavaid kogukondi) ning muuseumi vajaduste, motivatsiooni ja ootuste analüüsi, uurides jagatud territooriumite kättesaadavust/potentsiaali; lisaks sellele teoreetilisele ja praktilisele osale suudavad üliõpilased üldiselt võtta oma töö kokku ajurünnaku portfoolioga, mille nad võtavad lõpuks kaasa kohtumisele osanikega.

Mulle tundub, et üliõpilastele pakutav seda tüüpi hindamine tõlgendub ja seab sihi terviklikule õpetamise-õppimise visioonile ja praktikale, mis on väga tugevasti keskendunud vaatlus-tegevuse teljele, mis esineb reaalse maailma olukordades/ruumides/väljakutsetes ja kavatseb sekkuda, muuta. Üliõpilastega töötamise kontseptualiseerimine on võimaldanud ka praktiseerivate professionaalide häälte integreerimist, kas indiviididena või asutustena ja sugugi mitte ainult kontseptsioonide / esitlusviisidena. See on ka võimaldanud kestlike suhete loomist selles võrgustikus, nii ajas kui ruumis. See on loodetavasti üliõpilaste jaoks ka unikaalne ja väärtuslik töökogemus reaalses maailmas, kogedes välitöö projektiettepanekute ettevalmistamist ja arendamist ning isegi neist osa võttes.

Kui me näeme maailma, nagu Bauman seda näeb – vedela modernsuse olekus – siis lisaks ja pärast kõike muud nõutakse meilt igaühelt hädavajalike oskustena kriitilist kujutlusvõimet ja tunnetuslikku väledust, omadusi, mis korreleeruvad sotsiaalse konstruktivismiga, mille järgi igaüks loob ja taastoodab tähendust ja teadmist sotsiaalsete suhtlusaktide käigus ja tugevalt juurdunud teadmiste struktuurides. Järelikult, ei ole mõtet (vähemalt minu meelest) muuseumiuuringute alases õpetamise-õppimise tegevuses teadmisi fikseerida. Ma näen end pakkumas kontekste küsimuste esitamise jaoks ja tähenduse ning relevantsuse loomiseks vajaliku tunnetusliku väleduse jaoks ning hõlbustamaks neil tuleviku erialainimestel võrgustiku ja isiklike kontaktide loomist. Omalt poolt ma püüdlen muutva õpetamise-õppimise praktika poole, mis võib muidugi olla võimustav.

Rufino Ferreras kirjutas ühes oma provotseerivatest säutsudest möödunud juunis, et muuseumipedagoogide koolitus kasutab vananenud viiteid. Olgu... omalt poolt olen ma üha enam hakanud arvama, et üks sellisest maailmanägemisest – vedelas olekus - tulenev järeldus on, et muuseumiuuringute õppeaine peaks olema pidevas beeta olekus, see tähendab, et meie õppeainet tuleks võtta kui lõpetamata toodangut pidevas arengus, muutmas kuju vastavalt võimalustele, ajale ja kohale. Õppeaine ei saa olla lineaarne. Vastupidi, seda peab olema võimalik katkestada; õppeaine peab olema suhteline ja seda peab olema võimalik avada mitte ainult välistele kontekstidele, vaid ka sisemistele / personaalsetele kontekstidele. Ja neid väljapakutud katkestatud kohti – neid küsimuste esitamise jaoks ja tähenduse ning relevantsuse loomiseks vajaliku tunnetusliku väleduse jaoks pakutud kontekste ning tegelikke võrgustikke, mis lõpuks välja kujunevad – võib häirida ja nad võivad häirida ning seada kahtluse alla kõigi asjasse puutuvate isikute teadmised ja väärtused. Vähemalt minu eeldusi ja teadmisi on tihti seatud kahtluse alla. Ma arvan, et selles peitubki muutva ehk häiriva õppimise sisu.

Nagu ma olen teile juba rääkinud, olen ma mõelnud, mis rada järgides valmistada üliõpilasi paremini ette post-industriaalse aja väljakutseteks, arendades oskusi, mis valmistavad neid paremini ette praegustele kohtumistele vastamiseks. Ma olen üha enam hakanud huvituma õppimisest, mis keskendub tähenduse ning relevantsuse loomisele. On tõepoolest kriitilise tähtsusega, et me koos oma üliõpilastega ka mõtleme oma elude tegelikule eesmärgile, nii et me leiame kuidagi oma tegevuste relevantsuse ja avaneme hariduse muutvale ideaalile, mis on meil sihiks seatud. Ma arvan, et see lähenemine teeb õppimise autentsemaks ja relevantsemaks, kuna ta seostub kõigi kaasatud isikute väärtuste tunnetatava süsteemiga. Siit ka minu püüdlused nihutada tähelepanu kese, mis on suunatud õpetamine-õppimine-uurimine-tegutsemine protsessidele, rohkem dialoogi ja vestluse territooriumidele. Vestluse territooriumid pakuvad enam osavõtmise ja isikliku konstrueerimise võimalusi ning tunduvad relevantsemad ja muutmise potentsiaaliga. Need kvaasi-ruumid, need dialoogilised ruumid on olnud minu kui õpetaja enda muutumise ruumideks, muutes minu isiklikke vaatenurki ja tegutsemise meetodeid. See on olnud kontaktis teiste pedagoogide ja uurijatega nendes saastamise ruumides, mida mu oma mõtisklused on valla päästnud.

Tõeline haridus on lõpuks ikkagi protsess, milles tegeletakse kontseptsioonide ja ideedega, võttes osa ülesannetest ja tegevustest, millel on personaalne tähendus. Või mitte? Küsimus, mille ma tõstatan nii õpetamise kui uurimistöö käigus, on, et kas see personaalne tähendus jääb kognitiivsesse uurimisvaldkonda või saab seda laiendada nõnda, et see hõlmaks ka elu üldiselt, üliõpilase elu (või professionaali elu). Näiteks üks küsimustest, mis oli osa minu poolt koordineeritud uurimisprojekti intervjuu protokollist, kõlas (a) „Mis on sinu mured? Mis teeb sind ärevaks?...” (b) „Kuidas need mured kajastuvad sinu töös? Millised projektid räägivad nendest / viivad tegelikkusse neid muresid / seda ärevust?...”. Selles äärmiselt vedelas maailmas on minu meelest raske, kui mitte võimatu hoida alles piire meie elu erinevate territooriumite vahel. Praegu ma püüan seepärast tuua õppimisse rohkem intuitiivset, eksperimentaalset, ebateadlikku, eklektilist, sensoorset ja võib-olla vähem verbaalset uurimise kogemust ehk enam keskendunud eespool õppekava siseselt määratletud eesmärkidele, kuna mind piirab tänase päeva hariduslik paradigma.

Näiteks eelmisel aastal me alustasime ühes kogude uurimise õppetunnis kirjaliku harjutuse esemete kohta ja päev lõppes naeru, nutu ning kallistuste puhanguga. Seal ei räägitud esemetest või kogudest. Seal ka ei kirjutatud esemetest või kogudest. Selle asemel jutustati lugusid. Kaheksa tundi õppetööd kujutas endast häiritud päeva. Häirivat päeva. Seega siinkohal püritakse selliste õppeprotsesside poole, mis loovad isiklikke tähendusi ja milles on kriitilisel mõtlemisel ja automatiseerimisel põhinevad tegevused; see tähendab, et selle protsessi käigus oodatakse kõigilt osalejailt isiklike tähenduste loomist enda kogemuse põhjal ning suhtumise põhjal eelmistesse kogemustesse, kuid ka oma väärtustesse ja motivatsiooni. Teiste sõnadega näib, et õppimine ja erialane areng, mis keskendub kolleegidega jagatud tähendusloomele, võetakse omaks autentsemal moel oma loomuse – dialoogilise ja sotsiaalse - tõttu, apelleerides isiklikele kogemustele, tähendustele, väärtustele ja isiklikele maailmadele. Teiselt poolt, kuna see toetub praktikale, uurimustele ja oma enda eksperimentaalsele loomusele, siis julgustab see kõiki asjaosalisi aktiivselt püüdma proovida määratleda ja väljendada tähendusi kaemuste, uurimise ja erinevates dialoogides ning perspektiivides osalemise kaudu, nimelt personaalsemates, mis loovad ruume, mida võiks kutsuda vahepealseteks ruumideks (nagu päevikud tõesti ise ongi). Mis minusse puutub, siis haridus ja õppimine ei tohiks piirduda ainuüksi informatsiooniga; selle hariduse ja õppimise visiooni tuumaks on kaasaegses maailmas kogetavate tähenduste, sündmuste, väljakutsete ja ärevuse tõlgendamine.

Ma viitan siin seega aktiivselt küsima õppimisele, maailma muutusega töötama ja sellest aru saama õppimisele; ma räägin ka probleemide lahendamiseks koostöö tegemise õppimisest; arusaamise ja ühenduste loomise (inimeste, kohtade, sündmuste... vahel) nimel pingutamisest. Minu vaate kohaselt on kõigil osalejatel vaja empaatia, tähelepanelikkuse hoiakut, aukartuse, küsimuste esitamise, kriitilise kujutlusvõime, pideva enesevaatluse ja ühiskonnale tervikliku lähenemise võimet. See on lõpuks see muutma õpetamise edasipüüdlik programm, mida ma siinkohal soovitan.

FLAVIVS·M·F·GAL·QVADRATVS
AQVILIFER·LEG·II·SCE·VIVO
MVNIMENTVM·FECIT·HIC

KIRJELDAV JA ANALÜÜSIV ARTIKKEL: TÄHENDUSE LOOMINE “MIDA KUNSTITEOSED MEILE RÄÄGIVAD JA KUIDAS NENDE SÕNUMIT VÕIB TÕLGENDADA”

Valeria Pica

Üks kõige väärtuslikumaid muuseumi pakutava haridustee aspekte seisneb võimes anda oma külastajatele kõik vahendid, et dekodeerida kõigis kunstiteostes sisalduvad sümbolid ja sõnumid. Taolise koodimurdmise kaudu on siis võimalik lahterdada informatsiooni ja elementide seeriad, mis hiljem viivad kunstiteose kogu tähenduse mõistmiseni. See protsess võib olla järkjärguline ja selle fookuse võib suunata spetsiifiilistele andmetele või kultuurilisele ja ajaloolisele kontekstile, aga võimalik on valida ka sügavam konstruktiivsete tehnikate või sümbolite analüüs järgides tekstilt kontekstile, või vastupidi, viivat järkjärgulise edenemise rada. Muuseumi või näituse kogude ajalugu võib olla rikas mitmesuguste tähenduste poolest. Taoliste tähenduste arusaadavaks ja kasulikuks tegemise püüete vahendajana tegutsemise võimet saab teadlikult määrata kommunikatsiooni täpsusega, muutes nõnda kogud või näituse hariduslikust aspektist tõeliselt väärtuslikuks ja läbiproovituks. Mitmed faktorid on muuseumi jaoks oma identiteedi edastamisel tähtsad, ja tema sõnumi õige vastuvõtu saavutamiseks peavad kõik faktorid olema tasakaalus ja sel juhul saavad kõik olulised tähendused õitseda. Neid faktoreid on võimalik kindlaks teha kommunikatsioonivahendite ja nende järgneva vastasmõju raames ning ruumis, kus viimane kasutatud keeles aset leiab.

Muuseumi sõnumi edastada laskmise tähtsusest on täielikult aru saadud, seepärast näidatakse täpselt kommunikatsiooni stiili, mille abil laia avalikkust lähendatakse pidevalt kasvavale ja aktiivsele teadmiste hulgale. Kunsti ja arheoloogia ajaloo terminoloogia tekitas vanasti lünga kunstiteoste elavaks muutmiseks vajaliku kunsti nägemisvõime ja sellest arusaamise ning spetsiifilise terminoloogia semantilise barjääri ületamiseks vajaliku kompetentsita inimeste võimaluste vahel. Muuseum oma kultuuriasutuse funktsioonis oli tihti kavatsuslikult kujundatud kohaks, millele oli raske ligi pääseda, millest oli raske aru saada ja mis ei olnud massidele avatud.

Seetõttu on oluline publiku aktiivne kaasamine suhtlusesse muuseumiga. Mitmed eksperdid toonitavad publiku aktiivsele skaalale asetamise tähtsust, võttes kogu aeg arvesse nii emotsionaalset kui isiklikku, kuid ka kognitiivset ja interpretatiivset sfääri. Publikuga arvestamine on seepärast muutunud märgatavalt, tema roll on teinud läbi muutuse absorbeerivast käsnast korraliku vestluskaaslase ja osaliseni.

Tähendusloome protsessi alguspunktiks on eeldus, et iga külastaja tuleb muuseumisse kogemuse ja teadmisega, mida ei saa võrrelda mitte kellegi teise omaga, võimaldades seega samale probleemile mitmeid lahendusi. Päris kindlasti on üks tegevusi, mis tagavad maksimaalse tulemuse kaasamise ja õppimise plaanis, tegutsemine laboris, kus külastajatel, nii täiskasvanutel kui õpilastel, palutakse rakendada selgitatud teooriaid objektide loomiseks, mingi kindla ajaloolise perioodi lavastamiseks või ka sukeldumiseks lihtsa teatraalsuse abil oma tavalisest elukeskkonnast täielikult erinevasse kultuurilisse konteksti. Näiteks võib kunstitehnika labor osutuda väga kasulikuks mingi kunsti ja arheoloogia jaoks eripärase spetsiifilise ž argooni õppimiseks, näitlikustades nõnda teatud abstraktseid mõisteid, mida ei ole võimalik jälgida otsese kogemuse kaudu.

Olgu arheoloogilise, teadusliku või kunstilise iseloomuga, iga näitusel olev ese on väärtuslikuks tõenduseks sajandite tarkusest, millest publik võib kasu saada. Iga kunstiteose kommunikatiivne potentsiaal peitub tema ajaloolistes, tehnilistes ja kogemuslikes tekstuurides, mis kõik annavad oma osa selle kuulsusesärast.

Sellepärast on vaja avada nende tähendus ja keerukus erinevate vahendite abil. Noorte külastajate jaoks võib üheks kommunikatsiooni viisiks olla mängimine, ja mängupõhine õpetamise meetod on tänu oma vahendaja rollile kognitiivses protsessis näidanud end efektiivse moodusena muuseumile lähenemisel. Sellest vaatest võib harivat meelelahutust („edutainment") pidada publiku muuseumile lähendamise diferentseeritud metodoloogiaid kasutavaks vahendiks. Publiku muutmine aktiivseks osaliseks ei too endaga kaasa muuseumi kognitiivset kogemist kasutava praktika asendamist, vaid pigem soovi näha seda selgelt väljendunud haridustee koostisosana, milles on mitmeid õppimise tasandeid.

LOODUS, INIMENE JA ASJAD

Tähendusloome protsess, mis on algatatud publiku ja muuseumi vahel, peab arendama samu oskusi, mis esinevad koolis toimuva hariduslikku vahetuse käigus. See on põhjuseks, miks selle annalüüsi teoreetiliseks põhjendamiseks on muuseumi eripäraste teemade käsitlemisel kasutatud mõnesid pedagoogilisi tüvitekste.
Esiteks tundub olevat vajalik tuvastada õpetajate professionaalse rolli määratlemise etapid neljas kompetentside põhivaldkonnas, mis puudutavad õpilaste teadmisi, meetodeid, ühiskonda ja kooli õppeaineid (Visalberghi, 1988). Visalberghi poolt kavandatud skeemi võib ümber tõlgendada nihutades raskuspunkti muuseumile ja tema vahendustööle, asetades vahendaja või haridustöötaja selle raja südamikku, millel asuvad publiku tundmise, kommunikatsiooni tehnikate, aluseelduste ja muuseumi oskused.

Teadmisi ja oskusi on analüüsitud kasutades mõnede uurijate tööd, kes on aastate jooksul loonud originaalse kontseptsiooni rõhutades pedagoogi professionaalse rolli uusi põhipunkte. Rääkides psühholoogilisest kontekstist, on tüvitekstiks Jacques Rousseau „Emile: ehk Haridusest", mis asetab õpilase teadmised haridusdoktriini vundamendiks. Õpetamine peegeldab ühiskondlikku spektrit, sest nii õpilased kui õpetajad tegutsevad kindlas ajas ja ruumis ning elavad sotsiaalselt, kultuuriliselt ja ajalooliselt määratletud keskkonnas. Parema iseenda tajumise ja teravama teistest arusaamise jaoks on vaja kõiki sotsioloogilisi oskusi, ühtlasi hinnates ja väärtustades kooli õppetundide kollektiivsust.

Nii õpetamise kui õppimise täiustamisele suunatud mingi kindla meetodi valik võib lähtuda vastastikusest tundmisest, usaldusest ja austusest. Viidates Visalberghi poolt läbi viidud tööle, võime psühholoogiliste oskuste kõrvale asetada Pestalozzi metodoloogilis-didaktilise teadmise. Siin mainitud autorite analüüsimise teel on võimalik jõuda hariduslikku mudelini, mis töötab paralleelselt muuseumis ja koolis.

Analüüsides Rousseau tööd, võib näha, kuidas „Emile" väljaandmisega toodi sisse uus pedagoogilise doktriini kontseptsioon, mis revolutsioneeris kõiki teooriaid, mis olid selle ajani laialdaselt heaks kiidetud ja mida kasutati jesuiitide koolides üle kogu Prantsusmaa.

Inimese harimise [...] leiab aset ühe olulise sammuna, mille võrdkujuks on tagasipöördumine looduse juurde, mis Rousseau järgi on lapse üks sügavamaid vajadusi, asetades ta pedagoogilise analüüsi keskmesse. Hariduslikke mudeleid leitakse inimene-kodanik duaalsuses, mis on praeguseks täiesti üksteist täiendavad ja alternatiivsed, andes nõnda ainet keerulisele debatile nonde aegade haridusmudelite vastu, mida nähakse kunstlikena ja inimese tegelikest vajadustest irdunutena.

Kaasaegse uurimise kõige relevantsem aspekt seisneb Rousseau poolt esitatud kolmepoolsuses loodus-inimene-asjad. Kõik, mida meil ei ole sünni hetkel olemas ja mida me täiskasvanutena vajame, tuleb haridusest. See haridus lähtub kas loodusest, inimestelt või asjadelt. Meie võimete ja meie organite sisemine areng on looduse haridus; nende kasutamise viisid on inimese haridus; esemetega kogemuste omandamine on asjade haridus.

Ainult tasakaal, mis saavutatakse kõigi kolme hariduse aspekti arendamisel, võib tagada inimese täieliku ja harmoonilise arengu. Lisaks näeb filosoof loodust sellise elemendina, millele ei saa rakendada jõudu, samas kui asjade peal seda osaliselt saab, ja lõpuks inimeste kui kõige suuremate hariduslikku jõu vastuvõtjate puhul kantakse erilist hoolt, kui pööratakse tähelepanu nendele aladele, kus täiuslikkust hariduses ei ole võimalik saavutada.

Neid kriteeriume järgides keskendub analüüs füüsilise ja mentaalse arengu võimalikkusele, et jõuda asjade tundmiseni ja järgnevalt korraliku kodanikuhariduse loomiseni. Muide, selle teksti põhi-ideest lähtuvalt võib luua potentsiaalseid vihjeid muuseumitüüpidele,

alustades kolmeosalisusest muuseumi ülesehituses, vaadeldes külastajaid kui loodust, kultuurivahendajat kui inimest ja kunstiteoseid kui asja, kuni jõutakse sarnase kolmeosalisuseni muuseumi didaktikas, mille elemendid on esteetiline vaatlus (loodus), muuseumiharidus (inimene) ja kunstiteos ise (asjad). Täpselt nagu Rousseau poolt väidetud, algstaadium on halvasti juhitav ja kohanev element, mida esindab külastaja. See võib kõlada paradoksaalselt, sest muuseumipedagoogid on äärmiselt agarad pakkuma mälestusväärset elamust, mis teeks võimalikuks muutuse või uue teadmise omandamise. Kuid selle kõige saavutamiseks tuleb kavandada korralikult efektiivne külastuse metodoloogia. Asjade otsene kogemus saadaks esemete (kunstiteosed) kaudu, samas kui teistel juhtudel ergutatakse kompimise elamust ja otsest teadmist; aga lähenemise varieerimise tähtsaimaks elemendiks on kasutatav meetod (unustamata kõiki neid tegevusi, mis on mõeldud kunstiteoste vaatlemiseks, olgu nad siis tehnilised, ajaloolised või sotsiaalsed jne). Vahendaja ülesanne on delikaatne, kandes peamist rolli kunstiteose, kogude või külastatava muuseumi tähendusloome protsessis. Lisaks peavad kasutatud vahendid tagama hea paindlikkuse, et neid saaksid kasutada erinevate taustaga ja teadmistega muuseumile lähenevad inimesed, lastes toimuda uuel õppimise protsessil. See on põhjuseks, miks on vaja muuseumi didaktikas uuendada ja luua innovatiivseid efektiivseid mudeleid, toetades muuseumivahendaja professionaalset rolli.

TEADMISE KOGEMUS

Parimaks teemat teadmine ühiskonnas käsitlenud filosoofiks peetakse Dewey't, kes on ühtlasi kõige laiemat valikut kogemuse erinevatele elu aspektidele rakendamise analüüse pakkuv õpetlane. Antud teema jaoks on eriti asjakohane tema töö haridusest ja kunstist suhtes kogemusega, milles võib jälgida inspiratsiooniküllaseid mõtteid hariduse filosoofiast.

Dewey propageerib aktiivselt uut kooli mudelit, mis revolutsioneerib traditsioonilisi õpetamise meetodeid, kus näost näkku õppetunnid ja teadmiste üleandmine leiavad aset staatilistes, reguleeritud ning kogemusest lahutatud protsessides. Lähtudes eeldusest, et muutus on ühiskonnas reegel, mitte erand, tundub mõistlik kohaneda ning leida mõned juhised, mida võiks rakendada ja ellu viia igapäevases tegevuses. Emotsionaalse kogemise protsessi ja hariduse vaheline suhe on põhiprintsiibiks sinnani, kus „probleem seisneb nimetatud kontrollimise elementide leidmises kogemuse enda kaudu" (Dewey, 1984). Sama teemat käsitleb Rousseau, ning Dewey võtab seda kahtlemata arvesse, sest tema pedagoogiline aktivism ei aruta õpilase täielikku tegevusvabadust, vaid pigem soovitab muuta vaatenurka nii, et soodustada individuaalseid võimeid. Tegelikult on oluline avada kogemuse teooria, mis võib anda juhiseid läbiviidavate tegevuste valimiseks. Peab siiski ütlema, et mitte kõik tegevused ei ole hariduslikku mõjuga: mõned neist parandavad tegelikult uute kogemuste omandamist tulevikus, samal ajal kui teised piiravad kogemuste omandamist, see sõltub pedagoogi, on see siis õpetaja või muuseumivahendaja, esitatud kvaliteedist ja kogemusest. Nagu Dewey toonitab, on peamiseks kogemusepõhise hariduse probleemiks sellise oleviku kogemuse laadi valimine, mis jääks loominguliselt elama järgnevate kogemuste käigus. See mõte kujutab endast hariduse filosoofia aluselementi, mis tähendab, et kogemuse kvaliteet on Dewey jaoks lõppeesmärgiks, hoolimata poliitiliselt objektiivsest vaatest haridusele, mis on mõeldud kõigi jaoks. Selleks, et seda kõike saavutada, on järgitavad printsiibid ühendatud kogemuse pidevusega (igas kogemuses on midagi eelnevatest ja nad mingil määral muudavad järgnevate kogemuste omadusi), kasvuga, mida võib tuletada (eriti kogemusest õpitud võimet saada uusi kogemusi ning paremat vaadet ümbritsevale maailmale) ja lõpuks horisondil terendavate erinevate olukordade vahelise vastasmõjuga (kas neid saab struktureerida nagu kooli kontekstis või muudatusi tehes ja keeruline hakkama saada). Pedagoogi vastutus seisneb võimes luua õppimise olukordi, see tähendab kogemusi, arvestada pidevuse põhimõtetega ja kasvuga analüüsi ning mineviku, oleviku ja tuleviku omavahelise suhet kasutades.

ÕPETADA ÕPPIMA

Veel üks Visalberghi poolt esile tõstetud teema käsitleb meetodi tundmist, ja sellega viitab ta Pestalozzile. Meetodi probleemiga satutakse silmitsi kolmandal juhul, kuna see justkui lähtub õpilase teadmisest ja ühiskonna teadmisest, kuna ta järgib õpilase hinnangut (või muuseumi hinnangut suhtes publikuga) ja kõige sobivam meetod valitakse sõltuvalt olukorrast. See Š veitsi pedagoog võtab kõigepealt arvesse Rousseau'd, kes oli kunagi ta õpetajaks, arendab oma teooriaid edasi isiklikku kogemust kasutades, enne kui jõuab lõplikul kujul meetodini, mis põhineb vastastikusel õpetamisel koos autoritaarse, kuid armastava õpetaja isiksusega. Pestalozzi elementaarne meetod põhineb otsesel intuitsioonil, mis saavutatakse looduse kogemuse vahendamisel. Intuitsioon rajaneb viiel meelel ja see selgitab mõnesid kontseptsioone järgnevate järjestikuste sammudega. Olles tuvastanud mõned teadmise põhilised elemendid, on kindlasti järgmiseks etapiks järkjärguliselt aru saada asjade tähtsusest. Esemeid saab omavahel seostada sarnaste joonte alusel ning uusi mõisteid saab senistele lisada keerukuse eksponentsiaalset mudelit kasutades, see tähendab liikudes lihtsalt keerulisele. Elementaarne meetod on formuleeritud kolme põhivaldkonna ümber, nimelt kognitiivne, praktiline ja moraalne.

Õige õpetamise meetodi valimine on kriitilise tähtsusega ning et meetod töötaks, on õpetaja roll ja lähenemisviis sama tähtsad. Sokrates kinnitab maieutika meetodis, et õige õpetaja ei õpeta seda, mida ta teab, vaid aitab leida midagi, mis ei ole talle alguses täiesti selge; Saint Augustine ütleb, et kui keegi laskub samale tasemele rumala inimesega, siis ta tegelikult tõstab end ülespoole; Plutarchos seevastu vaatleb hariduse vastuvõtjat kui puutükki, mis tuleb süüdata, mitte kui täitmist ootavat vaasi. Montaigne seab sihiks õigesti kujundatud pead hästi täidetud peade asemel, samas kui Comenius soovib looduse isikustamist, sest see arendab ja eristab oma organisme progresseeruvalt seestpoolt, mitte väljastpoolt. Klassikalised filosoofid, kes uurisid hariduse problemaatikat said väga hästi aru, et meetodi valik on küllalt keerukas teema.

Võib väita, et meetod tuleneb käsitletavast teemast ja vastuvõtjast; lisaks peaks ta looma kõik õppimise toimumiseks vajalikud tingimused. Nagu on väitnud Goguelin (1991), meetod on „sammude järgnevus, mille mõistus peab läbi käima, et leida ja näidata tõde, üldiselt jõuda eesmärgile. Meetodi valimine päris algusest peale näitab, kui oluline on mitte kohmitseda". Muuseumipedagoogika tähtsaimaks sihiks on kuuluvustunde ning kultuurilise ja ajaloolise identiteedi loomine kodanike hüvanguks ja tema harimine, mis Rousseau järgi kujutab endast inimkonna arengu kulminatsiooni.

Kõige levinumate pedagoogiliste vahendite hulgas leidub ka vahendeid, mida saab kasutada muuseumi kontekstis. See on õppimise toimumiskohana muidugi ebaharilik keskkond, kuid nagu on soovitanud Dewey progressiivse kooliliikumise raames, eeldavad läbiviidud tegevused järkjärgulist arengut. Nii nagu kool, peaks ka muuseum olema täis elu: ühiskondlik elu avaneb samm-sammult, alates kogemusest perekonna ringis ja tavalises sotsiaalses kontekstis.

Selleks, et tuvastada mõningaid võimalikke rakendusi kultuuripärandi hariduse jaoks, on oluline keskenduda erinevatele pedagoogilistele meetoditele ja nende eripäradele. Mõned meetodid järgivad traditsioonilisi skeeme kontseptsioonide otsese kommunikatsiooniga seoses, samas kui teised võtavad tähenduse loomise võimaldamiseks arvesse kõrgemaid vastasmõju tasemeid.

Näiteks esitav meetod tundub olevat kõige traditsioonilisem, põhinedes sisul ja keelel. Selle põhimõtte kohaselt järgnevad pedagoogilised alajaotused üksteisele loogilises järjekorras ning keelekasutus peab olema lihtne, selge ja otstarbekohane. Seepärast iseloomustab seda meetodit kontseptsioonide kasvav keerukus, kuidas alajaotusi meelde jäetakse, pedagoogi autoriteet, õpilaste järeletegemine ja nende intuitsioon, kuidas teha õppeprotsessi lihtsamaks. Demonstratiivne meetod integreerib esitavasse meetodisse mõnede kontseptsioonide näitlikustamist ja ta võib mõnikord arvesse võtta laborite kasutamist analüüsitavate nähtuste otseseks vaatluseks, võimaldades sellega uute oskuste omandamist eksperimenteerimise teel.

Need meetodid põhinevad pedagoogi elementaarsel, kuid siiski autoritaarsel kohalolekul, samas kui teised baseeruvad rohkem õpilaste poolt varem omandatud teadmistel. Vastavalt Sokratese meiootikale püüab küsitlev meetod saada asjade kohta teadmisi järkjärgulisi käikusid kasutades, mis on esitatud analüüsi ärgitavate küsimustena. Nende küsimuste aluseks olevat strateegiat tuleb hoolikalt planeerida ja see lähtub eeldusest, et mistahes kogemus, mis on saadud isikliku pingutuse tulemusena, omab tõenäoliselt pikemaajalisemat mõju. Nii pedagoog kui õpilased pühenduvad suuremal määral õppetunni planeerimisele ja läbiviimisele, sest ilma korraliku nähtuse läbiarutamiseta jääb lihtsalt küsimuste esitamine ja vastamine piiratuks. See on koht, kus võiks korraldada aktiivset meetodit, pidades silmas selle ajaloolisi juuri Sokratese dialoogides ja platoonilises mälestuses. See on Dewey poolt uuesti kasutusele võetud meetod, mis põhineb neljal elemendil: optimism, võrdsus, subjekti autonoomia ja õpilase ning pedagoogi vaheline suhe. Selle meetodi tuum seisneb asjade otsesel kogemisel, mis loob reaalse probleemi, mida järgnevalt kasutatakse arutlemise motivaatorina, nii et õpilane tahaks vaadelda ja otsida lahendust, mis võib algul olla ajutine ja alles hiljem läbi kogemuse leida kinnitust õigsuse kohta. Lisaks on kõik õpilased ühiselt katsetamise protsessist osa võttes autonoomsemad ja ka motiveeritumad. Aktiivne meetod paistab katvat kõiki füüsilise ja kognitiivse tegutsemise individuaalseid võimeid hariduslikus kontekstis, kus õppimine ei ole enam passiivne. Kontseptuaalseks eesmärgiks on õppimine tegutsedes, kus treeningul on tähtsam roll kui traditsioonilises kooli kontekstis ja omandatavad oskused on haridusprotsessis kriitilise tähtsusega.

IMuuseumi kontekstis on kaks kõige sagedamini esinevat meetodit esitav ja aktiivne meetod. Mõlemaid saab rakendada traditsioonilisele giidiga külastusele, mis põhineb teadmise edasiandmisel või rohkem laboril baseeruvatel lähenemisviisidel. Kui vaadelda muud laadi muuseumi pakkumisi, võib märgata ühe või teise meetodi eripärasid. Rääkides spetsiifiliselt muuseumidest, kuuluvad aktiivsesse meetodisse elavad külastused, kus külalistel palutakse tegevusest osa võttes ja vahendaja julgustusel saada otseselt elav kogemus üritamaks aidata kõigi osavõtjate lõimumist. Riiklike muuseumide haridusteenistuste läbiviidud uuringute põhjal võib väita, et esitavat meetodit kasutatakse peamiselt selliste tegevuste juures, mis vajavad teadmiste ühesuunalist edasiandmist.

Küsimustikus on leitud mõningaid muuseumi pakkumise valdkondi, esitavat meetodit iseloomustavad õppetunnid ja tasuta külastused. Seevastu giidiga külastused, didaktilised mängud, laborid, interaktiivsed süsteemid ja katsed vastavad aktiivsele meetodile. Mõningaid valdkondi võib siiski leida mõlemate meetodite raames (giidiga külastused ja laborid) ja see võib väga palju sõltuda sellest, kuidas pedagoogilise töö tegija end publiku ees positsioneerib.

Kindlal teemal peetava seminari või õppetunni käigus vastutab vahendaja (kes võib olla valdkonna asjatundja või keegi selleks juhtumiks spetsiaalselt palgatud inimene) aine esitlemise ja diskussiooni algatamise eest. Aga sedasorti pakkumine on pigem informatiivsemat laadi kui pelgalt hariv.

Seevastu rääkides giidiga külastustest, spekter on palju laiem sõltudes tugevasti vahendaja lähenemisest, publiku ootustest ja muuseumi külastusele pühendatud ajast. Peab ütlema, et külastuse ajal ja kohal võib olla tuntav mõju lõplikule tulemusele ja meeldejätmise staadiumitele. Optimaalsetes külastustingimustes (mõõdukas rahvahulk ja lahedalt aega), suudab vahendaja hästi hakkama saada tutvustamise ja tuvastamisega ning külastaja selle vastuvõtmisega ja hiljem muuseumis kogetu ning oma isikliku teadmise vahel seose loomisega. Kui muuseumid on ülerahvastatud ja külastusajad pingelised, võivad kõik õppimise protsessid saada kahjustatud, kaotades oma hariduslik eesmärgi ja ka muuseumikülastuse sisekaemusliku aspekti. Vahendaja ülesanne on mõlemal juhul anda oma oluline panus: pakutav info peab olema hoolega valitud ja selge.

Kokkuvõttes need kaks pedagoogilist meetodit, mis on muuseumides kõige enam omaks võetud – esitav ja aktiivne – järgivad kahte kommunikatsiooni metodoloogiat, mida võib kokku võtta kui järjestikust ja võrgulist (Colombo, Eugeni, 1998). Esimesel juhul on tegemist ühesuunalise edasiandmisega, kus vahendaja või kasutatav vahend pakub lineaarset esitlust, mis kulgeb ajaloolise, loogilise või sündmuste järgnevusena, ja mille käigus publik jääb pelga pealtvaataja rolli. Teisel juhul leiab edasiandmine aset paremini väljendunud moel kasutades ajaloolist vaatenurka, hõlmates korraga rohkem aspekte ja liikudes ühelt alalt teisele, et luua külastuse käigus isiklik teekond. Selles kontekstis võimaldab interaktsioon publikul saada reaalseks tegelaseks ja tähtsaimaks elemendiks muuseumikogemuses.

Peab ütlema, et kasutatavaid haridusmeetodeid muuseumides ei saa standardiseerida ning ei ole võimalik kindlaks teha kõiki metodoloogiaid ja lähenemisi, mida võiks rakendada kõikide muuseumide ja publikute tüüpide jaoks. Nagu eelpool arutlesime, igal muuseumil on oma identiteet ja ainult seda identiteeti järgides võib määrata, kasutada ja hinnata haridusmeetodit, mis annaks teadmisi korrektselt edasi. Kunstiteoste tähenduse loomine leiab aset kasutades publiku jaoks kõige sobivamat kommunikatsiooniviisi, parimat haridusmeetodit ja kõige suurepärasemat pedagoogilist materjali. See on tõeliselt delikaatne protsess, sest väga tihti on müütidel, legendidel ja teistel ebausaldusväärsetel rituaalidel domineeriv mõju, mida peab igas vahenduse etapis erilise hoolega jälgima. Võiks öelda, et kaetud on kolm põhilist kasutamise staadiumi: kõigepealt algne refleksiiv-esteetiline staadium, mille vahendamine seejärel juhatab tõlgendav-tunnetuslikku momendini, ja siis need kaks staadiumi ühinevad muuseumielamuse täielikuks saamisel kõigi oma emotsioonidega. Pidades neid kolme taset meeles võib määratleda teisi kontekstuaaleid distsipliine, et viia lõpule vahendaja koolitamine kindlustades samal ajal veelgi parema lähenemise publikule, meetodile ja ainele.

Muuseumi spetsiifilised distsipliinid (museoloogia, arhiivindus, kunstitehnikate ajalugu ja kunsti sotsiaalne ajalugu) aitavad taasluua kontakti muuseumi ja kogude vahel, mineviku teadmiste ja kaasaegsete avastuste vahel, et saavutada loogika külastajate ja muuseumi kunstiteoste vahel. Kõik see on tohutu tähtsusega kõigi kunstiteoste tähendusloomele ja muuseumi ning pärandiga ühtekuuluvustunde loomisele. Teaduslikud distsipliinid üksi ei suuda siiski tagada, et sõnum saab otseselt ja korrektselt edasi antud ja seepärast on oluline minna sügavuti nii psühholoogilistes kui pedagoogilistes aspektides. Üldise psühholoogia ja õppimise uurimine aitavad aru saada, kuidas teadmist edasi antakse ja kuidas seda võib kokku viia kontekstuaalsete distsipliinidega (üldpsühholoogia, õppimise psühholoogia, kunsti psühholoogia, kommunikatsioonitehnikad ja hariduse metodoloogiad), et tuvastada ja lahendada potentsiaalseid probleeme. Pedagoogilis-metodoloogiline sektor (üldpedagoogika, eripedagoogika, kommunikatsioonitehnikad ja hariduse metodoloogiad) on kasulik selleks, et määratleda publiku jaoks kõige sobivamat meetodit, samuti et luua sobivad kommunikatsioonivormid ning pedagoogilised vahendid, mida saab valida muuseumi poolt pakutu täiustamiseks.z vv

MÄNGULINE JA MÄNGU-VORMILINE

Üks kõige tähendusrikkamaid õppimise vorme on võimalik mänguliste tegevuste kaudu, mis liidavad kokku tunnetusliku ja füüsilise osalemise, tähelepanemise ja kaasamise, osalemise ja arendamise, intuitsiooni ja probleemi lahendamise. Mängimine võib olla mitteformaalse õppimise protsessi aluseks, olles väga kasulik muuseumi dünaamikas, kuna ta lahendab üht kõige olulisemat – publiku, eriti koolielise publiku, lähemale tõmbamise – probleemi. Teiste sõnadega lubab ta inimestel minna kaugemale muuseumi näiliselt pühas atmosfääris, mis tihti segab kogude poolt pakutavat rõõmu.

Reeglid tuleb kehtestada igasuguse valitud mängu jaoks; ning nende reeglite taga ilmneb muuseum kogu oma spetsiifilisuses. Olgu need laborid või elavad külastused, on kaheks põhiliseks aspektiks aktiivne osalemine ja uudishimu poolt tekitatud stiimulid. Need võivad lähtuda arvukatest aktiivse osalemisega projektidest, kuigi on vaja kindlaks määrata, milleks mängitakse ja kuidas see võib mõjustada meie õppimist.

„Mängimine on enam kui puhtalt füsioloogiline nähtus ja füsioloogiliselt tekitatud psüühiline reaktsioon. Mängimine ei ole bioloogiline tegevus: ta on funktsioon, milles ilmneb tähendus" (Huizinga, 2002). Huizinga usub ka, et mängimine on vanem kui kultuur, kuna ta on rangelt seostatav ka loomariigiga, ja seepärast ei põhine ratsionaalsel suhtel vaid pigem abstraktsete mõistete nagu ilu, õiglus jne vahetamisel.

Põhilised eripärad, mida Huizinga näeb mängulises tegevuses, võib summeerida kahes aksioomis:

- mängimine on vabadus;
- mängimine ei ole tavaline või tegelik elu.

See on vabadus, sest ta läheb kaugemale looduslikust protsessist, lapsed lähenevad mängimisele, kuna see on meeldiv elamus, mis toob vabaduse tunde. Täiskasvanueas muutub mängimine üsna väheseks ja pinnapealseks tegevuseks, sest seda ei vajata enam füüsilise vajadusena, see ei ole ülesanne. Alles hiljem, muutudes kultuuriliseks funktsiooniks, saab ühendada kohustuse, ülesande ja pühendumuse.

Lisaks, nagu kõik teavad, mäng ei vasta tegelikule elule. Mängu alustades asutakse ajutise loomuga tegevuste alasse, mille spetsiifilist eesmärki ei ole võimalik leida vajaduste ja ihade vahetus rahuldamises. Mängimine peatab selle protsessi ja esineb ajutise tegevusena, mille eesmärk on temas endas ja mida viiakse läbi saavutatava tulemuse nimel. Teda kujutatakse üldiselt kui lisandust või täiendust elule, muutes viimase täielikuks kuni selleni, et ta muutub indiviidile hädavajalikuks „bioloogilise funktsioonina, samavõrra vajalik kogukonna jaoks, oma tähenduse tõttu, mida ta omab, oma väljendusväärtuse tõttu, spirituaalsete ja sotsiaalsete seoste tõttu, mida ta loob. Lühidalt kultuurilise funktsioonina. Ta vastab kogukonna elu ideaalidele".

Huizinga järgi kuulub mängimine kõrgemasse sfääri võrreldes bioloogilise valdkonnaga, muutudes seega piduliku ja püha visiooni osaks.

Analüüsides teist aksioomi võib teha rohkem arutluskäike. Nagu juba öeldud, ei vasta mängimine reaalsele elule, sest ta erineb nii aja kui kestuse ning koha poolest tagades arengu ja tähenduse. Samamoodi nagu aeg ja kestvus on väljendunud täpsete mustritena, lõikab koht välja füüsilise või kujuteldava sektori, ja need elemendid rõhutavad tema rituaalset olemust. Üks sellise rituaalsuse tulemustest seisneb korras, millega mängu reeglid määravad tema kulu ja selle, kuidas ta rütmi ja harmoonia omadustest sõltuvalt muutub, tõmbudes lähemale esteetikale. Muide, mängu protseduuri määratleva korduva terminoloogia hulka kuuluvad pinge, tasakaal, kõikumine, pöörde tegemine, kontrast, variatsioon, süž ee ja lahendus. Kui kõik need modaalsused esinevad, siis on mäng olnud edukas. Kõige tähtsam nende hulgast on võib-olla pinge, sest ta iseloomustab mängu ebakindlat tulemust, mis võib tekitada vajalikku motivatsiooni jõuda järkjärguliselt lahenduseni. Oluline on siiski lisada veel üks element mängu loomusesse, sest isegi kui saavutatav eesmärk ei annagi mingit praktilist eelist, tekitatakse „võitlus" või konkurents. See, mida peab tegema ja mida võib saavutada, ühendub mängimise funktsiooniga alles hilisemas staadiumis.

Sünergiline metodoloogiline lähenemine, kus rajajooned õpetaja ja õpilase vahel teravduvad võivad viia mõnede huvitavate tulemusteni. Visalberghi poolt defineeritud demokraatlik ja osalev koostöö vaatleb töögruppide arengu vastavust õpilaste huvidele, töögruppide, mida õpilased ise võivad valida või vastasel korral katavad nad erialadevahelisi teemasid päevasündmuste peeglis. Kui lähenemine on nendele kriteeriumitele vastavalt üles ehitatud, saab ta kasu märksa sügavamast ja kaasavamast motivatsioonist, kui nad oleksid huvidest motiveeritud autonoomial põhinedes. Kui mängulised hoiakud kohtuvad kaasamise ja uudishimu tekitamisega, võib tulemuseks olla väga hariv õppimine.

Mängulis-avastuslikud käitumised võimaldavad meil tuvastada „edukamate liikide paindliku kohanemisvõime ja inimkultuuri kollektiivse loomuse allika" (Visalberghi, 1990), mille juured on Darwini mõjus pedagoogikale, ja mis ka võimaldavad nende edasiarenemist vabamas, sotsialiseerunumas ja loomingulisemas suunas. Õppimisvõime tuumikelement seisneb mängus: seda iseloomustavad pseudojäreldused, mis viiakse lõpule tegevuse organiseerimise käigus, kuid tal puudub reaalne tõeväärtus tuleviku jaoks; Visalberghi visiooni kohaselt toob mängult tööle liikumine endaga kaasa motivatsioonilisi väärtusi, mida peetakse kasulikuks inimese enda tuleviku jaoks. Tööalased tegevused või enda-motiveeritud tegevused nagu mängimine (kaasa arvatud kunst, teadusuuringud, käsitöö jne) ei ole puhkamiseks, kuid üsna mängu-vormilised, kui neil säilivad mängimise olulisemad eripärad. On vaja väljakujunenud struktuuride tugevat pühendumist, et alal hoida teatud pidevust ja aktsepteeritavat uuenduse taset, nii et vältida tööpuudusele viivat mehhaniseerimist. Järelikult on spontaanne, lõõgastav-avastuslik õppimine viljaka õpetamise oluliseks alustingimuseks.

Üks tähtsatest mängu-vormilise kogemuse eripäradest, mida arendada muuseumis, seisneb keskkonnas, milles see aset leiab. Ükskõik kas see on labor või ruum muuseumis või õige klassiruum, on mängu konstruktiivseks muutmise jaoks oluline, et järgitaks mõningaid reegleid. Seega on ladusa õppimisteekonna algatamiseks tähtis luua ja pakkuda sobivat

keskkonda, kus on olemas sobivad materjalid. Maria Montessori teooria (1999) võib siinkohal aidata, nimelt tema ettepanek loomulikuks õppimiseks ja kooli jagamiseks kolmeks oluliseks alljaotuseks: sobiv keskkond, alandlik õpetaja ja teaduslikud ressursid. Õpetajad mitte ei õpeta oma tõde õpilastele, vaid pigem juhendavad nende tegevusi, eriti selliseid, mis võimaldavad lastel vabalt oma vaimu arendada ja sellega vabastada oma sisemised energiad ja potentsiaalid, mida sepitsetakse traditsioonilises koolis. Alandliku õpetaja all tuleb mõista isikut, kes ei asenda loodust, vaid „kõigest" eemaldab takistused, mis blokeerivad selle täielikku väljendumist.

Selles kontekstis suurema huvi all olev sobiv keskkond katab nii lapsesõbraliku mööbli kui läbiviidavate tegevuste tempo teemad. Mööbel peab tekitama mõnusa keskkonna, kuhu lapsed tunneksid end kuuluvana, kui nad suhestuvad asjadega, ruumiga ja teiste õpilastega. Tempo rõhutab tegevust ja kui see on õigesti laste jaoks planeeritud, siis see muudab kuuluvuse tunde intensiivsemaks, luues samal ajal reaalse teadvustamise tunde. Seepärast katavad ruum ja aeg olulist rolli õpetamise õigsuses ning muuseumi kontekstis pakuvad nad mõtlemise ainet, sest adekvaatne kohanemisel ja mugavusel baseeruv materjalide valik kipub jätma hariduslikku suuna valikul oma jälge. Enamgi veel, aeg – kui see on sobivalt sätitud külastajate vajaduste kohaselt – mõjutab uue info säilitamist, sest on olnud võimalik see meelde jätta ja sisendada.

Ei saa eitada, et aeg, mida kulutatakse külastamiseks ja laborites on fikseeritud, seepärast peab planeerimisel arvesse võtma kõiki pakkumisi vanusegruppide, isikliku kogemuse ja kõigi etappide optimeerimise lõikes, et anda külastusele lõpuleviimise tunne. Muide, teekonna kavandamine nii raskena, et seda ei saa lõpuni läbida, võib olla muserdav ja tekitada lapses pettumust. Kuid samas võistlusolukordade loomine mängu kaudu võib toimida hüppelauana kõrgemate kaasamise ja osavõtmise tasemete saavutamiseks.

Mängus alguse saavad emotsioonid aitavad omandada uusi välismaailmaga suhte alustamise viise arendades intellektuaalseid, emotsionaalseid ja suhtealaseid kombeid. Schiller (2007) oma teoses „Inimese esteetiline harimine" usub, eelnev kontseptsioon võib eksisteerida ainult siis, kui mängitakse, sest see on ainuke tingimus eneseleidmise võimaldamiseks. Indiviid suudab vabastada oma vaimu välistest segajatest nagu näiteks teiste inimeste arvamused, ning vabaaja tegevuste käigus on tal võimalus lasta oma instinktid ja emotsioonid valla. Mängimise tähtsust on toonitanud ka Platon, ärgitades õpetajaid kasvatama noori sundimise asemel mängimise teel, lubades sellega erinevatel individuaalsetel hoiakutel õpilaste hulgas loomulikul viisil esile kerkida.

Piaget (1967) ühendab mängimise arengu vaimse arenguga, näidates kuidas mäng võib pakkuda esmaseid vahendeid lapse tunnetusprotsessi tundmaõppimiseks ja määratledes mängu kui kõige loomulikumat harjumust lapse meeltes. Piaget asetab oma teooria keskmesse kontseptsiooni kohandamisest, mis on assimileerimise (asjade või sündmuste endasse võtmine järgides eelnevalt omandatud käitumuslikku ja tunnetuslikku skeemi) ja lahenduse (käitumusliku ja tunnetusliku skeemi muutmine, et omaks võtta uusi asju või sündmusi) baasil arenev protsess. Seega etendab mängimine tunnetusliku arengu jaoks

võtmerolli hõlmates samaaegselt mitmeid protsesse. Ta parandab tegelikult mälu, tähelepanu ja keskendumisvõimet, samas kui ta toetab vastuvõtmise skeemide arengut, samuti võimet võrrelda ja suhestuda. Ta omab suurt hariduslikku potentsiaali võimaldades õppimist ja lihtsustades sotsialiseerumise etappe, nii et seetõttu tundub sobilik „arendada iga inimese vaba-aja oskusi lubades loovust kogemuse ja elu kaudu. Mängimine tõstab entusiasmi taset, edendab sotsiaalseid oskusi, ärgitab õppima, värskendab suhteid, emotsioone, mõtteid" (Polito, 2000).

Mängimine võib siiski omandada erinevaid vorme ja lähenemisi, ja muuseumi või kooli tegevuste puhul me viitame didaktilisele mängimisele, vastupidiselt vabale mängimisele. Esimene neist kuulub mängu-vormiliste tegevuste hulka, samas kui viimane langeb mänguliste tegevuste kategooriasse, ja mis hoolimata tunnustatud kriteeriumitest ja metodoloogiatest ei aita õppimisel.

Vabal mängimisel on spetsiifilised eripärad, mida võib kokku võtta järgmiselt:

- nõudvad: vaja on kaasatust psühholoogilis-füüsilisest ning samuti ka tunnetuslikust ja emotsionaalsest perspektiivist;
- jätkuvad: nad jätkuvad läbi kogu lapse elu ja mängivad tähtsat rolli ka täiskasvanu elus;
- progressiivsed: nad ei ole staatilised, nad uuenevad ja on osalised tunnetuslikus, suhtealases ja emotsionaalses kasvamises, nad suurendavad teadmisi ja oskusi;
- mitte-funktsionaalsed: nad on eneseküllased selles mõttes, et nende otstarve on neis endis.

Didaktilise või vaba-aja mängutegevuse assimilatsiooni ja lahenduse staadiumid on Piaget teooriates lahutatud (ta arvab, et mängimine on ainult assimilatsioon), aga Visalberghi järgi on nad ühendatud (mängimine on mitmekihilisem teadmiste tööriist). Dewey on vaadelnud mängimise täieliku teooriat, eriti üleminekut mängimiselt töötamisele. Selle ameerika filosoofi väidete kohaselt esineb mängimisel kolm olulisimat eripära, kuna ta kipub:

- haarama hajusalt antud hetke struktuure ja aktiivseid oskusi;
- olema järjekindel;
- kaasama uusi elemente mehaaniliseks muutumise vältimiseks.

Need eripärad on rakendatavad teadlikule töötamisele ning „vahe mängimise ja töötamise vahel […] seisneb lihtsalt faktis, et mängimise eesmärk on kõigest protseduuriline samm mängimise enda võimalikuks tegemisel, teiste sõnadega vale otstarve ehk pseudo-otstarve, samas kui töökeskkonnas otstarvet kavandatakse ka kui tegevuse jätkuvuse täiendavat garantiid... mis on otstarbe täitmise järel nagu edasise tegemise materiaalseks vahendiks" (Visalberghi, 1990). Mõnedel töökohtadel on olemas vaba-aja omadused ja sel juhul motivatsioon leidub selles tegevuses endas.

Kokkuvõttes kujutab mängimine endast õppimise alust, kuigi see ei ole mängijatele endile tunnetatav, ja see on põhjuseks, miks mängu-vormilised tegevused muuseumis võivad tekitada suuremat ligitõmmet ja uudishimu, sest nad leiavad aset väljaspool formaalset keskkonda nagu kool. Muuseum võib pakkuda keskkonda, mis on kaugel kooli õppekavade ja klassiruumis õpetamise meetodite jäikusest ning kui see personaalsete erinevuste valguses sobivalt välja mängida, siis ta võib arendada tunnetuslikke funktsioone ja individuaalseid oskusi.

Rousseau kolmepoolsuse evolutsiooni terminoloogiat kasutades vastavad asjadele siinses käsitluses kunstiteosed, mis kujutavad endast tunnetusteoreetilise uurimise objekti, mille kaudu muuseum saab avada oma tõelised eripärad, mis on vabad valedest uskumustest ja müstitsismist. Võrdlemisi lihtne on aru saada millestki, mida me võtame vastu ainult kui kujutist (maal või skulptuur), kui me anname selle kohta omaenda seletuse. Kõik, kes on lähemalt kokku puutunud kunstiteoste uurimisega, teavad, et tõlgendamisel on mitmeid tasemeid ja ka mitmeid vaatlemise kriteeriume (stiili, kompositsiooni, tehnika jne põhised), mis toovad välja nii kunstiteose rikkuse kui ka tema keerukuse. Seetõttu on meetodi valik veelgi olulisem, sest ta kipub põhjendama oma valikuid ja käitumist. Haridus, sealhulgas muuseumiharidus, ei ole midagi muud kui hulk protseduure õppimise iseloomustamiseks: mistahes meetodi rakendamise jäikus (ükskõik kui õige ja tunnustatud see meetod ka ei oleks) võib kaasa tuua märkimisväärseid piiranguid. See kinnitab teooriat, et ei ole olemas õiget meetodit, vaid on oluline tuvastada õiged meetodid, mida kohandada erinevates tingimustes.
Antiik-Kreekast moodsate muuseumideni, võib tunnetusliku teekonna asjadest arusaamisele läbida järgides samu järkjärgulise lähenemise kriteeriume ja vastavalt samale dialoogil põhinevale metodoloogiale, mida kirjeldas oma töödes Platon. Dialoogi käigus kasutatakse teemasid, et murda üldist arvamust ja see võib viia sügavama asjade tundmise juurde ning uue vaatenurga omaksvõtmisele. Arvamuse või uskumuse pealesurumine ei too endaga kaasa omaksvõtmist ega loo ka pinnast õigeks ärakuulamise hoiakuks, vaid pigem tekitab eraldumist (Elias, 1988), mis määrab ära hariduslikku tegevuse potentsiaalse nurjumise. Peaks soovima, et asjade, eriti nii keeruliste asjade nagu kunstiteosed, tundmine saavutatakse kasutades paindlikke tähendusloome meetodeid, võttes alati arvesse motivatsiooni ja vastasmõju kontseptsioone.

BIBLIOGRAFIA

Colombo, F., Eugeni, R. (1998). *Il testo visibile. Teoria, storia e modelli di analisi*. Roma: Carocci.

Elias, N. (1988). *Coinvolgimento e distacco. Saggi di sociologia della conoscenza*. Bologna: Il Mulino.

Dewey, J. (1984). *Esperienza e educazione* (1938). Firenze: La Nuova Italia [*Experience and Education*. Kappa Delta Pi, 1998].

Goguelin, P. (1991). *La formazione/animazione. Strategie, tecniche e modelli*. Torino: ISEDI.

Huizinga, J. (2002). *Homo ludens*. Torino: Einaudi [*Homo ludens. A Study of the Play-element in Culture*. Beacon press, 1955]

Montessori, M. (1999). *La scoperta del bambino* (1948). Milano: Garzanti.

Pestalozzi, J.H. (1959). *Come Geltrude istruisce i suoi figli*. Firenze: La Nuova Italia.

Piaget, J. (1967). *Lo sviluppo mentale del bambino*. Torino: Einaudi [The Psychology of the Child. Basic Books, 1969].

Polito, M. (2000). *Attivare le risorse del gruppo classe. Nuove strategie per l'apprendimento reciproco e la crescita personale*. Trento: Centro studi Ericsson.

Rousseau, J.J. (2006). *Emilio o dell'educazione*. Bari: Laterza [Emil: Or, On Education. The Floating Press, 2009[

Schiller, F. (2007). *L'educazione estetica dell'uomo*. Milano: Bompiani [On The Aesthetic Education of Man. Dover Pubn, 2004].

Visalberghi, A. (1988). *Insegnare ed apprendere. Un approccio evolutivo*. Firenze: La Nuova Italia.

Visalberghi, A. (1990). *Pedagogia e scienze dell'educazione*. Milano: Bompiani.

MUUSEUMIVAHENDUSEST

ARTIKKEL: MUUSEUMI KOMMUNIKATSIOON

Maria Vlachou

I. CKUIDAS MUUSEUMID KOMMUNIKEERIVAD?

Kenneth Hudson, kes on asutanud Euroopa Muuseumifoorumi, mis annab igal aastal välja Euroopa Aasta Muuseumi auhinda, ütles üks kord: „Millised muuseumid elavad üle 21. sajandi? Sarmiga muuseumid ja toolidega muuseumid".

Mõtleme pisut toolidest, nii otseselt (inimesed väsivad muuseumides) ja metafoorina (inimestel peab muuseumides olema tunne, et nad on oodatud ja et neil on mõnus). Ebamugavustunne võib olla füüsiline, kuid ka psühholoogiline ja intellektuaalne. Kui muuseumid hakkavad aru saama, et nende kestlikkus on lähedalt seotud inimestega, siis nad peavad hakkama mõtlema ja konkreetselt ning tulemuslikult tegutsema, et tekitada, arendada ja hoida suhet, mis on kriitiline nende oleviku ja tuleviku jaoks. Ja nagu igas suhtes, on hea ning mõjus kommunikatsioon kõige aluseks.

Kuigi sõnad nagu „inimesed", „publik", „kogukonnad", „külastajad" moodustavad enamuse muuseumiala professionaalide sõnavarast, on paljudel juhtudel lahknevus sõnade ja tegude vahel ikka veel suur. Me ütleme asju, mis kõlavad hästi ja õigesti, kuid meie teod (või nende puudumine) näitavad, et me ei ole kas siirad või ei ole meil tahet või ei ole me teadlikud nende tähtsusest ja vajadusest neid ellu viia.

John Cotton Dana, Newarki muuseumi visionäärist direktor, kirjutas aastal 1909:

"Hea muuseum on ligitõmbav, lahutab meelt, äratab uudishimu, tekitab küsimusi ja sellega edendab õppimist. (...) Muuseum saab inimesi aidata ainult siis, kui nad kasutavad seda; nad kasutavad seda ainult siis, kui nad teavad sellest ja ainult siis, kui selle kogude tõlgendusele on omistatud selline tähelepanu, mida nemad, inimesed, mõistavad".

Ei ole kahtlust, et muuseumid on käinud läbi pika tee; ja visiooniga inimesed nagu John Cotton Dana, on jätnud jälje, on mõjutanud asjade käiku, on surunud läbi uusi meetodeid, uusi tähendusi, uusi tegevusi. Kuid tuleb tunnistada, et rohkem kui sajand pärast seda, kui John Cotton Dana asetas tavalised inimesed muuseumi tegevuse keskmesse, maadleme me endiselt sarnaste probleemidega.

Muuseumi ja ühiskonna vahelised suhted on reaalselt edasi arenenud. Pärast seda, kui muuseumid suutsid loobuda eseme kummardamisest ja said aru, et nad töötavad inimestega ning et nende eksistents sõltub viimastest, positsioneerisid nad end ümber selliselt, et need suhted oleksid tähendusrikkamad. Esiteks, nad hakkasid rääkima lugusid (nad olid „inimestest"). Seejärel hakkasid nad rääkima lugusid keeles, millest inimesed aru saavad (nad olid „inimeste jaoks"). Praegu nad paluvad inimestel aidata valida lugusid, mida hakatakse rääkima (nad on „inimestega").

Kuid püüdlused avada muuseume ja teha nad nii külalislahkeks kui võimalik igasuguse tausta, vajaduste ja muredega inimestele, on ikkagi jälle kohtamas tugevat vastupanu nende poolt, kes tunnevad, et iga samm selles suunas on võrdne „puust ja punasest tegemisega", ja on tegu nende kohtade pühaduse vastu, mis on mõeldud vähestele „valgustatud" inimestele, kes näivad olevat ainukesed, kes „on ära teeninud" õiguse ligipääsule, õiguse vaikselt mõtiskleda ja saada sel teel paremaks inimeseks.

Mul ei ole sama hoiakut ega muresid, mis on nendel, kes näevad muuseume pühapaikadena. Muuseumid võivad tähendada erinevate inimeste jaoks eri asju ja nii see peakski olema. Ja see ei ole lihtne ülesanne.

John Holden oma essees „Kultuur ja klass" arutleb inimeste ja üldiselt kultuuriasutuste suhete arengu üle ja kirjeldab omaksvõetud hoiakuid järgnevalt:

Ta räägib kultuurilistest snoobidest – hõlmavad teatud kunstilise väljenduse vormid ja seavad tingimusi nendele ligipääsuks;
kultuurilised neo-mandariinid – soovivad jagada oma entusiasmi, kaitsevad kõigi ligipääsu, kuid tahavad olla need, kes määratlevad, mis kvaliteediga on kultuur;
neo-kosmopoliidid – tunnevad end eri kultuuride juures kodus, jätavad avatuks määratlemise, mis kvaliteediga on kultuur, on valmis asutuste juhtimise vastutust jagama nende erinevate kultuuride esindajatega.

Me võime kaasajal leida muuseume kõigist kolmest kategooriast. Muutus on aeglane. John Cotton Dana „homme" ei ole veel päriselt kohale jõudnud. Aga on olemas loomulik, ja paratamatu, sündmuste kulg. On olemas hulgaliselt muuseume üle maailma, igasuguse suurusega muuseume, kõigil kontinentidel, suurtes ja väikestes kohtades, mis on saanud teadlikuks vajadusest lasta inimestel tunda end mugavalt – füüsiliselt, psühholoogiliselt ja intellektuaalselt – ja kaasata neid. Vahel tähendab see suuri, keerulisi projekte. Aga liigagi tihti piisab ka väikestest ž estidest, mis muudavad kogu protsessi kardinaalselt.

Kuidas muuseumid kommunikeerivad? Esimese asjana tuleb arvatavasti meelde „näitused". Esemete, tekstide, filmide jne ning neid täiendavate hariduslike tegevuste kaudu jutustavad muuseumid lugusid, jagavad teadmisi, tekitavad uudishimu, viivad inimesed uue avastamisele. Või lihtsalt lasevad neil tunda end lollina. Või tapavad nad igavusega. Kõik sõltub nende hoiakust, nende tahtest (või selle puudumisest) suhelda inimestega, kes ei tea mitte midagi, kellel võib olla teistsugune arvamus või teistsugused küsimused ja mured seoses antud ainega, kes tahavad saada infot, kuid mitte tingimata saada ekspertideks, kes otsivad meeliülendavat elamust või lihtsalt lõbu.

Muuseumitegevuse tuumaks välismaailmaga suhtlemisel on alati olnud näitused ja nendega seoses tekib terve hulk intellektuaalse ligipääsu probleeme. Aga enne, kui sinna jõutakse, peab mõtlema veel mitmete asjade peale, mis määravad ära, milliseks see suhe kujuneb... või ei kujune. Neid kõiki peab käsitlema kommunikatsiooni etappidena. Vaatleme mõnesid üsna tavalisi olukordi.

Kas potentsiaalne külastaja tunneb, et ta on oodatud, kui enne külastust:

• Muuseumi veebilehte ei ole uuendatud?

• Keelekasutus ei ole sobiv laiemale avalikkusele (inimestele, kellel ei ole spetsiifilisi muuseumikogude alaseid teadmisi)?

• Muuseumi personali e-posti aadresse ei ole avaldatud?

• Keegi ei vasta telefonile?
• Praktilist infot, mis aitaks külastust kavandada, ei ole olemas?

• Ajagraafikud sobivad ainult koolikekskursioonidele?

• Pileti hinnad ei ole piisavalt paindlikud, et arvestada erinevate sihtgruppide vajadustega, ei üksikkülastajate ega väikeste või suurte gruppide vajadustega?

• Ei ole ühiskondlikku transporti ega parkimise võimalust ega ka infot selle kohta, kuidas nende puudumisega hakkama saada?

Kui külastaja on kohale jõudnud, kas ta tunneb end oodatuna, kui:

• Muuseumi veebilehte ei ole uuendatud?

• Puuduvad muuseumi näitavad / identifitseerivad sildid?

• Muuseumi sissepääs on füüsiliselt kättesaamatu?

• Muuseum on kinni vastupidiselt väljakuulutatud lahtiolekuaegadele?

• Eesliini personal on halvatujuline või halvasti informeeritud ja seetõttu ei oska anda teavet muuseumis toimuva kohta?

• Hoone sees on keeruline orienteeruda?

• Ruumidesse ja väljapanekute juurde ei ole adekvaatset füüsilist juurdepääsu?

• Sildid on liiga kõrgel või liiga madalal, tähed liiga väikesed, kontrast tähtede ja tausta vahel muudab teksti loetamatuks?

• Valvurid jälgivad külastajaid lähedalt?

• Külastajatelt nõutakse reeglite järgimist, mida keegi ei oska selgitada?

• Ei ole kusagil istuda ja puhata või süüa midagi?

• Tualetid ei ole puhtad?

Lihtsalt mõned küsimused, millega ma tahan tõstatada järgmised punktid:

• On olemas terve hulk üsna lihtsaid este, mis alati ei nõua investeeringuid, kuid mis näitavad, kas oleme siirad oma püüdlustes olla inimeste vastu külalislahked;

• Praktilised ja psühholoogilised barjäärid on sama tähtsad kui intellektuaalsed;

• Inimesed ei tule muuseumi selleks, et saada eksperdiks mingil alal. Nad tulevad selleks, et nautida end, et üllatuda, saada inspiratsiooni ja motivatsiooni. Nad tulevad hea tunde pärast. Nad tulevad suurepärase tunde pärast.

Eelkõige tahan ma sellega öelda, et kommunikatsioon ei ole kõigest turundusosakonna inimeste töö. Kommunikatsioon on hoiak, mis peab olema kõigil muuseumis töötavatel inimestel alates direktorist ja hõlmama kogu personali – konserveerimist, näitusi, tehnilist, haridust, turundust, eesliini, koristajaid.

See on hoiak, mis määratleb muuseumi kaubamärgi ja eristab teda teistest. Kaubamärk ei ole logo, nagu paljud inimesed kipuvad arvama. Logo on kõigest kaubamärgi visuaalne esitlus. Kaubamärk väärtuste kommunikeerimine, lubaduse defineerimine, ta on tunne. Mitte niivõrd see, mida muuseumile meeldib endast mõelda, vaid see, mida teised inimesed mõtlevad temast, ootus mis neil tema suhtes on.

Kui ollakse arendamas muuseumi kaubamärki – kui töötatakse inimeste ootuste haldamise ja juhtimisega – on kriitilise tähtsusega pidada meeles, et see hõlmab kogu muuseumi personali ja kaubamärki kaitstakse (või hävitatakse) igal pool, kus tekib kontakt: veebilehed, sotsiaalmeedia, plakatid, lendlehed, piletikassa, telefonikõned, näitused, haridusprogrammid, tualetid, muuseumi poed ja kohvikud.

Seth Godin tegi selle asja väga selgeks, kui ta kirjutas puhastest tualettidest:

“Tualetid on Disney Worldis puhtad. See ei ole mõistagi kasumikeskus. Nad ei tee neid puhtaks sellepärast, et nad küsivad selle eest teilt raha. Nad teevad need puhtaks selle pärast, et vastupidisel juhul oleks teil põhjus mitte tulla. Tuleb välja, et tualettide puhastamine on oluline kõige jaoks, mida me teeme. See loob keskkonna, mis väljendab hoolitsust ja usaldust. Kui te pidevalt küsite „millega see end ära tasub”, küsite te arvatavasti vale küsimust. Kui teid usaldatakse selle pärast, et te hoolite, siis on üsna tõenäoline, et tulud hoolitsevad ise enda eest”.

Meie kaubamärk on meie identiteet. See kajastab meie visiooni; see määratleb meie väärtused ja meie kompromissi ühiskonnaga; see kommunikeerib tähendust, eristumist, autentsust. Iga kontakti käigus.

II. TURUNDUSPLAAN

Kommunikatsioon turunduse / reklaami / avalike suhete mõttes annab olulise panuse kaubamärgi sisendamiseks ja kinnistamiseks. Kommunikatsioon ei ole teisest maailmast kui muu muuseumitöö, ta ei ole aksessuaar ega „vältimatu pahe”, mingi selline asi, mis võib toimuda (või ka mitte), kui kõik ülejäänud asjad on otsustatud. Kommunikatsioon on muuseumi planeerimise hädavajalik ja lahutamatu osa, mis annab kriitilise panuse muuseumi missiooni täitmisel.

MISSIOONIST

Me kipume eirama missiooni sõnastamist, kuid ausalt öeldes peaks see olema igasuguse strateegilise planeerimise alus. See peaks andma suuna igale asutuse poolt tehtud otsusele, määrates laias laastus ära toote/teenuse, publiku ja geograafilise haarde. Missioon peaks olema sõnastatud selgelt, lühidalt, täielikult, ladusalt; ta ei tohi anda võimalusi erinevateks tõlgenduseks; teda peab olema nii töötajatel kui ka välistel „klientidel” (publik, partnerid, sponsorid) lihtne meelde jätta; ta peab osutama kõigile valdkondadele, milles asutus oma tegevust arendab; ning ta peab olema mõistlik ja realistlik.

Et olla edukas, peab muuseumis olema distsipliin ja püsivus. Kui kogu tegevus juhindub missioonist, suudab muuseum liikuda otsesuunas ilma asjatute ja/või kahjulike kõrvalekalleteta ning hinnata oma edukust. Missiooni järgimine garanteerib ka mõjusa ning efektiivse inim- ja finantsressursside juhtimise. Ja lõpuks on eeliseks ka turul eristuva identiteedi loomine. Teiste sõnadega, missiooni sõnastamine ja täitmine on ka kaubamärgi loomise vahend. Nagu varem öeldud, missiooni täitmine peaks hõlmama kogu muuseumi meeskonda: see on hoolikalt läbimõeldud programmide, sobivate haridustegevuste ja turundusmeetmete kogumina adekvaatselt pakendatud pakkumiste tulemus.

MIKS TURULE?

Muuseumid on turunduse omaks võtnud samadel põhjustel, mille pärast kõik teisedki ärid seda teevad:

- Sest on olemas toode;
- Sest on olemas vajadus otsida kliente, kellel võiks olla huvi tunda/kasutada toodet;
- Sest on olemas konkurents;
- Sest on olemas vajadus tutvustada toodet võimalikult suurele klientide hulgale.

François Colbert sõnul on kultuuriline turundus kunst kontakteeruda segmentidega, kes võiksid olla meie tootest huvitatud, kohandada turunduse muutujaid (hind, jaotamine ja reklaam) selliselt, et tutvustada toodet võimalikult suurele klientide hulgale, täites samas asutuse eesmärke.

Nõnda teenib turundus asutuse eesmärke ja aitab tal täita tema missiooni.

PLAAN

Nende analüüside kaudu võib muuseum tuvastada oma sisemised tugevused ja nõrkused ning välised võimalused ja ohud (SWOT), mis aitab luua realistliku ja teostatava plaani.
Järgmised kaks sammu aitavad fokusseerida tegevust ja kohandada sõnumit, ning need on:

- Sihtpubliku tuvastamine (sotsio-demograafiline profiil, vajadused, huvid, pakkumise vastavus, psühholoogilised/füüsilised/intellektuaalsed barjäärid, mis võiksid neid eemale peletada);
- Muuseumi koha määratlemine konkurentsis, mis tähendab selle tuvastamist, mille poolest tema pakkumine on turul unikaalne sihtpubliku jaoks, nii teiste muuseumide suhtes kui ka kogu muu meelelahutustööstuse suhtes.

Pärast seda on muuseum valmis liikuma edasi määratlema konkreetseid tegevusi, mis lubavad tal tutvustada toodet võimalikult suurele klientide hulgale. Võttes arvesse oma sihtpublikut ja oma kohta konkurentsis, töötab muuseum nelja kontrollitava muutujaga, mis moodustavad turundusmeetmete kogumi ja mis aitab kokku sobitada oma eesmärgid ja inimeste vajadused ning ootused soovitud moel. Neid muutujaid nimetatakse 4P või 4C, nimelt:

- Toode ehk väärtus kliendi jaoks

See on toode ise (ja seonduvad teenused), ehk teiste sõnadega, tarbijate poolt sellele omistatav väärtus (rahaline, sümboolne, emotsionaalne või muu). Muuseumide puhul koosneb toode hulgast komponentidest: hoone ise, personal, kogud, näitused, kataloogid, haridusprogrammid, muud üritused; aga ka ligipääsu teenused (ratastoolid, tõukerattad liikumiseks, lastekärud, materjalid braille kirjas või suurte tähesuurustega, audiogiidid, videogiidid jne); samuti muuseumipood ja kohvik; tualetid ja puhkealad.

- Hind ehk kliendi kulutused

Siin peab arvesse võtma mitte ainultu piletihinda ja võimalikke allahindlusi või pakkumisi spetsiifilistele sihtgruppidele, vaid ka kõiki seonduvaid kulutusi - transpordile muuseumisse ja tagasi, parkimine, söömine jne. Tuleb silmas pidada, et isegi kui sissepääs muuseumisse on tasuta, tuleb ikkagi alati midagi maksta (ja investeerida ka aega).

- Koht ehk mugavus

Siinkohal tuleb põhifaktoritena arvestada info jagamist ja tootele lihtsa ligipääsu garanteerimist (ja infot selle kohta): kättesaadavad ja uuendatud veebileheküljed, transpordi info, parkimise teenused, sildid, piletikassa/muuseumi lahtiolekuajad, piletite ostmine internetist, hilised lahtiolekuajad, füüsiline ligipääs jne.

- Müügiedendus ehk kommunikatsioon

Oluline on siinkohal rõhutada erinevusi terminites, mida sageli kasutatakse vahet tegemata: turundus, müügiedendus ja reklaam ei ole sama asi. Reklaam on müügiedenduse vahend; müügiedendus on üks muutujatest turundusmeetmete kogumis; turundusmeetmete kogum on osa turunduse planeerimise protsessist.

Müügiedendus on informatsioon; see kujutab endast õige kanali ja sõnumi valimist ning selle edastamist sihtpublikule. Müügiedendus on ka muudatuse vahend, selles mõttes, et ta aitab muuta ja juhtida tarbijate poolset vastuvõtmist, hoiakuid ja teadmisi.

REKLAAM	MÜÜGIEDENDUS	PERSONAALNE MÜÜK	SUHTEKORRALDUS
Reklaamkuulutused	Auhinnad	Personaalsed	Suhted meediaga
TV/raadio reklaamid	Kupongid	esitlused	Pressikomplektid
You Tube reklaamid	Allahindlused	Telefonimüük	Suhted
Postitused	Vautserid	Eriüritused	kogukonnaga
Uudiskirjad	Hobid		Lobbytöö
Brosüürid			Sotsiaalmeedia
Plakatid			
Lendlehed			

Reklaam on kõige isikupäratum müügiedenduse vahend ja ka kõige kallim, samas kui suhtekorraldus on odavaim ja võib olla ka kõige efektiivsem.

Suhtekorraldus on selliste programmide planeerimise, täideviimise ja järelhindamise protsess, mis toetavad toodete omandamist ja kliendi rahulolu usaldusväärse infokommunikatsiooni ja muljete kaudu, mis viivad kokku asutused ja nende tooted publiku vajaduste, soovide, murede ja huvidega.

Turundusplaneerimise protsessi viimaseks etapiks pärast spetsiifilise taktika rakendamist ülalkirjeldatud strateegia raames on järelhindamine. Paljudes maades tegelikult ei tehta järelhindamist. Rõõmustamiseks ja edust kuulutamiseks piisab juba faktist, et midagi toimus. Aga edu saab mõõta ainult eelnevalt defineeritud eesmärkide suhtes ja kasutades vahendeid, mis lubavad tulemust hinnata. See tähendab, et järelhindamine ei ole asi, mis projekti lõppedes võib ja võib ka mitte juhtuda, vaid seda tuleb kavandada juba planeerimise protsessi käigus.

Järelhindamise vahendite valik sõltub sellest, mida on vaja hinnata, kuid rääkides kommunikatsioonist, siis paljudel juhtudel kasutatakse külastajate uuringuid.

Külastajate uuringud on strateegia vahend. Nad võimaldavad meil paremini tunda oma tegelikku ja potentsiaalset publikut (nende sotsiaal-demograafilist profiili, vaba aja veetmise viisi, vajadusi ja ootusi, samuti barjääre, mis võiksid neid eemale peletada).

Nagu juba eelpool öeldud, nad annavad meile ka väärtuslikku tagasisidet meie strateegiate ja taktikate võimaliku edukuse hindamiseks.

Külastajate uuringud võivad anda meile kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid andmeid.

UURING	USE	TYPE
Osavõtt	Trendide ja soorituse näitaja	Kvantitatiivne
Demograafiline uuring	Kes külastavad / trendid	Kvantitatiivne
Kommentaarid	Mida saaks paremini teha	Kvalitatiivne
Spetsiifilised uuringud	Toote hindamine	Kvantitatiivne/Kvalitatiivne

Mõned olulised asjad, mida silmas pidada, kui kavatsete läbi viia külastajate uuringut:

- Mida me teada tahame?
- Miks?
- Kuidas me selle teada saame?
- Mida me saadud tulemustega peale hakkame?

See tähendab, et me peaksime keskenduma olulisele ja jätma kõrvale igasugused mittevajalikud andmed (teiste sõnadega, me ei peaks küsima asjasse mittepuutuvaid või mittevajalikke küsimusi).

Külastajate uuringu läbiviimiseks on erinevaid mooduseid:

- Sotsiaal-demograafiline uuring võib anda meile järgmisi andmeid: sugu, vanus, haridus, sissetulek, elukoht, transpordi liik, külastuse põhjus, ootused, külastuse kestus, asjad, mis meeldisid/ei meeldinud; seda võib läbi viia külastaja täidetavat ankeeti, intervjueerimist või telefoniküsitlust kasutades;
- Vaatluse teel saame uurida antud grupis toimuvat suhtlust (verbaalset, mitteverbaalset, käitumise mustreid jne), suhtlust antud ruumis, tegevusi antud ajavahemiku jooksul, suhtlust antud näitusega, suhtlust inimestega väljaspool gruppi;
- Fookusgrupid on väga spetsiifilised intervjuud, mis võimaldavad sügavat ja väga tähendusrikast diskussiooni.

Küsimustiku ülesehitusele tuleb pöörata äärmiselt suurt tähelepanu: Mis küsimusi küsida? Mis on nende eesmärk? Kuidas küsida? Milliseid sõnu kasutada, et mitte manipuleerida vastamist? Avatud või suletud küsimused? Kas küsimustiku ülesehitus on loogilises järjestuses? Pärast valmimist peab küsimustikke testima ja kohandama.

III. SOTSIAALMEEDIA KUI KOMMUNIKATSIOONI VAHEND

Minu õpingute ajal varastel 90-ndatel peeti diskussiooni muuseumide veebilehekülgede ja kogude internetti panemise üle. Tunti tõsiselt muret selle pärast, et see peletab inimesed eemale, nad ei taha enam muuseumidesse minna, sest neil on võimalus sinna ligi pääseda oma diivanilt... Ma ei usu, et neil hirmudel oli kunagi alust.

Tänapäeval on teemaks Facebook, Twitter, You Tube, Flickr, Instagram jne, jne, jne. Samuti Google Kunstiprojekt... Erinevad vahendid, samad hirmud: et need vahendid teevad muuseumide külastamise inimestele tegelikult mittevajalikuks. Ma ei usu, et ka neil hirmudel on alust.

Enamik inimesi võtavad kultuuritegevustest tänapäeval osa distantsilt (ja „osavõtmise" all pean ma silmas kultuuritoodete loomist, jaotamist ja tarbimist). On kaks üldist kultuuritarbijate kategooriat, kes ei käi muuseumides: need, kellel ei ole suhet muuseumidega, sest nende meelest ei ole muuseumidel mingit pistmist nende eludega või on muuseumides pakutav arusaamatu – seega ei külasta nad psühholoogilise või intellektuaalse barjääri tõttu; ja need, kes olles küll teadlikud muuseumide olemasolust, ei külasta praktilistel põhjustel (uuendatud info puudus, transpordi puudumine, väikeste lastega pered, füüsilised barjäärid jne).

Ma vaatleksin siinkohal eraldi esimest kategooriat. Nii sellepärast, et suhete loomine nendega vajab ühiseid jõupingutusi programmide, hariduse ja kommunikatsiooni alal, kui ka sellepärast, et ma näen sotsiaalmeedia kasutamise suuri eeliseid neile lähenemisel ja mitmete barjääride mahavõtmisel.

- See võimaldab inimlikustada meie asutusi ja demüstifitseerida seda kogemust, näidates uste taga toimuvat, seal töötavaid inimesi ja mida nad teevad (blogid, YouTube videod, voogedstus reaalajas, fotod Facebookis jne);
- See aitab ületada füüsilisi barjääre (sealhulgas kaugust), samuti finantsilisi barjääre, pakkudes esimest elamust alandatud hinnaga või tasuta (ürituste või külastuse otseülekanne Google Kunstiprojekti kaudu);
- See aitab ka muuseumidel kaasata rahvast oma töösse (näiteks kutsuti inimesi osa võtma Flickris toimuval võistlusel ja laadima üles fotosid Metropolitani külastamisest, mida hiljem kasutati muuseumi reklaamikampaanias; üks kuraator Pinacotecas São Paulos, Brasiilias pani üles näituse inimeste poolt Instagrami üles laaditud fotode põhjal);
- See võimaldab meil leida vahenduse protsessi ja edendamise jaoks uusi vahendeid, mis tunduvad inimestele mugavad (QR-koodid, rakendused iPadi jaoks jne).

Sotsiaalmeedia võimaldab meil inimlikustada meie hooneid, demüstifitseerida meie tööd ja pidada ühendust inimestega otsesemalt, mitte institutsionaalselt. Me saame sõpradeks; me tunneme, et ühendus on loodud. Me kohandame oma sõnumit; me kasutame iga inimese jaoks sobivaid vahendeid. Mõned inimesed võivad öelda: meil ei ole vahendeid, ainult suured muuseumid oma tohutu personali ja kõigi oma vahenditega saavad seda teha. Ma ei ole nõus. Me oleme näinud lihtsaid näiteid, teil peab olema kõigest arvuti, kujutlusvõime ja hea tuju.

Mida iganes, me ei saa vältida tehnoloogiat, me ei saa kõrvale jääda foorumitest, kus kõik on, kui me tahame endiselt olla osa inimeste elust ja kui me tahame nende jaoks midagi tähendada, me peame kasutama kanaleid, mida nad kasutavad ühenduse pidamiseks. Sest me oleme olemas inimeste jaoks. Ja sest ilma nendeta me ei saa jääda ellu. Asutused, mis ei suuda säilitada oma tähendust, ei jää ellu.

Kas uued tehnoloogiad asendavad meid? Ma ei usu. Sest kui inimestel on vähegi võimalust, siis nad tahavad näha ehtsaid asju. Ja seda võivad nad leida ainult muuseumis. See on asendamatu.

Tavaliselt on eelduseks, et kõik kommunikatsiooni vahendid teenivad ühte ainukest eesmärki: reklaami. Ja spetsiifilisemalt: ürituste kalendri reklaamimist. Me näeme väga tihti erinevaid reklaamimaterjale, mis reklaamivad sama üritust (näitus, kontsert, näidend, diskussioon), erinevates formaatides (välireklaam, plakatid, postkaardid, lendlehed, ajalehed, ajalehe-, TV- ja raadioreklaamid), kõik sama infoga (mis, millal, kus). Ma usun, et iga müügiedenduse materjal peaks täitma konkreetset eesmärki. Formaadi valik, tutvustatav sisu, jaotamise aeg, need kõik annavad oma panuse ürituse reklaamimisse, aga lisaks sellele ja kõige enam, annavad nad panuse millegi suurema loomisse kommunikatsiooni mõttes: mõte, tunne ja kaasatus, mida soovitakse inimestel tekitada seoses reklaamitava asutuse või reklaamiva isikuga.

Sotsiaalmeedia on endiselt üsna uus vahend, mille otstarvet, võimalusi ja mõju ei ole enamik meist veel piisavalt uurinud. Ma tahaksin, et me vaatleksime eraldi Facebooki, vahendit, mida laiemalt kasutatakse.

Jälgides hulga asutuste (nii kultuuri- kui ka muude) tegevust, jõudsin ma järeldusele, et sotsiaalse meediumina on Facebook ennekõike just seda: sotsialiseerumise koht. Nagu üks mu sõber ütleb: me peaksime vaatama seda kui kohvikut, avalikku ruumi, kus inimesed vestlevad ja jagavad – mõtteid, arvamusi, elamusi, infot. See on koht, kus me tahame olla, sest... kõik teised on seal, sest me tahame olla osa sellest, sest me ei taha olla välja jäetud, sest me tahame ka vestelda (eriti iseendast). Oma isikliku kogemuse põhjal võin öelda, et nende organisatsioonidega, kes just seda teevad, vestlevad, tunnen ma rohkem ühist, mis tähendab, et ma annan meeldimisi, ma jagan ja kommenteerin (andes nõnda panuse teatud postituse suurema nähtavuse heaks). Selliste organisatsioonide puhul, kes piirduvad oma kalendriürituste reklaamimisega (ja mida postitatakse ülemäära palju kordi või postitatakse neid mitmeid üksteise järele), ma libisen neist üle või isegi peidan nad, lastes „sõpradel" teha valikud, mis on oluline ja huvitav (ja siis, jah, ma pööran tähelepanu).

Facebook ei müü otseselt pileteid. Ta on koht, kus olla teiste inimestega koos. Just täpselt sellepärast peaksime me hoolega järele mõtlema, miks me seal oleme, milline on parim moodus oma olemasolu garanteerimiseks ja mida me sellest loodame saada.

Me oleme Facebookis sellepärast, et me tahame rääkida oma „sõpradega", inimestega, kellele me meeldime, kellele meeldib meie olemise viis, kellele meeldib see, mis meil öelda on, kellele meeldib meie töö; me oleme Facebookis, kuna me soovime tugevdada oma kaubamärki, see tähendab, mõtteid, mida me soovime, et inimestel oleksid meie kohta ja selle kohta, mille eest me seisame; me oleme Facebookis, kuna me tahame mitmekordistada oma „sõprade" arvu, sest nende kaudu, kes meil juba olemas on, suudame me rohkem, aidates levitada oma sõnumit kaugemale ja kaugemale ja nõnda kasvatada oma toetajate baasi.

Kui meil on selge, miks me oleme Facebookis, peaksime me taipama, et sotsialmeedia on vahend meie asutuste inimlikustamiseks. Niimoodi saame me anda neile hääle ja me peaksime otsustama, millist häält kasutada ja kelle häält. See peab olema konkreetne, äratuntav ja teda peaksid meie „sõbrad" tahtma kuulata. Postituse mõju on täiesti erinev, kui muuseumidirektor, kunstidirektor, orkestri dirigent, direktor, kunstnik räägib selles üritusest, kutsudes meid, rääkides meile, miks me ei tohiks sellest ilma jääda, paljastades saladusi, jagades oma inspiratsiooni, emotsioone, muresid. Hiljem seda häält „jagatakse" ning viiakse meie „sõprade" poolt üha edasi ja edasi.

Ülaltoodut arvesse võttes usun ma, et me peaksime tähele panema veel mõnda punkti:

- Vestlemine tähendab loobumist meie kuivast, institutsionaalse keelest ja inimlikuma, otsesema, igapäevasema tooni kasutamist koos huumorimeelega;
- Vestlemine tähendab rääkimist, aga ka kuulamist. Ja vastamist. Väga tihti „sõprade" ning fännide küsimused ja kommentaarid (peamiselt tuntud isikute lehekülgedel, mida peavad viimased ise või nende agendid) jäävad vastuseta, lõpetades „kommunikatsiooni". Sama tähtis on ka teada, kuidas käituda vastuoluliste või ebameeldivate kommentaaridega.

Lõpetuseks, mõned tuntud praktikad, mis minu meelest tuleks ümber korraldada:

- Mulle tundub, et tasub kaaluda igapäevaste postituste arvu, kui me tõepoolest soovime säilitada oma „sõprade" tähelepanu (on asutusi, mis pakuvad nendega kõvasti üle, ilma et neil oleks vestlusele midagi erilist lisada);
- Kuigi pilte sisaldavad postitused tekitavad rohkem „vestlust" (meeldimisi, jagamisi ja kommentaare), ei tundu olevat mõislik postitada fotosid mingist sündmusest ühekaupa üksteise järel, vaid selle asemel on parem organiseerida nad albumiks; samuti nagu ei ole mõtet postitada fotosid, mis on ebateravad, kehvasti pildistatud, mitmeid kaadreid samast stseenist või samast momendist konverentsil või debatil;
- Postitused kalendri infoga ei ole üldse huvitavad, neil ei ole midagi või on vähe pistmist Facebooki loomusega, nad ei innusta vestlust (ja veel vähem müüvad pileteid). Nad tekitavad tegelikult tunde, et müüja üritab sulle midagi kaela määrida, midagi, mis... ei müü (põhjusega või mitte).

Nõnda, lõpuks, mida me ootame kõigest sellest? Vestlust. Head vestlust. Imestamise, naermise, üllatuse, avastamise, naudingu, kaassüü hetki, mis panevad meie „sõpru" otsima meie seltsi veel ja veel nii virtuaalselt kui... tegelikkuses.

ARTIKKEL: CREARE „KOLMANDA RUUMI" LOOMISE VÄLJAKUTSE: SUUNISED „MAP FOR ID" PILOOTPROJEKTIDE JAOKS

Simona Bodo

KULTUURIDEVAHELINE DIALOOG KUI RESULTAAT VÕI PROTSESS? LÄHENEMISED POLIITIKATELE EUROOPA MUUSEUMIDES

2007. a. viis ERICarts Institute läbi uuringu kultuuridevahelisest dialoogist Euroopa Komisjoni – DG Haridus ja Kultuur jaoks. Olles uurimistiimi ekspert, oli minu ülesandeks uurida erinevaid arusaamu kultuuridevahelisest dialoogist ja sellest tulenevaid lähenemisi poliitikatele selle edendamiseks Euroopa muuseumides, fookusega küsimusele kas ja kuidas suhtlemist eri gruppide vahel on (või ei ole) edendatud. [1]

Sellest ülevaatest2 tõusid esile kolm peamist poliitikate mudelit, mida võib väga jämedates joontes summeerida alljärgnevalt:

- Erinevuse näitusele panek: „teadmistele orienteeritud" multikultuursus, mille haridusliku strateegia kavatsuseks on põlisrahvastiku informeerimine „teistest" kultuuridest, mida traditsiooniliselt meie muuseumides ei ole esitletud või on tehtud nähtamatuks;
- „Uute kodanike" lõimimine peavoolu kultuuri aidates neil paremini õppida maa kultuuri, keelt, väärtusi ja traditsioone;
- pKultuurilise eneseteadvuse edendamine sisserändajate kogukondades (eriti põgenike ja varjupaiga taotlejate hulgas) „kultuurispetsiifilise" programmeerimise kaudu.

Kuigi ei ole üldse üllatav näha, kui erinevalt on muuseumid on sellisele ebatavalisele väljakutsele reageerinud – väga kaugel sellest, et olla loodud kultuurilise mitmekesisuse jaoks või kultuuridevahelise kompetentsi tõstmiseks, on enamik neist ajalooliselt asutatud esindamaks ja kinnitamaks rahvuslikke ning kohalikke identiteete – on päris huvitav tähele panna, et nii erinevad kui nad ka ei oleks, on nendel lähenemistel kultuuridevahelise dialoogi edendamisele tihti mõningaid ühiseid jooni:

- Nad kipuvad endiselt kasutama staatilist, olemusliku mõistet „pärand", mida mõistetakse ennekõike kui „saadud pärandust", mida tuleb hoida ja edasi anda;
- Nende tegevus on suunatud kogukondadele ainult seoses nende enda kultuuri ja kogudega, samas kui kultuuridevahelist suhtlemist kõigi publikutega üldiselt välditakse;
- Hoides „enamuse" ja „vähemuse" kultuurid või kogukonnad lahus, ja üldiselt käsitledes viimast kui „unifitseeritud, traditsioonilist ja seetõttu eksootilist,"3 on tulemuseks mõnikord stereotüüpide tugevdamine;
- Neile tundub meeldivat loosung „mitmekesisus kui rikkus", selle asemel, et identifitseerida pingeid ja hõõrumisi, millega võiks hoiakute ning käitumiste muutmiseks tegeleda;
- Nad saavad kultuuridevahelisest dialoogist aru kui eesmärgist või ettemääratud tulemusest, mitte kui interaktiivsest protsessist.

---

[1] S. Bodo, "From 'heritage education with intercultural goals' to 'intercultural heritage education': conceptual framework and policy approaches in museums across Europe", in ERICarts (a cura di), Sharing Diversity. National approaches to intercultural dialogue in Europe, rapporto finale della ricerca condotta per la Commissione Europea, DG Educazione e Cultura, 2008 (www.interculturaldialogue.eu).

[2] La ricchezza delle esperienze realizzate sul campo, rimasta a lungo nell'ombra, sta gradualmente emergendo grazie a una serie di indagini condotte negli ultimi anni in Italia, in Europa e oltre, e alle sempre più numerose risorse in rete dedicate a questi temi. Si vedano ad esempio: K. Gibbs, M. Sani, J. Thompson (a cura di), Musei e apprendimento lungo tutto l'arco della vita. Un manuale europeo, Edisai, Ferrara, 2007 (http://online.ibc.regione.emilia-romagna.it/I/libri/pdf/llml_ita.pdf); CLMG - Campaign for Learning through Museums and Galleries, *Culture Shock: tolerance, respect, understanding... and museums*, Home Office, London, 2006 (www.clmg.org.uk/PDFs/CS-Main.pdf). Quanto alle risorse on-line, si ricordano la sezione sul dialogo interculturale del "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe" (www.culturalpolicies.net/web/intercultural-dialogue.php); il dossier tematico dedicato a musei, intercultura e apprendimento lungo tutto l'arco della vita, pubblicato sul sito di Nemo – Network of European Museum Organisations (www.ne-mo.org, sezione "Topics"); in Italia, il sito web "Patrimonio e Intercultura" (www.patrimonioeintercultura.ismu.org), promosso dalla Fondazione Ismu - Iniziative e Studi sulla Multietnicità.

[3] F. Bianchini, J. Bloomfield, Planning for the Intercultural City, Comedia, Stroud, 2004.

NNende ühiste joonte väljatoomisega ei taha ma vihjata, nagu oleksid ülaltoodud lähenemised valed või ei oleks nad järgimist väärt; tegelikult on nad igaüks omal erineval moel kõik väga olulised, et edendada mitmekesisuse rikkust, luua tingimused kultuuriliselt erinevate praktikate kohtumisteks ja vahetuseks ja et aidata sisserändajatel säilitada teadlikkust oma kultuurilisest taustast. Tegelikult võib väita, et muuseumide edendamine kultuuridevahelise dialoogi kohana on järkjärguline protsess, mis võib katkeda, kui kõigepealt ei võeta ette neid tähtsaid eelnevaid samme.

Õigupoolest tahan ma rõhutada, et Euroopa ühiskondade kasvavale mitmekesisusele vastuseks juba välja kujunenud kultuuripoliitiliste reaktsioonide kõrval, ja ideaalis nende kulminatsioonina, vajatakse hädasti ka strateegiaid ja programme, mille eesmärgiks oleks „kolmandate, mõlemale [osapoolele] võõraste, ruumide" loomine, „kus erinevad grupid saavad jagada sarnaseid avastamise kogemusi"4, millega liigutaks väga lähedale kultuuridevahelise dialoogi mõistmisele protsessina ja mitte eesmärgina.

„MAP FOR ID"
PILOOTPROJEKTIDELE KEHTESTATUD SUUNISED

Nende arutluste põhjal tekkis hulk suuniseid, mis on „MAP for ID" partnerite poolt omaks võetud enda töö suunamiseks ja mis inspireerivad muuseume, kes tegelevad uute kavandamise ja tegevuste paradigmadega.

Kuna need muuseumid olid igaüks erinevas selles minu poolt äsja mainitud järkjärgulise protsessi staadiumis – mõned olid tõepoolest alles saamas esimest „kultuuridevahelise" töö kogemust – siis mõistagi tuleb järgnevatest suunistest aru saada eelnevatest algatustest saadud kogemuste ärakasutamise ja muuseumi hetkeolukorra kontekstis, millest võimaluse korral teha sammuke edasi.

Nende hulgas on hulk võtmetähtsusega aluseeldusi, kontseptuaalseid selgitusi ja metodoloogilisi kriteeriume:

- Kultuuridevahelise dialoogi mõistmine kahesuunalise protsessina, mis kaasavad aktiivselt nii põlisrahvastikku kui sisserändaja taustaga indiviide, mis on „dialoogiline ja transformeeriv mõlema osapoole jaoks"5 ja milles kõik on osalejatena võrdsed;
- Dünaamilise, dialoogilise „pärandi" mõiste omaksvõtt, kus tähenduste üle võib uuesti läbi rääkida, neid uuesti konstrueerida ja need tehakse ühiskondlikus suhtlusruumis jagamise tarvis kõigile kättesaadavaks;
- Võttes eelduseks, et „minevik on tundmatu maa", jääb kõigil rahvastiku segmentidel – mitte ainult sisserändajatel ja põgenikel – puudu kultuuri- ja ajalooteadmistest;

[4] D. Edgar citato in N. Khan, The Road to Interculturalism: tracking the arts in a changing world, Comedia, London, 2006.

- Mõista kultuuridevahelist haridust kui „lõimivat tausta", mille suhtes kultuuriliselt erinevate praktikate omavaheliste tihenevate kontaktide ja suhtluse maailmas on võimalik igasugune haridus, mitte ainult kompenseeriv tegevus, mida antakse ainult sisserändajatest indiviididele;
- Tunnistada, et „kultuuridevahelised" projektid muuseumis ei peaks olema keskendunud ainult spetsiifilise distsipliini oskuste omandamisele, vaid esiteks ja ennekõike suhtlemisoskuste ja dialoogiliste identiteetide arendamisele – sealhulgas kognitiivne mobiilsus, iseenda vaatenurga küsimuse alla seadmine, teadlikkus iseenda mitmekordsest identiteedist, avatus teistsuguse kultuurilise, etnilise ja religioosse taustaga indiviidide ja gruppide suhtes;
- Julgustada kultuuridevahelisi diskussioone, debatte ja arusaamist mitmesuguste gruppide vahel (erineva vanuse, rahvuse ja sotsiaalse taustaga);
- Edendada osavõtjate aktiivset osalemist ja emotsionaalset kaasamist mitte niivõrd ühekordse enese esitlemise võimalusena, kui võimalusena alustada muuseumi rolli mõtestamist ja rajada vundament jätkuvale dialoogile ja koostööle;
- Keskenduda enam metodoloogiale kui sisule, näiteks julgustades ümberhinnatud tõlgendusi, aktiivset objektide kaasamist, vastastikku toetavat õppimist, emotsionaalse ja sensoorse ligipääsu edendamist, enese esitlemise võimaluste pakkumist, stereotüüpide vaidlustamist, erinevate allikate, kommunikatsiooni stiilide, tehnikate ning kogukonna kaasamise võtete, muuhulgas mitte-Euroopa kultuuriperspektiivide kasutamist. Sealjuures tunnistama, et mingi teema kultuuridevaheline potentsiaal iseenesest ei garanteeri projekti edu, kui näiteks teemat arendatakse ja käsitletakse traditsioonilist „ülekande" mudelit järgides;
- Mõistes, et ei piisa üksikutest kohtumistest publiku ja osapooltega, vaid vaja on pikaajalist tööd ja pühendumust, näiteks selleks, et identifitseerida ja väljendada erinevate kogukondade vajadusi, ootusi ja huvisid, korraldada kogukondade nõunike paneel või viia regulaarselt läbi konsultatsioone gruppidega;
- Reageerida muuseumi publiku üha enam mitmekesiseks muutumisele igasugust laadi kogudega töötamisega – mitte lihtsalt nendega, mis oleksid vahetult või pinnapealselt asjakohased spetsiifiliste kogukondade või indiviidide jaoks – näiteks võttes omaks temaatiline lähenemine, mille järgi kasutatakse muuseumi kogusid kultuuridevahelisest vaatenurgast lähtudes, uurida kultuuriliste ja teiste teemade laiemat spektrit, või tekitada resonants indiviidide isikliku või emotsionaalse eluga;
- Kaasata kogukondlikke hääli tõlgendamisse, dokumenteerimisse ja väljapanekute koostamisse, tagades, et „kultuuridevaheliste" projektide tulemus oleks selgelt nähtav ja kergelt otsitav kogude dokumenteerimise süsteemis, püsiväljapanekutel ja ajutistel näitustel;
- Edendada koostööd osakondade vahel, näiteks pakkudes kultuuridevaheliste teemade koolitust muuseumi personalile, kes ei tööta hariduse, ligipääsu või väljapoole suunatud tegevuste osakondades;
- Arendada sektoritevahelist partnerlust projekti laiema ühiskondliku mõjususe maksimeerimiseks ja et kindlustada hulga erinevate kompetentside ning oskuste kasutuselevõtmine ja rakendamine.

Paljudele „MAP for ID” programmis osalenud muuseumidele tähendas see arvatavasti ei midagi vähemat kui Koperniku revolutsioon, mis nõudis muuhulgas tahtmist jagada kogukondadega osaliselt vastutust kogude ja nende tõlgendamise eest.

See viib meid viimase arutluseni vastastikkuse teemal.

Kui me räägime kultuuridevahelise dialoogi edendamisest muuseumides, me viitame mitte ainult erineva kultuuritaustaga indiviidide ja gruppide vahelisele vastastikusele vahetusele, vaid ka muuseumi ja tema mitmekesise publiku vahelisele vahetusele. Kui me peaksime tõlkima selle mõtiskluse veel ühe tulevikus tehtava töö suunise keelde, võiksime öelda, et kultuuridevaheline kompetents, mis areneb hariduse, ligipääsu või väljapoole suunatud tegevuste osakondade pühendumuse läbi, peaks põimitama otse muuseumi institutsioonilisse kangasse, selle asemel, et seda vaadelda kui „võõrkeha”. Ainult sel tingimusel muuseum mitte ainult ei saa kasu uute häälte ja lugude kaasamisest arendades uusi vaateid paljudele viisidele, kuidas kogusid võib tõlgendada, vaid ka tagab pärandi jätkumise, edasimineku ja institutsioonilise muutuse.

Starry Night
PRO
ADVANCED SOFTWARE FOR
THE SERIOUS ASTRONOMER
Pöörlev taevakaart

ARTIKKEL: SISSEJUHATUS PILOOTPROJEKTIDESSE

Simona Bodo

Eelmises peatükis me esitasime „MAP for ID" programmi mõistelise raamistiku visandades ülevaate muuseumidest ja kultuuridevahelisest dialoogist Euroopas; me kirjeldasime ka väljatöötatud suuniseid kui ideaalseid parameetreid pilootprojektide kavandamiseks ja rakendamiseks. Nagu juba märgitud, nende suuniste eesmärgiks ei ole niivõrd teha ettekirjutusi, kui inspireerida institutsioonilist muudatust – ükskõik kui piiratud see ei oleks – osalevates muuseumides, millest paljud ei ole kunagi varem tegelenud pärandialaste haridusprojektidega kultuuridevahelises perspektiivis. Tegelikult kui esmapilgul vaadelda pilootprojektide institutsionaalset küpsust, keerukuse määra, seatud eesmärke, kasutatud strateegiaid ja vahendeid ning saavutatud tulemusi, tundub iga püüdlus sätestada ühiseid indikaatoreid mõnevõrra kunstlikuna. Seepärast kavatsen ma järgmistes lõikudes visandada ainult mõned nende projektide analüüsist koorunud võtmeteemad, samas kui väljundite, tulemuste ja saavutatud mõju süntees esitatakse peatüki lõpus Tabelis 1.

Ülaltoodud raskused võrrelda nii mitmekesiseid ja erinevaid juhtumeid tulevad eriti teravalt esile, kui mõtleme „kultuuridevahelise dialoogi" tähenduste peale, mis on iga üksiku projekti aluseks.

Alustame küsimusega – dialoog kelle vahel? Kinnituseks juba Euroopa tasemel täheldatud tendentsile ajada segi dialoog ja uute kodanike lõimimine dominantsesse kultuuri, või varem toimunud nende algsete kultuuride näituseruumides esindamata jätmise (mõnel juhul isegi institutsionaalse unustamise) hüvitamine, määratlesid mõned „MAP for ID" programmi osalevad muuseumid oma ainsa sihtgrupina sisserändajate kogukonnad ja indiviidid. Teiselt poolt tasub märkida, et paljudel juhtudel see trend kajastab tekkivat või arenevat muuseumide poolset sotsiaalset pühendumust, kes on teadlikud vajadusest „edendada kättesaadavust ja arendada külastajatele mõeldud teenuseid"; „kohandada muuseumide hariduslikku missiooni kaasaegsete ühiskondlike muutuste järgi"; „parandada noorte sisserändajate ja nende perede kultuurilise osalemise võimalusi"; „arendada muuseumi kompetentsi ja oskusi erinevate publikutega tegelemisel": „viidata selgelt ja ühemõtteliselt muuseumile kui avalikule teenusele, et uutel kodanikel saaks tekkida omanikutunne ja nad võtaksid seda institutsiooni kui mitmerahvuselise kogukonna ühist pärandit"; „edendada uut avatust kohalike kontekstide ja ümbritsevate kogukondade jaoks."[1]

Teised muuseumid on püüdnud teha edasi ning edendada erineva koosseisuga publiku (päritolu, sotsiaalse ja kultuurilise tausta, vanuse, soo, hariduse ja elukutse järgi) omavahelist suhtlust. Veel kord, nendes pilootprojektides püstitatud eesmärgid paljastavad tihti selge sotsiaalse sihi, kuid erineva fookuse selle poolest, et nad püüavad edendada uut või tugevamat sidudust eri gruppide vahel: „ edendada eri kultuuritaustaga indiviidide vahelist suhtlust, toetades nõnda uusi ühiseid kogemusi"; „kasvatada noortes osalejates avatust vahetamise suhtes ja koostööhoiakut, ning edendada grupitööd erinevuse aktsepteerimise kaudu"; „õppida tundma teisi kultuure avatud ja kriitilise lähenemise abil ning ületada eelarvamusi ja stereotüüpe."

[5] Ove non diversamente specificato, le citazioni riportate in questo capitolo sono tratte dalle schede di autovalutazione dei progetti pilota.

Ükskõik kui tõsiselt ka ei pühendutaks lõimimisprotsessile panustamisele, oleks siiski ennatlik ja liigselt lihtsustav järeldada, et muuseumidel oleks kerge saavutada sarnaseid tulemusi, mis tuletab meile meelde tendentsi „omaks võtta „mitmekesisuse kui rikkuse" loosung, selle asemel, et kindlaks teha pingeid ja hõõrumisi, millega peaks tegelema hoiakute ja käitumise muutmise nimel."2 , millest rääkisime eelmises peatükis. Partnerite poolt välja toodud „edulugudele" (mis igal juhul vajaksid pikaajalist uurimist, et seirata osalejate hoiakuid ja käitumist pärast projekti lõppu) keskendumise asemel, oleks väga õpetlik vaadelda tagasilööke ja probleeme, mis tulevad mõnedel muuseumidel ette osalejate aktiivsel kaasamisel ja/või oma projektide rakendamise käigus. „MAP for ID" partnerite jaoks mõeldud enesehindamise ankeet paluski koordinaatoritel välja tuua aspekte nende pilootprojektides, mida oleks võinud teha teistmoodi või mis ei läinud kavakohaselt.

Üks juhtumiuuring, mis osutus selles suhtes eriti õpetlikuks, on Torino Kaart, mille viis läbi Riiklik Kinomuuseum, kus „loominguliselt kõige intrigeerivamad lood kerkisid esile kõige problemaatilisematest kontekstidest (kas organisatsioonilistel põhjustel või konfliktide ja pingete tõttu teatud gruppides). […] Hoolimata projekti teemade üle peetud diskussioonides valla pääsenud pingetest mõnedes klassitundides,3 oli etteantud eksponaatide ümbertõlgendamine kultuuridevahelisest vaatenurgast mõnel juhul eriti kasulik kriitiliste situatsioonidega toimetulekuks ja vähemalt osaliselt ka lahendamiseks." Kuna lõimimine ja kultuuriline kaasamine ei ole kaugeltki vastuolude- ja konfliktivabad protsessid, on oluline, et pingeid ja hõõrumisi – kui nad ette tulevad – kogetaks isikliku ja institutsionaalse arengu võimalustena, mitte et neid ei jäetaks kõrvale ja peidetaks.

Teistel juhtudel on rõhuasetus olnud dialoogil mitte niivõrd erinevate gruppide vahel, kuivõrd projektis osalejate ja muuseumi vahel. Nendes pilootprojektides on eesmärkide hulgas „arusaamine muuseumist mitte ainult kui kultuurilisest suhtlemiskohast, vaid ka osaleva ja koostööalti planeerimise asutusest"; aidata uutel kodanikel „saada muuseumi kogude ümbertõlgendamise peamisteks pooldajateks"; „edendada dialoogi muuseumi personali ja sisserändaja taustaga indiviidide vahel: kuidas on nende päritolu kultuurid muuseumis esindatud? kas migrandid tunnevad end selles kuvandis ära?"; „parandada sisserändajate kogukondade osavõttu moodustades konsultatsioonigruppe ning pakkudes võimalusi muuseumi töötajate, migrantide organisatsioonide esindajate, kultuurivahendajate ja individuaalkülastajate vaheliseks kommunikatsiooniks"; „arendada kohaliku kultuuripärandi ja kogude uusi perspektiive".

Nende juhtumiuuringute käigus tõusetunud teemadest kerkib eriti teravalt esile projekti omanduse küsimus: mil määral kaasati osalejad konsultatsioonidesse ja planeerimise ning täideviimise protsessidesse? Kas muuseum tegelikult jagas oma volitusi kogude tõlgendamise ja vahendamise uute lähenemisviiside otsimisel ja kiitis heaks erinevaid vaateid ja perspektiive? Nagu ütleb Cajsa Lagerkvist, „vähemvõimustatud kogukonna võimustamine tähendab võimu nõudmist valdkonnas, kus teilt oodatakse tegutsemist."4

See viib meid veel ühe kriitilise teema lahkamiseni, nüüd mitte enam tegijate, vaid dialoogi modaalsuste osas.

---

[6] Cfr. S. Bodo, «Creare "spazi terzi": linee guida per i progetti pilota di MAP for ID».

[7] Migrazione, integrazione, intercultura, identità dinamica, seconde generazioni.

[8] C. Lagerkvist, «Empowerment and anger. Learning how to share ownership of the museum», in Museum & Society, July 2006, 4(2), pp. 52-68 (www.le.ac.uk/museumstudies/m&s/issue%2011/lagerkvist.pdf).

Esiteks, kuidas tuvastati ja valiti välja osalejad ning kas nende vajadusi ja ootusi uuriti? Mõned muuseumid haarasid „MAP for ID" programmist kinni kui heast võimalusest „õppida paremini tundma ümbritsevaid kogukondi"; „saada põhjalikumaid teadmisi kohalikust olukorrast kultuuridevahelise dünaamika, immigratsiooni ja lõimimise poliitikate vallas"; „teadvustada paremini ning kasutada oskuslikumalt kogude kultuuridevahelist potentsiaali, mis võib avada võimalusi uute projektide jaoks"; „arendada kultuurilise ligipääsu vajadustele täielikumaks ja efektiivsemaks reageerimiseks vajalikke oskusi ning edendada noorte loovust"; „algatada partnerlusi uute tegijatega, mis annaksid mõtteid tulevikuprojektide jaoks».

Nende eesmärkide saavutamiseks viisid muuseumid oma projektide ettevalmistamise käigus läbi taustauuringuid ja / või teisi tegevusi, näiteks intervjuusid sisserändaja taustaga kolleegidega muuseumist, külastajatega ja kultuurivahendajatega, et välja uurida migrantidest koosnevate kogukondade kultuuritarbimise mustrid; kontoriuuringuid kohalike migratsioonimustrite kohta; kontakteeruti kohalike võimudega, ühenduste ja täiskasvanute hariduse agentuuridega; arendati välja strateegiad ja võtted sihtgruppide vajaduste tuvastamiseks, diskussiooni ning mõttevahetuse algatamiseks ja projektide elluviimiseks vajalike kompetentsi ning oskuste hankimise aluste rajamiseks (nt küsimustikud, koolituskursused, mis loodi kui võimalus kultuuriliseks võimustamiseks, otstarbekohaselt valitud ja lõigatud filmilõikude näitamine, sisserändaja taustaga tuntud kunstnike ja kirjanike poolt kajastatud immigratsiooniteemade uurimine, ikonograafiliste allikate ning kohalike kultuuriressursside väljavalimine eesmärgiga kasutada neid programmide ja töötubade fookusena).

Teiselt poolt peab ütlema, et mõned osalenud muuseumid valisid ikkagi „ülevalt-alla" lähenemise, mille eesmärgid ja strateegiad ei olnud üle kinnitatud osalejate pertseptsiooni, ootuste ja elukogemuse sügavama analüüsiga. See peegeldab muuseumi ja pärandi kogukonna vähemalt teatud osas üha püsivat tendentsi alahinnata eelplaneerimise ja personali arendamise tähtsust, et luua mitte kuraatorite ja institutsionaalsete huvide või lühiajaliste poliitiliste kampaaniate, vaid kogukondade vajadustel rajanevaid projekte.

Tegelikult on mõned muuseumid oma projektidele tagasi vaadates kahetsenud, et neil ei olnud alguses korralikumaid teadmisi sihtgruppidest ja kultuurilisest kontekstist ja et nad ei loonud täiendavaid võimalusi partnerinstitutsioonide, pedagoogide ja osalejate regulaarseteks kohtumisteks, kus nad oleksid võinud üksteist paremini tundma õppida, leida ühise keele ja luua ühise visiooni ning vastastikkuse usalduse. Teised nendivad, et esialgu raskelt läinud oma haridusmetodoloogia muutmine nt noortegruppidega kasutatud meetoditega võrreldes, „tõi kaasa positiivseid tagajärgi, kuna see nõudis pidevat projekti seiramist, et seda järkjärguliselt kohandada osalejate ja nende ajakava järgi."

Pöördume nüüd projekti algstaadiumist planeerimisprotsessi tuuma juurde: milliseid strateegiaid muuseumid kohandasid, et kaasata osalejaid mõjusalt?5 Asja mõte ei ole siinkohal mitte niivõrd selles, et esitada valitud meetodite ja võtete nimekirja, mis, nagu selle peatüki esimestes lõikudes juba mainiti, oli äärmiselt kirju – nt generatiivsete teemade kasutamine, mille eesmärgiks on osalejate teadmise, kompetentsi, kogemuste ja kriitiliste oskuste kasutamine ning kogude kultuuridevahelise potentsiaali uurimine; lugude jutustamine, „mis ei ole mõeldud vahendamise võttena mitte niivõrd lingvistilisest aspektist, kuivõrd nii individuaalsete kui institutsionaalsete teadmiste ja perspektiivide jagamiseks, muuseumi „sotsiaalse väärtuse" loomiseks ja / või konsolideerimiseks oma publiku jaoks ja migrantidest kogukondade kultuurilise kodakondsuse edendamiseks"; suhtlemine kunstnikega, et need looksid pärandi ja identiteedi mõistetele uusi perspektiive ning eksperimenteeriksid ebatavaliste kommunikatsiooni- ja suhtlemise meetoditega, mida vahendataks kaasaegse kunsti keeles; ja teatri võtete kasutamine keelebarjääride ületamiseks ning aitamaks või provotseerimaks osalejaid omavahel suhtlema.6

Pigem tahaksime me arutleda nende valikute põhjuste üle. Kolm märkimisväärset näidet:

• Kas temaatiline lähenemine kogudele kannab eesmärki olla alternatiivseks meetodiks sisu ja erialase teadmise edastamisel või on selle kavatsuseks „aidata osalejatel arendada kriitilist arusaamist neid ümbritsevast reaalsusest ning parandada nende analüüsimise ja oma maailmakogemuse kommunikeerimise võimet»?

• Kas autobiograafilisele lugude jutustamisele õhutati kui ühekordsele eneseväljendamise võimalusele või on see mõeldud kui „võimalus alustada arutelu muuseumi rolli üle ja rajada alus jätkuvaks dialoogiks ja koostööks?

• Kas esemete emotsionaalne ja mälestusi esilekutsuv jõud toonitas grupikuuluvuse tugevdamist või esemete ning publiku lahtisidumist valitsevatest „kultuurilise esindatuse" põhjendustest?

[9] Il coinvolgimento attivo di "nuovi" e "vecchi" pubblici in un effettivo processo di consultazione e di progettazione partecipata è un principio ormai riconosciuto anche in documenti ufficiali come il Codice di deontologia dell'International Council of Museums, che recita: «I musei lavorano in stretta cooperazione con le comunità da cui provengono le collezioni e con le comunità a cui si rivolgono». Cfr. ICOM, Codice di Deontologia per i Musei, 2006 (http://icom.museum/ethics.html#section6).

[10] I progetti pilota olandesi in particolare – che rappresentano un caso a se stante con la loro enfasi sulla visualizzazione delle dinamiche interculturali attraverso i linguaggi artistici contemporanei, piuttosto che su collezioni di oggetti – offrono ai musei interessanti spunti di riflessione sull'importanza di interrogarsi sul «futuro del patrimonio multiculturale», invece di concentrarsi esclusivamente sul patrimonio del passato (cfr. l'introduzione di Evelyn Raat).

[11] Lingua contro Lingua. Una mostra collaborativa (CSA - Centro Piemontese di Studi Africani e Museo di Antropologia ed Etnografia dell'Università di Torino), ovvero la lingua del museo – istituzionale, scientifica, didascalica – in dialogo con la lingua dei mediatori – autobiografica, evocativa, emozionale.

Vihjates ühe Itaalia pilootprojekti7 pealkirjale (samuti planeerimise ning elluviimise paradigmale), kuidas saavad muuseumid lisaks teise loo jutustamisele õppida rääkima teises keeles?

Kõik seni esile toodud probleemid baseeruvad ühel fundamentaalsel küsimusel: millised poliitikamudelid inspireerivad pilootprojekte? Suhe (või dialoog), mida muuseum soovib luua oma publikutega ja nende vahel ei ole tegelikult ainult strateegiline ja metodoloogiline valik, vaid esiteks ja ennekõike poliitiline valik. Üks kõige huvitavamatest järeldustest, mis tuli välja „MAP for ID" pilootprojektide ülevaatest, on muide paljude muuseumide kogetud raskus väljuda traditsioonilise ligipääsu arendamise mudeli raamidest.8 Nimetatud mudeli kohaselt muuseum „avab oma uksed" uutele publiku segmentidele, nii et ka nemad saavad osa antud pärandist, mis oli jäänud neile kuni selle momendini kättesaamatuks.

See protsess, üldjoontes ühesuunaline, lineaarne trajektoor, tekib selgelt pilootprojektidele seatud eesmärkidest nagu: „anda üle kohaliku ajaloo teatepulk"; „aidata uutel kodanike näha end kohaliku mineviku tõendite peeglis"; „ümber mõtestada meie teadmiste edasiandmise mudel täiskasvanud publiku jaoks, kelle jaoks on need teemad uudsed."

Siiski, kui me kiidame heaks eelmises peatükis toodud kultuuridevahelise dialoogi definitsiooni – protsess (mitte lõppeesmärk), mis aktiivselt kaasab nii põlisrahvastiku inimesi kui ka sisserändaja taustaga indiviide, mis on mõlemal poolel transformeeriv ja milles kõik osalejad on võrdsed; edendades vastastikkust muuseumi ja tema mitmekesise publiku vahel, kaasates nende erinevad vaatenurgad, kogemused ja teadmistepagasi dialoogi – siis saab selgeks, et on olemas veel teine tähelepanu vajav poliitiline valik, mille muuseumid peavad tegema: kultuurilise kaasamise valik.9 Selles mudelis on rõhk indiviidide ehtsal kaasamisel mitte ainult publikuna, „vaid ka loojatena, tootjatena, levitajatena, kommentaatoritena ja otsustajatena"10 võttes aktiivselt osa asutuse valikute tegemisest ning ka läbirääkimistest tähenduse üle ja viimase loomisest.

Seda on võimalik saavutada ainult kui muuseum suudab muutuda asutuseks, mis on vähem endale orienteeritud, haakub paremini ümbritseva kogukonna eluga, ja on avatum töötamise koostöömudelite otsimisel, jagades strateegiaid ja eesmärke, kaasates uusi hääli, oskusi ja narratiive. Paljud järgnevatel lehekülgedel kirjeldatud projektid on teinud esimesi samme selles suunas.

[12] Questo modello affonda le radici nell'Europa dell'immediato dopoguerra, quando si afferma l'idea di "democratizzazione della cultura". Il suo obiettivo è di garantire pari opportunità di accesso a un'unica cultura ritenuta universalmente valida attraverso l'individuazione di specifici gruppi sottorappresentati nel pubblico di un museo, la messa a punto di attività/programmi finalizzati a promuoverne la partecipazione, e la rimozione di determinate barriere.

[13] Il modello di inclusione culturale si rifà all'idea di "democrazia culturale", emersa ufficialmente in occasione della Conferenza intergovernativa dei ministri europei della cultura promossa dall'Unesco a Helsinki nel 1972. *Nelle Raccomandazioni finali*, a una concezione elitaria di «democratizzazione (dall'alto verso il basso) di una cultura ereditata dal passato», veniva contrapposta l'idea di una democrazia culturale da conseguirsi dal basso verso l'alto, sostituendo a un consumo passivo la creatività individuale.

[14] F. Matarasso, *Amid the affluent traffic: the importance of cultural inclusion*, 2006 (www.nesf.ie/dynamic/pdfs/i.%20Matarasso.pdf).

TABEL 1. PILOOTPROJEKTIDE VÄLJUNDID, TULEMUSED JA MÕJU

TEGEVUSED

- temaatilised ekskursioonid, giidiga või ilma
- kunsti, lugude jutustamise või mälestuste töötoad
- näitused: virtuaalsed, koostöö ja reisimine
- autobiograafilised esitlused, installatsioonid ja näitused
- filmitud vestlused
- "narratiiv-teekonnad"
- "geo-emotsionaalsed" kaardid
- kunstiteoste ja teatri-monoloogide tellimine
- teatrietendused
- videod, lühifilmid
- blogid, veebisisu
- multimeedia platvormid
- kultuuridevahelise rõivabrändi loomine
- koolituskursused
- konverentsid, seminarid, õppepäevad...

Väljundid

INDIVIDUAALNE

- loovus, eneseväljendus ja enese esitlemine
- uute ideede, väärtuste ja pürgimuste otsimine
- huvi kunsti/pärimuse vastu
- kultuuriline osalemine
- kunstioskuste arendamine
- suhtlemise, sotsiaalsete ja organisatsiooniliste kompetentside arendamine
- lingvistiliste ja erialaste oskuste arendamine
- olemasolevate kompetentsi ja oskuste, mis tihti on „igapäevases olelusvõitluses" varju jäänud, kasutamine
- algus edasisele õppimisele/ koolitusele
- enesekindlus, motivatsioon, isiklik väärikus
- kuuluvuse tunne
- mineviku lugude, emotsioonide, kogemuste taastamine ja jagamine
- uudishimu, avatus teistsuguste kultuuriväljenduste suhtes
- stereotüüpide seadmine kahtluse alla
- sotsiaalse eraldatuse vähendamine, usaldus teiste vastu, meeskonnatöö ...

Tulemused

SOTSIAALNE (KOGUKONDLIK) MÕJU

- enesemääramine
- võimustamine
- osalemine otsuste tegemisel
- kogukonna võrgustiku arendamine
- sallivus, konfliktide lahendamine
- põlvkondade / kultuuride vaheline suhtlemine
- kollektiivne identiteet / kuuluvuse tunne
- kohaliku pärandi aktiivne hoidmine
- sotsiaalne sidusus ...

Institutsionaalne mõju

- suurem tähelepanu „uute kodanike" vajadustele ja ootustele
- personali uued kompetentsid
- uued kommunikatsiooni / vahendamise strateegiad
- uute häälte kaasamine dokumenteerimisse, tõlgendamisse, näitustele
- mitmekesisemad programmid ja tööjõud
- uued partnerlused, ülesaamine enesekesksest hoiakust
- muuseumi sotsiaalse rolli teadvustamine
- pühendumine tulevikuprojektidele / tegevusplaanide väljatöötamine
- uued vaatenurgad kogudele
- parem teadmine kohalikest rändemustritest / lõimimise poliitikatest
- kogude ja muuseumi dokumenteerimise süsteemi väljatöötamine (kunstiteosed, videod, lühifilmid, suulise ajaloo salvestised, multimeedia platvormid) ...

Mõju

¿Cuantas veces
sale una legua?

4 JUHTUMIUURINGUD

JUHTUMIUURINGUD HEADEST PRAKTIKATEST

PORTUGAL

Valitud juhtumiuuringute eesmärgiks on näidata erinevaid lähenemisi muuseumivahendamisele. Nad on suunatud erinevatele probleemidele ja institutsionaalsetele vormidele, millest igaühel on spetsiifiline vaatenurk, mis võib anda panuse vaatlusteks ja diskussiooniks vahendamise alal.

JUHTUMIUURING 1: *PROGRAMA DESCOBRIR*

See uuenduslik ja ambitsioonikas Calouste Gulbenkiani Sihtasutuse programm on jõudmas viiendasse aastasse ja ta esindab nelja erineva haridusosakonna ühistööd: Calouste Gulbenkian Muuseum, Muusikaosakond, Moodsa Kunsti Keskus ja Aiasektor. Selle programmi raames töötatakse välja üle 3000 tegevuse aastas, sealhulgas projektid nii Sihtasutuses kui sellest väljaspool, mis propageerivad kogemusi ja koolituskursusi teistele muuseumi professionaalidele, pedagoogidele ja õpetajatele, otsides kaasavamat maailma, kus valitseks parem üksteisemõistmine.

JUHTUMIUURING 2: *MAPA DAS IDEIAS*

See eraettevõte loodi 1999. aastal eesmärgiga luua paremaid ühenduslülisid muuseumide ja nende publiku vahele. Omades kompetentsi kommunikatsiooni alal ja olles välja töötanud vahendamise tööriistu, mis praegu on Portugalis eeskujudeks, hakkas Mapa das Ideias arendama partnerlust mõnede muuseumidega, et läbi viia otseseid vahenduse projekte. Need eraettevõtte ja avalike institutsioonide, sealhulgas riiklikud kogud, vahelised partnerlused on algatanud sügavaid diskussioone, aga Mapa teeneid hinnati aastal 2011 Parima Muuseumihariduse Tegevuse Auhinnaga, mille andis välja Portugali Museoloogiaühing Riiklikule Rahvariiete Muuseumile haridusosakonnas välja töötatud programmi eest.

JUHTUMIUURING 3: *MUSEU DA ÁGUA*

Veemuuseum kuulub Lissaboni Veekompaniile ja viimase 15 aasta jooksul on ta välja arendanud uuendusliku haridusteenuse, mis kasutab nii hariduslikke kui turunduslikke võtteid. Menukate külastuse ja ajaloolise rekonstrueerimise tegevusprogrammide kõrval propageerib muuseum täielikku hariduslikku programmi koolide jaoks, mis juhindub keskkonnahariduse põhimõtetest ja töötab muuseumi kogudega sellest vaatenurgast.

JUHTUMIUURING 4: *REDE DOS CLUBES DE ARQUEOLOGIA DO MUSEU NACIONAL DE ARQUEOLOGIA*

Riikliku Arheoloogiamuuseumi Arheoloogiliste Klubide võrgustik sai esimese ICOM-CECA Auhinna 2012. aastal. Seda projekti iseloomustavad mitmed huvitavad tunnused: ta töötati välja koolides ja koolide jaoks, andes volitusi nii õpilastele kui õpetajatele, võimaldades ainulaadselt ligipääsu muuseumi kogudele; tal on väga tugev eksperimentaalne dimensioon, mis keskendub teadusliku meetodi väljakutsetele; tal on rahvusvaheline dimensioon, mis on võimalik ainult tänu oma metodoloogiale; tema kestlikkust tagatakse interneti vahenditega, tal on nimelt oma veebilehekülg.

JUHTUMIUURING 5: *MUSEU DO TRAJO DE SÃO BRÁS DE ALPORTEL*

See muuseum valiti välja tänu oma tööle kogukonnaga ja oma elavale muuseumidünaamikale. Ta on üks São Brás küla tugisambaid, olles kooris lugude jutustamise grupi keskuseks, samuti ka spetsialiseeritumate projektide jaoks nagu vaimne pärand ja käsitöö. Väga mitteformaalses õhkkonnas, kus muuseum positsioneerib end kui abistaja, mitte kui autoriteet, annab ta meile huvitavaid vihjeid selle kohta, kuidas muuseum on ühiskondlikult asjakohane ja täiskasvanute mitteformaalse harimise väljakutsetest.

JUHTUMIUURING 6: *EU SOU SOM*

Miguel Horta, kunstnik, pedagoog ja kunsti ning kirjanduse vahendaja selgitab, kuidas projekt „Avatud muuseum" algas koos Margarida Vieiraga Gulbenkiani Sihtasutuses. Algul oli Moodsa Kunsti Keskusel eesmärgiks töötada erivajadustega inimestega eksperimentaalse ja kõrge kvaliteediga projekti raames. See oli projekti algus, üritustega esmaspäeviti, mil muuseum oli teiste külastajate jaoks suletud. Nõnda said osavõtjad lamada maas, rääkida valjult ja tunda end muuseumi keskkonnas mugavalt tegevustega, mis olid peaaegu rätsepatööna ette valmistatud. Selle programmi laiendamisega teistesse Gulbenkiani Sihtasutuse asukohtadesse on projekt kasvanud ja kasutab rohkem vahendeid, luues suurepärase elamuse.

ITAALIA

Muuseumivahendajate projekti raames valiti välja viis juhtumiuuringut, et analüüsida mõningaid kõige huvipakkuvamaid kogemusi ja anda kogu maad hõlmav ülevaade vahendamise tegevustest.

JUHTUMIUURING 1: *MUSEO DI STORIA NATURALE E ARCHEOLOGIA IN MONTEBELLUNA*

AJALUGU JA MISSIOON

Loodusloo ja Arheoloogia Muuseum Montebellunas avati 1984. a. ja ta sai Asutuseks 1998. a. Tema tegevusi iseloomustab eriline tähelepanu spetsiifilistele teemadele nagu võrdsus, erapooletus, vastuvõtmine, lõimumine ja valikuvabadus. Need kajastuvad missioonis ja kõigi selle tegevuste eesmärgis, mis on sõnastatud: „koguda, säilitada, uurida ja levitada regiooni loodusloolist ja arheoloogilist ajalugu, erifookusega Treviso piirkonnal".

HARIDUSTEENISTUS JA VAHENDUSTEGEVUSED

Selles muuseumis korraldatud üritused on suunatud põhiliselt koolidele, õpetajatele, pedagoogidele, muuseumitöötajatele ja lisaks ka üldiselt täiskasvanutele.

HARIDUSTEENISTUS KOOLIDELE

Tegevused on suunatud põhiliselt sihtgruppidele, kuhu kuuluvad lapsed ja noored 3 kuni 19 aasta vanuses ja mida alati diferentseeritakse vastavalt spetsiifilistele vanuserühmadele, erilise tähelepanuga 3 kuni 6 aastat vanadele lastele. Igal aastal pakutakse kõigi Veneto regiooni koolide jaoks üksikasjalikku ja uuendatud programmi, millesse kuuluvad mängulised tegevused, eriõppetunnid, laboritööd ja töötoad. Tegevusi viivad läbi muuseumipedagoogid, kelle valivad välja muuseumid ise vastavalt CV-dele ja tööintervjuudele. Nad läbivad muuseumi poolt läbiviidava koolituskursuse 60 tunni ulatuses ja tuleb sooritada eksam reaalse hariduslikku tegevuse käigus: tulemus sõltub ka tegevuses osalevate õpetajate ja õpilaste tähelepanekutest.

Muuseum keskendas oma tähelepanu viimastel aastatel elukestva õppe teemadele, olles teadlik rollist, mida muuseum võib täita täiskasvanute mitteformaalsetes õppetegevustes. Ta korraldab täiskasvanutele suunatud loenguid, seminare, töötubasid nii individuaalselt kui gruppidele. Erilist tähelepanu on pööratud Kolmanda Vanuse Ülikoolidele ja CTP (Centri Territoriali Permanenti) (=Regionaalsetele Elukestvatele Keskustele) täiskasvanute harimiseks spetsiifiliste ja eriprojektide raames.

Üks projektidest, mille muuseum välja töötas muuseumivahenduse levitamiseks on tuntud kui "Dentro al Museo: scienze e storie" (="Muuseumi sisemuses: teadus ja lood") ja mis on suunatud sisserändajatest kodanikele, selleks et edendada paremat ligipääsu kultuuripärandile, paremat teadlikkust loodusloolistest kogudest ja arendada isiklike lugude ja kogude ajaloo vahelist kokkupõimimist.

JUHTUMIUURING 2: *GAMEC – GALLERIA D'ARTE MODERNA E CONTEMPORANEA IN BERGAMO*

AJALUGU JA MISSIOON

GAMeC avati 1991. a. ja on asutatud Bergamo kohaliku omavalitsuse ja panga Credito Bergamasco poolt moodsa ja kaasaegse kunsti propageerimiseks. GAMeCi, mille partneriteks on Accademia Carrara ja Accademia Carrara di Belle Arti, asutamise aluspõhjuseks oli linnas kunstile pühendatud keskuse tekitamine. GAMeCi eesmärgiks on kasutada, rakendada ja propageerida Accademia Carrara 20. sajandi pärandit; ta korraldab ka tegevusi kõrgkultuuri poliitika kestmiseks ja et saada eeskujuks kaasaegse kunsti valdkonnas.

HARIDUSTEENISTUS JA VAHENDUSTEGEVUSED

Loosung „Kunst kõigi jaoks" koos Inimõiguste Ülddeklaratsiooni artikliga 27 : „Igaühel on õigus vabalt osaleda kogukonna kultuurielus, nautida kunsti ning osa saada teaduse edusammudest ja nendest tekkivast kasust" inspireerivad kõiki siinse haridusteenistuse tegevusi.

GAMeC on elukestva õppe asutus, mis on avatud kõigile, noortele ja täiskasvanutele, teismelistele ja lastele, sisserändajatele ja turistidele, õpetlastele või uudishimulikele inimestele. Kõik tegevused on mitmekesised ja suunatud lähtudes vastuvõtmise põhimõttest. Oma praktiliste laboritöödega lastele, koolitusvõimalustega raamatukogudele ja ühingutele, töötubadega täiskasvanutele ja giidiga ekskursioonidega „kõigis maailma keeltes", tahab GAMeC alal hoida ideed muuseumist kui dialoogi, uurimise ja lõimumise kohast. Tänu muuseumitöötajatele ja pedagoogidele on tegevusi ellu viidud ja spetsiaalsed partnerlused loodud muuseumi ning koolide, haiglate, vanglate, ülikoolide jne vahel. Muuseum sai oma programmi kõrge kvaliteedi eest 2006. a. auhinna Alta Qualità per l'Infanzia "Il Grillo", mille andis välja Consorzio Turistico Alta Badia ja mille sponsoriteks olid Antoniano di Bologna, Unicef, Kommunikatsiooniteaduse teaduskond La Sapienza Ülikoolis Roomas ja Haridusteaduse osakond Bologna Ülikoolis.

2012. aastal viis GAMeC läbi Artedisarte projekti koostöös samanimelise vabatahtlike rühmaga, kes oli tegutsenud Campagnola linnaosas alates 2009. aastast. Projekti eesmärgiks oli katsetada uusi liitmise protsesse ja mehhanisme regioonis alates 70-ndatest täheldatud identiteedi kaotuse üle põhjalikult järele mõeldes. Loominguliste tegevuste kõrval viib Artedisarte rühm läbi koolitusteekondi analüüsimaks ülalmainitud linnaosa identiteeti ning kaaegse kunsti kasutamist oma mõtete väljendamise vahendina.

Muuseumi näituse lõpus püstitatakse paneelid mööda joont, mis tähistab Campagnola linnaosa piiri, andes nõnda regioonile uue tähenduse väljendades sisu, mida saab jagada üle aegade.

Lisaks on GAMeC esimene asutus, millel on sisemised vahendajad. Tänu projektile „Ospiti DONOre", milles sisserändajatest naiste rühm töötas kogudesse sisse kirjutatud sõna „annetus" tähendusega, planeeris haridusteenistus ja viis läbi koolituskursuse muuseumivahendajatele, mis oli suunatud kõigile sisserändaja taustaga kodanikele Bergamo regioonis, kes soovisid osa saada dialoogilisest protsessist muuseumi ja enda esindatavate rahvusvaheliste kogukondade vahel. Need koolituskursused andsid osavõtjatele võime „avada kunsti uksi" kõigile neile, kes mitmete kultuuriliste ja majanduslike barjääride tõttu tavaliselt üldse muuseumi ei külasta .

JUHTUMIUURING 3: *FONDAZIONE SANDRETTO RE REBAUDENGO*

AJALUGU JA MISSIOON

Itaalia kaasaegse kunsti sihtasutuse Fondazione Sandretto Re Rebaudengo asutas ametlikult Torinos 1995. a. kaasaegse kunsti koguja Patrizia Sandretto Re Rebaudengo. Sihtasutuse peamiseks eesmärgiks on edendada ja ärgitada paremat arusaamist kaasaegsest kunstist ning tänapäeva juhtivatest trendidest rahvusvahelisel tasemel. Sihtasutuses analüüsitakse ja esitletakse avalikkusele tohutu suurt visuaalsete kunstide valdkonda – maale, skulptuure, fotograafiat, videoid, installatsioone ja performance'id – mitte ainult näituste programmis, vaid ka mitmete tõsiselt harivate tegevuste ja nendega kaasnevate ürituste käigus. Viimaste hulka kuuluvad konverentsid, tunnustatud Itaalia ja välismaa asutuste kunstnike, kuraatorite ja kriitikute loengud, samuti kaasaegse kunsti kursused, mida viivad läbi riigi juhtivad ülikooliprofessorid .

HARIDUSTEENISTUS JA VAHENDUSTEGEVUSED

Fondazione Sandretto Re Rebaudengo haridusosakond pakub igas vanuses õpilaste toomiseks kaasaegse kunsti juurde hariduslikke ekskursioone. Lapsed ja teismelised kaasatakse elavatesse ekskursioonidesse, kus pööratakse tähelepanu dialoogi tekitamisele kunstiteosega, mis põhineb teose enda antavatel signaalidel: kuju, värv ja ruum on kõigest mõned neist kontseptsioonidest, mis võimaldavad õpilastel sobivalt avastada iga kunstiteost. Ekskursioonid leiavad aset sihtasutuse näituseruumides ning neis nähakse ette spetsiaalset kaasamist ja omandatud info jagamist. Sellele algsele ekskursiooni etapile järgneb tegevus töötoas, mis muutub vastavalt näituse ja sellel eksponeeritava kunstiteose iseloomule, arendades iga kord teemasid nagu identiteet, kehaline väljendus, ž estid, liikumine, aine, visuaalne kommunikatsioon, ruum ja kirjutamine. Töötoad on viljakaks pinnaseks, kus spetsiifiliselt eri vanuste jaoks kavandatud ekskursioonide käigus ärgitatakse õpilasi jagama oma kunstielamusi. Püsivad töötoad tegelevad kaasaegses kunstivaldkonnas kasutatavate teemade ja keelega, näiteks identiteediga, kehaga, maalimise ja uue meedia vahelise suhtega, märgi ja disainiga, ruumi ja installatsiooni kontseptsiooniga, värviga ja kunsti multisensoorsete aspektidega. Haridusosakond on viimastel aastatel suurendanud kultuuridevaheliste ja ligipääsuga seotud projektide arvu, et edendada ideed avatud muuseumist, mis oleks võimeline vastu võtma ja looma tõelisi jagamise ja dialoogi momente. Igapäevasesse tegevusse kuuluvate ekskursioonide ja töötubade kõrval arendab Haridusosakond kogu aasta jooksul eriprojekte, mis on mõeldud igas vanuses õpilastele ning spetsiaalselt lasteaedade, päevakeskuste, suvelaagrite ja perede jaoks kavandatud ekskursioone.

Näitusi võib uurida kunstikultuuri vahendajate abil. Ükshaaval või väikestes rühmades, aitavad need külastused aru saada kunstiteostest ja vastata järgnevatele küsimustele kunstnike kohta. Kunstivahendaja roll on luua ja abistada otsest kontakti külastaja, kunstiteose ja näituse enda vahel, andes infot, ergutades dialoogi ja toonitades isiklikke tõlgendusi. Kultuuriline vahendamine valmistab külastajat ette isiklikult avastama kunstiteoseid koos edasise süvenemisega kunstiuuringutesse, mis põhineb lähenemisel, kus info ühendatakse dialoogi, jagamise ja võrdlemisega.

“Minu Modernikon” oli üks sihtasutuse poolt loodud töötubasid. Ta seondus näitusega “Modernikon” ja korraldati koostöös Torino keskkooliga Liceo Classico Cavour. Projekti raames planeeritud seitsme kohtumise eesmärgiks oli õpilaste lähendamine kaasaegsele kunstile, tehes ka nendest vahendajad. Õpilastel paluti esitleda kunstiteoseid publikule personaalsel, interaktiivsel ja kaasahaaraval moel.

JUHTUMIUURING 4: *MUSEO CIVICO DI ZOOLOGIA IN ROME*

AJALUGU JA MISSIOON

Museo Civico di Zoologia Roomas on teaduskultuuri keskus, mis säilitab, uurib ja levitab loomariigi bioloogilist mitmekesisust. Seetõttu võib seda muuseumi õigusega nimetada tõeliseks kogu bioloogilise mitmekesisuse varamuks ja samuti kogukonna väärtuslikuks pärandiks. Uut näituse rada läbib ühendava joonena loomariigi bioloogiline mitmekesisus. See juhatab külastajad läbi näituseruumide, kus teemadeks on loomade kired, elu äärealadel, korallrahu, Rooma maapiirkondade sood, imetajad, kahepaiksed ja roomajad ning lavastuslikku skelettide ruumi. Tänu mitmesuguste tehniliste vahendite kasutamisele, sealhulgas multimeedia ja multisensoorsed vahendid, avastavad külastajad igasuguseid loomaliike, saavad aru nende päritolust ja sellest, kuidas nad on kohanenud ellu jääma mitmesugustes erinevates elukeskkondades.

HARIDUSTEENISTUS JA VAHENDUSTEGEVUSED

Muuseumi eesmärgiks on parandada publiku teaduslikke teadmisi ja teadlikkust looduse kaitsmisest ja kestlikkusest, kasutades selleks oma püsi- ja ajutisi näitusi ning spetsiaalseid haridusprojekte, mis on suunatud kõigile külastajatele ja kooliastmetele. Muuseumi haridusosakond koosneb eksperdi tasemel töötajatest, kes loovad laboritegevusi, praktilisi elamusi, giidiga interaktiivseid ekskursioone muuseumis ja vaatlusi väljas, nii koolidele kui laiemale publikule. Korraldatakse kongresse, töötubasid ja teisi kultuurilisi kohtumisi spetsialistidele, muuseumitöötajatele ja õpetajatele .

Viiakse läbi uurimusi hariduslikel teemadel, külastajate uuringuid, publiku kaasamist teadusesse, teaduslikku kommunikatsiooni ja sotsiaal-kultuurilisse kaasahaaramisse.
Museo Civico hariduslik roll on vaieldamatu ja teaduskultuuri levitamine on üheks põhimissiooniks .

Muuseumi haridusprojektid põhinevad ka koolide pedagoogilistel õppekavadel, nagu toob välja kaasalöömine projektis „Città come Scuola”.

Viimastel aastatel kerkisid ka teaduse õpetamisel esile uued didaktilised meetodid, mis põhinevad aktiivsel õppeprotsessil. Need uued teoreetilised mudelid käivitasid ka muuseumides õpetamise strateegiate uuendamise, samuti näitustel ja haridusprojektides: uueks põhieesmärgiks on pakkuda publikule võimalust teadmiste ehitamiseks ja väljatöötamiseks personaalsel viisil.

Haridusmeetodid ja kommunikatsioon on seepärast interaktiivsed ja konstruktivistlikud, seades sihiks erutuse stimuleerimise, isikliku uurimise, rahulolu ja kaasamise. Igasugusele publikule korraldatakse konverentse, soodustunde, muuseumi kultuuriõhtuid ja teisi kultuuriüritusi.

Üks muuseumi peamistest projektidest on „Il Museo come spazio per l’inclusione culturale” (=Muuseum kui kultuurilise kaasamise ruum/koht). Selle 2011. a. alanud projekti peaeesmärgiks oli tõmmata kodanikke puudustkannatavatest oludest muuseumidesse ja kaasata eakaid, sisserändajaid ja kõiki Rooma linnaosade elanikke.

Uurimus oli vahend õppimaks tundma seda mitte-publikut ja hinnata projekti: tulemused tõid välja erinevat liiki barjääre: logistilisi, majanduslikke, kultuurilisi, aga ka teatud sorti ebamugavustunnet muuseumikogemuse suhtes, ennekõike teadusmuuseumide suhtes. See uurimus viis muuseumid tegevuste rakendamisele, kultuurilise ligipääsu ja kõigi kaasamise edendamisele ja alalhoidmisele, kasutades väljapoole suunatud tegevusi (väljapoole suunatud projekt „Il Museo esce dalle mura e va nei quartieri cittadini”). Need projektid olid suunatud ka noortele sisserändajatele (põhiliselt aafriklased ja mustlased), kes elavad Rooma linnaosades ning nende eesmärgiks oli kaasata noori ja täiskasvanuid puudustkannatavatest oludest kultuuriellu; algatada uusi sotsiaalseid suhteid; kasvatada enesevääärikust; jagada kultuuriteadmisi ja kogemusi; välja töötada muuseumi kui kultuuridevahelise dialoogi koha uus visioon ja juhtimine.

JUHTUMIUURING 5: *MUSEO D'ARTE MODERNA DI BOLOGNA*

AJALUGU JA MISSIOON

MAMbo on Bologna Moodsa Kunsti Muuseum. Tema püsiekspositsioon järgib Itaalia kunsti ajalugu Teisest Maailmasõjast tänapäevani endise Galleria d'Arte Moderna di Bologna kogemuse kaudu. MAMbo toetab oma uurimisele ja katsetamisele keskendunud näituste programmi kaudu kõige uuenduslikumaid kunstilisi tegevusi ja aitab visandada kaasaegse kunsti teekonda. Muuseum teeb koostööd kultuuri- ja akadeemiliste asutustega, et edendada arutlusi, kuhu on kaasatud õpetlased koos publikuga ja ärgitades diskussiooni kaasaegse kunsti üle. Muuseum on erinevate uurimuste ja uuenduslike tegevuste keskmes, millesse on kaasatud asutused nagu Cineteca di Bologna, DMS töötoa ruumid, Kommunikatsiooniteaduse teaduskond ja mitmed ühingud ning kunstigaleriid.

HARIDUSTEENISTUS JA VAHENDUSTEGEVUSED

Haridusosakond asutati 1997. a. Galleria d'Arte Moderna di Bologna asutuse koosseisus kui sisene ja püsiv struktuuriüksus, mille eesmärgiks on publikule kaasaegse kunsti tutvustamine. Kavandatud töösuunad põhinevad metodoloogial, mis näeb kunstihariduse ülesannetena ette tundliku meele arendamist ning inimese enda identiteedi, ajaloo ja meid ümbritseva reaalsuse tundmaõppimist. Kunst muutub haridusprotsessi vajalikuks tööriistaks ja kunstiteoseid ei vaadelda üksnes tekstidena, vaid ka ajenditena kultuuri suhtes kriitilise ja avatud meele arendamiseks.

Selles mõttes on muuseum aktiivne ruum, koht hariduse, vastandumise, järelemõtlemise ja rikastumise jaoks; kultuuriasutuse rolli kõrval võimaldab ta kasutajatel arendada oma mälestusi ja ajaga seotud identiteeti. MAMbo haridusosakonna tegevust toetab Fondazione Cassa di Risparmio Bolognas.

„Linna jutud" on MAMbo poolt läbi viidav vahendamise projekt, mis on kavandatud kui Euroopa Liidu partnerluse „Euroopa muuseumivahendus ja noored: Kriitiline uuring" (2007-2009) raames saadud soovituste praktiline rakendus. Selle projekti põhilisteks teemadeks olid kultuuridevaheline dialoog ja sotsiaalne kaasamine ning ta oli suunatud noortele itaallastele ja sisserändajatele vanuses 14 kuni 25 aastat, kes olid tegevad noorterühmituses Katun Bologna San Donato linnajaos. Projekti peamisteks eesmärkideks oli parandada ligipääsu kultuuritegevustele, pakkuda kohtumisi kunstiteostega ja nende keelega ning tõsta muuseumi võimekust kultuuridevahelise dialoogi kohana kaasates kõiki kodanikka ja kasutades ära kultuuripärandit.

JUHTUMIUURINGUD PÜSTITAVAD KÜSIMUSI PRAKTIKANÄIDETES

HISPAANIA

Valitud viis juhtumiuuringut ei otsi üldisi vastuseid ja sellega ei unifitseeri seda, mida võib/ei saa tuletada tingimuslikust ja kontekstuaalsest lähenemisest, vaid esitavad muuseumivahenduse praktikale küsimusi. Kõik juhtumiuuringud identifitseerivad probleeme ja põhinevad muuseumivahendajate kogemustel. Selles suhtes on huvi keskmes hariduslike tegevuste osutamine, mis mingis mõttes ei näi olevat universaalsed, homogeensed või haridus- või vahendusosakondade poolt institutsionaliseeritud. Kõik toodud juhtumiuuringud on võetud tegelikest õpetamise kogemustest erinevates asutustes üle kogu Hispaania (Mallorca, Bilbao, San Sebastian, Barcelona ja Plascencia, Extremadura). Nad räägivad teistsugust muuseumivahenduse lugu ja nende eesmärgiks on näidata, kuidas teooria ja praktika on ühendatud, ja kuidas siiski meie alal vajatakse ka kriitilist või post-kriitilist teooriat selleks, et esitada väljakutse taasesituslikule lähenemisele, kus me määratleme muuseumivahendamise praktikat puhtalt ainult konstruktivistliku teooria kaudu.

Valitud viis muuseumivahendajat usuvad, et muuseumivahendus on vaatluslik kriitiline praktika. Teiseks, nad arvavad, et igas tegevuses jääb üle või vaigistatakse vastastikust mõjustust ja pidevat läbirääkimist esemete, külastajate, protsessi, asutuse ja vahendajate vahel. Kolmandaks, nad on pühendunud muuseumi tegevuse uurimisele ja lõpuks, nad esitavad erinevaid vaatenurki spetsiifilistele probleemidele, mis võivad tekkida kui muuseumivahendust nähakse äärmiselt keeruka alana.

Suurem osa siinses uuringus välja valitud vahendajatest on naised, kuna muuseumivahendus on väga naiselik amet. Antud juhul on nende kõigi lähenemine post-feministlik, et seista vastu stereotüüpilisele pedagoogi rollile kui kutsehariduslikku või mitte-intellektuaalse kogukonna liikmele. Lisaks positsioneeruvad enamik valitud vahendajatest kui pedagoogid perifeerias: galerii pedagoogid, allhanke teenused, praktikandid või muuseumi giidid, olles juhusest sõltuv personal, ent omades siiski autonoomset kohta muuseumide valdkonnas. Pikaajaliste muuseumivahenduse tiimide puudumise tõttu ning inimeste, tegutsejate ja programmide tasalülitamise tõttu enamikus Hispaania muuseumides ei ole mõnikord nende töö piisavalt nähtav muuseumide kogukonnas.

Enamik valitud muuseumivahendajatest on hiljaaegu vahetanud ametit. Mõned töötavad ülikoolides, on doktoriõppes, töötavad kohaliku kogukonna muuseumis või otsivad paremaid võimalusi välismaal. Sellepärast sooviksin ma tunnustada nende panust Hispaania muuseumivahendamise kogukonnas. Me loodame, et see projekt on nende kõigi jaoks tervendav kogemus.

Iga juhtum kujutab endast erinevat muuseumivahendamise praktika probleemi. Iga juhtum uurib vahendaja tegemiste mõjusid ja annab ülevaate nende tegevusest lähtudes erinevatest vaatenurkadest, mis tulenevad kriitilisest pedagoogikast ja post-feministlikust pedagoogikast. Mõned neis vahendajatest kasutavad seda protsessi oma praktika ümberkirjutamiseks nagu juhtumiuuringus 3, kus vahendajad arutlevad vajaduse üle arvestada pedagoogilist dokumentatsiooni iga muuseumivahenduse projekti kavandamise ja elluviimise ajal. Mõned neist räägivad muuseumivahendaja rollist mitmetahulise ja problemaatilise subjektina nagu juhtumiuuringus 1, kus muuseumivahendajat vaadeldakse kui pidevalt etenduvat maskeraadi. Või näitavad nad lihtsalt, kuidas kasutada näitlemist kui vahendit nii vahendaja kui publiku vabastamiseks nagu juhtumis 5.

JUHTUMIUURING 1: ***RESIDUAL PEDAGOGY OR HOW TO TALK ABOUT WHAT IS NORMALLY NOT BEING SAID AFTER A MUSEUM EDUCATION INTERVENTION.***
Irene Amengual, Majorca.

JUHTUMIUURING 2: ***RECONSTRUCTING ONE'S EXPERIENCE AFTER THE SPANISH MUSEUM BOOM. GOING BACK HOME.***
Amparo Moroño, Centro de Interpretación Monffragüe Park, Cáceres.

JUHTUMIUURING 3: ***SHOULD WE SIGN OUR MUSEUM MEDIATION PROJECTS OR INTERVENTIONS?***
Amaia Urzain, El Cubo, San Sebastián.

JUHTUMIUURING 4: ***WHY IS IT SO DIFFICULT TO DOCUMENT WHILE DOING MUSEUM MEDIATION? A STORY IN THREE VOICES.***
Artaziak on kolme muuseumivahendusele pühendunud naise ühisprojekt.

JUHTUMIUURING 5: ***A BIT ON PERFORMANCE, FEMINISM AND EDUCATION IN CONVERSATION WITH MUSEUM MEDIATION.***
Salonniers on viie kunstipedagoogi ühisprojekt, kes kasutavad näitlemist vahendina loovuse, kriitilise mõtlemise ja kommunikatsiooni arendamiseks näitlemise perspektiivist.

JUHTUMIUURINGUD MUUSEUMIVAHENDUSE MEETODITEST

EESTI

Projektiga kaasneb viis videot juhtumiuuringutest Eestis. Juhtumite valimisel oli põhimõtteks näitlikustada erinevaid vahendamise meetodeid ja muuseumivahendamist Eestis. Juhtumiuuringud on alljärgnevad:

JUHTUMIUURING 1: ***MAARJA KÕUTS***
Filiaali juhataja
Miia-Milla-Manda Muuseum (Tallinna Linnamuuseumi filiaal)
Tallinn, Eesti
Püsinäitus põhineb väärtuskasvatusel

HARIDUSPROGRAMM „ERINEV ON ERILINE!“

Miia-Milla-Manda Muuseum on lastemuuseum, mille põhimõtted rajanevad hariduse väärtustel. Neid põhimõtteid selgitatakse videos ja illustreeritakse näitega hiljutisest haridusprogrammist, mis keskendub sotsiaalsetele teemadele.
Miia-Milla-Manda Muuseum võitis auhinna „Väärtuste arendamise muuseum 2012”, mille andis välja Tartu Ülikooli Eetikakeskus.

JUHTUMIUURING 2: ***MARGE LUUDE***
Muuseumipedagoog
Põlva Talurahvamuuseum
Põlvamaa, Eesti

HARIDUSLIK MUUSEUMIRUUM „PÕNEV PÖÖNING“

Põlva Talurahvamuuseum on vabaõhumuuseum, millel tegevused kannatavad hulga ilmast põhjustatud probleemide all. Nad on leidnud lahenduse luues spetsiaalse hariduslikku muuseumiruumi, mis toimib vabaõhuelamuse täiendusena ja pakub peredele võimalust täiesti uutmoodi osalemiseks.
Põlva Talurahvamuuseum võitis teise auhinna „Väärtuste arendamise muuseum 2012”, mille andis välja Tartu Ülikooli Eetikakeskus.

JUHTUMIUURING 3: ***REELI KÕIV***
Hariduskeskuse juhataja
Tartu Kunstimuuseum
Tartu, Eesti
Näitus „Eesti kunst eksiilis" (Eesti Kunstimuuseum)

HARIDUSPROGRAMM „PAGULASKUNSTNIKUD PÄÄSTERÕNGAGA" (TARTU KUNSTIMUUSEUM)

Reeli Kõiv Tartu Kunstimuuseumist jagab oma kogemusi sellest, kuidas vahendada õpilastele ajutist näitust spetsiaalse haridusprogrammi kaudu. Programm ühendab kunstipedagoogika ja ajalooteaduse, ühendades sellega samaaegselt mitmeid teemasid kooli õppekavast.

JUHTUMIUURING 4: ***VIRVE TUUBEL***
Giid-metoodik
Eesti Rahva Muuseum
Tartu, Eesti

HARIDUSLIK PROGRAMM „MIS ASI MUUSEUM ON"

Selle haridusprogrammi eesmärgiks on luua tõeliselt individuaalseid elamusi ja nende kaudu jõuda põhjaliku arusaamiseni sellest, miks muuseumid olemas on ja mis on nende tähendus ühiskonna jaoks. Seda tehakse uurides esemeid, mida oli osalejatel palutud kaasa võtta ja koostades neist üheskoos näituse.

JUHTUMIUURING 5: ***JANET LAIDLA***
Kuraator
Vana Tähetorn (Tartu Ülikooli Ajaloomuuseum)
Tartu, Eesti

„MIS MILLE ÜMBER TIIRLEB? NÄITLIKE ÕPPEVAHENDITE LOOMISEST TARTU TÄHETORNIS."

Vana Tähetorni pedagoogiline personal tahab anda reaalse elulise tähenduse kuivadele matemaatilistele arvutustele ja füüsikajoonistele, millega õpilased klassiruumis kokku puutuvad. Selleks on loodud mitmeid spetsiaalseid meetodeid – alates interaktiivsetest mudelitest kuni lõbusate arvutusteni.

5 PARTNERID JA ASSOTSIEERUNUD PARTNERID

PARTNERID

MAPA DAS IDEIAS, PORTUGAL

Mapa das Ideias (MI) on eraomanduses olev Portugali ettevõte, mis asutati aastal 1999. Tema muuseumide ja kultuurikommunikatsiooni alane kompetents on võimaldanud luua ja arendada vahendamise tööriistu ja projekte. Kompanii töötab ka mitmete erinevate institutsioonidega ja erinevates valdkondades. Ta on osalenud mitmetes hariduslikes ja vahendamise alastes projektides. Nende programmide eesmärgiks on vahetute suhete loomine külastajatega, laste või täiskasvanutega. Kompanii on ka välja töötanud vahendamise tööriistu, nagu näituse katalooge koolide jaoks, mänge ja teisi pedagoogilisi vahendeid. Kompanii suurepärane töö on leidnud tunnustust – kaks muuseumi on saanud Portugali Aasta Parima Haridusteo auhinna MI poolt arendatud või elluviidud projektide eest.
Muuseumide vahendamise kõrval on MI-l erihuvi ka meediakirjaoskuse vastu ja ta on arendanud koolides pilootprojekte ning ühe sertifitseeritud kursuse õpetajate jaoks.

http://www.mapadasideias.pt/

ECCOM, ITAALIA

ECCOM asutati aastal 1995 peamise eesmärgiga edendada interdistsiplinaarset lähenemist kultuurijuhtimisel. Oma majandusteadlastest, arheoloogidest, kunstiajaloolastest ja hariduse ning kultuurikommunikatsiooni ekspertidest koosneva meeskonnaga viib ta läbi analüüse ja uurimistööd nii avalike kui erainstitutsioonide jaoks ning teostab projekte kultuuriliste tegevuste ja organisatsioonide juhtimise ning organiseerimise alal.
Radikaalsete institutsiooniliste muutuste ajal, mis mõjutab erinevaid kultuuriinstitutsioonide juhtimise ja järelevalve aspekte, pakub ECCOM avaliku sektori struktuuridele lisaks ka tehnilist abi, mille eesmärgiks on kultuuripakkumise ümberkorraldamine. Püüeldes efektiivselt edendada kultuurivaldkonna inimressurssi, ta loob ja viib läbi intensiivset koolitusprogrammi, juhendades projekte ja on staž eerimiskohaks kraadiõppe tasemel.

http://www.eccom.it/

BARCELONA ÜLIKOOL, HISPAANIA

Barcelona Ülikool on suurim avalik-õiguslik kõrgharidust andev institutsioon Kataloonias, rahuldades suurima hulga tudengite vajadusi ja pakkudes kõige laiemat ja kõikehõlmavamat valikut akadeemilisi kursusi. BÜ on ka peamine ülikooliteaduse keskus riiklikul tasemel ja on kujunenud Euroopas uurimistegevuse üheks etaloniks nii uurimisprogrammide arvu kui nende raames saavutatud taseme poolest.

Erinevate pakutavate uurimisprogrammide ja kursuste seas pakub Ülikool kõrgetasemelist valikut kultuuri ja kunstide sektoris järgmistes valdkondades: organisatsioonijuhtimine, kultuuriprojektide kavandamine, kunstisüsteemid ja kunstialaste projektide kavandamine.

UNIVERSITAT DE BARCELONA

EESTI RAHVA MUUSEUM, EESTI

Eesti Rahva Muuseum on sada aastat vana etnograafiamuuseum, mis avab oma uue peahoone 2016. aastal. See toob muuseumi jaoks endaga kaasa väga erinevaid väljakutseid. Eesti Rahva Muuseumi jaoks on tähtsaim eesmärk laiendada muuseumi haaret ühiskonnas, suurendades erinevate kogukondade ja kultuurirühmituste osalemist muuseumitegevuses. Digitaalse kollektsiooni ja kogumise andmebaaside kaudu keskendub Eesti Rahva Muuseum kultuurivahetusele, viisidele, kuidas esemeid ja teadmisi pidevalt (taas)luuakse ning esemetele uute kontekstide andmisele, abistades külastajaid ja etnograafilise kogude kasutajaid.

Neid uusi koostöövorme (nt avatud kuraatorlusega näitused noortele, kogumiskampaaniad, suulise ajaloo projektid vähemustele, igapäevase elu dokumenteerimine jne) on Eesti Rahva Muuseumis hiljuti kasutatud suurendamaks inimeste ja kogukondade aktiivset osalemist sisuloomes.

http://www.erm.ee/

Eesti Rahva Muuseum

DANISH CENTRE FOR ARTS AND INTERCULTURE, TAANI

Taani Kunstide ja Kultuurivahetuse Keskus (DCAI) on rahvuslik kompetentsikeskus, mis kogub ja levitab kultuurivahetuse ja kultuurilise mitmekesisuse aspektide teadmisi, kogemust, uurimusi, kompetentsi ning parimaid praktikaid kunstivaldkonnas. Keskus töötab kultuurivahetuse kompetentside arendamisega peavoolu kunstiinstitutsioonides ja omavalitsuste kultuuriosakondades, nii kunsti peavoolus kui äärealadel – riiklikul tasemel ja kultuuridevahelise kogemuse vahetamisega ja uurimisega rahvusvahelisel tasemel.

DCAI-l on pikaajaline kogemus töötamisel kaasamise, osalemise ja propageerimise teemadega uute avalikkuse sektorite jaoks Taani peavoolu kunstis ja kultuuris. Keskus viis mitme aasta jooksul ellu esimest riiklikku algatust sel alal, et edendada professionaalselt kultuurilist mitmekesisust kui olulist tegurit uue kunsti- ja kultuuripubliku arendamisel.

www.kunstoginterkultur.dk

dcai.dk
Danish Centre for Arts & Interculture

MUUD KAASATUD PARTNERID

ICOM-PORTUGAL

Rahvusvaheline Muuseumide Nõukogu (ICOM) on muuseumitöötajate organisatsioon, mis pühendub maailma loodus- ja kultuuripärandi (nii materiaalse kui vaimse) säilitamisele, uurimisele ja tutvustamisele ühiskonnas. Asutatud 1946. aastal, on ICOM valitsusteväline organisatsioon, millel on formaalne side UNESCOga, ja millel on nõuandev staatus ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu juures. ICOM-il on umbes 20000 liiget 140 riigist ning ta põhistruktuuri kuulub 114 Rahvuslikku Komiteed ja 30 Rahvusvahelist Komiteed.

Rahvuslikud Komiteed on põhilised ühenduslülid ICOM-i ja ta liikmete vahel. Rahvuslik Komitee kindlustab igas riigis ICOM-i huvide kaitsmise, esindab oma liikmeid ICOM-is ja aitab ellu viia ICOM-i programmi.

Kolmel ICOM Portugali eksperdil saab olema tähtis roll projekti vaatlejatena, osaledes projekti koosolekutel ja analüüsides projekti dokumentatsiooni ning aruandeid. Nad hakkavad töötama koos ICOM-i ja teiste organisatsioonidega nagu CECA (haridus) ja ICTOP (kutsealased suunised ja standardid). See arutelugrupp kindlustab innovatsioonisiirdeprojektide kõrge professionaalse taseme.

INSTITUTO POLITÉCNICO DE TOMAR

Tomari Polütehniline Instituut on uus asutus. Tema ajalugu ulatub aastasse 1973, kui ta loodi ministri käskkirjaga, kuid Tehnoloogia Kooli asutamine sai võimalikuks alles aastal 1982. Esimesed bakalaureuse kraadid said teoks 1986. a. ja õppetöö toimus ühes vanas kesklinna hoones, samal ajal kui laborid olid laiali erinevates linnaosades. Lõpuks aastal 1992 koliti uude üle 10 ha suurusesse linnakusse. 1. jaanuaril 1997 sai ta püsistaatuse iseseisva asutusena, mis hõlmab kolme kooli: Tehnoloogia Kool ja Juhtimise Kool Tomaris ning Tehnoloogia Kool Abranteses. Polütehnilisel Instituudil on kaks keskust: põhilinnak Tomaris ja Abrantese linnak (Abrantese linnas). Praegu on meie akadeemilises peres ca 4500 liiget: 4000 nendest on üliõpilased, 300 õpetajad ja 125 tehniline ja administratiivpersonal.
IPT-l on rahvusvaheline kuulsus arheoloogia, kultuuripärandi ja juhtimise vallas, olles viimase 15 aasta jooksul koordineerinud mitmeid projekte. Instituut on olnud tegev eelajaloolise kunsti projektides, nimelt kõige edukamates projektides EuroPreArt raames.

Instituto Politécnico de Tomar'i rolliks selles konsortsiumis on hinnata ja kohandada koolituse eesmärke ning õppekavasid ühe kursuse jaoks tema aspirantuuri- ja magistriprogrammi kontekstis, arendades Erasmus Mundus Master programmi.
Polütehnilisel Instituudil on ka tugev side riikliku tööhõiveagentuuriga ja ta teeb ettepanekuid spetsiifiliste VET-kursuste väljatöötamiseks, mis on suunatud töötutele ja kõrghariduseta inimestele.

6 MEIE LEKTORITE TUTVUSTUS

CRISTINA DA MILANO

Sündinud Milaanos 1966. a. ja pärast kraadi kaitsmist arheoloogias, Humanitaarteaduste teaduskonnas Rooma Ülikoolis "La Sapienza" (I) 1988. a., sai ta MA muuseumiteaduses Leicesteri Ülikoolis (UK) 2001. a. ja MA Tehnoloogilised vahendid kultuuripärandi majanduslikul hindamisel Ferrara Ülikoolis (I) 2003. a.
Alates 1995. a. on ta olnud Eccom-i (Euroopa Kultuurilise Organiseerimise ja Juhtimise Keskus) liige ning sai selle presidendiks aastal 2010.
Ta loob uurimistöid ja -projekte muuseumihariduse ja -kommunikatsiooni valdkondades suunitlusega kultuurile kui sotsiaalse integratsiooni (ühiskondliku lõimumise) vahendile.
Ta on osalenud mitmetes Euroopa poolt finantseeritud projektides Kultuuriprogrammi ja Elukestva Õppe Programmi raames, mis peamiselt käsitlesid elukestvat õpet muuseumides, võttes eritähelepanu alla puuetega publiku.
Cristina Da Milano peab loenguid mitmetel aspirantuuri kursustel muuseumi kommunikatsiooni ja hariduse teemadel.

ELISABETTA FALCHETTI

Ta on töötanud palju aastaid Rooma Loomaaias kuraatori ja haridusosakonna direktorina. Alates 1988. aastast on ta töötanud Rooma Linna Zooloogiamuuseumis koordinaatorina ja haridusosakonna direktorina.
Nendes paljudes asutustes, kus ta on töötanud, on ta alati pühendanud oma energia didaktikale ja elukestvale õppele ning haridusele, uskudes vankumatult kultuuri väärtusesse ja mõjujõudu igaühe elukvaliteedi parandamisel.
Tema praeguste huvide hulka kuuluvad muuseumiharidus ja -kommunikatsioon; muuseumide roll sotsiaal-kultuurilises kaasamises ning muuseumide mõju individuaalsele, ühiskondlikule ja keskkonna kestlikkusele. Kõik see on tema praeguse, riiklike ja rahvusvaheliste agentuuride ning asutustega koostöös tehtava, uurimistöö teemaks.
Ta on mitmete erinevatel oma spetsialiseerumise aladel ja eriti muuseumihariduse teemadel välja antud teadusartiklite ja raamatute autor.

CARLA PADRÓ

Carla on oma väljapaistva akadeemilise karjääri jooksul olnud mitmete uurimisgruppide liige, muuhulgas: Uued tehnoloogiad ja õpetajakoolitus, september 1996-juuni 2007 ning Muuseumiuuringud ja esindus, alates 2009.
Ta oli ka partner ja projektijuht Euroopa projektis DIDART, Kultuur internetivõrgustiku loomiseks muuseumides ja 6-10 aastaste laste harimiseks. Projekti finantseeris Euroopa Nõukogu. Juuni 2002-juuni 2003.

Konsultandi ja vahendajana on Carla olnud vastutav muuseumi haridusprogrammi rakendamise eest ning giidiga täiskasvanute ja laste ekskursioonide kavandamise eest ning algkoolide ja perede jaoks mõeldud töötubade ja koolitusmaterjalide loomise eest paljudes muuseumides Hispaanias ja välismaal.

IRENE AMENGUAL

Ta on töötanud 2005. a. alates Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma haridusosakonnas. Ta töötab selles osakonnas kunstipedagoogina ja kavandab mõnesid hariduslikke programme, mida seal arendatakse. Muude juhtimisülesannete kõrval on ta läbi viinud ICE (Kasvatusteaduste Instituut) poolt tunnustatud koolituskursuse kunsti õpetamisest algklasside õpetajatele, kes soovivad muuseumiga koostööd teha.

2008. a. sai ta "La Caixa" Fondi stipendiumi, teenides välja MA teemal „Muuseumid ja galeriid hariduses" Londoni Ülikoolist aastal 2010. Londonis tegi ta läbi tööpraktika Whitechapel'i galeriis.
2012. a. sai ta PhD (Summa Cum Laude) kunstihariduses Kaunite kunstide teaduskonnas Barcelona Ülikoolis. Tema kõige hiljutisemaks panuseks on „Mõtiskledes kunstnikest kodus", mis esitati rahvusvahelise konverentsi InSEA 2012 Euroopa Kongress, Limasol, Küpros, kongressi väljaandes.

SIMONA BODO

Simona on iseseisev uurija ja konsultant erihuviga muuseumide sotsiaalse tegevuse ja nende rolli vastu kultuuridevahelise dialoogi edendamisel.
Ta on tegev nendel teemadel riiklike ja erainstitutsioonide nõunikuna (nt Itaalia Kultuuripärandi ja -Tegevuse Ministeerium, Brera Riiklik Kunstigalerii, Istituto per i Beni Culturali of the Emilia Romagna Region, Fondazione ISMU – Multietnilisuse algatused ja uuringud, Fondazione Cariplo), ja ta on võtnud osa paljudest Euroopa Liidu ja Euroopa Nõukogu poolt tellitud rahvusvahelistest uurimisprojektidest.
Ta on Fondazione ISMU poolt toetatud ja spetsiifiliselt pärandihariduse projektide kultuuridevahelisele potentsiaalile pühendatud Internetipõhise ressursi "Patrimonio and Intercultura" (www.ismu.org/ patrimonioeintercultura, kättesaadav inglise keeles) kaasautor ja toimetaja.
Tema kõige hiljutisemate publikatsioonide/ esseede hulka kuuluvad: S. Bodo, "Museums as intercultural spaces", R. Sandell and E. Nightingale (eds.), Museums, Equality and Social Justice (Routledge, 2012); S. Bodo, K. Gibbs and M. Sani (eds.), Museums as Places for Intercultural Dialogue: selected practices from Europe (published by MAP for ID partners, 2009), A Brera anch'io. Il museo come terreno di dialogo interculturale (et al., Electa 2007), Quando la cultura fa la differenza. Patrimonio, arti e media nella società multiculturale (with M. R. Cifarelli, Meltemi 2006).

INÊS CÂMARA

Inês on teinud karjääri muuseumide kommunikatsiooni ja hariduse, samuti ka turunduse ja ettevõtluse alal nii kultuurietteõtjana, akadeemilise lektorina kui ka uurijana.
Ta kuulub Mapa das Ideias asutajapartnerite hulka. See muuseumide kommunikatsiooni ja hariduse alal tegutsev uudne ettevõte asutati aastal 1999. Oma 14 aastase tegevuse jooksul on Mapa das Ideias arendanud läbimurdelisi projekte ja omab märgilist tähendust kultuurikommunikatsiooni vallas nii Portugalis kui mujal Euroopa Liidus.

Selles ettevõttes tegutsemise kõrval peab Inês Tomari Polütehnilises Instituudis loenguid turundusest, kommunikatsioonist, läbirääkimistest ja ettevõtlusest. Ta on mitmete museoloogia, sotsioloogia, kommunikatsiooni ja turunduse kutseühingute liige.
Ta on mitmete muuseumivahenduse alaste teadusartiklite autor ja võtab mitmetest üritustest ja erialastest koosolekutest osa kõneleja ja lektorina.

IDA BRÆNDHOLT

Ida on spetsialiseerunud muuseumide hariduslikku rolli edendamisele ühiskonnas kultuuridevahelise õppimise ja kultuuri- ning hariduspoliitika kaudu.
Praegu töötab Ida vanemnõunikuna Taani Kultuuri- ja Muuseumide Agentuuris.
Ta on projektijuht Taani muuseumide hariduskavas, mis on riiklik raamistik Taani muuseumide hariduslikku rolli suurendamiseks ühiskonnas. Ta on olnud kunstimuuseumide muuseuminõunik alates 2007. aastast. Ta on andnud oma panuse agentuuri rahvusvahelisse strateegiasse ja töötab rahvusvahelise kultuurivahetusega.

Selle kõrval on ta abiprofessor ja tsensor Aarhusi Ülikooli Materiaalse kultuuri ja hariduse osakonnas.
„Engage" - Galeriihariduse Riikliku Ühingu, UK, liige. MID (Muuseumipedagoogid Taanis) liige ja kaasasutaja. ICOM, SECA / INTERCOM liige.
Oma karjääri jooksul on ta avaldanud nii riiklikult kui rahvusvaheliselt arvukalt väljaandeid ja loenguid muuseumide hariduslikust rollist ühiskonnas ja muuseumiharidusest.

MARIA VLACHOU

Kultuurijuhtimise ja kommunikatsiooni spetsialist.
Ta töötab tegevdirektorina „Access Culture's", Portugalis baseeruvas kultuuriühingus, mille eesmärgiks on parandada ligipääsu kultuuriobjektidele ja üldiselt kultuuripakkumisele.
Ta oli São Luiz Municipal Theatre, Lissabon, Portugal, kommunikatsioonidirektor (2006-2012) ja Teadmiste paviljoni kommunikatsioonijuht - Ciência Viva, Lissabon, Portugal (2001-2006).

Ta on olnud ICOM Portugali Rahvusliku Komitee nõukogu liige alates 2005. aastast. Praegu on ta Kennedy Keskuses DeVos Kunstijuhtimise Instituudi Rahvusvahelise Suvestipendiumide Programmi stipendiaat (2011-2013).
Ta on kahekeelelise blogi „Kultuurimõtisklus" autor. Selles ta kirjutab kultuurist, kunstist, muuseumidest, kunstijuhtimisest, kultuuri turundamisest ja kommunikatsioonist ning publikust. Raamat „Kultuurimõtisklus" anti märtsis välja 2013 BYPASS Editions poolt.

VALERIA PICA

Ta õppis kunstiajalugu ja museoloogiat Napoli Ülikoolis ja pühendas seejärel oma uurimistöö muuseumivahendusele. 2001. a. hakkas ta töötama kultuuriasutustes ja muuseumides, algul Napolis (San Carlo Ooper, Riiklik Arheoloogiamuuseum, Kuninglik Palee, Capodimonte Galerii) ja hiljem Roomas (Vatikani Muuseumid) muuseumipedagoogina; vahepeal arendas ta oma vahendamise võimeid kursustel erinevates Itaalia ja Euroopa ülikoolides nagu École du Louvre Pariisis ja Kopenhaageni Ülikool kõrvutamaks muuseumivahenduse tegelikku kogemust teoreetilist süvaanalüüsiga.

2004. a. hakkas ta pidama muuseumivahenduse loenguid Napoli Suor Orsola Benicasa Ülikoolis ning osales muuseumikommunikatsiooni ja -vahenduse loengutel Rooma, Cassino, Siena ja Perugia ülikoolides. Samal aastal astus ta ICOM liikmeks ja praegu kuulub ta ICOM Lazio nõukogusse kohaliku osakonna sekretärina.
Ta on avaldanud mõningaid artikleid Itaalia ajakirjades ja hiljuti ühe raamatu muuseumivahendusest, mille peateemaks on Itaalia haridusosakonna tegevus. Praegu teeb ta Malta Ülikoolis uurimistööd muuseumi identiteedi ulatusest.

ALICE SEMEDO

Ta on olnud museoloogia professor alates 1994. aastast ja viimased neli aastat Museoloogia MA direktor Porto Ülikoolis (Portugal).
Ta on alati püüdnud osaleda ja arendada erineva iseloomuga projekte, toetades näiteks mitmesuguste konverentside või väljaannete korraldamist (sümpoosiumide ettekanded, raamatud, akadeemilised või erialased ajakirjad). Ta sooritas oma aspirantuuri ja doktoriõppe Leicesteri Ülikoolis (UK), kus ta kaitses MA dissertatsiooni kogude juhtimise teemal, ja hiljem Susan Pearce juhendamisel esitas doktoritöö „Professionaalne muuseumimaastik: Portugali poeesia ja poliitika". Praegu on ta uurija erialadevahelises kultuuri, koha ja mälu uurimiskeskuses CITCEM.

Lifelong Learning Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.